

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

ЗБІРНИК

наукових тез

*за матеріалами студентських
наукових читань*

Тернопіль, 2021

ББК-72

З-41

Збірник наукових тез: за матеріалами студентських наукових читань. - Навчально-практична майстерня редакційно-видавничих технологій Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола, Тернопіль, 2021р. - 262 с.

Редакційна колегія: в.о. завідувачів кафедр: Томчук І.О., Муха Р.А.; голови ЦК: Баб'юк О.В., Паршин Л.А., Зарихта О.В., Манчевська Н.О., Посвятовська О.Б., Самойлова І.А., Спільніченко О.І., Питель Н.С..

Відповідальний за випуск: Гелецька І.О., заступник директора з навчальної, наукової роботи та міжнародного співробітництва

Збірник тез за матеріалами студентських доповідей, виголошених на Днях науки, які відбулися у Галицькому коледжі імені В'ячеслава Чорновола у квітні 2021р.

При публікації максимально збережено орфографію, пунктуацію та стилістику запропоновану авторами та підтриману науковими керівниками. За зміст праць та достовірність наведених фактів і статистичних даних відповідальність несуть автори та їх наукові керівники.

Колектив авторів, 2021
© Галицький коледж
імені В'ячеслава Чорновола, 2021

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ ЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН	10
<i>Вербіцка Зоряна</i>	
МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ: АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	10
<i>Воробець Наталія</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ У ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО ЯК СКЛАДОВА НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ	13
<i>Гакало Ірина</i>	
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПРАВ ПАЦІЄНТА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	16
<i>Денисюк Вікторія</i>	
ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ДЕТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	19
<i>Дрімач Марія</i>	
ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄСПЛ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВА ВДОСКОНАЛЕННЯ	22
<i>Маркевич Ростислав</i>	
ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗЕМЕЛЬ ЖИТЛОВОЇ ТА ГРОМАДСЬКОЇ ЗАБУДОВИ.....	26
<i>Мельник Соломія</i>	
ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ ПРАВНИКІВ	29
<i>Петруник Лілія</i>	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ЕТИКИ. ЗАВДАННЯ ТА АНАЛІЗ ЗАСАД АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	32
<i>Савоцька Ірина</i>	
ОКРЕМІ ПРИЙОМИ ЗАКОНОДАВЧОЇ ТЕХНІКИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: ПРЕЗУМПЦІЇ, ФІКЦІЇ, ОЦІНОЧНІ ПОНЯТТЯ.....	35
<i>Слотюк Вікторія</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	39
<i>Яцкулич Христина</i>	
ОРЕНДА ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ	42
<i>Гусар Лілія</i>	
СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАЙБІЛЬШ НЕЗАХИЩЕНИХ ВЕРСТВ ГРОМАДЯН В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19	45
<i>Зубик Арсен</i>	
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПЕРСОНАЛОМ ПОЛІЦІЇ.....	47

Збірник наукових тез

<i>Кульбаба Вікторія</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВСИНОВЛЕННЯ ІНОЗЕМЦЯМИ В УКРАЇНІ	50
<i>Мартинюк Анастасія</i>	
ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА ЯК СКЛАДНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ СИСТЕМИ	55
<i>Москалюк В'ячеслав</i>	
ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА ТРУДОВІ ПРАВОВІДНОСИНИ	58
<i>Пилипчук Ірина</i>	
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПУСТОК В ПЕРІОД КАРАНТИНУ	61
<i>Пискір Соломія</i>	
ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ	64
<i>Сівіцька Ганна</i>	
ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК МІЖНАРОДНИЙ ЗЛОЧИН	67
<i>Худоб'як Діана</i>	
ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ.....	70
СЕКЦІЯ ВИДАВНИЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ	73
<i>Касько Дарія</i>	
ЛИСТІВКА ЯК ВИД АКЦИДЕНТНОЇ ВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	73
<i>Козлюк Катерина</i>	
АНТИУТОПІЯ ЯК ОКРЕМИЙ ЖАНР ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ	75
<i>Музика Тетяна</i>	
РОЗВИВАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ МОЛОШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ (ДЛЯ ДІТЕЙ ВІД 0 ДО 3-Х РОКІВ) НА КНИГОВИДАВНИЧОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	77
<i>Середа Галина</i>	
НАВЧАЛЬНІ ДОВІДНИКИ У ВИДАВНИЧОМУ РЕПЕРТУАРІ ВИДАВНИЦТВ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	80
<i>Стебельська Лілія</i>	
ДОПОВНЕНА РЕАЛЬНІСТЬ У НАВЧАЛЬНИХ ВИДАННЯХ	83
<i>Щирба Тетяна</i>	
КОМІКС ЯК ВИД КНИГОВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ.....	86
СЕКЦІЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ ТА ТУРИЗМУ	89
<i>Іванчук Мар'яна.....</i>	<i>89</i>
ТУРИСТИЧНО-КРАСЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	89

<i>Гурська Вікторія</i>	
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ НА ТЕРЕНАХ ФІНЛЯНДІЇ.....	91
<i>Марчишин Інна</i>	
АНАЛІЗ ПРОДАЮЧИХ АСПЕКТІВ МЕНЮ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА М. ТЕРНОПОЛЯ	93
<i>Паршин Яна</i>	
ПАРКИ ТЕРНОПОЛЯ ЯК ОБЄКТИ КРАЄЗНАВСТВА І ТУРИЗМУ	96
<i>Худенко Оксана</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОЇ ІНДУСТРІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	98
СЕКЦІЯ ДИЗАЙНУ	102
<i>Безпалько Марія</i>	
ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ЕТЮДІВ ДРАПІРОВОК У РОЗВИТКУ МИСТЕЦТВА МОДЕЛЮВАННЯ ОДЯГУ	102
<i>Волощук Марія</i>	
ДОСЛІДЖЕННЯ МУЛЯЖНИХ МЕТОДІВ В ПРОЕКТУВАННІ СВЯТКОВОГО ОДЯГУ	106
<i>Гудима Ганна</i>	
ВІДРОДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ БОРЩІВСЬКОЇ ВИШИВКИ.....	107
<i>Джуль Ірина</i>	
ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ОБРОБКИ ПРОРІЗНОЇ КИШЕНІ З ДВОМА ОБШИВКАМИ.....	109
<i>Дитюк Мар'яна</i>	
РОЛЬ АРХІТЕКТУРИ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ТА ЕСТЕТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ МІСТОБУДУВАННЯ ТЕРНОПОЛЯ.....	111
<i>Емануїлова Мануела</i>	
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНІК ТА ЗАСОБІВ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ПОШКОДЖЕНОГО ВОЛОССЯ.....	113
<i>Квасна Діана</i>	
СТВОРЕННЯ СТИЛЬНОГО ОБРАЗУ, ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНОГО ФАРБУВАННЯ.....	115
<i>Костюк Максим</i>	
ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОМОТИВІВ У ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ	117
<i>Мищук Аліна</i>	
ІДЕАЛИ КРАСИ: У ДАВНИНУ І СЬОГОДНІ.....	121
<i>Озимчук Валентина</i>	
ВПЛИВ СТИЛЮ ТА ТВОРЧОСТІ Г. ШАНЕЛЬ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ОДЯГУ	123

Збірник наукових тез

Осецька Анастасія

ЗАЧІСКА ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК У ВІЗУАЛЬНОМУ ТРАНСФОРМУВАННІ
ФОРМИ ОБЛИЧЧЯ 125

Слабціцька Наталія

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИДІВ СУЧАСНИХ УТЕПЛЮЮЧИХ МАТЕРІАЛІВ
ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ В ОДЯЗІ 127

Станчук Катерина

РОЛЬ КОРОТКОЧАСНОГО РИСУНКА ТА НАЧЕРКУ В ПІДГОТОВЦІ
СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДИЗАЙН»..... 129

Сулима Тетяна

ІСТОРИЧНІ ЗАЧІСКИ, ЯК ОСНОВА ДЛЯ СТВОРЕННЯ СУЧАСНИХ
ФАНТАЗІЙНИХ ОБРАЗІВ 132

Сухецька Софія

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ГРАФІЧНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ
ПРОЄКТУВАННЯ НОВИХ МОДЕЛЕЙ ОДЯГУ 133

Фенц Анастасія

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТИЛЮ МІНІМАЛІЗМУ
В ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ 136

Хемій Таня

ВИДИ ДЕФЕКТІВ ОДЯГУ ТА СПОСОБИ ЇХ УСУНЕННЯ 138

Шовдра Андрій

НАЦІОНАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ У ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ..... 139

СЕКЦІЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ..... 142

Гурська Вікторія

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ЇЖА» В АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ЯХ І
ПРИКАЗКАХ..... 142

Гуцал Ілона

ВПЛИВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ 145

Ленько Тетяна

ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ В ТЕКСТАХ
НІМЕЦЬКОМОВНОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ 147

Обшарська Аліна

ЗАПОЗИЧЕННЯ У ЛЕКСИЦІ МОДИ 149

Романовська Анна

ПОНЯТТЯ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ГРАМАТИЦІ 152

СЕКЦІЯ КОМП'ЮТЕНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	155
<i>Іванчук Мар'яна</i>	
ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ	155
<i>Касперська Лілія</i>	
ДОСЛІДЖЕННЯ БАЗОВИХ ФУНКЦІЙ ДЛЯ КОМП'ЮТЕРНОГО БАЧЕННЯ БІБЛІОТЕКИ OPENCV	158
<i>Колачик Назар</i>	
РОЗВИТОК АВТОМАТИЗОВАНИХ ГОЛОСОВИХ АСИСТЕНТІВ.....	162
<i>Маланчук Максим</i>	
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІНСТРУМЕНТІВ РОЗРОБКИ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ	165
<i>Савчишин Ярослав</i>	
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ КОМП'ЮТЕРНОГО РОЗНАВАННЯ ОБ'ЄКТІВ.....	169
<i>Саган Олександр</i>	
ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗРОБКИ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА БАЗІ АРХІТЕКТУРИ КЛІЄНТ-СЕРВЕР	172
<i>Турлай Діана</i>	
АКТУАЛЬНІ ERP-СИСТЕМИ.....	176
<i>Хемій Таня</i>	
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ФЛАГМАН СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ	180
<i>Чекановський Андрій</i>	
КОМП'ЮТЕРНИЙ ЗІР І ОБРОБКА ЗОБРАЖЕНЬ. ГІСТОГРАМА НАПРЯМЛЕНИХ ГРАДІЄНТІВ.....	182
<i>Чирська Тетяна</i>	
РОЗРОБКА ВЕБЗАСТОСУНКІВ З ДОПОМОГОЮ REACT NATIVE.....	187
СЕКЦІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА ТА МОВОЗНАВСТВА.....	192
<i>Антіфорова Катерина</i>	
«ДОБРЕ БАЧИТЬ ЛИШЕ СЕРЦЕ! НАЙГОЛОВНІШОГО ОЧИМА НЕ ПОБАЧИШ» (за мотивами філософської казки екзюпері «Маленький принц»)	192
<i>Безух Лілія</i>	
СЕМАНТИЧНЕ БАГАТСТВО ТА МЕТАФОРИЧНІСТЬ ХУДОЖНІХ ОБРАЗІВ У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ ВІКТОРІЇ ДИКОБРАЗ	194
<i>Василечко Катерина</i>	
ЕВОЛЮЦІЯ ТВОРЧОСТІ «КОРОЛЕВИ СНІГІВ» - ГАЛИНИ ПАГУТЯК	197
<i>Кіналь Вікторія</i>	
ІНШОМОВНА ЛЕКСИКА У ТВОРЧОСТІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПРОЗАЇКІВ	200

СЕКЦІЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН..... 203

Ольховецький Андрій

СИНДРОМ COVID-СТРЕСУ..... 203

Соловій Христина

ЕКСПРЕС-МЕТОДИ ПЕРЕВІРКИ ЯКОСТІ МОЛОКА 206

Яшкін Маріанна

ХІМІЧНІ ПРОЦЕСИ І РЕЧОВИНИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ
ЯК ОБ'ЄКТ ЕКСКУРСІЙ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ УЧНЯМИ 7-11 КЛАСІВ 207

СЕКЦІЯ ФІЛОСОФІЇ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА 212

Вовчак Софія

ВАСИЛЬ ВИШИВАНИЙ – АВСТРІЄЦЬ ПО КРОВІ, УКРАЇНЕЦЬ ЗА ПОКЛИКОМ
СЕРЦЯ: ТРАГЕДІЯ ЖИТТЯ І БОРОТЬБИ 212

Горохівська Людмила

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО РУХУ В МІЖВОЄННИЙ
ПЕРІОД У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ 214

Гурська Вікторія

ГОЛОДОМОР – ПОМСТА ЗА СВОБОДУ 216

Гурська Вікторія

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМООЦІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ..... 219

Дитюк Мар'яна

ГАЛИЦЬКА МЕЛЬПОМЕНА. СОФІЯ СТАДНИКОВА 222

Каплун Богдан

ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО УРАЖЕННЯ В ІСТОРІЇ ЛЮДСТВА 224

Мазенко Андрій

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ КІНОМАТОГРАФА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА
ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ..... 229

Ольховецький Андрій

ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КРИПТОВАЛЮТ БІТКОІН ЯК ІННОВАЦІЙНА
СИСТЕМА ГРОШЕЙ У СУЧАСНОМУ СВІТІ 231

Рудник Вадим

ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА ЯК ЗАГАЛЬНОЦИВІЛІЗАЦІЙНА ПРОБЛЕМА:
ПИТАННЯ, ЩО ВИМАГАЮТЬ ВІДПОВІДІ..... 236

СЕКЦІЯ ФІНАНСІВ ТА ЗАГАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН 240

Бородиць Іванна

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ТОВ
«НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН» 240

Збірник наукових тез

Довгань Арсен

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 242

Західна Юлія

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА: ТРЕНДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 245

Парфенюк Христина

ЦІНОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА СФЕРИ ПОСЛУГ 247

Скакальська Валентина

ЦІНОУТВОРЕННЯ У ВИДАВНИЧОМУ БІЗНЕСІ (на прикладі видавництва «Підручники і Посібники») 250

Сливка Владислав

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ ТА ЇЇ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ..... 253

Стадник Олена

SMM ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ..... 256

СЕКЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ..... 259

Ричкун Антоніна

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ..... 259

СЕКЦІЯ ЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

УДК 341.9.019

*Вербіцка Зоряна, здобувач вищої освіти
II курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук Заплітна І.А.*

МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ: АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Сам термін «міграція» походить від латинського слова, та означає переселення, переміщення.

Враховавши позицію науковців, ми прийшли до висновку, що під міжнародною трудовою міграцією варто розуміти просторове переміщення осіб з країни походження в країну можливого працевлаштування, що спричинене деякими факторами та відіграє велику роль у економічних, демографічних змінах, з метою вступу у трудові правовідносини із роботодавцем іншої держави на строк, більше ніж один рік, з поверненням до країни проживання або без такого [5, с.17].

Вважаємо, що до основних факторів, які впливають на формування та розвиток міжнародної трудової міграції слід віднести збільшення безробіття і вимушена неповна зайнятість. Окрім того, недофінансування системи державної підтримки безкоштовної освіти і медичної допомоги змушує українців самостійно покривати витрати. Також, до причин міграції можна віднести високу облікову ставку Національного банку України, яка створює великі фінансові ризики для осіб, котрі хочуть створити свій бізнес.

Варто зазначити, що причини виникнення та розвитку міжнародної трудової міграції не існують як окремі елементи, а діють у сукупності, системно. Вплив цих факторів на розвиток міграції

залежить виключно від географії їх поширення та часу [4, с. 26].

Враховуючи те, що більшість українців працює нелегально, гострою залишається проблема порушення трудових та людських прав українських мігрантів у зв'язку із неврегульованістю їх правового становища.

Як нам відомо, протягом тривалого часу була відсутня правова база з питань трудової міграційної політики і управління міграційними процесами. Ті документи, що діяли у сфері трудової міграції мали переважно формальний характер та не створювали чітких механізмів для реалізації міграційної політики в галузі трудових відносин.

На даний момент в Україні продовжується розробка законодавства з питань міграції. Одним із найважливіших документів, що регулює соціально-правові відносини в сфері міграції є Концепція державної міграційної політики України, що була схвалена 30 травня 2011 року [6, с. 179].

Дана Концепція являється першим документом, який визначає основні стратегії, напрями і пріоритети міграційної політики, що розроблені відповідно до національних інтересів України. Протягом чотирьох років, після запровадження даної Концепції, центральними органами виконавчої влади, що здійснюють державне управління в сфері міграції, було виконано більшість з

цих заходів. Враховуючи це, Державна міграційна служба України разом із фахівцями Представництва Міжнародної організації праці в Україні та Національним інститутом стратегічних досліджень, розробила нову Стратегію державної міграційної політики України на період до 2025 року [3].

Стратегією визначено способи формування і реалізації державної міграційної політики, яка б прискорила соціально-економічний розвиток і позитивно вплинула на консолідацію і безпеку держави, а також наблизила політику і законодавство України в сфері міграції до стандартів Європейського Союзу.

Міграційне законодавство складається із законів «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання», «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про імміграцію», «Про зовнішню трудову міграцію», «Про закордонних українців», а також безлічі нормативно-правових актів, затверджених Урядом.

У рамках заходів, спрямованих на лібералізацію візового режиму ЄС, 5 листопада 2015 року було прийнято Закон України «Про зовнішню трудову міграцію». Даний нормативно-правовий акт, дає надію, що ситуація у сфері міграційної трудової політики покращиться.

Закон визначає правові та організаційні засади державного регулювання зовнішньої трудової міграції і соціального захисту не лише громадян України, котрі перебувають за кордоном, але і членів їхньої сім'ї [2].

Але більшість дослідників стверджують, що права та гарантії, які закріплені у Законі, носять переважно

декларативний характер, тому що не встановлює відповідальності держави за невиконання своїх обов'язків, а також не передбачає чіткого механізму захисту працівниками-мігрантами своїх трудових та інших прав у країні перебування.

Також вважаємо, що недоліком даного Закону є залишене неврегульоване питання виплати пенсії працівникам, які мають призначені пенсії за кордоном.

На нашу думку розвиток політики в сфері трудової міграції в Україні відбувається дуже повільно і за всі роки незалежності, наша держава ще й досі стикається з пережитками радянської політичної системи і застарілою нормативно-правовою базою.

Регулювання міжнародної трудової міграції на міжнародному рівні здійснюється за допомогою трьох основних документів: Конвенції Міжнародної організації праці «Про працівників-мігрантів»; Міжнародної конвенції «Про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей»; Конвенції Міжнародної організації праці «Про зловживання в галузі міграції та про забезпечення трудящим-мігрантам рівності можливостей і ставлення».

Питання правового статусу трудового мігранта є досить важливим, оскільки саме ця верства населення є найбільш уразлива у правовому відношенні [6, с. 183]. Можна сміливо стверджувати, що права і свободи є головним елементом правовідносин, які виникають між трудовим мігрантом та країною-перебування, і які в свою чергу створюють відповідні обов'язки для такого мігранта.

Під час написання роботи, ми з'ясували, що міжнародно-правовому регулюванню правового статусу трудового мігранта присвячено низку угод. До основних міжнародно-правових

угод можна віднести: Конвенцію МОП про трудящих-мігрантів 1949 р., Конвенція МОП про рівноправність громадян країни, іноземців та осіб без громадянства в галузі соціального забезпечення 1962 р., а також Конвенція МОП про зловживання в галузі міграції і забезпечення трудящим-мігрантам рівності можливостей і ставлення 1975 р.

Вказаними Конвенціями МОП встановлено, що держави, які їх ратифікували, повинні дотримуватись основних прав людини відносно трудящих-мігрантів, крім того надавати їм без дискримінації за ознаками раси, національності, релігії умови не менш сприятливі, аніж ті, якими користуються їх власні громадяни. Зокрема, під час написання роботи ми з'ясували, що це правило стосується заробітної плати, робочого часу та часу відпочинку, оплачуваної відпустки, соціального забезпечення, віку з якого передбачено прийняття на роботу, тощо.

Більш ширше розгорнуті права і обов'язки трудових мігрантів представлені у Міжнародній конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей від 1990 р. [1].

Зокрема частина III даної Конвенції передбачає основні політичні, цивільні, економічні соціальні права трудових мігрантів і членів їх сімей, а частина IV закріплює ряд додаткових прав для тих трудових мігрантів і членів їх сімей, які мають постійний статус в державі перебування. Проте, під час аналізу цієї Міжнародної конвенції 1990 року, нас здивувало, що одним із додаткових прав трудового мігранта та членів його сімей, які мають постійний статус, є можливість обирати і бути обраним в цій державі відповідно до її законодавства. Вважаємо, що розробники Міжнародної конвенції

1990 року, надаючи такі важливі додаткові права трудовим мігрантам і членам їх сімей, ставили за мету легалізувати таким чином трудову міграцію.

Таким чином, дослідивши дану тему, зокрема її теоретичні та практичні аспекти, ми дійшли певних висновків та внесли наступні пропозиції стосовно вдосконалення питання міжнародної трудової міграційної політики:

по-перше – вважаємо за необхідне запровадити ефективну систему моніторингу за трудовими мігрантами, для того щоб забезпечити владу та суспільство інформацією про її реальні показники. Наприклад, створити інформаційний портал «Ринок праці і міграційні процеси в Україні» в Інтернеті; по-друге – обов'язково удосконалити законодавчу базу, звертаючи особливу увагу протидії нелегальній міграції.

Окрім того, ми думаємо, що Верховній Раді України необхідно ратифікувати Міжнародну конвенцію «Про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей», Конвенцію Міжнародної організації праці «Про трудову міграцію» № 97 і Конвенцію Міжнародної організації праці «Про зловживання в області міграції та про забезпечення працюючим-мігрантам рівності можливостей і ставлення» і створити умови для реалізації вимог Конвенцій на національному рівні.

Також, пропонуємо удосконалити нормативно-правову базу з регулювання міграції персоналу у питаннях визнання трудового стажу мігрантів, набутого за кордоном, пенсійного забезпечення, діяльності фірм-посередників з міжнародного працевлаштування.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів і членів їхніх сімей держав учасниць Співдружності Незалежних Держав. Ратифікована Верховною Радою України 21.12.2011 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_j82 (дата звернення 27.02.2021).
2. Про зовнішню трудову міграцію: Закон України від 05.11.2015р. №761-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19> (дата звернення 27.02.2021).
3. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.07.2017р. №482-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80> (дата звернення 27.02.2021).
4. Волоско Я.О. Міжнародна трудова міграція населення: причини виникнення та наслідки для економіки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Юридичні науки». 2015. № 824. С. 21-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2015_824_6
5. Жулинський М. Українська родина і вимушена міграція. *Урядовий кур'єр*. 2019. 15 трав. № 87. С.17-18.
6. Лошенко О.В. Регулювання міжнародної трудової міграції. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2016. № 5. С.179-187. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2016_5_25

УДК 347

*Воробець Наталія, здобувач вищої освіти
II курсу спеціальності «Право»
науковий керівник канд. юрид. наук Руденко О.А.*

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ У ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО ЯК СКЛADOVA НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТИВ

Актуальність теми. Медіація існує в Україні вже понад 20 років, але до теперішнього часу вона так і не здобула повсюдного поширення та не стала частиною культури врегулювання спорів. За останні п'ять років ситуація значною мірою покращилася, оскільки державою було усвідомлено необхідність розвитку цього напрямку в контексті реалізації взятих на себе зобов'язань щодо забезпечення доступу до правосуддя, підвищення інвестиційної привабливості України, сприяння зняттю соціальної напруги в суспільстві. Певною мірою, покращенню ситуації допомогла досить

висока законодавча активність. З 2010 року в Верховній Раді України було зареєстровано понад 10 законопроектів щодо медіації, однак жоден не був прийнятий.

У кожному суспільстві рано або пізно виникають конфлікти та спори. Для збереження добробуту спільноти, такі конфлікти вирішуються в певний спосіб. Часто буває так, що одна зі сторін просто поступається, або починає процес оскарження чи переговорів, або іноді навіть подає в суд. Порівняно новим варіантом у цій сфері є медіація. Визначення медіації відповідно до

законопроекту «Про медіацію» № 3504 (пункт 4 статті 1): добровільна, позасудова, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів.

Кожна країна, кожне суспільство мають свою історію та культуру, у яких напрацьовані способи вирішення конфліктів. Наприклад, для суспільств Північно-Західної Європи характерна культура, де конфлікти намагаються вирішити за взаємною згодою, тоді як, наприклад, у США зазвичай обирають суд. У Центральній та Східній Європі спостерігається тенденція вважати, що за вирішення конфліктів чи складних питань відповідає уряд. Таким чином, медіація в українському контексті, можливо, є досить новим елементом, оскільки основною відправною точкою є те, що самі сторони відповідають за вирішення конфліктів.

Стан наукової розробки. Нині проблеми, пов'язані з застосуванням медіації у цивільному судочинстві, є предметом активного наукового обговорення. Вивченню окремих аспектів даного питання, присвячено праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі цивільного та цивільного процесуального права, як: О.В. Аллахвердова, Н. Александер, П.О. Астахов, Х. Бесемер, Ю.В. Білоусов, В.С. Гопанчук, Д.Л. Давиденко, Д.Б. Єлісеєв, С.І. Запара, С.І. Калашнікова, С. Колдберг, В.М. Коссак, А.Н. Кузбагаров, С.А. Курочкін, К. Макі, В.М. Махінчук, О.І. Нелін, О.І. Носирева, Л. Паркінсон, А.М. Понасюк, Н. Петерсон, С.В. Прилуцький, Ю.Д. Притика, І.В. Решетнікова, Е. Руннесон, Л. Ріскін, Ф. Сандер, Д. Спенсер, В.І. Цимбалюк, С. Я. Фурса та ін.

Метою наукового дослідження є здійснення комплексного аналізу правового регулювання застосування медіації при вирішенні цивільно-правових спорів, розроблення відповідної науково-теоретичної позиції, напрацювання пропозицій стосовно регулювання застосування медіації при вирішенні цивільно-правових спорів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Медіація є одним з найпоширеніших у світі альтернативних способів урегулювання конфліктів (спорів). Упровадження медіації в Україні на сьогодні є одним з актуальних напрямів реформування системи доступу громадян до справедливого правосуддя та ефективним засобом зниження конфліктного потенціалу суспільства в цілому. У зв'язку із цим кожен професійний юрист має володіти знаннями про медіацію, уміннями й навичками роботи із цим інструментом альтернативного вирішення конфліктів (спорів).

Метою медіації є обговорення, усвідомлення й опрацювання складної конфліктної (проблемної) ситуації задля оптимального виходу з неї. В обговоренні має бути місце різним поглядам, думкам, часто несумісним, щодо самих подій або варіантів виходу з важкої ситуації. Результатом успішної медіації є досягнута під час обговорення конкретна угода.

Головними передумовами медіації є: прагнення сторін на мирне врегулювання конфлікту (спору) та добровільність їх участі в процедурі медіації.

Основними характерними рисами медіації є такі:

- медіація є особливим видом переговорів, що мають певну структуру;
- обов'язкова участь медіатора;

- медіатор не є представником жодної зі сторін;
- медіатор сприяє сторонам у проведенні переговорів і досягненні взаємоприйняттого рішення;
- медіатор не досліджує докази і не встановлює факти;
- медіатор не примушує сторони до прийняття певного рішення та не надає поради щодо можливих варіантів рішень;
- медіатор не приймає обов'язкового для сторін рішення;
- активна роль самих сторін у переговорах щодо самостійного пошуку можливих рішень.

Таким чином, медіація є особливою формою переговорів, а її природа визначена місцем і роллю медіатора в цій процедурі.

Медіатора не наділено правом і повноваженнями приймати будь-які рішення, а тому нічого не буде вирішено, якщо обидві сторони не погодяться на це. Усвідомлення, що варіанти рішень не можуть бути нав'язані медіатором, значно зменшує напруження всіх сторін та зменшує ймовірність того, що будь-яка із сторін конфлікту буде відстоювати лише займану позицію.

Завданням медіатора є допомогти сторонам конфлікту зрозуміти почуття, потреби та інтереси кожного. За допомогою медіаційних технік та інструментів необхідно переконатися, що сторони правильно розуміють саму проблему (конфлікту ситуацію).

Як видно з усього викладеного вище, центральним ядром у медіації є пошук потреб та інтересів сторін конфлікту. Дуже часто учасники конфлікту ототожнюють свою позицію з істинними потребами та інтересами.

Результати дослідження. Таким чином, дослідивши дану тему, зокрема її

теоретичні та практичні аспекти, ми дійшли певних висновків та внесли такі пропозиції стосовно вдосконалення даного інституту:

1. Введення в навчальну програму медіаторів таких обов'язкових предметів, як правознавство, конфліктологія та психологія. Адже дана професія перш за все пов'язана з умінням спілкуватися з людьми, а також із допомогою сторонам у прийнятті рішення, котре б не лише задовольняло їх, але й було правомірним та таким, яке можливо реалізувати саме за українським законодавством.

2. Підготовка спеціалістів даного виду діяльності повинна проводитись все ж під контролем держави, зокрема, у закладах вищої освіти або ж юридичними особами, котрі отримали саме державну акредитацію.

3. Формою укладення медіаційного договору має бути виключно письмова форма, що, у свою чергу, встановлює правову відповідальність сторін за невиконання договору, котра значно підвищить ефективність. З огляду на це, слово «можуть» необхідно замінити словом «мають» або «повинні».

4. Необхідна нормативна база для врегулювання порядку медіації, оскільки цей напрямок діяльності активно розвивається, а медіатори повинні діяти за чітко визначеними законодавчими правилами.

Підсумовуючи викладене вище, слід сказати, що правове регулювання медіації в Україні сьогодні не можна вважати належним, оскільки на законодавчому рівні не визначено чітких вимог до кандидатів на посаду медіатора, відсутній перелік установ з надання освітніх послуг з підготовки за напрямом «Медіація», а також не встановлено конкретний перелік документів, що посвідчують кваліфікацію спеціаліста у сфері медіації.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.04.2021).
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення 15.04.2021)
3. Проект закону України «Про медіацію» від 15.07.2020 № 3504. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877 (дата звернення 15.04.2021).

УДК 343.4

*Гакало Ірина, здобувач вищої освіти
I курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук Томчук І.О.*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПРАВ ПАЦІЄНТА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Права пацієнта в Україні в певній мірі мають досить значні труднощі щодо їх реалізації. Актуальність теми визначається тим, що охорона життя та здоров'я набуває в наш час особливого значення. У сьогоднішній державі приділяється значну увагу забезпеченню та реалізації прав пацієнтів. Медична діяльність є частиною складової життєдіяльності суспільства і держави в цілому. Тому, написання наукової праці зумовлено необхідністю вироблення низки змін та доповнень кримінально-правового регулювання відносин у галузі забезпечення захисту прав пацієнта в Україні.

У Конституції України, зокрема, у статті 49 закріплено право людини на медичну допомогу [1]. Одним із способів його забезпечення є передбачена кримінальна відповідальність за порушення прав пацієнта, про що зазначено в статті 141 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [2]. Проте, проаналізувавши судову практику в даній сфері, слід відмітити значні

проблеми як практичного, так і теоретичного характеру стосовно застосування цієї норми.

Криміналізація суспільно небезпечних діянь щодо порушення прав пацієнта, як процес є досить тривалим. У кожному із періодів історії було присутнє різне ставлення до медичних злочинів та їх криміналізації.

Варто звернути увагу, що період, коли Україна стала незалежною державою став новим етапом розвитку кримінальних норм щодо забезпечення охорони прав пацієнта. Цей шлях тривав від перших згадок ще в нормативно-правових актах та звичаях Київської Русі до сучасних сьогоднішніх правових норм, які передбачені КК України, а саме у ст. 141. Але ми вважаємо, що ця норма все ж потребує глибокого вивчення і вдосконалення.

У ст. 141 КК України «Порушення прав пацієнта» безпосереднім об'єктом злочину є суспільні відносини стосовно добровільної згоди обмежено дієздатного, або недієздатного пацієнта його

законними представниками, або дієздатного пацієнта, на участь такого пацієнта в клінічних випробуваннях певних лікарських засобів. Тому, безпосередній об'єкт, що визначений в змісті статті КК України з відповідною назвою не співпадає з об'єктом кримінально-правового регулювання. Проте, цілком відповідає груповому об'єкту усіх порушень прав пацієнта, які закріплені у Розділі II Особливої частини КК України, а саме у ст. ст. 139–142, 145.

Характерною ознакою посягань у сфері медичної діяльності є наявність поряд з основним безпосереднім об'єктом додаткового об'єкта, яким виступає встановлений законодавством порядок здійснення тих чи інших видів медичної діяльності, зокрема надання медичної допомоги й медичних послуг, проведення наукових медичних досліджень і нормальне функціонування закладів системи охорони здоров'я. В той час потерпілий відноситься до ознак, що визначають об'єкт злочину.

З об'єктивної сторони складу злочину впливає те, що передбачений злочин з матеріальним складом, тобто вважається закінченим з моменту настання вказаних наслідків. Об'єктивна сторона полягає у активній дії з клінічних випробувань, що вчиненні без отримання у пацієнта або його представника чи близького родича інформаційної згоди на участь у даному дослідженні.

Дуже важливо, що порушення прав пацієнта належить до групи злочинів, «в яких діяння, що становить собою порушення певних правил безпеки, саме по собі, у відриві від наслідків є адміністративним або дисциплінарним правопорушенням, і тільки настання суспільно-небезпечних наслідків, причинно пов'язаних з діянням, робить все вчинене злочинним» [3, с. 218].

Досліджуючи питання суб'єкта даного злочину, визначено, що він – спеціальний. Безсумнівно, спеціальним суб'єктом злочину у сфері медичної діяльності може бути медичний працівник, який має відповідну медичну освіту та відповідає єдиним кваліфікаційним вимогам професійної діяльності. У статті 141 КК України ним можуть бути: 1) лікар-дослідник, у разі здійснення клінічного випробування лікарських засобів індивідуально; 2) відповідальний керівник дослідницької групи (лікар), у разі здійснення клінічного випробування лікарських засобів групою дослідників.

За суб'єктивною стороною злочин закріплений ст. 141 КК України, характеризується в цілому необережною формою вини: ставлення медичного працівника до порушення прав пацієнта може бути як необережним, так і умисним, а от щодо наслідків виключно необережним.

В Україні все частіше стають відомі такі ситуації, як недбалість лікарів, або коли порушуються права пацієнта. Так, у ст. 141 КК України порушуються права пацієнта, з огляду на те тут відбувається проведення клінічних випробувань пацієнтів без їхньої письмової згоди. Внаслідок чого у пацієнта може настати раптова смерть, а лікар понесе за це кримінальну відповідальність, яка може бути у формі позбавлення волі або обмеження волі на строк від трьох до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк [2].

На нашу думку, дана стаття потребує ряду змін, а саме назва ст. 141 «Порушення прав пацієнта» має бути змінена на «Порушення прав пацієнта у сфері проведення клінічних випробувань лікарських засобів». Тому можна припустити, що визначення кримінальної

відповідальності за порушення прав пацієнта у ст. 141 КК під назвою «Порушення прав пацієнта» нелогічне, адже це штучно ускладнює кваліфікацію, актуалізуючи увагу на тому, що до кримінально-караних діянь щодо порушення прав пацієнта належать лише діяння, описані у диспозиції цієї статті, а у інших статтях описані інші карані правопорушення. Відповідно до диспозиції зазначеної статті порушенням прав пацієнта є «проведення клінічних випробувань лікарських засобів без письмової згоди пацієнта або його законного представника, або стосовно неповнолітнього чи недієздатного, якщо ці дії спричинили смерть пацієнта або інші тяжкі наслідки» [2]. Отже, такий зміст жодним чином не відповідає назві статті, адже тоді вона мала б охоплювати низку положень, що визначені у межах ст. ст. 139,140,142,145 КК України.

Проаналізувавши законодавство зарубіжних країн у цій сфері, бачимо, що у багатьох країнах, які ми досліджували,

існують недоліки у застосуванні кримінальної відповідальності за медичні злочини. Аналізуючи законодавчі акти окремих держав спостерігаємо те, що криміналізацію біомедичних норм проведено тільки у законодавстві Польщі, Республіках Вірменії, Азербайджану та Австрії. Причому норми ст. 141 КК України вужчі, ніж норми цих статей у кримінальному законодавстві вищезазначених країн. У ряді держав світу відбувається виокремлення саме медичних злочинів з-поміж усіх злочинів проти життя та здоров'я особи. Такий підхід, на нашу думку, підкреслює соціальну значущість цієї сфери взагалі, а відтак і більшу суспільну небезпечність таких посягань. Саме тому, варто переглянути чинну норму Кримінального кодексу України, що передбачає відповідальність за порушення прав пацієнта, внести відповідні зміни та доповнення як до назви даної статті, так і її диспозиції та санкції, що сприятиме протидії такій злочинній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. Дата оновлення: 30.09.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/ed20161005/> (дата звернення: 07.04.2021).
2. Кримінальний кодекс України 05.04.2001 № 2341-III. Дата оновлення: 16.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 07.04.2021).
3. Бажанов М. І., В. В. Сташис, В. Я. Тацій. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник. Київ: Юрінком Інтер. 2015. 479 с.

*Денисюк Вікторія, здобувач вищої освіти
I курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук Майка М.Б*

ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ДЕТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Постійне підвищення рівня життя населення та якісної роботи суб'єктів підприємництва є основним чинником національної безпеки і єдності країни. В умовах політичної нестабільності тіньова економіка України протягом останніх років набрала швидких обертів внаслідок чого захопила найважливіші суспільні інтереси людей.

Гарантія детінізації національної економіки в теперішній час є одним із найважливіших завдань. Тіньова економіка є безповоротною загрозою національної безпеки, яка проникає у всі сфери господарської діяльності, спричиняє втрати державного бюджету, чим підриває авторитет держави, її процесів і рівня добробуту в країні. Охоплення досягло критичного рівня, тому на даний момент детінізація економіки є одним із найважливіших аспектів держави, пошуку її шляхів реалізації та подолання тінізації.

Мета наукового дослідження полягає в комплексному дослідженні головних чинників, компонентів та особливих рис тіньової економіки в Україні, пошуку шляхів мінімізації та прояву такої діяльності, встановлення механізмів і фінансово-правових заходів детінізації економіки.

Методологічною основою роботи є системний підхід і сукупність методів, зокрема порівняння, загально-логічних (аналіз, синтез, систематизація, узагальнення), економіко-математичних методах аналізу.

Результати та обговорення. В умовах сьогодення питання стосовно передумов виникнення, зростання та дієвих способів подолання тіньової діяльності є актуальним і потребує якнайшвидшого вирішення. Нехтування подвійним явищем спричиняє вагомі похибки у визначенні макроекономічних даних, а тому дає помилкову оцінку визначальним процесам і напрямам, стратегічним прорахункам щодо забезпечення конкурентної здатності.

Тіньова економіка тягне за собою глибоку історію, а економісти вивчають її вже не одне століття. Визначення «тіньова економіка» вперше було висвітлено

Е. Фейгом у 1979 р., проаналізувавши більше 20 пояснень, можна дійти висновку, що тіньова економіка – це фінансово-економічне функціонування, яке пов'язане з несанкціонованими привласненнями особою чи групою осіб частки майна або її грошового еквіваленту, яка здійснюється поза звітністю. Полягає у виробництві, обміні, розподілі та споживанні товарів, їх запасів та інших матеріальних цінностей, які є неконтрольовані суспільством.

Україна виявила бажання в найближчій час приєднатись до європейської спільноти. Для інтеграції в таке суспільство, зокрема економічну систему, необхідно якнайшвидше вирішити цілу низку проблем, серед яких важливе значення має тінізація фінансів [1]. На думку Мазур І.І., детінізація економіки полягає у створенні такого

інституційного середовища в країні, де тіньова економіка стала б неефективною та економічно не вигідною. Роль держави полягає у регламентації та обмеженні негативного впливу тінізації економіки на легальну економіку, а не в її подоланні, оскільки тіньова економіка має об'єктивний характер. Викорінювати необхідно кримінальну частину тіньової економіки. Це є можливим завдяки інституційному забезпеченню детінізації [2, с. 15].

Основними формами тіньової економіки є:

- приховування прибутків юридичних та частини доходів фізичних осіб від оподаткування;
- нелегальний експорт капіталів і товарів;
- корупція, яка охоплює всі сфери суспільного життя;
- нелегальне виробництво товарів і послуг та їх реалізація;
- розкрадання державної власності, у процесі приватизації;
- шахрайство у фінансово-кредитній сфері;
- кримінальна діяльність економічних суб'єктів (наркобізнес, розкрадання і грабежі, рекет тощо) [3].

Зокрема, важливим питанням під час проведення дослідження є визначення типів тіньової економіки. Аналіз та об'єднання типів науковцями дає змогу виділити найоптимальнішу структуру сектору, сюди можна віднести: неофіційну (дозволені види, але не зареєстровані); приховану (види, які не оподатковуються); кримінальну (заборонені види). Таким чином, тіньову економіку умовно поділяють на ту, яка є повністю заборонена законом, і на ту, яку не враховують при формуванні результатів офіційної статистики.

Проте, проаналізувавши дисертації науковців С.С. Задворних [1] та С.О. Баранова [5], можна зробити висновок, що є цілий ряд причин і факторів, які сприяють такому розвитку, серед яких є: економічні, соціальні, політичні, виробничі, організаційні, юридичні тощо.

До найсуттєвіших чинників тінізації національної економіки країни належать:

1. неефективність державного регулювання економіки, відсутність довіри між державою і підприємством;
2. недосконалість та нестабільність податкового законодавства, правова незахищеність платників податків;
3. відсутність дієвої системи контролю ринку праці та встановленого покарання за незаконне працевлаштування;
4. недостатнє грошово-кредитне регулювання, надмірний обсяг грошових пропозицій, нестабільний валютний курс;
5. Недосконалість бюджетної системи, халатний контроль за використанням бюджетних коштів;
6. недоліки правоохоронної та судової системи, низький рівень довіри населення [4].

На сьогоднішній день детінізація є одним з основних та найважливіших завдань для підвищення рівня фінансової безпеки та створення умов постійного розвитку нашої країни. Відсутність у державі реального плану заходів проти боротьби з тінізацією перешкоджає ефективному вирішенні цієї проблеми. Детінізація являє собою вихід з «чорної» економічної діяльності завдяки створенню сприятливих умов для здійснення прозорої економічної діяльності, при проведенні якої враховуються інтереси суб'єктів економічної діяльності.

Доцільно виокремити ряд теорій детінізації:

- діяльність всіх гілок влади щодо встановлення таких економічних умов, які б посприяли поверненню в легальний сектор економіки держави;
 - діяльність підприємств, установ, правоохоронних органів і їх відповідних підрозділів щодо створення інфраструктури, основним завданням якої є протидія і локалізація проявів тіньового сектору;
 - вдосконалення правового забезпечення тіньовим процесам в області фінансово-господарських відносин;
 - формування необхідних вимог для ефективніших розробок та практики між суміжними працями щодо детінізації економіки;
 - моніторинг, самоаналіз власного стану тіньових процесів, знаходження нових напрямів і закономірностей протидії суб'єктами господарювання та іншими учасниками таких відносин.
- Отже, наявність різнобічних підходів у тіньовому секторі є суб'єктивною думкою та оцінкою практиків та науковців, які глибоко вивчають дане питання. Розробка, адаптація та реалізація ефективних заходів детінізації потребує не тільки витрат фінансових інструментів, але і значного часового проміжку.
- Висновки.** Детінізація і тіньова економіка – це складні багатосторонні явища, їх складно структурувати в єдину інформаційно-аналітичну систему, яка б стала основою для розробки заходів протидії тінізації економіки нашої держави. На підставі вище викладеного, можна узагальнити, які реформи потрібні для детінізації економіки у контексті реалізації економічних реформ – фінансових потоків та узаконення ринку праці:
- ефективне впровадження та посилення ринкового регулювання, проведення антикорупційної реформи;
 - податкова реформа, зокрема зменшення податкового навантаження, забезпечення рівних умов оподаткування та ефективного адміністрування, стабільність державних фінансів, збільшити роль електронних систем щодо адміністрування податків тощо;
 - реформа банківської системи, полягає у підвищенні прозорості діяльності Національного банку України, внесення змін до законодавства про надання інформації щодо кінцевих власників банків, забезпечення ефективної системи з-за кордону коштів тощо;
 - судова реформа. Спрямована на зменшення корупції, підвищенні рівня професіоналізму, неупередженості судових та правоохоронних органів;
 - реформа ринку праці. Проте, передумовою є реформа пенсійної системи, тому що діюча система не створює стимулів для детінізації ринку, а навпаки провокує до тінізації за рахунок високих відрахування до пенсійного фонду. Для бізнесу є потреба у посиленні адміністративних заходів, зокрема за ухилення від оформлення трудових відносин між працівником і роботодавцем, від сплати податків і страхових внесків;
 - стабільність податкового законодавства.

Список використаних джерел:

1. Задворних С.С. Фінансова політика держави у забезпеченні детінізації економіки України: дис ... канд. економ. наук: 08.00.08. Черкаси, 2015. 212 с. URL: <https://www.lnu.edu.ua/wp-content> (дата звернення: 18.04.2021).

2. Мазур І.І. Детінізація економіки в трансформаційних суспільствах: автореф. дис... д-ра екон. наук. Київ. 2007. 40 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv (дата звернення: 18.04.2021).
3. Августин Р. Р. Формування інституціонального механізму регулювання тіньового сектору та економічного зростання. *Научные труды ДонНТУ*. 2014. № 3. С. 185–189. URL: <https://scholar.google.com.ua/> (дата звернення: 18.04.2021).
4. Поворозник В., Бочі А. Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання. Міжнародний центр перспективних досліджень. 2014. URL: <http://icps.com.ua/asset> (дата звернення: 28.09.2020).
5. Баранов С.О. Державне регулювання детінізації національної економіки: організаційно-правовий : дис ... канд. держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2018. 242 с. URL: <http://academy.gov.ua/pages/dop/138/files/> (дата звернення: 18.04.2021).

УДК 341.64

*Дрімач Марія, здобувач вищої освіти
II курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук Заставна О.П.*

ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄСПЛ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВА ВДОСКОНАЛЕННЯ

Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) є визнаною міжнародною судовою установою, що являє собою передбачений конвенційною системою унікальний механізм контролю за дотриманням гарантованих Конвенцією фундаментальних прав та свобод людини.

Практику ЄСПЛ називають «живим правом», оскільки вона забезпечує тлумачення положень Конвенції з урахуванням сучасного розвитку суспільних відносин та правової системи, зберігаючи баланс між правом та конкретними обставинами справи. У той же час, вона виступає орієнтиром розвитку національного законодавства та своєрідним індикатором його відповідності європейським стандартам.

Виконання судових рішень є завершальним і, в той самий час, ключовим етапом здійснення правосуддя. Адже лише за умови належного і повного виконання рішень суду, правосуддя не є номінальним. Водночас, виконання

рішень Страсбурзького суду є ключовим фактором забезпечення дотримання гарантованих Конвенцією прав та основоположних свобод людини.

Ратифікувавши 17 липня 1997 року Конвенцію прав та основоположних свобод 1950 року [1] Україна узяла на себе зобов'язання виконувати остаточні рішення Суду. Порушення цих зобов'язань створює негативний імідж нашої держави на міжнародній політико-правовій арені і може мати своїм наслідком застосування своєрідних санкцій, як правило, політичного характеру, включно із позбавленням членства у Раді Європи.

Попри те, сьогодні Україна займає перші позиції як за чисельністю звернень через неодноразові порушення норм Конвенції, так і за сукупністю не виконаних рішень Суду. Так, середня тривалість виконання рішень ЄСПЛ пов'язаних з впровадженням заходів загального характеру в нашій державі

становить 7,5 років, не враховуючи провадження у Суді. Сьогодні відбуваються деякі позитивні зміни, однак у цілому проблема залишається не вирішеною.

Одним з перших рішень прийнятих ЄСПЛ проти України, які стосувалися розглядуваної проблеми було ухвалене у справі «Жовнер проти України» [2] ще у 2004 році, що свідчить про за давниність проблеми.

Гострота з якою в Україні стоїть питання щодо виконання рішень судів сьогодні підтверджується винесенням ЄСПЛ «пілотних рішень» у справах «Юрій Миколайович Іванов проти України»[3] від 2009 року та «Бурмич та інші проти України»[4] від 2017 року. У першій справі Суд вказав на існування складної системно-структурної проблеми, пов'язаної із невиконанням рішень національних судів, у другій повторно наголосив про існування проблеми та відзначив, що після винесення попереднього рішення, хоч і пройшло багато часу, проте проблема залишається не вирішеною.

На сьогодні рішення у вказаних пілотних справах перебувають на особливому контролі Комітету міністрів Ради Європи. Так, на своєму засіданні у 2020 році Комітет міністрів прийняв проміжну резолюцію CM/ResDH(2020)211[5], у якій відзначив про відсутність прогресу у виконанні Україною своїх зобов'язань, зокрема у згаданих справах та вказав про закінчення строків для вжиття загальних заходів у цих справах, фактично засудивши державу за бездіяльність щодо вирішення проблеми невиконання рішень судів.

Однією з основних причин невиконання або надмірно тривалого виконання судових рішень виступає не передбачення у державному бюджеті

достатніх коштів на відповідні бюджетні цілі. Називаючи обсяг загальної заборгованості держави по всіх рішеннях у 2020 році фахівці вказували на загальний обсяг навіть до 500 млрд. грн. [6, с. 3]. Однак, всупереч важливості проблеми Законом України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» затверджено на виконання бюджетних програми КПКВК 3504040 «Заходи щодо виконання рішень суду, що гарантовані державою» [7] – 100 000 грн., тоді як у 2020 було закладено – 1 797 000 грн. Така ситуація свідчить про формальний підхід держави до розв'язання проблеми щодо виконання судових рішень, а відтак не бажання вживати реальних заходів спрямованих на її подолання.

Водночас, ЄСПЛ сформував чітку позицію про те, що держава не може аргументувати невиконання судових рішень винесених проти неї нестачею коштів.

Серед інших причин виділяють окремі недосконалості законодавства та відсутність налагодженої координації дій між державними органами. Наприклад, ст. 19 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики ЄСПЛ» [8] передбачено проведення експертизи законопроектів на їх відповідність стандартам практики Європейського суду, проте законодавець не конкретизує періодичності з якою повинні здійснюватися вищезазначені експертизи нормативно-правових актів та не передбачає відповідальності за їх не проведення. Крім того, дана стаття встановлює системний контроль над відповідністю адміністративної практики Конвенції та практиці Європейського суду, проте не конкретизує, які саме державні структури відповідають за його проведення і про, яку систематичність йде мова.

Також до першопричин проблеми невиконання рішень суду відносять існування ряду нормативних актів, якими встановлено мораторії (заборони на відчуження майна), що роблять виконання рішень у певних випадках не можливим. Прикладом, може слугувати рішення ЄСПЛ у справі «Зеленчук і Цицюра проти України» [9] від 2018 року, у якому Суд констатував, що мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення порушує статтю 1 Першого протоколу.

Разом з тим, на національному рівні відсутній реальний механізм притягнення до відповідальності осіб відповідальних за невиконання рішень Європейського суду. Відповідальності за невиконання рішень ЄСПЛ відображена у ч. 4 ст. 382 КК України [10], відповідно до якої кримінально караним визнається умисне невиконання службовою особою рішень ЄСПЛ. Проте незважаючи на існування відповідної норми з часу набрання чинності КК України, судова практика її застосування в Україні відсутня. Тобто фактично вказана норма перетворилася у декларацію.

Таким чином, у правовій доктрині увага акцентується, в основному, на проблемах пов'язаних з недоліками, прогалинами та суперечностями законодавства, які ускладнюють процедуру виконання рішень ЄСПЛ, а в деяких випадках унеможливають їх виконання.

Проте поза увагою залишаються проблеми пов'язані, певною мірою, із недостатнім рівнем правосвідомості самих суб'єктів владних повноважень, які виступають потенційними порушниками гарантованих Конвенцією стандартів прав людини. Інакше кажучи, серцевиною проблем невиконання в Україні рішень ЄСПЛ, так і національних судів є

критично низький рівень правової та політичної культури суспільства. Так, у Раді Європи відзначили, що ухвалення Україною у 2006 році окремого закону про виконання рішень ЄСПЛ було ознакою такої поваги, але відсутність реальної політичної волі для подолання структурних та інших серйозних порушень прав людини в поєднанні з недостатнім впливом, яким користується урядовий уповноважений з питань прав людини, означає, що цей закон мало вплинув на практику. Аналогічна ситуація простежується з більшістю вжитих заходів щодо вирішення проблеми невиконання рішень суду, тобто держава юридично запроваджує певні позитивні ініціативи, проте фактичну їх реалізацію не здійснює.

Висновки. З огляду на вищевикладене, визріває необхідність нагального розв'язання системно-структурних проблем, які не дозволяють повноцінно виконувати рішення ЄСПЛ. Зокрема, в першу чергу необхідно переосмислити матеріальний зміст процесу виконання рішень стосовно держави. Важливим кроком стане створення бази даних судової практики ЄСПЛ з обов'язковим викладенням «пілотних рішень» та рішень, що свідчать про наявність структурних проблем, а також впровадження механізму моніторингу загального стану виконання судових рішень та реєстр заборгованості за ними. Останній дозволить обрахувати загальну суму боргу та закласти в бюджеті відповідні асигнування виходячи з реальної суми боргу за невиконаними рішеннями. Доцільним видається розроблення дієвого механізму для притягнення відповідальності органів державної влади та їх посадових осіб за бездіяльність у виконанні рішень ЄСПЛ.

Список використаних джерел:

1. Європейська Конвенція з прав людини з поправками, відповідно до положень Протоколу № 11 та 14 (CETS no. 194), з дати набуття ним чинності 01 червня 2010 року, з Протоколами № 1,4,6,7,12,13 та 16. URL:
https://www.echr.coe.int/documents/convention_ukr.pdf (дата звернення: 08.04.2021)
2. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Жовнер проти України» від 29 чер. 2004 р. (заява № 56848/00) URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_221#Text (дата звернення: 08.04.2021)
3. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Жовнер проти України» від 15 жов. 2009 р. (заява № 40450/04) URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_479#Text (дата звернення: 08.04.2021)
4. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Жовнер проти України» від 12 жов. 2017 р. (заява № 46852/13 та інші) URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_479#Text (дата звернення: 08.04.2021)
5. Committee of Ministers. COUNCIL OF EUROPE PORTAL : веб-сайт. URL:
https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016809fcd75&fbclid=IwAR3vEgD6nj9Zf98ku4kF24bNttOuoKuEL_3ivvASz3X2Ye0gUXq1TR5YX58
(дата звернення: 08.04.2021)
6. Дослідження національного законодавства України, що передбачає соціальні виплати в контексті виконання рішень Європейського суду з прав людини у справі «Бурмич та інші проти України», інших рішень ЄСПЛ щодо невиконання національних судових рішень України з соціальних питань. 2020 р. URL:
<https://rm.coe.int/a-study-of-national-law-in-the-context-of-the-burmych-case-final-ukr/1680a028e8> (дата звернення: 08.04.2021)
7. Про стан та терміни перерахування коштів за рішеннями судів. Державна казначейська служба України : веб-сайт. URL:
<https://www.treasury.gov.ua/ua/diyalnist/vikonannya-sudovih-rishen/pro-stan-ta-termini-pererahuvannya-koshtiv-za-rishennyami-sudiv>
8. Про виконавче провадження : Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 08.04.2021)
9. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Зеленчук і Цицюра проти України» від 22 трав. 2018 р. (Заяви № 846/16 та № 1075/16) URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c79#Text (дата звернення: 08.04.2021)
10. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 08.04.2021)

*Маркевич Ростислав, здобувач вищої освіти
I курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук Заплітна І.А.*

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗЕМЕЛЬ ЖИТЛОВОЇ ТА ГРОМАДСЬКОЇ ЗАБУДОВИ

Однією із складових часток земель України за статтею 19 чинного Земельного кодексу України (далі – ЗК України) та як самостійну категорію серед багатьох інших виділено землі житлової та громадської забудови. Раніше такий різновид земель мав назву «Землі населених пунктів», до яких попередні Земельні кодекси відносили землі міст, СМТ (селищ міського типу) та сільських населених пунктів.

У своїй роботі О. В. Крамаренко зазначив: «При визначенні поняття земель житлової та громадської забудови законодавець пов'язує види забудов з розміщенням відповідних земельних ділянок у межах населених пунктів та їх пріоритетним використанням за цільовим призначенням. Проте кожне з наведених понять стосується окремої групи земель із визначеною правовою регламентацією» [1, с. 437].

До головних структурних елементів, які утворюються в межах житлової забудови, відносять: житловий квартал, житловий район та житловий масив. Такі компоненти окреслюють передусім забудову міських поселень, а також садибну і несадибну забудову.

Варто зазначити, що до земель громадської забудови, на відміну від житлової, відповідно до закону мають відноситись земельні ділянки, які зайняті, згідно із містобудівною документацією об'єктами громадського призначення. Поміж них закон визначає будівлі й споруди, де розміщуються органи державної влади та місцевого

самоврядування. Подані об'єкти відіграють важливу роль в забезпеченні життєдіяльності населених пунктів України, адже саме вони задовольняють громадські потреби.

В. В. Носіком, були зазначені характерні риси правового режиму земель населених пунктів, зокрема:

- належність до них земельних ділянок різних категорій;
- системність використання за допомогою містобудівного законодавства, містобудівної та проектної документації;
- здійснення розпорядження ними відповідно сільською, селищною, міською радою;
- залежність у здійсненні права власності чи права користування земельною ділянкою від права власності на розміщених на цих земельних ділянках будівель чи споруд [2].

Окремого дослідження заслуговує проблема об'єктів житлової нерухомості, розміщених на «чужій землі». Вироблення єдиного ладу регулювання обороту таких самостійних об'єктів нерухомості стало невідкладним завданням, яке може бути вирішено одним із наступних шляхів: розуміння земельної ділянки та об'єкту нерухомості самостійними об'єктами обороту; ідея єдиного об'єкту нерухомості; принцип єдності юридичної долі земельної ділянки й розташованих на ній об'єктів нерухомості.

Доцільно вказати на те, що принцип єдності юридичної долі земельної ділянки й об'єктів нерухомості, котрі на ній

розміщені знаний праву ще з часів Давнього Риму (лат. «*superficies solo cedit*» – в перекладі – збудоване на землі слідує за нею). Поданий принцип для багатьох сьогочасних країн із розвиненими правовими системами є реалізований з цілковитою повнотою. Тобто те, що збудоване на землі в цілому не може розглядатися як окрема річ, а в обороті виступає тільки земельна ділянка. І в даному випадку будівлі й споруди на земельній ділянці є тільки її складовими частинами.

Так, відповідно до діючої редакції частин першої, другої статті 120 ЗК України у разі набуття права власності на жилий будинок, будівлю або споруду, що перебувають у власності, користуванні іншої особи, припиняється право власності, право користування земельною ділянкою, на якій розташовані ці об'єкти. До особи, яка набула право власності на жилий будинок, будівлю або споруду, розміщені на земельній ділянці, що перебуває у власності іншої особи, переходить право власності на земельну ділянку або її частину, на якій вони розміщені, без зміни її цільового призначення. Якщо жилий будинок, будівля або споруда розміщені на земельній ділянці, що перебуває у користуванні, то в разі набуття права власності на ці об'єкти до набувача переходить право користування земельною ділянкою, на якій вони розміщені, на тих самих умовах і в тому ж обсязі, що були у попереднього землекористувача [3].

Згідно з частиною першою статті 377 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) до особи, яка набула право власності на житловий будинок (крім багатоквартирного), будівлю або споруду, переходить право власності, право користування на земельну ділянку, на якій

вони розміщені, без зміни її цільового призначення в обсязі та на умовах, встановлених для попереднього землевласника (землекористувача) [4].

Як убачається із наведеного вище порядок переходу права власності на житловий будинок, будівлю, споруду та прав на земельну ділянку під ними є діаметрально протилежним принципу «*superficies solo cedit*», оскільки за ЦК України та ЗК України саме земельна ділянка слідує за будинком, спорудою, будівлею, а не навпаки.

За висновками, викладеними у постанові Великої Палати Верховного Суду від 03.04.2019 у справі № 921/158/18, згідно з принципом єдності юридичної долі земельної ділянки та розташованих на ній будинку, споруди (зміст якого розкривається, зокрема, у статті 120 ЗК України та статті 377 ЦК України) особа, яка законно набула у власність будинок, споруду, має цивільний інтерес в оформленні права на земельну ділянку під такими будинком і спорудою після їх набуття. Отже, відповідно до зазначених правових норм власники споруди мають право на користування земельною ділянкою, на якій вона розташована [5].

Наведене розуміння положень статті 120 ЗК України, статті 377 ЦК України як норм, які закріплюють принцип слідування юридичної долі земельної ділянки долі розміщеного на ній об'єкту нерухомості є усталеним та його відмінність із започаткованим в римському приватному праві принципом «*superficies solo cedit*» полягає в тому, що в його основу покладено слідування землі за об'єктом нерухомості та його спрямованістю фактично є об'єднання юридичної долі двох окремих об'єктів нерухомості (земельної ділянки та житлового будинку, будівлі, споруди).

Як правильно відзначено у Пояснювальній записці до проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо єдиної правової долі земельної ділянки та розміщеного на ній об'єкта нерухомості)», ігнорування цього порядку однієї із сторін призводило до численних судових спорів стосовно розірвання договорів, і в першу чергу, оренди земельної ділянки або визнання права користування земельною ділянкою за власником нерухомості [6].

Вказаний проект Закону 02 лютого 2021 року був прийнятий Верховною Радою України, що стало важливим кроком для усунення прогалин та удосконалення окремих норм земельного законодавства, які регулюють перехід прав користування земельною ділянкою, адже його нормами встановлюється «автоматичність» переходу прав користування земельною ділянкою при переході права власності на розташовану

на ній будівлю, споруду від землекористувача до нового власника майна, а також обов'язок набувача права власності на будівлю, споруду, що розташовані на земельній ділянці державної та комунальної власності, право користування якою не оформлено протягом 30-денного терміну з дня набуття такого права власності, здійснити відповідні дії для оформлення прав на земельну ділянку.

Принцип єдності юридичної долі земельної ділянки й об'єктів нерухомості, котрі на ній розміщені, завбачає, що такі два окремі об'єкти нерухомості як земельна ділянка та споруда або будівля, котра на ній розміщена, водночас входять в оборот. Його запровадження й виконання забезпечить зменшення колізій між правами власників земельних ділянок та власників об'єктів нерухомості, котрі на них розміщені.

Список використаних джерел:

1. Крамаренко О.В. Поняття земель для будівництва багатоквартирних житлових будинків у містах. *Держава і право*. 2009. Вип. 46. С. 436-443. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/9064>
2. Носік В.В. Правовий режим земель сіл, селищ, міст. *Земельне право України: підручник*. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2008.
3. Земельний кодекс України 25.10.2001 № 2768-III Дата оновлення: 17.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 01.04.2021).
4. Цивільний кодекс України 16.01.2003 № 435-IV. Дата оновлення: 28.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n2> (дата звернення: 29.03.2021).
5. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 03.04.2019 у справі № 921/ Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо єдиної правової долі земельної ділянки та розміщеного на ній об'єкта 158/18. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/81139165?utm_source=jurliga.ligazakon.ua&utm_medium=news&utm_content=jl03 (дата звернення: 18.03.2021).
6. Проект нерухомості від 29.08.2019 № 0850. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66525 (дата звернення: 28.03.2021).

ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ ПРАВНИКІВ

Одним з провідних чинників становлення особистості правника та вдосконалення його професійних навичок виступає професійна діяльність. В юридичній психології вивчення особливостей професійної діяльності представників правової сфери займає одне з центральних місць. Зазвичай, прийнято говорити про її позитивну спрямованість, різноманітний вплив на різні сфери соціального життя, про розвиток особистості правника у міру набуття ним відповідного професійного і життєвого досвіду. Однак, поряд з позитивними чинниками, професійній діяльності правника притаманні різного роду негативні прояви. Ситуація, в якій одна сторона наділена певними повноваженнями по відношенню до іншої, а друга сторона залежить від неї, або ж потребує її послуги, з плином часу здатна викликати негативні прояви як в поведінці, так і в рисах особистості носія професії. У науці цей феномен отримав назву «професійна деформація».

Негативний вплив деформації на особу полягає у тому, що насамперед, вона перешкоджає якісному виконанню своєї роботи, ускладнює спілкуванню у звичайному житті, призводить до появи розумових і мовних труднощів. Формується хибна узагальненість сприйняття. Людина сприймається не як особистість, а як носій певної професійної роботи. Загальновідомо також, що на характер деформації впливає не лише професія, але й посада, яку обіймає працівник [1, с. 226].

Професійна деформація – це об'єктивно існуюче явище, супутне розвитку людини в її професійній діяльності. Загалом, професійну деформацію слід розглядати, як негативні зміни у морально-психологічних рисах характеру працівників, їхніх службових і позаслужбових відносинах у колективі, які відбуваються під впливом і внаслідок здійснення професійної діяльності [2, с. 86].

Основними ознаками, які свідчать про зміни, що відбуваються з особистістю працівника у процесі виникнення та розвитку професійної деформації, є: 1) надмірність професійно важливих рис, подальша їх трансформація у свою протилежність (упевненість перетворюється у самовпевненість, пильність – у підозрілість, вимогливість у прискіпливість тощо); 2) розвиток і активізація соціально негативних рис та домінуючих психічних станів, що унеможлиблює ефективне виконання службових обов'язків; 3) пригнічення та подальше ослаблення окремих рис, що суб'єктивно починають оцінюватися як зайві або другорядні; 4) неузгоджене, дисгармонійне, а в подальшому спотворене співвідношення і взаємодія окремих рис та їх груп.

Такі зміни мають властивість не збігатись у часі виникнення та темпах розвитку, а також характеризуватися індивідуальністю для кожного конкретного представника правової сфери [3, с. 165].

У науковій літературі виділяються наступні причини професійної деформації працівників юридичної сфери: низький

рівень професійних знань та навичок; байдуже ставлення до людей; стереотипний підхід до вирішення професійних завдань; відсутність у професійній діяльності можливості подальшого навчання та професійного вдосконалення; байдужість до професійної діяльності; відсутність ефективної системи контролю і дисциплінарних покарань; неправильне розуміння владних повноважень, зловживання ними; сувора регламентація часу роботи, особливо при нереальних термінах її виконання; надмірне навантаження, що перевищує будь-які норми; усвідомлене порушення основних принципів професійної моралі (гуманізму, патріотизму), та її норм (обов'язку, совісті, відповідальності, честі і гідності) [2, с. 86; 4, с.106].

У результаті проведеного дослідження необхідно виділити фактори, що перешкоджають виникненню у працівника професійної деформації: здатність контролювати свої дії та вчинки; постійне підвищення кваліфікації; стриманість; прояв твердості характеру в складних ситуаціях; наявність широкого кола інтересів; адекватна самооцінка; відповідність роботи інтересам особи; задоволеність умовами та режимом праці; накопичення та вдосконалення професійного досвіду [5, с. 227].

Однією з актуальних проблем, що виникла в процесі дослідження даної теми є профілактика та запобігання професійної деформації серед працівників правової сфери. Профілактика професійної деформації юриста становить собою сукупність попереджувальних заходів, які спрямовані на зниження вірогідності розвитку передумов і проявів професійної деформації.

Існує безліч засобів профілактики та корекції проявів професійної деформації у

юристів: тренінг особистісного та професійного вдосконалення, прогноз бажаних професійних досягнень, індивідуальне консультування, самоаналіз професійного розвитку. Такі заходи можуть стати ефективними не лише для усунення негативних наслідків, але й профілактики проявів професійних деформацій [6, с.14].

Робота з подолання професійної деформації – це завжди самовиховання. Можна змусити працівника дещо змінити поведінку зовнішніми засобами, посиленням контролю, покараннями, однак змінити внутрішню позицію людини, особливо у разі глибинних викривлень особистості, може тільки сама людина. І тут вона потребує допомоги. Якщо працівник за своїми інтелектуальними і професійними здібностями, рівнем професійних знань не відповідає посаді, є сенс пошукати для нього іншу посаду, іншу сферу діяльності. Нерідко це дає позитивний результат і навіть не має з його боку особливого опору, тому що внутрішнє самопочуття людини, яка є професійно деформованою не завжди сприятливе. Іноді працівнику варто змінити колектив, змінити характер діяльності, оскільки монотонна, одноманітна робота, постійне повторювання вирішення одних і тих же самих завдань у деяких співробітників можуть викликати професійну деформацію. Інші ж за складом своєї натури, навпаки, тяжіють добре відомої їм роботи. Бувають також випадки, коли співробітника варто перевести на інше місце роботи тільки тому, що поруч є професійно деформовані колеги, які, в свою чергу, спричиняють негативний вплив на своє оточення [7, с. 116].

Шляхами подолання елементів деформації працівників правової сфери на стадії професійного становлення є:

постійне проведення на високому рівні виховної роботи з особовим складом; безперервний самоконтроль за поведінкою на службі і поза нею; постійний контроль керівників за діяльністю підлеглих з аналізом і висновками щодо кожного порушення; організація цілеспрямованої індивідуально-виховної роботи з кожним працівником; чітке додержання вимог наукової організації праці у підрозділах; виховання працівників у колективі і через колектив; підвищення загальної психологічної компетентності співробітників [8, с. 91]. Важливим аспектом у боротьбі з професійною деформацією або її наслідками є наявність певної перспективи в майбутньому (перспектива кар'єрного зростання, збільшення заробітної плати, заохочення тощо), що має для співробітника особистісний сенс.

Емоційне вигорання працівників правової сфери можна розглядати як процес поступової втрати емоційної, когнітивної та фізичної енергії, що має ознаки емоційного і розумового виснаження, фізичної втоми та зниження рівня задоволеності від виконання професійних обов'язків. Виникнення

синдрому емоційного вигорання особистості також розглядається закордонними та вітчизняними дослідниками як динамічний процес, що розвивається в часі та має певні етапи, кожен з яких характеризується своїми симптомами, проявами та тривалістю.

Доцільно виділити суттєву відмінність професійної деформації від емоційного вигорання: емоційне вигорання особистості не залежить від тривалості здійснення професійної діяльності, тоді як професійна деформація суттєво залежить від строку служби та від сили деформуючого впливу, який об'єктивно міститься у конкретній діяльності [9, с. 106]. Професійна деформація виникає та проявляється на більш пізніх етапах професійної кар'єри, в той час, як емоційне вигорання може виникати і на початку професійної діяльності, наприклад, в результаті невідповідності між вимогами професії та домаганнями особистості [10, с. 107]. Отже, поняття «професійна деформація» та «емоційне вигорання» є окремими, різноманітними явищами, які не збігаються за обсягом та які не можна ототожнювати.

Список використаних джерел:

1. Марков В.В. Причини, що викликають професійну деформацію працівників органів внутрішніх справ. *Право і безпека*. 2012. №4. С. 226-228.
2. Таран А.О., Великий В.М. Професійна деформація юриста та шляхи її подолання. *Сучасний менеджмент: проблеми та перспективи розвитку: матеріали 5-ої Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет - конф. 29.05.2020: тези доповідей*. Херсон, ДВНЗ «ХДАУ», 2020. 469 с.
3. Медведєв В.С. Проблеми професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ (теоретичні та прикладні аспекти): монографія. Київ: НАВСУ, 1996. 192 с.
4. Леженіна Л.М. Чинники та прояви професійної деформації особистості слідчого. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. 2017. Випуск 55. С.103-111
5. Марков В.В. Причини, що викликають професійну деформацію працівників органів внутрішніх справ. *Право і безпека*. 2012. №4. С. 226-228.

6. Волошенюк О. В. Правовий нігілізм у пострадянському суспільстві: автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2000. 16 с.
7. Венедиктов, В. С. Метрологічні засади гендерної освіти в вузах системи МВС України. Впровадження гендерних підходів у діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2005. С. 114–120.
8. Куруч А.В. Шляхи подолання професійної деформації співробітників системи МВС. *Гуманітарні та правові аспекти безпеки. Честь і закон*. 2013. № 2. С. 88-92.
9. Дудяк В. Емоційне вигорання К.: Главник, 2007. 128 с.
10. Мілорадова Н.Е. Особливості прояву емоційного вигорання у працівників органів внутрішніх справ з різним стажем професійної діяльності. *Вісник Національної академії оборони України. Питання психології*. № 2 (10). 2009. С. 106-110.

УДК 347.965

*Петруник Лілія, здобувач вищої освіти
II курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук Денисовський М.Д.*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ЕТИКИ. ЗАВДАННЯ ТА АНАЛІЗ ЗАСАД АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Згідно положень Конституції України найвищою соціальною цінністю у державі визначають людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість та безпеку, а відповідно сенсом діяльності інститутів держави – їх дієвий та належний захист. Ратифікувавши Європейську конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод держава взяла на себе обов'язок, що полягає у можливості кожного, в разі порушення чи невизнання його прав та свобод, на ефективний засіб юридичного захисту на національному рівні.

Значне місце в правовому механізмі захисту прав людини відведено саме інституту адвокатура, стан розвитку якого є одним із показників захищеності прав людини та рівня демократичності суспільства. Адже ст. 59 Конституції України проголошує найважливішою соціальною функцією адвокатури забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та

інших державних органах [1]. Реалізація якої потребує вироблення постійно нових критеріїв ефективності її діяльності, серед яких зокрема є застосування адвокатської етики, як сукупності встановлених деонтологічних вимог і правил без яких повноцінне функціонування адвокатури неможливе.

Крім цього у ст. 21 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» закріплено одним із основних професійних обов'язків адвоката – дотримання Правил адвокатської етики [2]. Адже, саме вони поєднують у собі загально визнані деонтологічні норми і правила міжнародного адвокатського співтовариства, традиції і тлумачення норм адвокатської етики адвокатури України. Слугують орієнтиром у збалансуванні та практичному узгодженні багатоманітних і суперечливих професійних прав, обов'язків згідно статусу, основних завдань адвокатури та принципів її діяльності. Закріплюють єдину систему критеріїв оцінки етичних

аспектів поведінки адвоката у дисциплінарному провадженні кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури.

Однак, процеси, які відбуваються на сьогоднішній час в країні торкнулись усіх сфер життя, через що проблема етики в адвокатській діяльності постала ще гостріше. На жаль, отримання прибутку стало основною мотивацією діяльності адвоката. Саме це і являється головним поштовхом до застосування не правових засобів задля досягнення бажаних цілей.

Міжнародна та вітчизняна практики адвокатської діяльності за весь час свого існування, виділяють три основних чинники етичної поведінки адвоката із клієнтом чи колегами: чесність, компетентність, добропорядність. Вони полягають у правдивості, принциповості та щирості адвоката. Він повинен проявляти чуйність, уважність і повагу до людей, вміти їх слухати та жодним чином не принижувати людську гідність.

Адвокатам потрібно завжди «тримати руку на пульсі професії»: відстежувати зміни у законодавстві, опрацьовувати судову практику та наукові публікації у спеціалізованій галузі права, грамотно і швидко розбиратися в обставинах і ситуаціях, що склалися, і відповідно правильно застосовувати букву закону. Проте, в жодному разі, не потрібно вдавати з себе «всезнаючого і всерозуміючого». Якщо є хоча б найменші сумніви у можливості надання правової допомоги у конкретній справі, потрібно не соромлячись попередити про це клієнта та порекомендувати йому належного фахівця у відповідній галузі права або за попередньою згодою клієнта залучити такого фахівця до спільної роботи.

Адвокат повинен сумлінно ставитись до виконання покладених на нього функцій, надати правову допомогу

своєму клієнту чітко у передбачений законом строк, застосовуючи всі відомі йому правові способи для вирішення поставленого завдання, проявляти витримку та наполегливість. Клієнт повинен завжди відчувати надійність у своєму представникові, бути впевненим в тому, що адвокат робить все можливе.

В будь-якому випадку адвокат зобов'язаний вести себе так, щоб його дії чи процесуальні документи не ставили під сумнів нічий авторитет, не дискредитували колег і не принижували честі та гідності всіх учасників процесу.

Дотримуватись всього цього дуже не легко, але не виконуючи цього – краще не працювати адвокатом. Ці представники Феміди дуже схожі на лікарів, адже досить часто беруть вагому участь у вирішенні долі людини. Девізом медичних працівників є слова «Не нашкодь!», вважаємо, що вони є досить актуальними і для адвокатів [3, с. 210-211].

Проте, на даний час, існує низка проблемних питань у регулюванні адвокатської етики, що потребує законодавчого вдосконалення. Саме це наукове дослідження буде досить корисним для подальшого розвитку теорії і методології вивчення моральних засад діяльності інституту адвокатури, оскільки в ньому запропоновано безліч пропозицій щодо можливих шляхів вирішення колізій, а також вдосконалення функціонування інституту адвокатури.

Отож, оскільки однією з фундаментальних традицій юридичної практики являється конфіденційність стосунків адвоката та клієнта, яка не може бути порушена ні за яких обставин, що є досить важливим чинником у наданні правової допомоги. То, варто зазначити, що чинне законодавство з цього питання потребує вдосконалення і має передбачати

відповідальність за розголошення адвокатської таємниці не тільки для самого адвоката, обов'язок якого її зберігати, але і для помічників адвоката, стажистів адвоката, а також осіб, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом.

Щодо відносин адвоката з іншими учасниками провадження, то вони повинні бути стриманими один до одного, за жодних обставин не демонструвати перед присутніми свої емоції чи негативне ставлення. Не повинні допускати образливих реплік, вчинення дій чи висловлювань, що можуть призвести до виникнення конфліктних ситуацій під час розгляду справи, а навпаки — поводитися гідно і коректно, тим самим не проявляючи неповагу до уду. Проте такі етичні відносини повинні виправдовувати високі стандарти професійної поведінки задля зміцнення довіри і поваги у суспільстві до українського правосуддя. Тому, вважаємо за доцільне внести зміни до ст. 43 Правил адвокатської етики, виклавши її в наступній редакції: «Дотримуватись принципу незалежності та пріоритетності інтересів клієнта при виконанні своїх обов'язків як захисника і представника, адвокат має бути наполегливим і принциповим у відстоюванні інтересів клієнта у процесі досудового розслідування і в суді, не поступатись його інтересам в інтересах збереження приятельських стосунків з органами розслідування, органами прокуратури і суддями...» і далі за текстом.

Оскільки, на даний час, життя кожного з нас є дуже динамічним внаслідок технологічних процесів, що відбуваються навколо, то представники адвокатської спільноти почали все більш активніше брати участь у різноманітних телевізійних проектах в якості експертів

або ж вести власний Інтернет блог з порадами, рекомендаціями та своїм баченням вирішення правових проблем клієнтів. Соціальні мережі активно використовуються як засіб рекламування адвокатської діяльності, пошуку потенційних нових клієнтів, платформа для надання правової допомоги, обговорення різних дискусійних питань тощо.

Згідно ст. 57 Правил адвокатської етики участь адвоката допускається у соціальних мережах (Facebook, Twitter, LinkedIn, Pinterest, Google Plus+, Tumblr, Instagram, Flickr, MySpace та інших), Інтернет-форумах та інших формах спілкування в мережі Інтернет. Така соціальна активність вимагає дотримання певних вимог, а саме, як зазначено у редакції Правил адвокатської етики, такої поведінки, яка «не завдасть шкоди авторитету адвокатів та адвокатури в цілому» [4]. Проте, в цій правовій площині, дискусійним залишається питання об'єктивності критеріїв визначення поняття вищевказаного авторитету, критеріїв та розміру завдання шкоди. Варто констатувати, що поняття авторитету адвокатів та адвокатури відсутнє як в законодавстві, так і актах адвокатського самоврядування. Не зрозумілим також є механізм визначення шкоди, яка завдана публікацією (постом, твітом, коментарем в Інтернеті).

Також існує невирішене питання щодо встановлення суб'єкта порушення анонімного телеграм-каналу чи блогу, відсутності визначеного алгоритму перевірки належності допису тій чи іншій особі, доведення фейковості акантів. Найбільш небезпечними можуть бути ситуації, коли від імені адвоката створюється «фейкова» сторінка в якій зловмисник розповсюджує компрометуючу інформацію та

намагається дискредитувати адвоката. Як боротися з таким явищем є досі невирішеним та відкритим питанням.

Підводячи підсумки можливо стверджувати, що Правила адвокатської етики є своєрідним «живим віддзеркаленням» сучасного життя адвокатської спільноти, тому вони повинні змінюватись на першу вимогу життєвих потреб. Все нами зазначене дає змогу зробити висновок, що в сфері адвокатської етики існують певні проблемні питання, які потребують нагального вирішення та ретельного доопрацювання. Як бачимо, прийняття

норм, що були предметом нашого дослідження, були б логічним кроком у питанні підвищення правової культури професії адвоката.

Крім цього, потрібно зазначити, що лише формальне існування таких правил на папері не може автоматично зробити адвоката вихованим та культурним, якщо в реальному житті він не такий. Кожен адвокат повинен пам'ятати, що основним стимулюючим чинником для його професійної діяльності має бути совість, а стримуючим – загроза публічного недоброзичливого вчинку, втрата довіри клієнтів та поваги колег.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. Дата оновлення: 30.09.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/ed20161005/> (дата звернення: 07.04.2021).
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05 липня 2012 р. № 5076-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
3. Стародубцев А.А., Стебелев А.М. Практичне застосування поняття адвокатської етики на сучасному етапі: зміст та значення. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «ПРАВО»*. 2020. № 29. С. 206–212. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/15699/14936>.
4. Правила адвокатської етики: затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. Сайт Національної асоціації адвокатів України. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2019-03-15-pravila-2019_5cb72d3191e0e.pdf.

УДК 347.1

*Савоцак Ірина, здобувач вищої освіти
I курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук Гелецька І.О.*

ОКРЕМІ ПРИЙОМИ ЗАКОНОДАВЧОЇ ТЕХНІКИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: ПРЕЗУМПЦІЇ, ФІКЦІЇ, ОЦІНОЧНІ ПОНЯТТЯ

Протягом останніх десятиліть у правовому суспільстві чітко виражається проблематика юридично-технічної досконалості нормативно-правових актів та можливості їх практичного застосування. Цивільно-правові норми

насичені цілою низкою законодавчих прийомів, які потребують наукового дослідження для правильності їх застосування та розуміння. Зокрема, до них можна віднести презумпції, фікції та оціночні поняття. Крім того, до цього

переліку слід додати назву закону, його внутрішню структуру, назви статей, мову, використання бланкетних норм тощо. На сьогоднішній день існує ряд питань, які досі залишаються недослідженими, наприклад, правильність розуміння оцінюваних понять, розмежування фікцій та презумпцій в цивільному праві України, встановлення чіткості критеріїв, за якими можна виділити окремі види юридичної техніки.

Метою даної роботи є глибоке вивчення не лише поняття засобів законодавчої техніки у Цивільному праві України, а й дослідження проблеми їх практичної реалізації.

На сучасному етапі становлення правової науки поняття законодавчої техніки не має чітких меж. Як вітчизняні, так і зарубіжні автори по-різному визначають дане явище, нерідко називаючи однакові категорії різними термінами. Одні розглядають законодавчу техніку як складову юридичної техніки, інші, ведучи мову на дану тематику, використовують термін «юридична техніка» [1, с. 43].

Відсутність у теорії права єдиного та узгодженого поняття свідчить лише про недостатність дослідження цього феномену, що зумовлює додаткові теоретичні пошуки. Проте, здійснивши аналіз наукових праць В. Риднюка, Н. Гунько, В. Щербини щодо даного питання, слід зазначити, що законодавча техніка – це спосіб формування правових норм, який характеризується впровадженням їх в систему законодавства та подальшим вдосконаленням.

До основних засобів законодавчого процесу відносять правові символи, застереження, презумпції та фікції, юридичну класифікацію, термінологію та конструкцію, оціночні поняття тощо.

Наведені техніки покликані на забезпечення чіткості норм права, для подальшого регулювання певного виду суспільних відносин, а також доступності законодавства.

Презумпція за своїм правовим характером не є юридичним фактом, який може породжувати цивільні правовідносини. Даний інститут окрім цивільного законодавства ще зустрічається у адміністративному, кримінальному, податковому. Аналізуючи Цивільний кодекс України (далі – ЦК України) [2], виділяється ціла низка найрізноманітніших презумпцій. Зокрема, до них належить: презумпція здійснення цивільних прав (ч. 4 ст. 12 ЦК України), презумпція смерті фізичної особи (ч. 1, 2 ст. 46 ЦК України), презумпція правомірності правочину (ст. 204 ЦК України), презумпція спільної власності (ч. 1 ст. 355 ЦК України), презумпція прийняття пропозиції (ч. 2 ст. 642 ЦК України), презумпція проінформованості особи, яка уклала договір з управителем майна про те, що управитель вийшов за межі своїх повноважень (ч. 3 ст. 1043 ЦК України), презумпція згоди на продовження строку дії договору банківського вкладу (ч. 4 ст. 1060 ЦК України) та ряд інших. Вищезгадані норми належать до галузевих презумпцій, що притаманні лише цивільному праву України, але окрім них існують ще й міжгалузеві до яких слід віднести, наприклад, презумпцію вини (ст. 614 ЦК України) [2]. Дана категорія встановлена законодавцем, виходячи з міркувань доцільності, найповнішого захисту інтересів громадян і організацій. Особливість закріплення презумпції вини полягає у тому, що вона міститься у ряді норм цивільного та господарського законодавства, проте, ні сам термін, ні поняття презумпції вини не знайшли

відображення в кодифікованих актах [3, с. 127]. Більше того, суди у своїх рішеннях неодноразово зазначали, що складові цивільно-правової відповідальності доводить саме позивач, але це не стосується вини, оскільки у цивільному законодавстві встановлена відповідна презумпція.

Окрім вищезгаданих категорій, до галузевих науковці відносять ще й такі, як презумпції справедливості, добросовісності, розумності, що за своїм характером є непрямими [4, с. 134]. Що стосується справедливості, то у ст. 3 ЦК України вона зазначена як загальна засада цивільного законодавства [2]. Дане поняття полягає у відповідності застосуванню норми права до конкретних суспільних відносин, що виникли. Проте, ні у цивільному законодавстві, ні у законодавстві інших галузей права не міститься поняття даної презумпції, проте, наявні норми, що місять її прояви (ст. ст. 12, 23, 123, 627 ЦК України). Виходячи з цього, доречим буде включення статті до ЦК України, яка буде сформульована наступним чином: «Цивільні правовідносини виникають, змінюють чи припинаються на засадах справедливості, якщо інше не буде встановлено законом чи судом». Схожа законодавча проблема існує і щодо закріплення понять «розумності» та «добросовісності».

Юридичні фікції — це спеціалізовані норми права, що виконують функції спрощення, шляхом визнання неіснуючих обставин такими, що існують, і навпаки. [5, с. 78]. Яскравими прикладами існування даних категорій у цивільному законодавстві виступають наступні норми: право власності на інформацію (припущення про інформацію як різновид майна, хоча насправді інформація не є майном, а тому не може вважатися предметом права

власності), умови договору міни (припущення, що має місце договір купівлі-продажу), умови договору комісії (припущення, що комісіонер є власником) тощо [6, с. 222]. Крім того, ознайомившись із ч. 3 ст. 46 ЦК України можна зазначити про наявність у ній юридичної фікції. Зокрема, вказується, що фізична особа оголошується померлою за рішенням суду від дня набрання ним законної сили. Слід припускати, що особа могла померти в інший день або ж взагалі залишить живою. Слід також зазначити, що умова про смерть може бути спростована у судовому порядку. У цьому і проявляється суть такої категорії як фікція.

Специфіка оціночних понять у цивільному праві характеризується тим, що більшості цивільних правовідносин притаманний двосторонній розподіл обов'язків та прав між їх учасниками, а це свідчить про те, що вони застосовуються більшою мірою не у результаті правопорушення, а на стадії виконання прав та обов'язків [7, с. 51]. Саме це і відрізняє норми цивільного законодавства від норм публічних галузей права. Зокрема, до даної категорії слід відносити наступні поняття: істотний вплив (ст. 36), скрутне матеріальне становище (ст. 36), цінне майно (ст. 71), зловмисна домовленість (ст. 232), постійне проживання (ст. 382), найкращий результат (ст. 1154) та низка інших. Аналізуючи судову практику, вбачається тенденція різного застосування та трактування оціночних понять. Так, в одних випадках суд «постійним проживанням» визначає період 18 років, а в інших лише 3 роки. Тому питання «Чи можна б було обійтись у цивільному законодавстві без оцінюваних категорій?» — риторичне. З одного боку, це призвело б до явного збільшення законодавчого

матеріалу, який не завжди був би зручний у використанні, але у свою чергу це зумовить однакове вирішення аналогічних ситуацій судами.

Не менш цікавою є практика застосування засобів законодавчої техніки у цивільному праві зарубіжних країн. Так, у Німеччині існує інститут оголошення фізичної особи померлою, у Франції також діє аналогічна презумпція, що виступає підтвердженням відповідності ст. 46 ЦК України світовому законодавству. Крім того, у Німеччині та Франції існує презумпція місця виконання зобов'язання. Не знайшли правового закріплення у зарубіжному законодавстві норми, що регулюють здійснення цивільних прав, правомірність правочину, а також ряд інших презумпцій, які безпосередньо існують в цивільному праві України. Оцінювані поняття — одні з основних елементів нормотворчої техніки не лише в Україні, а й за її межами. Зокрема, у німецькому праві для тлумачення змісту зобов'язань впливають певні поняття: «добропорядність», «добра воля», «довіра», «віра» і Німецький цивільний кодекс містить принципи їх трактування, що у свою чергу обмежує свободу суду. Правові фікції теж зустрічаються досить часто у зарубіжному цивільному праві і майже співвідносяться із законодавством України.

Більш точним виступає вітчизняне законодавство з позиції закріплення строків виконання зобов'язань, ніж англо-американське, де зазначається поняття «розумного строку».

Результати дослідження. Таким чином, дослідивши практичні та теоретичні аспекти даної теми, враховуючи запуск процесу рекодифікації цивільного законодавства та міжнародний досвід, доречним буде внесення відповідних змін до ЦК України. Зокрема, пропонується деталізувати окремі оціночні категорії, наприклад, замінити «цінне майно» на приблизну грошову вартість або «постійне проживання» на приблизний період часу, що явно ототожнить погляди судів на однорідні ситуації. Крім того, необхідним виступає законодавче закріплення презумпції вини, справедливості, розумності, добросовісності. Саме тому, лише за допомогою детального вивчення та дослідження структури цивільно-правових норм можна зрозуміти їх правову природу та сферу застосування. Цивільний кодекс України — не цілком досконале джерело права, яке, безумовно, потребує змін та доповнень у сфері закріплення презумпцій та оціночних понять.

Список використаних джерел:

1. Щербина В. С. Поняття засобів законодавчої техніки: аналіз новітніх наукових підходів. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 2. С. 42–44.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. № 435-IV. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>(дата звернення: 13.02.2021).
3. Лушенко Р. Д. Презумпції у праві: питання теорії та практики: дис. ... канд. юр. наук : 12.00.01. Київ, 2011. 234 с.
4. Кузнецова О. А. Презумпции в гражданском праве: издание. Санкт-Петербург : Юрид. центр Пресс. 2004. 349 с.

5. Кузнецова О.А. Специализированные нормы российского гражданского права: теоретические проблемы: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.03. Екатеринбург, 2007. 430 с.
6. Величко О. Юридичні фікції в цивільному праві. *Наукові записки*. 2003. С. 221-223.
7. Лукьяненко М. Ф. Оценочные понятия гражданского права: разумность, добросовестность, существенность: монография. Москва: Статут, 2010. 423 с.

УДК 343.137

*Слотюк Вікторія, здобувач вищої освіти
II курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук Денисовський М.Д.*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Допит неповнолітніх – тема чутлива і болюча. Попри світові практики та міжнародні зобов'язання представники системи правосуддя в Україні продовжують травмувати дітей у контакті з законом.

Для нас звичним є використання терміну «допит», оскільки цей термін вживається у Кримінальному процесуальному кодексі України. Проте насправді не термін має вирішальну роль, а підхід до цього. Сама організація допиту, повинна відбуватися з урахуванням вікових та психологічних особливостей дитини відповідного віку, а сам процес – незалежно від терміну, що використовується, – має завжди бути дружнім до дитини.

У п. 12 ст. 3 КПК України законодавець прописав, що неповнолітньою вважається малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [1]. А тому організації та тактиці проведення допиту щодо даних осіб притаманні властиві специфічні особливості, які передбачені ст.ст. 226, 354 та 490 КПК України.

Не слід забувати слідчим і про часові межі допиту. Нормотворець у ч. 2 ст. 226 КПК України зазначає, що «допит неповнолітніх осіб молодших і старших вікових груп не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день» [1].

Відповідно до ч. 1 ст. 226 КПК України допит малолітньої або неповнолітньої особи проводиться у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря [1]. Варто зауважити, що присутність батьків під час допиту не завжди має позитивні наслідки, адже нерідко неповнолітні особи бояться реакції своїх батьків на почуте, а тому можуть надати неправдиву інформацію, що негативно впливає на подальше розслідування.

Допит неповнолітнього повинен ґрунтуватися, перш за все, на психологічних характеристиках допитуваного та на знаннях про нього, що відповідають його віку. Проте, у чинному кримінальному процесуальному законодавстві не визначений вік, починаючи з якого неповнолітні особи можуть виступати на допиті як потерпілі

чи свідки. Що ж стосується мінімального віку, починаючи з якого неповнолітня особа може бути допитана як підозрювана, то ст. 22 Кримінального кодексу України зазначає, що до кримінальної відповідальності можуть бути притягнуті особи, яким до вчинення кримінального правопорушення виповнилося 16 років [2].

Що ж стосується здійснення правосуддя щодо неповнолітніх осіб, то тут варто звернутися до «Пекінських правил» 1985 року, в яких передбачено, що органи державної влади зобов'язані «поважати правовий статус неповнолітнього, сприяти його благополуччю та уникати спричинення шкоди з урахуванням обставин справи» [3].

Одним із документів серед міжнародних стандартів, у якому більш детально окреслено вимоги до допиту дитини (жертви злочинних посягань чи свідка) виступає Конвенція Ради Європи № 201 про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення [4]. Так, у ст. 35 «Опитування дитини» даної Конвенції зазначається, що кожна держава повинна вживати необхідних законодавчих та інших заходів для забезпечення проведення опитувань дитини:

- особою, спеціально підготовленою для цих цілей;
- відразу після повідомлення фактів компетентним органам без необґрунтованої затримки;
- за необхідності в спеціально обладнаному для цих цілей приміщенні;
- одними й тими самими особами (якщо це доцільно та можливо);

- якнайменшої кількості і настільки, наскільки це для цілей кримінального провадження є у край необхідним;
- можливості супроводження її законним представником або дорослим (де це доцільно), якого дитина сама обирає, якщо по відношенню до цієї особи не буде винесено мотивованого рішення про інше [4].

На жаль, на рівні національного законодавства України більшість цих вимог так і не було втілено. Проте, вважаємо, що положення Лансаротської конвенції в частині допиту малолітнього/неповнолітнього повинні враховуватися постійно, незалежно від процесуального статусу дитини (потерпілий, свідок чи підозрюваний), адже такий підхід відповідає забезпеченню якнайкращого дитячого інтересу. На жаль, на рівні національного законодавства України більшість цих вимог так і не було втілено в життя.

Особливий підхід і тактовність слідчим слід проявляти під час проведення допиту неповнолітніх осіб, котрі стали жертвами кримінальних правопорушень з ознаками насильства (для прикладу, статеві злочини, загибель рідних неповнолітнього тощо). Адже кожне запитання слідчого провокує відновлення в пам'яті неповнолітнього негативні події, що можуть викликати сильне душевне хвилювання і, як наслідок, спричинити травмування неповнолітньої особи. Тому, важливо, аби під час допиту інформацію у протоколі фіксували саме в такому вигляді, як її подає потерпіла особа, тобто у вигляді слів дитини, а не юридичних термінів.

Досить часто на практиці для опитування дітей використовують так звані «зелені кімнати», що обладнані

зручними меблями, «венетіанським дзеркалом», необхідною аудіо- та відеозаписувальною апаратурою й методичними матеріалами для роботи з неповнолітніми. Основною метою створення таких кімнат є робота з дітьми-потерпілими чи свідками насильницьких злочинів шляхом зменшення повторного травмування дитини під час опитування [5, с. 132].

Робота в «зелених кімнатах» побудована за принципом індивідуального підходу до кожного неповнолітнього, враховуючи його психологічні та вікові особливості. З метою з'ясування необхідних обставин справи під час допиту використовуються анонімні ляльки, тести, малюнки та опитування, за результатами яких спеціаліст, який працював із дитиною складає висновок рекомендаційного характеру.

Висновки. Ми мріємо побудувати в Україні систему правосуддя, дружнього до дітей. Щоб зрозуміти, які кроки вже зроблені на шляху до цього і які ще доведеться зробити, потрібно постійно вивчати безцінний досвід суддів, прокурорів, адвокатів та слідчих, яким доводиться працювати з малолітніми та неповнолітніми потерпілими, свідками та підозрюваними.

Слід відмітити, що з прийняттям у 2012 році КПК України відбулися певні позитивні зрушення, що врегульовують забезпечення прав та законних інтересів неповнолітніх осіб в ході кримінального провадження, зокрема, й під час проведення допитів стосовно зазначених осіб. Проте, як ми з'ясували, досягнути ефективного результату під час допиту неповнолітньої/малолітньої особи (потерпілого, свідка чи підозрюваного) можливо при комплексному підході до його психологічних, вікових, розумових та індивідуальних властивостей, а також за умови серйозної підготовки слідчого чи прокурора до даної слідчої дії.

Таким чином, неповнолітні/малолітні особи, незалежно від їх процесуального статусу під час кримінального провадження (потерпілий, свідок чи підозрюваний) до себе вимагають особливого ставлення. Перш за все, це проявляється в специфіці проведення допиту за їх участі.

І на завершення порада для тих, хто колись стикнеться з подібною ситуацією. Пам'ятайте: дитина повинна розповісти своїми словами правду про те, що з нею сталося. Допомагаючи дитині підготуватися до дачі свідчень у суді, не змушуйте її вчити на пам'ять готові фрази.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013, № 9-10, № 11-12. № 13, ст. 88, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 08.04.2021)
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25-26. ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 08.04.2021)
3. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила») від 29.11.1985 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_211#Text (дата звернення 08.04.2021)

4. Про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення: Конвенція Ради Європи від 25.10.2007р. URL : <http://www.zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 08.04.2021)

5. Гошовська Ю. В. Допит неповнолітніх у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування. *Національний юридичний журнал : теорія і практика*. 2016, квітень. С. 130–133

УДК 349.41

*Яцкулич Христина, здобувач вищої освіти
I курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук Заплітна І.А.*

ОРЕНДА ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ

Як зазначає ч. 2 ст. 13 Конституції України [1], кожен громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону. Громадяни та юридичні особи відповідно до визначеного законом порядку набувають права власності та користування земельними ділянками відповідно до їх цільового призначення (ведення господарської діяльності або задоволення особистих потреб).

Відповідно до ст. 22 Земельного кодексу України землями сільськогосподарського призначення визнаються землі (далі – ЗСП), надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури, у тому числі інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, або призначені для цих цілей [2].

Слушною є думка П. Ф. Кулинича щодо критеріїв віднесення земель до досліджуваної категорії, а саме: «...два критерії віднесення земель до категорії земель сільськогосподарського призначення, які можна назвати природно-економічним та юридичним.

Природно-економічний критерій передбачає віднесення до земель сільськогосподарського призначення всіх земель, які за своїми якостями є придатними для використання в якості засобу аграрного виробництва. На відміну від природно-економічного, юридичний критерій визначення земель сільськогосподарського призначення полягає в тому, що до останніх належать всі земельні ділянки, які на підставі рішення уповноваженого законом органом влади надані для сільськогосподарських потреб або ж призначені для зазначених цілей в умовах України всім землям, які з природної та економічної точок зору можуть використовуватися для вирощування сільськогосподарської продукції, має надаватися статус земель сільськогосподарського призначення» [3, с. 205].

Оренда землі сільськогосподарського призначення - це засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для проведення підприємницької та інших видів діяльності.

Зокрема, відповідно до ст. 124 передача здійснюється:

- на основі проведення земельних торгів;

- на основі рішення відповідного органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування [2].

Для отримання інформації про стан земель, що пропонуються в оренду та запланованих щодо них аукціонів потрібно досліджувати веб-сайт Держгеокадастру.

На період з 1 березня 2021 року до 2 червня 2021 року у Тернопільській області заплановано 108 аукціонів та запропоновано 377 лотів [4].

Процедура набуття права оренди на земельних торгах виглядає так:

- Зареєструватись на електронному майданчику;
- Обрати необхідні торги та подати заяву на участь;
- Сплатити реєстраційний та гарантійний внески на рахунок виконавця земельних торгів;
- Підготувати пакет підтверджуючих документів передбачених ст.137 Земельного кодексу та п. 8 Постанови КМУ № 688;
- Направити електронний пакет документів на перевірку виконавцю земельних торгів;
- Отримати номер аукціонного білету від виконавця;
- Прийняти участь в аукціоні;
- Підписати електронний протокол до 18:00 дня аукціону;
- Підписати договір в електронному та в паперовому вигляді. Проект договору обов'язково публікують в умовах оголошення і учасник ще на етапі підготовки документів знає, на яких умовах буде укладена угода [5].

Відповідно до ч.1 ст.15 Закону істотними умовами договору є:

- об'єкт оренди (кадастровий номер, місце розташування та розмір земельної ділянки);

- дата укладення та строк дії договору оренди;

- орендна плата із зазначенням її розміру, індексації, способу та умов розрахунків, строків, порядку її внесення і перегляду та відповідальності за її несплату [6].

Договір оренди землі укладається у письмовій формі і за бажанням однієї зі сторін або на вимогу однієї із них може бути посвідчений нотаріально. Типова форма договору оренди землі затверджується Кабінетом Міністрів України

Щодо об'єкта договору, то він має мати ряд обов'язкових ознак (кадастровий номер, місце розташування та розмір земельної ділянки). Одним із пунктів в угоді про перехід права власності на земельну ділянку є наявність кадастрового номера земельної ділянки (ч 2 п. ж ст. 132 ЗКУ). Адже, якщо земельна ділянка не має кадастрового номера, тобто вона не внесена до Державного земельного кадастру, то таку ділянку неможливо: продати, подарувати, успадкувати, віддати в заставу, здійснювати поділ або об'єднати, здати в оренду тощо.

Строк дії договору оренди землі визначається за згодою сторін, але відповідно до законодавства не може перевищувати 50 років. Дата закінчення дії договору оренди обчислюється від дати його укладення. Право оренди земельної ділянки виникає з моменту державної реєстрації такого права

Зміст договору складають права і обов'язки сторін, які мають взаємний характер, тобто обов'язку однієї сторони кореспондує право другої. Особливою проблемою у сучасному становищі орендних правовідносин на ринку землі є

питання рейдерства. Зокрема те, що на законодавчому рівні дане поняття досі не визначено.

Тому вивчення даного поняття потрібно починати з визначення загального поняття рейдерства. За дослідженнями В. С. Шапіро та Т. В. Булах: «Рейдерство як поняття виникло у Великій Британії, і спочатку під цим терміном розуміли набіги морських суден, які самостійно виконували бойові завдання, у тому числі й захоплення торговельних кораблів інших країн. Історія рейдерства нараховує не одне століття, хоча сам термін введено до ділового обороту на межі XIX–XX ст.ст. В якості злочину воно з'явилося на світ разом із акціями, коли виникла можливість поглинання компанії проти волі її власника» [7, с. 181].

За словами В. С. Швиденко сільське господарство є прибутковим бізнесом, який, очевидно, привертає увагу рейдерів. Якщо характеризувати загальні види рейдерських захоплень, то це може бути замах на право власності, на корпоративні права, на ключові активи, на повноваження менеджменту, ліквідність, фінансовий стан. Найчастіше в такому випадку фігурують договори оренди. Зокрема, такі атаки спрямовується на

визнання договорів оренди землі недійсними через відсутність істотних умов або на скасування державної реєстрації права оренди. Також не виключенням є випадки, коли підприємство дізнається про втрату орендованої землі, лише коли на його поле виходить техніка й починається обробка землі [8, с.110-111].

Види земельного рейдерства виокремила Нотаріальна палата України. Це зокрема:

- Оренда земельних ділянок с/г призначення поза волею власника земельної ділянки. Фальсифікація укладення, зміни та розірвання договору оренди орендодавцем/орендарем;
- Поновлення старих договорів оренди шляхом відродження збанкрутілих/непрацюючих юридичних осіб, шляхом внесення запису в паперові носії органів Держгеокадастру;
- Подвоєння кадастрових номерів/формування нових кадастрових номерів;
- Зникнення записів про права власності, оренди з Державного земельного кадастру [9].

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254к/96-вр> (дата звернення: 28.03.2021).
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001. № 2768-III. Дата оновлення: 17.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2768-14/conv> (дата звернення: 28.03.2021).
3. Кулинич П. Ф. поняття та юридичні ознаки земель сільськогосподарського призначення. *Часопис київського університету права*. 2009. № 2. С. 204-209.
4. Оголошення про проведення земельних торгів. Держгеокадастр України: офіційний веб-сайт. URL: <http://torgy.land.gov.ua/auction> (дата звернення: 01.04.2021).
5. Договір оренди земельної ділянки. «WikiLegalAid» довідково-інформаційна платформа правових консультацій.

- URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Договір_оренди_земельної_ділянки (дата звернення: 01.04.2021).
6. Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 року. № 161-XIV. Дата оновлення: 17.03.2021. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/161-14> (дата звернення: 02.04.2021).
7. Шапіро В. С., Булах Т. В. Рейдерство як економіко-правове явище: загальна характеристика. Форум права. 2015. № 2. С. 181–186.
8. Коваленко А. В. До питання рейдерства в Україні. *Актуальні питання протидії злочинності в сучасних умовах: вітчизняний та зарубіжний досвід*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 2017. Ч.1. С.175–177.
9. Антирейдерська презентація. Нотаріальна палата України: веб-сайт. URL: http://npu.ua/wp-content/uploads/2019/06/antireid_presentation.pdf (дата звернення: 02.04.2021).

УДК 349.3

*Гусар Лілія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник Прокопчук Н. Р.*

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАЙБІЛЬШ НЕЗАХИЩЕНИХ ВЕРСТВ ГРОМАДЯН В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19

Необхідною складовою політики держави, що відповідає за добробут, розвиток та безпеку своїх громадян є соціальний захист. Саме від ефективності реалізації цього чинника залежить цивілізаційний розвиток будь-якого суспільства.

Соціальний захист – це система державного гарантування прав громадян України на матеріальне забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законодавством України [1].

Соціальний захист спрямований на встановлення допустимих параметрів життя для населення та недопущення існування рівня забезпечення людей, нижчого від прожиткового мінімуму. Саме тому з початком пандемії COVID-19 та введенням карантинних обмежень все більша кількість людей не може самостійно, без соціального

захисту з боку держави, забезпечити соціально прийнятний рівень життя.

У зв'язку з ситуацією, яка склалась не лише в нашій країні, а у всьому світі, населення потерпає від багатьох негативних наслідків. Велика кількість людей через втрату роботи залишились без засобів для існування. Навіть за такий невеликий проміжок часу – з 1 квітня до 1 липня 2020 року, за даними Державної служби зайнятості, кількість безробітних зросла до 517 284 (+157 155 з початку карантину), тобто більш ніж на 48%, оскільки 1 квітня цей показник становив 349 424 особи. Для порівняння з минулим роком – на 1 липня 2019 року в Україні було зареєстровано 287 086 безробітних, тобто в 1,8 рази менше, ніж на 1 липня 2020 року. Згідно даних Торгово-промислової палати України, рівень безробіття становить 13,7-15,4%, що є найвищим показником за останні 5 років [2].

За даними опитування, проведеного у серпні Європейським банком реконструкції та розвитку (далі — ЄБРР) спільно з дослідницьким центром ifo Institute, коронакриза погіршила фінансовий стан 68% українських домогосподарств. Майже третина (26%) почала економити навіть на продуктах харчування. За прогнозами UNICEF, понад 6 млн. українців (з них 1,4 млн. — діти) можуть опинитись за межею бідності через соціально-економічну кризу, викликану COVID-19. За інформацією Мінсоцполітики, ще наприкінці березня було додатково виявлено близько 20 тисяч осіб, які потребували допомоги з боку держави [3].

Для того, аби забезпечити під час пандемії реалізацію юридично закріпленого соціального захисту, держава здійснювала такі заходи:

1. для частини громадян, що отримували житлові субсидії, їх було автоматично перепризначено на наступний рік, аби зменшити необхідність відвідування установ. А на період дії обмежувальних заходів припиняти надання субсидій було заборонено;

2. було прийнято рішення не проводити заплановане збільшення базового відсотка плати за комунальні послуги, запланованого раніше на 1 травня;

3. на час карантину було скасовано застосування штрафних санкцій при утворенні заборгованості зі сплати житлово-комунальних послуг.

4. на період карантину та на один місяць після дати його завершення підвищено розмір допомоги з безробіття;

5. спрощено умови реєстрації і подання заяви на отримання допомоги з безробіття. Створено умови для подачі заяви онлайн і через портал державних послуг «Дія»;

6. було внесено доповнення до Закону України «Про зайнятість населення» щодо фінансування допомоги по частковому безробіттю на період карантину та визначено порядок її надання.

7. одноразову грошову допомогу у розмірі тисячі гривень було виплачено пенсіонерам, чії пенсії менші за 5 тисяч гривень, та громадянкам, які одержують державну соціальну допомогу у зв'язку з інвалідністю та за віком замість пенсії [3].

Як ми бачимо, в Україні такі здійснювались деякі заходи для підтримки населення під час коронавірусної пандемії, але, оскільки дана проблема торкнулась не лише нашої країни, то доречно було б проаналізувати заходи, які здійснювали інші держави для вирішення проблем, пов'язаних з пандемією, зокрема:

1. фінансова підтримка самозайнятих людей Словенії (так званий «базовий дохід» у розмірі 700 євро) плюс скасування обов'язку сплати соціальних внесків. Уряд презентував туристичні ваучери (200 євро кожному громадянину з можливістю витратити на проживання у будь-якій її точці можна передавати в межах однієї родини) [4];

2. у США кожна родина отримала 500 доларів на дитину плюс кожен дорослий отримав 1200 доларів [5];

3. британський уряд обіцяє виділити на підтримку бізнесу 330 мільярдів фунтів стерлінгів;

4. домовласникам, що зазнають через коронавірус фінансові труднощі, уряд дозволив три місяці не вносити плату по іпотечних кредитах (Великобританія);

5. банк Сербії ввів тримісячну відстрочку на погашення всіх видів кредитів [6];

6. у Німеччині планують запровадити податкову знижку до 600 євро на рік для тих, хто працює з дому через карантинні обмеження;

7. у Франції закритим через локдаун підприємствам пропонують 10 тисяч євро або компенсацію від виторгу [7].

Отже, як ми бачимо, державою насправді здійснювались заходи щодо підтримки громадян, які через карантинні обмеження зазнали фінансових труднощів. Проте, якщо порівняти із заходами, які

проводились іншими державами, то очевидно – Україна зробила лише мінімум того, що могла б зробити. Для того, аби розвивати країну та вводити міжнародні стандарти, потрібно цікавитись їхнім досвідом щодо вирішення конкретних проблем та визначати перспективи їх реалізації в Україні.

Список використаних джерел:

1. Українські Закони. Соціальний кодекс України: Проект / В.С.Журавський та ін., Християнськодемократична партія України. К : Логос. 1998.
2. Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України: веб-сайт. URL: <http://surl.li/gtnp> (дата звернення: 17.04.2021).
3. Коронавірус і соціальний захист: між реформою і кризою: веб-сайт. URL: <https://cedos.org.ua/researches/koronavirus-i-sotsialnyi-zakhyst-mizh-reformoiu-i-kryzoiu/> (дата звернення 03.11.2020).
4. Економічні та соціальні заходи під час пандемії – міжнародний досвід: веб-сайт. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12935> (дата звернення: 18.04.2021).
5. Економічна нерівність в Україні та світі після карантину. Інтерв'ю з Юрієм Городніченком: веб-сайт. URL: <https://hromadske.ua/posts/ekonomichna-nerivnist-v-ukrayini-ta-sviti-pislya-karantinu-intervyu-z-yuriyem-gorodnichenkem> (дата звернення: 09.02.2021).
6. Як борються з COVID-19 у світі: варіанти урядових рішень: веб-сайт. URL: (дата звернення 03.04.2021).
7. Дотації на час простою та адресна грошова допомога: як у Польщі допомагають бізнесу на карантині: веб-сайт. URL: <tsn.ua/svit/dotaciyi-na-chas-prostoju-ta-adresna-groshova-dopomoga-yak-u-polschi-dopomagayut-biznesu-pid-chas-karantinu-1679083.html> (дата звернення 15.04.2021).

УДК: 342.9

*Зубик Арсен, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник Мельник Т.М.*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПЕРСОНАЛОМ ПОЛІЦІЇ

Історично склалося так, що застосування вогнепальної зброї відносили до прерогативи армії. Однак часи пройшли і тепер поліцейські різних країн світу володіють табельною вогнепальною зброєю. Україна не є виключенням. Національне законодавство

регулює питання застосування вогнепальної зброї.

Здавна проблематика правового регулювання застосування зброї привертала увагу багатьох як вітчизняних, так й зарубіжних науковців, серед яких О.М. Бандурка, А.Т. Комзюк, М.І. Єропкін, М.Е. Єфімов, О.С. Фролов,

Б.Перроу та Б. Фаррелл, (B. Perrou & B. Farrell), Е. Дж. Пініцотто (A. J. Pinizzotto) та ін.

Метою статті є визначення проблеми правового врегулювання застосування вогнепальної зброї персоналом поліції відповідно до Закону України «Про Національну поліцію».

Виклад основного матеріалу. Делеговане поліції право на застосування вогнепальної зброї є найжорсткішим серед усіх інших заходів державного примусу. Ця проблема є однією із найбільш важливих, найважливіших та спірних не лише в повсякденній практиці, але й теорії.

Так, згідно ст. 46 Закону України «Про Національну Поліцію» «застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу, що використовується поліцейським лише у виняткових випадках: якщо відбувається напад на поліцейського або членів його сім'ї, для затримання особи, що чинить збройний опір, для звільнення заручників, воля яких була незаконним способом обмежена, та інші випадки передбачені законом» [1].

Метою застосування поліцейськими вогнепальної зброї є припинення протиправної поведінки особи, до якої вона застосовується, забезпечення публічного спокою, правопорядку, громадської безпеки, захист прав людей, та їх життя і здоров'я.

Поліцейським, які безпосередньо несуть службу та беруть участь у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, під час отримання зброї в органі поліції для виконання службово-бойових завдань видають посвідчення до зброї та боєприпасів поліцейського. Посвідчення до зброї та

боєприпасів поліцейського має бути оформлено на всю табельну вогнепальну зброю, закріплену за поліцейськими, та зберігатися зі зброєю в шафах кімнати обладнаних для зберігання зброї та боєприпасів. Зброєю, яка перебуває на балансі поліції, та яка може бути видана для виконання службових обов'язків є пістолети, револьвери, пістолети-кулемети, ручні кулемети, автомати, снайперські та спортивні гвинтівки, штурмові гвинтівки, гранатомети (у тому числі автоматичні та станкові), автомати та кулемети. Про кожен випадок витрачання боєприпасів на службові завдання та оперативні заходи поліцейський доповідає рапортом керівнику органу поліції. У рапорті зазначають коли, де, ким, з якою метою, скільки і які боєприпаси витрачено. Зазначені боєприпаси списують з обліку після прийняття рішення керівником органу поліції за кожним конкретним фактом [2].

Захисники закону зобов'язані попередити про намір використати зброю, та висунути попередження про припинення протиправних дій. Закон України «Про Національну поліцію» виділяє сім підстав для застосування найсуворішого заходу примусу з попередженням:

- для відвернення нападу на поліцейського або членів його сім'ї, якщо такими діями порушника існує загроза життю та здоров'ю;
- для захисту осіб від нападу, що створює загрозу їхньому життю та здоров'ю;
- для звільнення заручників, або осіб воля яких незаконно обмежена;
- для відбиття нападу на різного роду об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, нежитлові на

житлові приміщення, а також їх звільнення у разі захоплення;

- для затримання порушника що скоїв тяжкий, або особливо тяжкий злочин, та намагається втекти;

- для затримання особи, яка чинить збройний опір, погрожує застосуванням зброї, що загрожує життю людей, або намагається втекти з-під варти;

- для пошкодження транспортного засобу, з метою його зупинки, якщо водій створює загрозу для життя і здоров'я людей [1].

Що ж стосується випадків, коли поліцейський може не робити попередження, то до них законодавець відносить:

- спробу особи, яку поліцейський затримує в руках із вогнепальної зброєю, скоротити визначену відстань, наблизитись до поліцейського, чи доторкнутися до зброї;

- збройний напад, а також раптовий напад із застосуванням транспортних засобів, чи бойової техніки, а також інші засоби що загрожують життю та здоров'ю особи;

- спробу особи, затриману за вчинення тяжкого, чи особливо тяжкого злочину, уникнути відповідальності шляхом втечі із застосуванням транспортного засобу;

- збройний опір особи;

- припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю [1].

Ключовою вимогою законодавства є те, що поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю виключно з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, перевищення цих меж тягне за собою відповідальність.

Також законом передбачені обмеження, до яких відносять заборону застосування зброї у місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогнебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності.

Захисник закону може використати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, яка загрожує його життю чи здоров'ю та інших осіб. Подання сигналу тривоги здійснюється шляхом пострілу в повітря [1].

Доречно було б сказати про практику застосування вогнепальної зброї, особливо навести приклад, що призвів до летального наслідку. Для прикладу, згадаємо подію, що відбулась 25 вересня 2016 року у м. Дніпро. Події розгортались так, що вранці екіпаж патрульної поліції в складі А. Кутушева й О. Макаренко зупинили автомобіль, що проїхав на заборонений сигнал світлофора. Затриманий Олександр Пугачов почав сперечатися з поліцейськими і вимагав відпустити його. Після відмови затриманий зробив кілька пострілів у поліцейських, убивши Артема Кутушева і важко поранивши Ольгу Макаренко. Кутушев встиг зробити постріл, поранивши Пугачова в живіт. Зловмисник заволодів табельною зброєю Кутушева і спробував сховатися у своєму автомобілі. Однак його автомобіль було заблоковано маршрутним мікроавтобусом Валерія Тімоніна, який став свідком події. Пугачов зробив кілька пострілів по мікроавтобусу і, погрожуючи зброєю, змусив Тімоніна звільнити йому дорогу. Потім Пугачов поїхав з місця злочину. Однак, цього ж дня був затриманий у міській лікарні, куди звернувся за допомогою. Після допиту 37 свідків подій

і проведення експертиз слідчі довели винуватість підозрюваного у вбивствах. Це перший випадок загибелі поліцейських при виконанні службових обов'язків в історії України [3, 4].

Висновки. Отже, слід зробити висновок, що законодавчо питання застосування вогнепальної зброї начебто й врегульовано, однак Національна поліція України відносно молода структура, тому професійна підготовка практичних навиків застосування вогнепальної зброї поліцейськими потребує удосконалення. Можливо, українське суспільство поки ще

не готове до того, щоб поліція активно використовувала дозволені їй заходи примусу, оскільки кожен новий випадок породжує широку хвилю обговорень і дискусій серед населення. Проте, вбачаємо, що слід вивчати й запозичувати зарубіжний досвід алгоритму дій персоналу поліції з ефективності ведення вогню, а тому доцільним було б запровадити проведення стрілецьких тренінгів, які б навчили як діяти поліцейському у конкретній екстремальній ситуації.

Список використаних джерел:

1. Про Національну Поліцію : Закон України від 20 серпня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41, ст.46. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 25.04.2021).
2. Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України : Наказ Міністерства Внутрішніх Справ України від 11.10.2018 № 828. *Відомості Верховної Ради України*. 2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18#Text> (дата звернення: 25.04.2021).
3. Україна, В. В. С. Вбивство патрульних : поліція затримала підозрюваного. *BBC Україна*. URL : https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/09/160925_dnipro_killer_arrested_vc (дата звернення: 25.04.2021).
4. Україна, В. В. С. Стрільщина у Дніпрі : померла друга патрульна. *BBC Україна*. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2016/09/160925_dnipri_police_vc (дата звернення: 25.04.2021).

УДК 347.61/.64

*Кульбаба Вікторія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник Самойлова І. А.*

ОСОБЛИВОСТІ ВСИНОВЛЕННЯ ІНОЗЕМЦЯМИ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Однією з найгостріших проблема є проблема міждержавного усиновлення. Дитяча проблематика одержує увагу і прихильність з боку суспільства всюди в світі. Українським законодавством дозволено усиновлення українських дітей

іноземними громадянами. Важка соціально-економічна ситуація, яка, на жаль, склалася у нашій державі негативно впливає на одну із найважливіших складових – українські сім'ї. Вона відбивається на усьому соціумі, часто нівелюючи традиційні сімейні цінності.

Сім'я і шлюб дедалі більше втрачають свої соціальні функції. Саме сімейні проблеми та конфлікти спричиняють значну кількість негативних явищ, зокрема біологічне та соціальне сирітство. Наслідком зазначених проблем, а також деяких інших факторів є поширення усиновлення дітей громадянами іноземних держав. При цьому, не рідкісними явищами є торгівля дітьми, усиновлення дітей іноземцями у корисливих та злочинних цілях.

Міждержавне усиновлення – є самостійним інститутом міжнародного приватного права, головним завданням якого є надання дітям, що залишились без батьківського піклування, сімейних умов та довгоочікуваних батьків. Тобто, міждержавне усиновлення є підставою для виникнення сімейних відносин як юридичного акту за участю іноземного громадянина.

Усиновлення дитини провадиться у її найвищих інтересах для забезпечення стабільних та гармонійних умов її життя. Усиновлення іноземцями є самостійним інститутом цивільного та міжнародного приватного права, головним завданням якого є надання дітям, що залишились без батьківського піклування, сімейних умов та довгоочікуваних батьків. Тобто міждержавне усиновлення є підставою для виникнення цивільних відносин як юридичного акта за участю іноземного громадянина. Після усиновлення дитина урівнюється в особистих і майнових правах з рідними дітьми усиновлювача, його родичами, між якими виникають такі ж права і обов'язки, як між родичами за походженням. Міждержавне усиновлення в Україні здійснюється тільки за участі Міністерства соціальної політики України.

Відповідно до статті 24 Закону України «Про охорону дитинства»,

усиновлення дитини, яка є громадянином України, іноземцями провадиться, якщо були вичерпані всі можливості щодо передачі під опіку, піклування, на усиновлення чи виховання в сім'ї громадян України. Посередницька, комерційна діяльність щодо усиновлення дітей, передання їх під опіку, піклування чи на виховання в сім'ї громадян України, іноземців або осіб без громадянства забороняється. Законодавство України не містить обмежень щодо максимальної різниці у віці між усиновлювачем та дитиною [1].

Особливості всиновлення іноземними громадянами

Незважаючи на те, що всиновлення дітей в Україні громадянами даної країни є пріоритетним, завжди актуальним залишається питання усиновлення дітей з українським громадянством іноземцями. Дитина, що має українське громадянство може бути всиновлена іноземцями лише за певних умов. По-перше, вона має перебувати на обліку в Міністерстві соціальної політики України; по-друге, її вік має бути не менше 5 років. У виключних випадках, усиновлення може відбутися без дотримання зазначених умов.

Усиновлення іноземцем відбувається виключно за згодою Мінсоцполітики. Тому, Мінсоцполітики направляє запит до Міністерства внутрішніх справ України щодо перевірки таких іноземців на наявність або відсутність інформації, яка може негативно охарактеризувати їх в правоохоронних органах іноземної держави, а також в Генеральному Секретаріаті Інтерполу.

Іноземці, які виявили бажання стати всиновлювачами дитини, що проживає в Україні, подають до Мінсоцполітики свою справу (за переліком необхідних

документів) з метою стати на облік в усиновлювачі. Далі іноземець чекає запрошення на співбесіду, яка проходить безпосередньо в Мінсоцполітики. Після успішного проходження співбесіди, особа вже може ознайомитися з інформацією про дітей та, зупинивши свій вибір на окремій дитині, отримати направлення для особистого знайомства та встановлення контакту з нею.

Якщо виникло бажання усиновити конкретну дитину, потрібно подати відповідну заяву до служби у справах дітей, і отримати висновок про доцільність усиновлення та відповідність його інтересам дитини.

Вирішальним етапом цього процесу є отримання згоди Мінсоцполітики на всиновлення дитини. Згідно із законодавством України, питання усиновлення вирішується в суді в порядку окремого провадження. Отже, завершальним кроком буде отримання рішення суду.

Відповідно до статті 24 Закону України «Про охорону дитинства» – усиновлення дитини, яка є громадянином України, іноземцями провадиться, якщо були вичерпані всі можливості щодо передачі під опіку, піклування, на усиновлення чи виховання в сім'ї громадян України [1].

Процедура усиновлення дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, яка проживає в Україні, іноземцями та громадянами України, які проживають за межами України, складається з таких кроків:

- Збір документів в країні свого проживання.
- Реєстрація для подачі документів.
- Подання до Мінсоцполітики пакету документів.
- Постанова на облік кандидатів в усиновлювачі.

- Отримання запрошення на співбесіду для ознайомлення з інформацією про дітей, які можуть бути усиновленими.
- Співбесіда в Департаменті захисту прав дітей та усиновлення Мінсоцполітики. Ознайомлення з інформацією про дітей, які можуть бути усиновленими.
- Отримання направлення для знайомства та встановлення контакту з дитиною.
- Знайомство з дитиною за місцем її проживання.
- Подання до служби у справах дітей заяви про бажання усиновити дитину.
- Отримання в службі у справах дітей висновку про доцільність усиновлення та відповідність його інтересам дитини.
- Подання документів до Мінсоцполітики для отримання згоди на усиновлення дитини.
- Отримання згоди Мінсоцполітики на усиновлення дитини.
- Подання заяви і документів до суду. Судове засідання щодо розгляду питання усиновлення.
- Отримання рішення суду про усиновлення дитини.
- Оформлення нового свідоцтва про народження дитини в органах реєстрації актів цивільного стану.
- Передача дитини усиновлювачам.
- Оформлення усиновленої дитини виїзних документів для постійного проживання за кордоном (паспорт громадянина України для виїзду за кордон).
- Постанова усиновленої дитини на консульський облік в країні проживання [2].

Права потенційних усиновлювачів.

Кандидатам надається право щоденно протягом строку дії направлення відвідувати дитину за місцем її проживання чи перебування та спілкуватися з нею у відведений час.

Таким чином, у кандидатів є максимум 20 днів для безпосереднього спілкування з дитиною. Але час таких відвідувань обмежений. Тому на практиці може скластися ситуація, що таке знайомство є досить поверхневим і немає можливості вивчити характер дитини в достатній мірі [3].

Якщо після даного етапу, суб'єкти прийняли рішення усиновити конкретну дитину, вони звертаються до служби у справах дітей за місцем її проживання чи перебування із заявою про бажання усиновити дитину. Разом з цим їм надається можливість дізнатися інформацію про дитину, яку вони мають намір усиновити. Варто зазначити, що така інформація має обмежений характер.

Крім цього, кандидати мають право провести додаткове медичне обстеження дитини (за певних визначених законом умов).

Що стосується особової справи дитини, то законом, зокрема, передбачено так звану анкету дитини. Що ж до інформації про біологічних батьків, то в анкеті дитини є графа «Відомості про батьків», що містить наступну інформацію: прізвище, ім'я, по батькові матері та батька [3].

Законодавством України встановлені обов'язкові вимоги, які слід враховувати при здійсненні усиновлення з іноземним елементом, а саме:

1) іноземці можуть усиновити українську дитину лише після вичерпання національних можливостей її влаштування в сім'ю;

2) переважне право на усиновлення дитини-громадянина України мають

іноземці, які є родичами дитини, громадянами держав, з якими Україна уклала договір про надання правової допомоги, подружжя;

3) для здійснення усиновлення іноземцями дитина має пробути не менше одного року на обліку у урядовому органі державного управління з усиновлення та захисту прав дитини;

4) іноземні громадяни не можуть всиновлювати українських дітей віком до одного року [4].

Складність усиновлення, обтяженого іноземним елементом, викликана й тим, що для регулювання цієї сфери правовідносин застосовується не лише національне законодавство, а й міжнародні та міждержавні нормативно-правові акти, які мають свої особливості. Серед уніфікованих актів у сфері міжнародного усиновлення варто звернути увагу на Гаазьку конвенцію про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення 1993р., Гаазьку конвенцію про юрисдикцію права, що застосовується та визнання рішень про усиновлення 1965 р. Гаазька конвенція про міжнародне усиновлення базується на основоположних принципах у сфері міжнародного усиновлення, що передбачені Конвенцією ООН про права дитини, але разом з тим у ній були закріплені й нові правила усиновлення, визнання усиновлення та його правові наслідки, співвідношення норм конвенції з нормами національного законодавства та нормами міжнародних договорів, та інші. Конвенція акцентує увагу на недопустимості отримання матеріальної вигоди будь-якими суб'єктами в процесі здійснення діяльності, направленої на виникнення, зміну чи припинення правовідносин у сфері міжнародного усиновлення. Ще одним проблемним питанням при міжнародному усиновленні

є контроль за дотриманням прав усиновлених дітей, які були вивезені за кордон. Гаазька Конвенція 1993 р. не зобов'язує надавати звіти після всиновлення, але жодною мірою не обмежує і не виключає їх [4].

Негативними рисами міжнародного усиновлення також можна вважати:

– зміну культурного й мовного середовища для дитини, необхідність адаптації в новому суспільстві;

– відсутність нормативної урегульованості чіткого механізму здійснення нагляду за долею усиновлених дітей за кордоном;

– відсутність правових процедур повернення усиновлених іноземцями дітей в Україну в разі грубого порушення їхніх прав через набуття ними після всиновлення громадянства іншої країни. Саме набуття громадянства є одним із наслідків усиновлення.

До позитивних аспектів можна віднести можливість дитини зростати у родинному середовищі (що найважливіше для її повноцінного розвитку) і набуття майнових прав нарівні з біологічними дітьми.

Національне законодавство України реформується під дотримання одного з

основних принципів Конвенції ООН з прав дитини – забезпечення найвищих інтересів дитини.

На сьогодні законодавство України щодо усиновлення за участю іноземців у багатьох аспектах не відповідає стандартам захисту прав дитини, встановленим Гаазькою конвенцією. Головним чином це стосується механізму знайомства кандидатів в усиновлювачі та усиновлюваних, яких треба переорієнтувати на вибір родини для дитини, а не навпаки. Усиновлення іноземцями — це шанс на краще життя нікому не потрібних в нашій державі дітей. Проте, воно не повинно стати прикриттям для торгівлі неповнолітніми чи використання їх органів для торгівлі. В деякій мірі в ситуації, що склалася в Україні з усиновленням як формою торгівлі дітьми чи використання дитячих органів, винна сама держава. Вона не спроможна створити гідні соціально-економічні умови. Для вирішення всіх негативних явищ, що склалися у нашій країні у процесі міжнародного усиновлення, необхідно провести офіційні дослідження метою яких є вдосконалення законодавства у цій сфері та підвищення ефективності його застосування.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про охорону дитинства, 2001. 142 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
2. Міністерство закордонних справ. Міжнародне усиновлення, 2019. URL: <https://mfa.gov.ua/konsulski-pitannya/mizhнародne-usinovlennya>
3. Aleksey Pukha and Partners. Усиновлення дитини в Україні іноземними громадянами, 2016. URL: https://protocol.ua/ua/usinovlennya_ditini_v_ukraini_inozemnimi_gromadyanami_2/
4. Н. В. Погорецька. Міжнародне усиновлення: проблемні питання. URL: file:///C:/Users/Gusar/Downloads/FP_index.htm_2011_3_102.pdf

*Мартинюк Анастасія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник Самойлова І. А.*

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА ЯК СКЛАДНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Господарські товариства – це господарські організації, які створюються фізичними або юридичними особами на основі договорів шляхом об'єднання майна та підприємницької діяльності з метою отримання прибутку.

Правовий статус господарських товариств регулюється Господарським кодексом України (статті 79-92) [1], Цивільним кодексом України (статті 113-162), Законом України «Про господарські товариства», в якому зазначено, що господарські товариства можуть займатися будь-якими видами господарської діяльності, що не суперечить законодавству України [2].

Основними документами для створення господарських товариств є статут та установчий договір. Вони включають: вид господарського товариства, предмет та мету його діяльності, склад засновників та учасників, назву товариства та його місцезнаходження, розмір та режим статутного фонду, порядок розподілу прибутків і покриття збитків, склад органів управління, порядок прийняття ними рішень, порядок внесення змін в установчі документи, порядок ліквідації та реорганізації господарського товариства.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про господарські товариства» засновниками та членами господарського товариства можуть бути підприємства, установи, організації, а також громадяни, за винятком осіб, на яких встановленні

обмеження українським законодавством [3].

Іноземці громадяни, особи без громадянства, іноземні юридичні особи, а також міжнародні організації можуть бути засновниками та учасниками господарських товариств нарівні з громадянами та юридичними особами України, за винятком випадків, зазначених у законодавчих актах України.

Права та обов'язки членів товариства визначаються законодавством та засновницькими документами товариства не можуть звужувати ті права і відмінити ті зобов'язання, якими наділені учасники згідно законодавства [4, с. 58].

На підставі ст. 10 Закону «Про господарські товариства», учасники товариства мають право:

1. брати участь в управлінні товариством у порядку, встановленому установчими документами, за винятком випадків, передбачених цим Законом;
2. брати участь у розподілі прибутку товариства та отримувати частку з них (дивіденди);
3. залишити товариство;
4. отримувати інформацію про діяльність товариства.

На прохання учасника господарське товариство зобов'язане надати йому річні баланси, звіти про діяльність товариства, протоколи зі зборів. Учасники можуть також мати інші права, що впливають із установчих документів та законодавства України [5, с. 98].

Обов'язки членів товариства:

1. дотримуватися вимог, викладених в установчих документах товариства та рішеннях загальних зборів та інших органів товариства;

2. виконувати свої зобов'язання перед товариством, в тому числі пов'язані з майновою участю, а також робити внески у розмірі, порядку та засобах, передбачених реєстраційними документами;

3. не розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію про діяльність товариства;

4. нести інші зобов'язання, передбачені законодавством України та установчими документами господарського товариства.

Господарське товариство володіє: майном, переданим йому засновником та учасниками у власність; продукцією, виробленою товариством в результаті його господарської діяльності; іншим майном, яке було придбане на умовах, не заборонених законом України. На підставі ст. 1 Закону України «Про господарські товариства», до господарських товариств відносять: акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, командитні товариства, повні товариства.

Акціонерне товариство – це товариство, статутний фонд якого розділений на визначену кількість часток з рівною номінальною вартістю, вираженою в акціях, і відповідає за своїми зобов'язаннями всіма своїми активами; акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах вартості належним їм акцій [6, с. 24].

Товариства з обмеженою відповідальністю – товариство, яке має статутний фонд, розділений на частки, розмір яких зазначений в установчих

документах. Члени таких товариств несуть відповідальність у межах свого внеску в активи товариства.

Товариство з додатковою відповідальністю – це статутне товариство, установчими документами якого є статут та договір. Повне господарське товариство – це товариство, учасники якого здійснюють спільну господарську діяльність і несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном. Повною є лише відповідальність учасників у зовнішніх зносинах з кредиторами. Командитне товариство – це товариство, що включає разом з одним або кількома учасниками, які несуть повну відповідальність за зобов'язаннями товариства всіма своїми активами, також одного або кількох партнерів, відповідальність яких обмежується розмірами їх внеску в майно товариства [6, с. 27].

Всі вищезазначені господарські товариства мають деякі спільні риси:

- товариство – це добровільна спілка, асоціація щонайменше з двох людей. Максимальна кількість учасників не обмежена, але на практиці господарське товариство об'єднує невелику групу людей;

- господарське товариство – це договірне об'єднання. Як юридичні особи вони утворюються на підставі укладання засновницького договору;

- забезпечення діяльності господарських товариств здійснюється на засадах поєднання нематеріальних активів та майнових засобів, останні ще називають у цьому випадку особовими елементами.

Засновниками та учасниками акціонерного товариства (АТ) є фізичні та юридичні особи. Громадяни України можуть бути засновниками та членами

акціонерних товариств, крім випадків, передбачених законодавчими актами України, тобто якщо вони не мають обмежень щодо підприємницької правосуб'єктності [7].

Також засновниками та членами акціонерних товариств можуть бути особи без громадянства. Іноземні юридичні особи, міжнародні організації можуть бути засновниками та членами товариств нарівні з українськими юридичними особами. В Україні розвитку господарських товариств заважає головним чином невідповідність нормативно-правової бази до умов, необхідних для розвитку ринкової економіки та підприємств. Проте, впродовж останніх 20 років українське законодавство про господарські товариства значно змінилось і зазнало позитивних змін. Оскільки багато питань, врегульованих спеціальним законом, знайшли регулювання також і в нових кодексах, це призвело до конфлікту відповідних норм та виникнення питань щодо порядку їх застосування. Одночасне набрання чинності Цивільним та Господарським кодексами призвело не тільки до колізії норм з нормами інших актів, але і до конфлікту між самими кодексами, оскільки їх норми є досить суперечливими і по-різному регулюють одні й ті самі питання.

Незважаючи на позитивні зміни до закону, залишається багато невирішених та суперечливих питань. Але, згідно зі статистикою останніх років, господарські товариства в Україні набули широкого поширення впродовж останніх 20 років, і тенденції їх розвитку все ще існують [8, с.146].

Уряд України поклав на господарські товариства ряд завдань, серед яких:

1. підвищення технологічного рівня виробництва (розвиток нових форм взаємодії між підприємствами – поряд із створенням багатьох інноваційних та еко-інноваційних кластерів; розвиток експортного потенціалу кластерів;

2. розвиток експортного потенціалу та імпортозаміщення, запровадження європейських правил державного нагляду за дотриманням вимог безпеки продукції та послуг;

3. прискорений розвиток машинобудування з метою техніко-технологічного оновлення підприємств галузей економіки, випереджаючий розвиток легкої і харчової промисловостей, переробки металургійної, сільськогосподарської, хімічної та іншої продукції з високою часткою доданої вартості;

4. вдосконалення нормативної бази з питань акціонування підприємств; вдосконалення механізму контролю ефективності використання матеріальних, фінансових та трудових ресурсів підприємств, зменшення невиробничих витрат та втрат ресурсів під час виробництва послуг, забезпечення цільового використання списань амортизації, що входять до складу вартості послуг;

5. надання фінансової підтримки.

Для досягнення цих цілей необхідна подальша реформа законодавчої бази України щодо підприємств, а також державна підтримка інвестицій та стандартизації податкових ставок. Оскільки розвиток господарських товариств показує розвиток ринкової економіки в Україні, це може означати приближення нашої країни до вступу в Європейську спільноту.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України : Документ 436-15, чинний, поточна редакція від 06.01.2018, підстава 2210-19 від 16 січ. 2003 р. № 436-IV. Офіц. вісн. України. 2003. № 11.
2. Цивільний кодекс України: від 18.02.2018 № 1984-19. /Відомості Верховної Ради України. 2018. № 40-44. Ст. 356.
3. Про господарські товариства: Закон України від Документ 1576-12, чинний, поточна редакція – Редакція від 18.02.2018, підстава 1984-19. /Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682.
4. Бейцун І. В. Об'єднання юридичних осіб у цивільному праві : порівняльно-правовий аналіз: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. / І. В. Бейцун; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2006. 236 с.
5. Бершадський А. О., Юрчишена Л. В. Акціонерні товариства: тенденції, проблеми функціонування та дивідендна політика. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. № 3. С. 95-102.
6. Кулаков В. Товариство з обмеженою відповідальністю як підприємницьке товариство. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 6. С. 24-28.
7. Публічні акціонерні товариства: проблеми розвитку та управління. Леось О. Ю., Дегерменджи Д. О., Хазах А. О. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2012. № 4. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur>.
8. Руденко В. В. Корпорації в Україні та за кордоном: сутність і характерні ознаки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2015. Випуск 4. с. 145-148.

УДК 249.2

*Москалюк В'ячеслав, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник Прокопчук Н. Р.*

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА ТРУДОВІ ПРАВОВІДНОСИНИ

Актуальність теми. Заміна планової економіки ринковою на території України, а також виникнення нових чи змінення вже наявних форм власності та господарювання призводять до появи нових трудових правовідносин. Нажаль, станом на сьогоднішній день, українське законодавство про працю досить сильно відстає у розвитку по відношенню до явищ і процесів що виникли чи виникають у сфері застосування найманої праці. Окрім цього, серйозно вплинули на трудову обстановку в Україні і нещодавні спалахи

нової коронавірусної хвороби, а тому виникає необхідність дослідити і наслідки впливу пандемії на трудову діяльність, і активність держави також. Звідси і випливає актуальність даного дослідження.

Для досягнення поставленої мети були поставлені наступні дослідницькі завдання:

– охарактеризувати основні тенденції розвитку законодавства про працю.

– окреслити сучасні проблеми трудових правовідносин.

– з'ясувати як пандемія коронавірусної хвороби вплинула на трудові правовідносини.

Процеси реформування та вдосконалення трудового законодавства України тісно пов'язані з необхідністю перетворення нормативних актів у інструмент, який забезпечить нормальне функціонування суспільного життя в ринковій економіці.

З розвитком правовідносин сучасні правові інститути перестають задовольняти потреби сучасного суспільства - вони не можуть забезпечити всебічного регулювання у випадку динамічних змін.

Тому компанії шукають більш оптимальні форми зайнятості, які будуть швидшими, економічнішими та мобільнішими в технократичній економіці.

У цьому випадку найбільш переважним є використання механізму блокчейну. Сьогодні ця технологія охоплює майже всі сфери - від освіти, науки, сільського господарства, банків до державних установ та приватних компаній.

Як результат, наукове співтовариство припускає, що не тільки платіжна інформація (включаючи криптовалюту), але й будь-які дані можуть зберігатися в базах даних блокчейну для побудови системи нового рівня. Для глибшого розуміння цієї технології необхідно звернутися до етимології та значення цього слова.

Так, блокчейн походить від англійського слова blockchain, яке можна розділити на блок і ланцюжок, тобто інформаційні блоки, з'єднані в певні рядки. Блокчейн - це розподілена база даних, яка зберігає інформацію про кожну операцію, виконану в системі [1, с. 257].

Якщо говорити про трудовий договір та блокчейн, то ця система створить найбільш прозорі трудові відносини між суб'єктами, що можливо лише сьогодні, оскільки існуючий інститут договору буде замінений розумним контрактом. Розумний контракт - це угода про перерозподіл цінностей між постачальниками, яка встановлює суворе і однозначне завдання, що автоматизує процеси впровадження та мінімізує участь адміністраторів.

Якщо порівняти електронні контракти з паперовими, ви зможете знайти такі переваги: автономія, надійність, швидкість, збереження.

Процес інтеграції технології блокчейн в правове поле є дуже складним і повільним, зав'язаний на величезній кількості випробувань та помилок, і викликає ряд суперечливих поглядів на його легалізацію, оскільки ця сфера зв'язків з громадськістю є найважливішою сферою як консервативно так і формально. Але переваги цього процесу інтеграції сучасних технологій в існуючий інститут Трудової угоди незаперечні. Тому одним із ключових аргументів визнання місця сучасних технологій у формуванні законодавчої бази є Закон України № 2155-VIII від 5 жовтня 2017 р. «Про електронні довірчі послуги» [2], який не декларує легалізацію технології блокчейну, але містить положення щодо певних елементів, що використовуються саме цією технологією, що вказує на інтерес законодавця.

Стосовно інших тенденцій потрібно зазначити що трудове законодавство повинно закріпити процеси лібералізації правового регулювання трудових відносин. Баланс повинен перейти від суворого централізованого державного регулювання праці до контрактного

регулювання на національному, галузевому, регіональному та виробничому рівнях. Позиція С. М. Приліпка та О. М. Ярошенко про те, що на рівні договірного регулювання укладення договорів про соціальне партнерство та колективних договорів має визначати галузеві, територіальні, професійні та інші особливості трудових відносин і має відбуватися реальне підвищення рівня гарантії зайнятості працівників. Договірні правові акти, які є внутрішніми правилами, повинні визначати, розробляти загальні стандарти трудового законодавства на умовах конкретного підприємства [3, с.18].

Крім того, демократизація є досить важливою складовою частиною розвитку трудового законодавства. На цей процес позитивно впливає зростаюча роль договірного регулювання трудових відносин, закріплення в Конституції України права на страйк для захисту економічних та соціальних інтересів працівників, розвиток соціального партнерства та соціального діалогу щодо державної соціально-економічної політики тощо. Демократичні ідеї закріплені в такому правовому інституті, як оцінка колективних трудових спорів (конфліктів) [4, с. 58].

Також слід відзначити, що ідея розширення сфери трудового законодавства набуває все більшого визнання у галузі трудового права, що вимагає подальших спеціальних досліджень.

Власне сама ідея розширення сфери трудового законодавства базується на принципі «презумпції існування трудових відносин», закріпленому в Рекомендації МОП № 198 «Рекомендація щодо виробничих відносин». У Розділі II Рекомендації щодо визначення зайнятості Міжнародна організація праці зазначила,

що «з метою сприяння встановленню трудових відносин держави-члени повинні розглянути можливість запровадження законної презумпції зайнятості як частини своєї національної політики, викладеної в цій Рекомендації, якщо виявлено наявність однієї або декількох відповідних ознак». Встановлення правової презумпції існування трудових відносин у національному законодавстві України було б революційним кроком у розвитку трудового законодавства.

Однак, станом на сьогодні сфера трудового права має і низку проблемних питань, зокрема питання правового регулювання трудової діяльності жінок, та неповнолітніх, зловживання суб'єктами трудових правовідносин, та проблема майнової відповідальності. Дані проблеми описані в роботі.

Однак серед явищ які негативно вплинули на виникнення трудових правовідносин слід виділити пандемію коронавірусу.

За даними багатьох статистичних досліджень, близько 400 000 людей втратили роботу під час карантину (опитування громадської думки показують 2,8 мільйона людей), а цілих 3,1 мільйона українців опинились у розпалі карантину в стані «прихованого» безробіття - переходячи на неповний робочий день працевлаштування або за неоплачуваною відпусткою [5, с.13].

В такій непростій ситуації законодавцем було створено низку актів, які передбачали внесення змін до деяких законодавчих актів України. Ці акти стосувалися зокрема внесення змін спрямованих на запобігання та поширення коронавірусної хвороби (COVID-19), а також внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та

економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусу.

Однак, сьогодні для застосування в умовах трудової діяльності існують не тільки положення законодавчих актів, а й чимало запропонованих різноманітних заходів розроблених для мінімізації впливу сьогоднішньої пандемії на суспільство.

Можна констатувати, що чинне законодавство про працю має безліч проблем, тим не менше, цих недоліків

можливо і необхідно позбутися. З цією метою, з огляду на перехід України до європейського правового простору, необхідно гармонізувати національне законодавство з використанням останніх світових тенденцій. Даний крок не тільки значно покращить становище правового регулювання трудової діяльності, але й допоможе мінімізувати вплив коронавірусної хвороби на трудові правовідносини.

Список використаних джерел:

1. Сучасні тенденції розвитку трудового договору. Головне територіальне управління юстиції у Херсонській області, Асоціація нотаріусів Херсонської області, Одеський державний університет внутрішніх справ. 2018. №7. С. 255-258.
2. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017р. № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> (дата звернення 15.04.2021).
3. Прилипко С., Ярошенко О. Проект Трудового кодексу України – важливий етап реформування трудового законодавства. Право України. 2009. № 3. С. 18.
4. Дуюнова О. М. Тенденції розвитку законодавства про працю: проблеми та перспективи. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2010. № 10. С. 58-64.
5. Михайлишина Д. Якою була ситуація на ринку праці під час карантину та чи відбувається відновлення? URL: <https://ces.org.ua/labor-market-during-quarantine-ukraine> (дата звернення 15.02.2021).

УДК 249.2

*Пилипчук Ірина, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник Прокопчук Н.Р.*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПУСТОК В ПЕРІОД КАРАНТИНУ

Відпустка – досить важливий елемент робочого процесу. А право на трудову відпустку є невід'ємною частиною правового статусу працівника й виступає гарантією забезпечення його конституційних прав на відпочинок [1, с. 127].

Стаття 45 Конституції України чітко зазначає, що усім хто працює за трудовим

договором на законних підставах гарантується право на відпочинок. Порядок надання відпочинку регулюється КЗпП, Законом України «Про відпустки» від 15 листопада 1996р., а також іншими підзаконними нормативно-правовими актами. В свою чергу, закон України «Про відпустку» дає чітке визначення: відпустка – це встановлена законом,

колективним договором або трудовим контрактом певна кількість календарних днів безперервного відпочинку, які надаються працівникові роботодавцем у календарному році з оплатою або без оплати їх із збереженням місця роботи (посади) за працівником на цей час.

Основні види відпусток:

1. щорічна відпустка;
2. додаткова відпустки у зв'язку з навчанням;
3. творча відпустки;
4. соціальна відпустка;
5. відпустка без збереження заробітної плати [2].

Поняття відпустки хоч існує, але це далеко не важливо для науковців, особливо таких як М. Г. Александров, В.Я. Буряк, В.С. Венедиктов, Л.П. Геращенко, Г.С. Гончарова, В.В. Готри, Л.Я. Гінцбург, С.Ф. Гуцу, В.В. Жерков, Т.В. Красюк, Р.З. Лівшиць, С.М. Прилипко, О.А. Ситницька, М.І. Іншина, О.С. Хохрякова, Н.М. Хуторян, Г.І. Черноус, О.М. Ярошенко, які дають визначення та тлумачать дане поняття «по своєму».

З цього можна зробити висновок, що спільною ознакою всіх понять відпусток науковців (і часу відпочинку в цілому) є звільнення працівника від виконання основних трудових, а також державних і громадських обов'язків. Протягом відпустки робітникам і службовцям гарантується збереження місця роботи та виплачується середня заробітна плата.

Так, все правильно, відпустка надається відповідному працівнику у відповідний період часу. А як щодо відпустки в період карантину? Які права та обов'язки повинен знати та застосовувати працівник і власник? І чи взагалі роботодавець вправі звільнити працівника?

Отож, на період дії карантинних обмежень слід звернути увагу на закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)», де є норми, які власник повинен реалізувати надаючи відпустку працівника в період карантину.

Відповідно до цього закону, відпустка в період карантинних обмежень не може для працівника існувати як обов'язок, адже це буде для нього тільки правом. Насамперед працівник в період карантину, як і в будь-який час має право вибору: відпустка, надомна робота (при можливості) чи звільнення, не говорячи вже про порушення законодавства роботодавцем та штрафні санкції [3].

Якщо говорити про карантинні обмеження, то в такий період працівник може працювати вдома, мова йде про так звану дистанційну (віддалену) роботу - це така форма організації праці, коли трудові функції виконуються працівником за місцем його проживання чи в іншому місці за його вибором, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, але поза приміщенням роботодавця (ч.1 ст. 60¹ КЗпП) [4].

А також як вже зазначалося, в період дії карантину законом не заборонена відпустка. У такому випадку, карантинні обмеження ніяк не впливають на надання такої відпустки і не слугує підставою для її не надання.

Відповідно до ст. 80 КЗпП України щорічна відпустка за ініціативою власника або уповноваженого ним органу – як виняток – може бути перенесена на інший період тільки за письмовою згодою працівника та за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) у разі, коли надання

щорічної відпустки в раніше обумовлений період може несприятливо відбитися на нормальному ході роботи підприємства, установи, організації, та за умови, що частина відпустки тривалістю не менше 24 календарних днів буде використана в поточному робочому році [4].

Право працівника на щорічні основну та додаткові відпустки повної тривалості у перший рік роботи настає після закінчення шести місяців безперервної роботи на даному підприємстві.

А сама черговість надання відпусток визначається графіками, які затверджуються власником або уповноваженим ним органом за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) чи іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом, і доводиться до відома всіх працівників [5].

На сьогоднішній день, в Україні та в усьому світі законотворці активно розробляють, затверджують та вводять в дію низку нормативно-правових актів, які регулюватимуть правовідносини між працівником та власником в період карантинних обмежень.

Для прикладу, чеські урядовці створили програму «Антивірус», яка покликана фінансово допомогти чеським роботодавцям, щоб не вдаватись до звільнень [6].

Згідно з японським законодавством, компанія, що звільняє чи відправляє у безстрокову відпустку працівників у зв'язку з тимчасовим припиненням економічної діяльності, з «причини, що пов'язана з працедавцем», зобов'язана відшкодувати витрати пов'язані в вимушеному простоям. Нині діє програма під назвою «Дотації на підтримку зайнятості» у рамках якої отримують дотації на відповідні виплати

своїм працівникам за час простою виробництва [7].

На жаль, впродовж 2021 рік все ж доводиться йти пліч-о-пліч із карантинними обмеженнями і новою «карантинною» постановою. Адже ні для кого вже не секрет, що в Україні до сьогодні діють карантинні обмеження.

Тому, врегулювання питання відпустки на сьогоднішній день має велике та досить важливе значення, особливо для працівників.

Не залишу без обговорення і колізії в чинному законодавстві України. Однією з причин недосконалості в законодавчій діяльності – поспішність підготовки і прийняття законодавчих рішень. Вимога терміново підготувати проект приводить до того, що розробники часто не в змозі зібрати необхідні для законопроекту підготовчі матеріали, провести соціологічні дослідження, фінансове обґрунтування, проаналізувати іноземне законодавство з відповідного питання, відшліфувати формулювання майбутніх норм, провести їхнє широке і кваліфіковане обговорення. У процесі обговорення законопроектів депутати нерідко не встигають прочитати їх, доповнити правову норму уточненнями і тим більше вникнути в їхній зміст, а часто цього не робиться свідомо, оскільки надходять вказівки по голосуванню від лідерів депутатських груп і фракцій Верховної Ради.

Отже, науковці та законотворці ще не дійшли до вершини створення нових правових норм і положень, які чітко регулюватимуть трудові відносини в період пандемії. Напевне кожен з нас зацікавлений у правовому регулюванні трудових відносин, а саме надання відпустки і запобіганні поширення хвороби, адже вони посідають не менш важливе місце в сучасній правовій системі.

Список використаних джерел:

1. Бойко І.В., Бойко О.І.: Трудове право; право соціального забезпечення : науковий вісник публічного та приватного права випуск 2, том 1, 2019. URL : http://nvpprr.in.ua/vip/2019/2/tom_1/22.pdf
2. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, №2, ст. 4.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 16 березня 2020р. / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 16, ст.100.
4. Кодекс законів про працю : закон України від 10.12.1971, № 322-VIII, URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
5. Щорічні відпустки, порядок і умови їх надання : веб-сайт. URL : https://minjust.gov.ua/m/str_6906.
6. Програма «антивірус»: Уряд Чехії запропонував рішення щодо проблеми безробіття : веб-сайт. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/30540113.html> (дата звернення 04.08.2020р.).
7. Як світові гіганти рятують бізнес від банкрутства через корона вірус. Економіка : веб-сайт. URL : <https://www.dw.com/uk> (дата звернення 05.08.2020р.).

УДК 347.9.

*Пискір Соломія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник Бачинська Н. О.*

ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Широке та стрімке застосування в судочинстві сучасних технічних засобів породжує актуальність у дослідженні та аналізі випадків застосування відеоконференцв'язку та його ефективності, а також порівняння з аналогічними системами в іноземних державах. У здійсненні цивільного судочинства було впроваджено відеоконференцв'язок, який дав змогу зменшити фінансові витрати, значною мірою економити час, а також став дієвим засобом спрощення розгляду справи. Можливість втілення в життя права на судовий захист, який гарантований у статті 55 Конституції України, безпосередньо

залежить від рівня реалізації процедури судочинства. Так, відповідно до статті 2 Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК України) завданням цивільного судочинства є не лише справедливий та неупереджений, а й своєчасний розгляд і вирішення спорів. В такому випадку саме своєчасність може неабияк сприяти в судових засіданнях системи відеоконференцв'язку [5, с.78].

Актуальність дослідження відеоконференції в цивільному процесі та її проблемних питань та шляхів їх вирішення полягає в тому, що з введенням карантину через світову пандемію коронавірусної інфекції COVID-19, виникла гостра

необхідність дотримання соціальної ізоляції шляхом обмеження особистої участі учасників судового процесу. Дана обставина стала викликом для українського судочинства, оскільки Конституція України гарантує безперервний судовий захист прав та інтересів людей та громадян, та не можливо поставити на паузу функціонування судової системи. Тому перед українською державою постала нагальна проблема щодо побудови досконалої системи електронного українського судочинства, яка потребує найскорішого з'ясування її проблемних питань, недоліків та недосконалостей, в тому числі технічних, та знаходження оптимальних шляхів та способі їх вирішення.

Метою даної роботи є дослідження відеоконференції в цивільному процесі, її проблемних питань та їх вдосконалення.

Впровадження можливості захисту та реалізації своїх прав в суді в режимі відеоконференції обґрунтовується наступними чинниками:

1. економія часу учасників процесу. Те, що учасник процесу не може прийти в призначений час у судові засідання, – одна з причин тяганини. Отже, проведення відеоконференцій об'єктивно може стати ефективним інструментом, що надасть можливість економити час і гроші, які витрачаються на поїздки (або доставлення) до суду. Проведення судових засідань в режимі відеоконференції дасть можливість пришвидшити судовий процес, а також зекономити кошти як для судової влади (наприклад, на надсилання повісток про виклик на засідання), так і для учасників процесу (зокрема на відрядження) [4, с. 26].

2. Економія коштів. Проведення судового процесу надає можливість учасникам процесу не витрачати кошти на транспортні послуги щоб добратися до належного суду, вони не мають

необхідності надовго відриватися від процесу виробництва тощо [4, с. 26].

Відеоконференція є своєрідним «містком» між містами, державами, який дозволяє не зважати на територіальні перепони участі особи в цивільному процесі, тим самим суттєво зменшити витрати осіб, максимально зменшити строк розгляду та вирішення цивільної справи. Звісно, що будь-яке явище має свої негативні сторони, але критерієм застосування відеоконференції стане саме практика її застосування. Також варто відзначити, що відео конференція стала лише одним із кроків на шляху до запровадження електронного правосуддя в Україні [2, с. 222].

Отже, система електронного забезпечення правосуддя якраз і покликана полегшити доступність правосуддя у сфері цивільно-правових відносин, забезпечити справедливий публічний судовий розгляд незалежним і безстороннім судом, скоротити строки розгляду цивільних справ, формувати шановне ставлення до закону і суду [1, с. 235].

Таким чином, всі учасники цивільного процесу, за наявних технічних можливостей, мають право приймати участь у судовому засіданні шляхом відеоконференції, але є обмеження щодо участі в режимі відеоконференції поза приміщенням для свідка, перекладача, фахівця та експерта, які можуть приймати участь у судовому засіданні лише у приміщенні суду в режимі відеоконференції.

Методи дослідження. Загально-науковий метод та формально-юридичний метод, які були використані для дослідження прав учасників цивільного процесу та випадків їх участі в цивільному процесі в режимі відеоконференції; метод експертного аналізу був використаний для дослідження порядку та особливостей

проведення судового засідання в режимі відеоконференції; порівняльно-правовий метод був використаний для дослідження порядку організації та випадків обов'язкового проведення судового засідання в режимі відеоконференції під час дії карантину; метод спостереження був використаний для дослідження проблемних питань щодо проведення судового засідання в режимі відеоконференції; аналітико-прогностичний метод був використаний для визначення шляхів вирішення проблемних питань щодо проведення судового засідання в режимі відеоконференції.

Результати та обговорення. Сьогодні нагальною потребою є реалізація можливості використання інформаційних, комунікаційних та інших технологій під час розгляду справ у судах, організації роботи суду, що може забезпечити електронний суд – порівняно нове явище в Україні, що розвивається як частина загальноновизнаної в сучасному інформаційному суспільстві моделі електронного врядування, покликаної надавати швидкі та якісні державні послуги населенню. Пандемія коронавірусної інфекції COVID-19 нині стала викликом для юридичної спільноти, судової влади, які замислилися над необхідністю побудови досконалої системи електронного судочинства, оскільки ні судова система, ні гарантії громадян на судовий захист не можуть знаходитися на «карантині», а головною функцією держави навіть у таких умовах є забезпечення ефективного захисту прав і свобод людини й громадянина [4, с. 196 – 197].

В умовах поширення вірусу COVID-19 необхідним є дотримання правил соціальної ізоляції. Відтак, відвідування громадянами судів та проведення судових засідань має бути обмежене [3, с. 68].

Важливою в питаннях участі в судовому засіданні в режимі

відеоконференції є позиція Європейського суду з прав людини, який у своїх рішеннях підтверджував правомірність застосування судами відеоконференцзв'язку з точки зору права осіб, які беруть участь у справі, на правосуддя, яке відповідає вимозі справедливості. Широке застосування відеоконференції для участі в судовому засіданні осіб, які територіально віддалені одна від одної або від місцезнаходження компетентного суду, має сприяти підвищенню оперативності здійснення судочинства, дотриманню строків судового розгляду як важливого елемента права на справедливий суд, гарантованого ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, економії коштів учасників цивільного процесу, а отже, зростанню доступності правосуддя та реалізації низки інших важливих завдань, які служать загальній меті ефективного захисту особою своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів [6, с. 273].

Висновок. Що стосується беззаперечних переваг проведення відеоконференцій поза межами суду, то до них можна віднести, насамперед, забезпечення соціальної ізоляції, безпеки учасників, суддів та працівників апарату суду. Запровадивши можливість участі в судовому засіданні з власного технічного пристрою, законодавець дозволив не обирати між правом на судовий захист та обов'язком дотримуватись карантину. Тобто учасники судових справ можуть реалізовувати свої процесуальні права, не порушуючи при цьому режим карантину і не наражаючи на небезпеку себе та оточуючих. Говорячи про переваги, варто зазначити, що впровадження нового порядку проведення відеоконференції свідчить про діджиталізацію судової системи України та є одним із кроків до її модернізації. У цьому випадку можна

розглядати карантин як своєрідний поштовх до якісного розвитку такого напрямку [3, с. 68].

Безумовними перевагами проведення судових засідань в цивільному провадженні в режимі відеоконференції є: доступність

судового процесу для всіх його учасників незалежно від їх місця знаходження та фінансової можливості прибути до суду; економія коштів та часу; дотримання строків ведення цивільних судових справ

Список використаних джерел:

1. Васильев С.В. Порівняльний цивільний процес. Підручник. Алерта. 2015. 352 с.
2. Зуб О.Ю. Відеоконференція як засіб спрощення цивільного судочинства. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право. 2014. № 1106. Вип. 17. С. 219 – 222.
3. Кравцова Т., Корнієнко М. Судові засідання в режимі відеоконференції. Український юрист. 2020. № 4-5. С. 68 – 69.
4. Обрусна С.Ю., Іванова І.В., Чубань В.С. Проблеми адміністративно-правового забезпечення електронного суду в Україні в умовах пандемії COVID-19. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 4.С. 196 – 199.
5. Рибаків О.Д., Коротка Н.О. До питання застосування відеоконференцзв'язку в цивільному судочинстві. Реформи законодавства в умовах євроінтеграції: тези доповідей третього щорічного круглого столу студентів. 2019. С. 77 – 81.
6. Навроцька Ю.В., Могиляк А.Є. Проблемні питання участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції. Актуальні проблеми держави і права. 2014. Вип. 73. С. 272 – 279.

УДК 341.

*Свіцька Ганна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук Майка Н.В.*

ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК МІЖНАРОДНИЙ ЗЛОЧИН

Актуальність дослідження. Аналіз воєнних конфліктів початку ХХІ століття свідчить про появу нових форм і методів збройної боротьби між державами для досягнення відповідних політичних цілей і вирішення міждержавних протиріч. На зміну класичним формам збройної боротьби прийшли так звані “гібридні війни” [1, с. 19].

Вони мають прихований характер та проводяться, переважно, у політичній, економічній, інформаційній та інших сферах. При цьому, для вирішення окремих завдань збройні сили залучаються в

невеликій кількості. Сутність такого підходу полягає у зміщенні центру зусиль з фізичного знищення противника в рамках масштабної війни до застосування засобів так званої “м’якої сили” проти країни-противника з метою дезінтеграції та зміни її керівництва, включення до сфери свого впливу.

Проти України було застосовано концепцію «гібридної війни», яка багато в чому є унікальною із структурно-функціонального погляду – за формою вона «гібридна», а за змістом – «асиметрична». Найчіткіше характер нового типу війни

продемонстрували спочатку анексія РФ навесні 2014 року території Автономної Республіки Крим (АРК), а потім – підтримка місцевих радикальних елементів та повномасштабне вторгнення російських підрозділів до східних областей України, що привело до фактичної втрати контролю над частиною Донецької та Луганської областей.

Стан наукової роботи. Тема дослідження є актуальною і дискусійною, вона привертає увагу багатьох науковців. Так, дослідники Френк Г. Хоффман, А. Котенко, Є. Магда, Л. Савін, В. Власюк, О. Чернякова, І. Тодоров, В. Горбулін, І. Рущенко, О. Волощук та інші тією чи іншою мірою розкрили феномен «війни гібридного типу».

Задля необхідності як розібратися із самою сутністю гібридної війни, так і максимально чітко визначити її витоки, спробуємо розкрити це поняття в контексті міжнародного права. Актуальність такого розгляду підвищується тим, що реалії ведення сучасних війн нерідко виходять за межі закріплених стандартів і правил ведення воєнних дій [2, с. 75].

Мета наукового дослідження полягає у дослідженні поняття, природи та основних ознак гібридної війни, а також окресленні шляхів протидії цьому негативному явищу, яке вкоренилося нині у практиці міжнародних відносин.

Виклад основного матеріалу. Категорію міжнародно-правових злочинів, або як їх ще називають «злочинів із міжнародного права» складають діяння, що криміналізовані міжнародним правом і потенційно підпадають під міжнародну кримінальну юрисдикцію. Протиправність міжнародних злочинів цієї категорії має міжнародно-правовий характер: щодо них існує міжнародно-правова заборона [3, с. 131].

У міжнародному правопорушенні, подібно внутрішньодержавному, виділяється склад, що являє собою сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак, на підставі яких праворушники притягуються до відповідальності. Необхідно враховувати, що елементи складу міжнародного правопорушення не завжди ідентичні таким елементам у внутрішньодержавному праві.

До міжнародних злочинів належать такі міжнародно-протиправні діяння, які порушують міжнародні зобов'язання, що є основними для забезпечення життєво важливих інтересів міжнародного співтовариства (наприклад, агресія, апартеїд, геноцид, рабство, расизм, найманство та ін.).

Події, пов'язані з анексією Автономної Республіки Крим та збройною агресією Російської Федерації на сході України, виявили необхідність модернізації та корегування у вітчизняному науковому дискурсі методологічних підходів у розумінні міжнародних конфліктів та теорії системи національної безпеки. Класичні розуміння військового конфлікту виявились недостатніми при розробці заходів по забезпеченню національної безпеки без врахування такого феномену сучасних міжнародних відносин як гібридна війна. Відповідно, визначення природи феномену гібридної війни, з подальшим врахуванням зазначених результатів при розробці нормативної бази в галузі безпеки та оборони України та конкретних механізмів її реалізації, є першочерговим завданням для української науки [5, с. 2].

Протягом останніх кілька десятків років у військово-політичному дискурсі вкорінився новий термін - «гібридні» війни, які вважаються війнами нового типу, що поєднують класичні методи військових операцій з партизанською, інформаційною, біологічною війною та тероризмом.

В Україні, яка втягнута у такий тип війни, у Воєнній доктрині не має положень, які б розкривали сутність цього поняття. Тому для з'ясування цього поняття потрібно звернутися до аналізу правової доктрини.

В юридичній літературі серед найбільш характерних ознак гібридної війни наводять наступні:

- збройний напад відбувається без офіційного оголошення;
- приховування участі держави-агресора у розв'язанні війни та його нехтування як нормами міжнародного права у цілому, так і нормами міжнародного гуманітарного права зокрема;
- використання нерегулярних збройних формувань;
- невиконання міжнародних домовленостей;
- застосування «брудних» інформаційних технологій щодо пропаганди та контрпропаганди та протистояння в кіберпросторі;
- взаємні заходи тиску політичного та економічного характеру.

Це перший за історію незалежної України збройний конфлікт, міжнародний характер якого доводиться провідними фахівцями України та світу. У ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України чітко визначено підслідність різних категорій злочинів. Водночас, відсутність досвіду оцінки обставин збройного конфлікту як контекстуального елементу воєнного злочину, достатніх знань із міжнародного гуманітарного та кримінального права у правоохоронців та суддів, недосконале кримінальне законодавство, відсутність доступу до тимчасово окупованих територій та інші несприятливі в описаному контексті умови досудових розслідувань та судового розгляду мали наслідком проблеми

притягнення до кримінальної відповідальності за вчиненні в Україні міжнародні злочини [4, с. 153].

Міжнародне гуманітарне право застосовується не лише до міжнародних і неміжнародних збройних конфліктів, а й до гібридних конфліктів між збройними силами держави і недержавними угрупованнями, які включають іноземних найманців і терористів. Механізми класичного права війни і МПП застосовуються до сучасних ситуацій, коли держави часто воюють одна з одною через посередництво недержавних угруповань.

Як в результаті окупації та анексії Криму, так і в ситуації агресії на сході України та окупації частини її території, Російська Федерація відповідальна за порушення прав людини і міжнародного гуманітарного права на цих територіях, оскільки на даний час вона здійснює там не лише ефективний, а й загальний контроль.

Результати дослідження. З метою уникнення подібних агресій можна запропонувати такі шляхи протидії гібридним війнам.

Дати визначення «гібридної війни» у міжнародному праві. Прийняття такого визначення дозволить притягати до відповідальності за агресію усіх винних суб'єктів.

ООН та НАТО варто більш тісно співпрацювати в плані протистояння новим проявам агресії, зокрема гібридній війні, та вироблення спільної стратегії боротьби із цим негативним явищем.

Зважаючи на сутність феномену гібридної війни, Україні для забезпечення системи національної безпеки необхідно зосередитись на розробці нетрадиційних методів, як складових елементів ведення бойових дій. Засоби кібернетики, інформаційних технологій, економіки та пропаганди війни повинні також сприйматись як джерела «гібридної війни»,

у зв'язку з чим існує необхідність створення відповідних систем захисту від цієї загрози.

Вагомим внеском в систему протидії гібридній агресії є вдосконалення власної стратегії щодо роботи із суспільством для формування громадської думки через державні та орієнтовані на різноманітні політичні сили ЗМІ, а також доведення позиції країни на міжнародному рівні.

Необхідним є створення належної системи координації та взаємодії на державному рівні всіх суб'єктів інформаційного простору з питань відпрацювання заходів протидії спробам

іноземних держав нанесення шкоди національним інтересам України, а також створення єдиної державної системи інформаційно–психологічної протидії іноземним впливам, до діяльності якої, окрім підрозділів спеціальних служб, також повинні активно залучатися і цивільні державні установи, організації, аналітичні центри. Діяльність такої системи має бути забезпечена відповідною законодавчою, організаційною, фінансовою, методологічною та матеріально–технічною підтримкою з боку держави [5, с. 8].

Список використаних джерел:

1. А.М. Алімпієв, Г.В. Певцов. Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. 2017. № 2(27). С. 19-25.
2. Попович К. В., Гібридна війна як сучасний спосіб ведення війни: історичний та сучасний виміри. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Історія. 2016. Вип. 2. С. 75-79.
3. Мохончук С. М. Місце злочинів проти миру та безпеки людства в системі міжнародних правопорушень. Прикарпатський юридичний вісник. 2019. Випуск 4 (29). Том 1. С. 129–134. URL: [https://doi.org/10.32837/ryuv.v1i4\(29\).409](https://doi.org/10.32837/ryuv.v1i4(29).409) (дата звернення 03.03.2021 року).
4. Червякова, О. В. (2020). Відповідальність за воєнні злочини: механізми та процеси відновлення суверенітету та безпеки України. Форум Права, 61(2). С. 150–162.
5. Котенко А.О. Гібридна війна як форма сучасного міжнародного конфлікту. Міжнародні відносини. 2017. № 13 С.10.

УДК 349.6 (477)

*Худоб'як Діана, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник Данилюк С.М.*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ

Екологічна ситуація, що складається в світі й у нашій країні, вимагає формування нових підходів до вирішення екологічних проблем. У межах таких підходів сучасна державна екологічна політика має бути спрямована не стільки на охорону природного середовища, скільки на його оздоровлення. Світове

співтовариство з кожним роком виявляє все більшу зацікавленість в охороні довкілля, забезпеченні сталого розвитку країн і регіонів, захисті інтересів майбутніх поколінь.

Україна переживає складні часи. Найбільшою мрією її народу на сьогодні є питання встановлення миру, на

досягнення якого сконцентровані зусилля влади. Звертаючись до наших реалій, мусимо вкотре з гіркотою констатувати: для українців сьогодні, на жаль, найпекучішими залишаються проблеми виживання, а не розумування [1]. Сучасні екологічні процеси, пріоритетні напрями гарантування національної безпеки і потреби в оптимізації відносин у сфері використання і охорони природи вказують на необхідність вдосконалення напрямів реалізації державної екологічної політики з метою реалізації екологічних інтересів країни, що є частиною системи життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави в умовах глобалізації.

Як вважає О. С. Заржицький, основною метою екологічної політики України є покращення якості життя за умови оптимального використання та відтворення природних ресурсів. Екологічна політика покликана узгодити соціальні та екологічні завдання суспільства як основу вирішення проблем глобальної екологічної кризи. За його думкою, з огляду на екологічну ситуацію, що склалася, та важливість суспільних екологозначущих відносин, роль збалансування та урівноваження екологічних та пов'язаних з ними інтересів бере на себе держава, яка, здійснюючи екологічну функцію, формує та реалізовує державну екологічну політику. Політика та екологія пов'язуються шляхом застосування політичних механізмів, заходів державного примусу для впорядкування еколого-значущих суспільних відносин, узгодження екологічних інтересів. Внаслідок цього еколого-значущі суспільні відносини набувають політичного змісту, а політична діяльність набуває екологічного значення. Здійснена державою екологічна політика є

складовою державної політики і співвідноситься з останньою як окреме та загальне [2].

Сфера екології є значущим фактором суспільного життя, а екологічні проблеми, що виникають у різних регіонах світу, сьогодні мають глобальне значення. У більшості регіонів світу порогові значення екологічної рівноваги близькі до критичних у контексті розвиненого антропогенного тиску на природу. Тому екології часто віддається пріоритет у державній політиці сучасних держав, консолідованих міжнародними інституціями, договірними відносинами і нормами міжнародного законодавства у вирішенні екологічних проблем.

На думку Д. Ветвицького, екологічну політику можна представити як систему цілей і дій органів державної влади та управління, спрямованих на забезпечення екологічної безпеки держави і задоволення екологічних потреб населення. При цьому з урахуванням світового досвіду здійснення державної екологічної політики, автор робить висновок, що державна екологічна політика – це комплекс засобів і заходів, спрямованих суспільством і державою на охорону та оздоровлення довкілля, ефективно поєднання природокористування і природоохорони та забезпечення нормальної життєдіяльності громадян, який має два виміри, зокрема, нормативний і регуляційний [3].

Екологічна політика, як вважає Н.А. Малиш, – це сукупність засобів і заходів, пов'язаних із впливом суспільства на природу і спрямованих на забезпечення екологічно збалансованого розвитку і цивілізованості. Екологічну політику, на нашу думку, треба розуміти як координуючу першооснову, яка формує і приводить у рух ресурси підприємства

(організації), для досягнення цілей у сфері раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища і забезпечення екологічної безпеки за допомогою політичних, економічних, юридичних, освітніх та інших заходів [4].

Отже, на сучасному етапі реалізації державної екологічної політики в умовах глобалізації необхідно сформулювати такі його завдання: модернізація економічного механізму природокористування та охорони навколишнього середовища з внесенням відповідних змін до податкового і бюджетного законодавств; конкретизація природоохоронних норм і вимог, спрямована на стимулювання соціально-економічного розвитку та поліпшення екологічних умов проживання людини; спрощення оформлення дозвільної документації для природокористувачів; підвищення дієвості та ефективності контролю і нагляду в сфері природокористування й охорони навколишнього середовища;

вдосконалення екологічного правового порядку в частині забезпечення реалізації природоохоронних повноважень громадян і громадських організацій. Перспективи вдосконалення напрямів реалізації державної екологічної політики України пов'язані з посиленням ролі її регіонального компонента і передбачають розширення прав органів місцевої влади у сфері регулювання екологічних відносин. У чинному екологічному законодавстві регіональний компонент екологічної політики надзвичайно низький через несуттєву роль, яку відіграють територіальні суб'єкти, відповідальні за цей напрям діяльності. Розвиток екологічного законодавства має бути спрямований на правову інституціоналізацію діяльності місцевих органів влади в сфері охорони навколишнього середовища, контроль за природокористуванням, враховуючи законодавчу діяльність у цій сфері

Список використаних джерел:

1. Литвин В.М. Плоди державного засіву: Голос України. 24 жовтня 2008 року. С. 3
2. Пономаренко Г. Економіко-правова та екологічна охорона земель як складова національної безпеки. Г. Пономаренко, В. Миронов: Право і безпека. 2005. №4 (1). С. 150-153
3. Розвиток державної екологічної політики України в умовах глобалізації: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Д. О. Ветвицький ; Акад. муніцип. упр. К., 2010. 20 с. Стратегія Державної екологічної політики України на період до 2020 р. URL: <http://www.menr.gov.ua/content/article/8328>.
4. Малиш Н. А. Ефективні механізми формування державної екологічної політики : монографія / Н. А. Малиш. - К. : К.І.С., 2011. 348 с.

СЕКЦІЯ

ВИДАВНИЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ

УДК 006.92 / .95

*Касько Дарія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник Бездіжа А.А.*

ЛИСТІВКА ЯК ВИД АКЦИДЕНТНОЇ ВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ

Листівка – це друкований продукт, малогабаритна та невелика частина друкованої версії реклами та інформації. За допомогою добре розвинених листівок компанія може конвертувати всю інформацію про свої послуги потенційному покупцеві. Рівень інтересу до продукту або послуг залежить від дизайну та способу друку флаєрів. Листівки містять коротку інформацію про рекламувану продукцію, де її можна придбати та зазвичай розповсюджуються під час виставок, демонстрацій, акцій або використовуються як запрошення.

Метою роботи є проаналізувати особливості й специфіку розробки, поширення та використання листівок.

Об'єкт: листівка як вид видавничої акцидентної продукції.

Предметом роботи є аналіз листівок як виду акцидентції.

Залежно від призначення листівки бувають:

- вітальні – містять привітання зі святами;
- рекламні – послуги та пропозиції від ресторанів, різних виробників, компаній;
- інформаційно-графічні – складаються з ілюстрацій та тексту;
- благодійні – прибуток від продажу таких карток направляється на деякі заздалегідь оголошені потреби [1, с. 187].

Листівка є найдешевшим рекламним носієм. Вони мають свої переваги та недоліки. До переваг належить їхня доступність. Їх легко та швидко можна розробити та надрукувати, за допомогою комп'ютера та принтера. Листівки можна виготовити протягом години. До того ж поштові картки споживачі легко сприймають і швидко поширюють. Проте вони мають і свої недоліки. По-перше, поштові листівки дратують клієнтів. Якщо вони не цікавлять споживачів, вони можуть чекати лише першого кошика для сміття. Туди потрапляє понад 80% листівок. По-друге, поштові листівки не мають довгострокового впливу на споживачів. Флаєр може зацікавити споживача, але це не змусить його вжити жодних заходів.

Вітальні листівки як ілюстровані відкриті листи – багатогранне соціокультурне явище з кінця XIX століття, що з'явилося на межі поштової та видавничої справи, мистецької сфери. Особливої уваги заслуговує привітальна листівка цього періоду, оскільки вивчення цієї групи листівки дозволяє зробити найбільш широкі висновки про національні традиції, звичаї та символи свята. Зазвичай листівки використовуються для привітань з днем народження або іншими пам'ятними датами [2, с. 240].

Український дослідник та колекціонер листівок І.В. Бугаєвич виділив два типи ілюстрованих листівок: художню та

фотонатурну, а також розглянув різні документальні листівки. Крім того, він запропонував розділити листівки на кольорові та тоновані (зроблені фотографічним методом негативів, з написом та поштовою сіткою на звороті), виготовлені друком або фотографією.

Є.Євграфов запропонував класифікувати документальні листівки про суть і природу нерухомих об'єктів, поділивши їх на події (із зображенням окремих моментів подій або фактів суспільного життя), видові (фіксація зображень окремих об'єктів, місць, природних явищ) та портрети – зображення одного або кількох людей [2, с. 223].

Сучасна дослідниця А. Родіонова визначила сімнадцять видів художніх поштівок: святкові чи вітальні, літературно-музикальні, торговельно-промислові й виставково-театральні (рекламні), сатиричні та гумористичні, мальовані видові, мальовані портретні, ігрові, політичні та воєнно-патріотичні, благодійні, еротичні, діаграмно-схематичні, театральні, дитячі, типово-побутові (у вузькому значенні – етнографічні), із зображенням флори та фауни, репродукційні, орнаментні.

Призначення таких листівок є багатофункціональним. Вони особливим чином містять організовану зображальну та текстову інформацію, служать засобом спілкування, активним елементом суспільного життя, є проявом творчості та надзвичайного бачення художників, декораторів, фотографів та видавців [3, с. 16].

Вимоги до змісту листівок: аргументованість, концентрованість, простота і зрозумілість, композиційна чіткість, привабливість та помітність. Для цього потрібно вміло використовувати яскраві та помітні ілюстрації (фотографії, схеми, малюнки), підбирати колір паперу і

фарби, різноманітні шрифти. Розмір шрифту не повинен бути меншим шрифту друкарської машинки, в протилежному випадку текст стає важким для сприйняття [4, с. 270].

Особливе значення має також вибір кольору. Бажано, щоб листівка була яскравою та виділялася на тлі місцевості.

За змістом листівки поділяються на:

- інформаційні;
- аналітичні;
- листівки-документи;
- маскувальні;
- звернення та листівки військовополонених.

У текстових листівках сам текст несе основне смислове навантаження.

Текстові листівки бувають двох видів: публіцистичні та художні.

Зміст публіцистичних листівок має, в більшості випадків, загальний характер і відрізняється гострим стилем. Вони являють собою найбільш поширений вид текстових листівок.

У художніх листівках застосовують різні літературні жанри: вірші, пародію, прозу, драматургію тощо [1, с. 190].

Художні листівки в першу чергу впливають на настрої, почуття, душевний стан людей. Вони часто відрізняються своєю сентиментальністю і розраховані на те, щоб викликати у читача тугу за Батьківщиною, домом, сім'єю або почуття страху за своє життя.

Найпоширеніший формат листівок – А5, 148x210 мм, без фальцювання. Такі флаєри зручно передавати з рук в руки. Флаєри не є призначеними для тривалого використання. Їх рідко друкують на щільному, крейдованому папері. Краще віддати перевагу офсетному. Його використовують для недорогих рекламних листівок в один-два кольори і СМΥК (4x4, повнокольорові макети).

Позначення 5x5 означає, що в стандартну палітру додані відтінки (найчастіше Pantone). Потрібен конкретний корпоративний колір, важливий фірмовий стиль. Друк «по пантону» допоможе дотримати їх.

Коли замовляють повнокольоровий друк на глянцевому папері, тим самим підвищують візуальну привабливість поліграфії. Стандартна щільність рекламної листівки – 90-150 г/м². Матовий, дизайнерський папір щільністю від 150 г/м² використовують для ексклюзивної продукції з адресним врученням. Якщо

тираж невеликий, офсет нерентабельний, а значить – краще цифровий друк. Якщо тираж потрібен надтерміново, допоможе оперативна поліграфія.

Робота редактора над листівками дуже масштабна і відповідальна: розробити концепції, досягти консенсусу щодо графічних «обличчя»/концепцій листівок, знайти художників чи фотографів та перевірити фактичні матеріали (власна назва, дата). Редактори повинні розуміти визначальні характеристики листівки, щоб досягнути способу підготовки продукту до випуску [5, с. 85].

Список використаних джерел:

1. Лаврук Н. Типологія українських листівок кінця XIX – початку XX ст. МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія. 2009. Вип. 6. С. 184-193.
2. Давидова К. О. Розвиток привітальної листівки кінця XIX – початку XX століття в загальноєвропейському контексті. Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство. 2019. Вип. 40. С. 219-227.
3. Бондар Ю. Плакати, афіші та листівки у контексті соціальної й політичної комунікацій. Вісник Книжкової палати. 2014. № 7. С. 15-21.
4. Паур І. В. Поштова листівка початку XX ст. як елемент міської субкультури (на прикладі поштівки з видами Кам'янця-Подільського). Освіта, наука і культура на Поділлі. 2015. Т. 22. С. 265-275.
5. Паур І. Різновиди та дизайн поштових листівок початку XX ст. із зображеннями Кам'янця-Подільського. Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну. 2019. Т. 2, № 1. С. 81-92.

УДК 001.8 (072)

*Козлюк Катерина, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник канд.наук із соціал. комунікацій Решетуха Т.В.,*

АНТИУТОПІЯ ЯК ОКРЕМИЙ ЖАНР ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мета роботи – дослідити процес становлення антиутопії як окремого жанру художньої літератури. **Актуальність теми** полягає в тому, що антиутопія практично не досліджена в сучасному літературознавстві: теоретично не узагальнено визначення антиутопії як жанру; недостатньо висвітлена в науці поетика й своєрідність жанру цього

явища, що є унікальним для художнього досвіду XX століття.

Антиутопія — різновид літературно-художніх видань, що фокусується на відтворенні негативних наслідків для людства через суспільні експерименти задля «покращення» світу певними сформованими (або ж навіяними владою) у соціумі ідеалами. Тобто в

антиутопії зображується суспільство, яке зайшло у глухий кут через певні соціальні, моральні, технологічні чи політичні чинники, через невірне прийняті людством рішення. Найчастіше в антиутопіях підіймаються теми антигуманного тоталітаризму, диктатури, відсутності права голосу. Сюжет будується на протидії особистості панівному диктату і часто завершується поразкою героя. Антиутопія – це соціальний жанр, який досліджує співіснування людини і соціуму за допомогою художніх засобів [2, с. 115].

«Антиутопія зародилась ще в долітературні часи в античних і біблійних міфах, проте самостійним і самодостатнім художнім явищем стала тільки в ХХ столітті, коли антиутопічність як елемент поезики поступила місцем антиутопізму, світоглядній категорії, яка зумовила зображення в драмі регресивних моделей соціального розвитку» [3, с. 260].

Визначення антиутопії як жанру ускладнюється тим, фактом що досі не існує єдиного терміну, у працях науковців використовуються різні назви, наприклад:

- «какатопопія»– держава зла;
- «негативна утопія»– альтернатива позитивному світу;
- «контрутопія»– свідоме протиставлення іншій написаній утопії;
- «дистопія»– перевернута утопія;
- «квазіутопія» – уявна утопія [1, с.75]
- Дослідниця Л. Й. Цьох визначає наступні ознаки, які дозволяють виділити антиутопію як самостійний жанр:

«1. Тісний зв'язок з реальністю, яка викликає гостре несприйняття автора (утопія характеризується більшою абстрактністю й умовністю).

2. Критика насильницької держави на різних рівнях.

3. Конфлікт особистості з державою, яка придушує її волю.

4. Головна проблема — духовна деградація людини в умовах насильства й пошуки духовного спротиву насильству.

5. Широке використання засобів комічного (іронії, сатири, сарказму, гротеску та ін.) з метою розвінчання суспільного абсурду, антигуманної сутності державної системи, ідеологічного, адміністративного й інших видів соціального тиску.

6. Створення негативної моделі суспільної системи, що суперечить принципам гуманізму.

7. Викриття хибних міфів, міфологічної свідомості, на якій нерідко тримається система насильства.

8. Зображення суспільства «зсередини» — очима людини, яка переживає складний конфлікт із державою та собою, що нерідко перенесений у психологічну площину» [2, с. 265].

Важливою особливістю жанру антиутопії є опис майбутнього як природній розвиток помилок і неправильних розрахунків сьогодення порівняно з реалізацією сьогодення у поєднанні з реалізацією утопічних ідей.

Таким чином, антиутопія є результатом тривалого історичного та мистецького розвитку.

Отже, в процесі дослідження антиутопії як окремого самостійного жанру художньої літератури, ми з'ясували, що антиутопія має на меті прояснити стосунки в тріаді «людина – цивілізація – суспільство», тож на кожному історичному етапі антиутопія набуває специфічних рис, які проявилися в проблематиці і тематиці творів, а також у підборі просторових і часових рамок,

побудова системи персонажів, поетика, побудова композиції тощо.

Антиутопія протестує проти насильства, абсурдності існуючої соціальної системи та її позицій, відповідно до якої люди позбавлені своїх

прав. На основі аналізу реальних соціальних процесів автори антиутопії хочуть застерегти читача та передбачити майбутні «крахи», щоб попередити про небезпечні наслідки.

Список використаних джерел:

1. Євченко А. В. Абсурдизація як компонент драми-антиутопії. *Літературознавчий збірник*. Донецьк. 2001. Вип. 5/6. С.73–79.
2. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства: монографія. Львів : ПАІС, 2005. 368 с.
3. Цьох Л. Й Антиутопія: модель жанру. *Мова і культура*. 2011. Вип. 14, т. 3. С. 257–264.

УДК 81'25

*Музика Тетяна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник Бездіжа А. А.*

РОЗВИВАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ (ДЛЯ ДІТЕЙ ВІД 0 ДО 3-Х РОКІВ) НА КНИГОВИДАВНИЧОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Дитяча література – це та література, яка буде необхідною завжди. Для дитячого розвитку необхідна книга. Така література дає змогу читачу познайомитись зі світом не лише через текст, а й через різноманітні ілюстрації. Саме розвивальна література для молодшого дошкільного віку своєю структурою цим і вирізняється з поміж інших.

Сьогодні стрімко розвиваються видавництва, які розповсюджують літературу для дітей віком від 0 до 3-х років. Але чи всі вони видають книги з урахуванням психічних особливостей дітей цього віку не відомо.

Актуальність запропонованої роботи визначається тим, що у науковому дискурсі відсутні дослідження розвивальної літератури для дітей

молодшого дошкільного віку на книговидавничому ринку України.

Незважаючи на стрімкий розвиток дитячої літератури за останні декілька років, досліджень на цю тему не так вже й багато. Відсутність конкретної інформації щодо видань дитячої літератури не завдає перешкод на книговидавничому ринку. Талановиті дитячі письменники, рівень майстерності яких зростає з кожною книжкою, допомагають у створенні якісної української дитячої книги.

Наукова новизна полягає у тому, що вперше здійснено аналіз розвивальної літератури для дітей молодшого дошкільного віку.

Дитяча література – це термін, який відсутній у державних стандартах, тому ми вирішили виокремити декілька визначень науковців. Огар Е. І. під терміном дитяча література позначає

«сукупність словесних творів художнього і нехудожнього характеру, адресованих дітям різних вікових категорій і створених з урахуванням специфіки дитячого сприйняття» [6, с. 9].

У літературознавчому словнику-довіднику «дитяча література – це література, творена безпосередньо дітьми. До неї належать різні жанри фольклору (лічилки, дражнили, ігрові пісні та ін.), а також перші спроби пера юних початківців (поезія, проза тощо)» [5, с. 198].

Кизилова В. В. стверджує, що «література для дітей та юнацтва – це художні твори різних родів і жанрів, що на рівні своєї формозмістової єдності адресовані читачу відповідної вікової категорії, задовольняють його емоційні, естетичні й етичні запити, можуть мати подвійну рецепцію (дитина й дорослий), узалежнюються від законів, властивих художній словесності взагалі» [4, с. 5].

Ми пропонуємо таке визначення щодо даного поняття: дитяча література – це твори призначені для читання дітей різних вікових категорій. Вона несе комунікативно-психологічний вплив та бере участь у формуванні особистості.

«Розвиток літератури для дітей на сучасному етапі можна охарактеризувати такими ознаками: відсутністю тематичного обмеження; подоланням тематичних табу, які існували в радянській літературі; добре розвиненою жанровою системою літератури для дітей; у літературі для дітей молодшого і середнього шкільного віку домінує фантастичне над реальним; у літературі для читачів старшого шкільного віку – превалює реалістична проза; поетичні тексти адресовано здебільшого дітям дошкільного та молодшого шкільного віку, тоді як прозові – читачам-підліткам і юнацтву; у центрі оповіді знаходиться

дитина, що не завжди є позитивним героєм; поглиблюється психологічна характеристика персонажів; використовуються фольклорні сюжети, мотиви та образи, а також переосмислюється літературна традиція попередніх епох; відбувається зміна у функціональних параметрах твору: він розрахований не тільки на те, щоб навчити і виховати, а й щоб реалізувати комунікативний процес (автор-текст-читач), запропонувати читачеві новий емоційний досвід, розважити дитину» [7, с. 20].

Оскільки тема нашої роботи це розвивальна література молодшого дошкільного віку (для дітей 0-3 років), то її можна виділити як окремих вид дитячої літератури.

Діти в такому віці не в змозі самостійно читати, тому батьки допомагають їм вивчати світ за допомогою розвивальної літератури. Зокрема це різні види книжок з ілюстраціями, книжки-гармошки, книжки-пазли, книжки з елементами, які рухаються, тактильні книжки, книжки з музичним супроводом та багато інших, які допомагають розвинути уяву, дрібну моторику, концентрацію уваги читача.

«Переважає більшість книжок для дітей наймолодшої вікової групи, які представлені на українському ринку, виготовлені в Китаї за ліцензіями іноземних видавництв. Такий стан речей дуже шкодить текстовому та ілюстративному наповненню, які лише формально перекладаються українською мовою і залишаються іноземними по суті».

Чіткої типології щодо дитячих видань немає, проте у нормативних документах Книжкової палати України, зокрема ДСТУ 3017—95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення»

зазначено таке поняття, як книжка-іграшка.

«Книжка-іграшка – це видання особливих конструктивних форм, призначене для розумового та естетичного розвитку дітей» [2, с. 7].

«Розрізняють такі різновиди книжок-іграшок: книжка-ширмочка, книжка-вертушка, книжка з ігровим задумом, книжка-панорама, книжка-витівка, книжка-фігура» [2, с. 7].

Огар Е. в навчальному посібнику «Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки» визначає книжку-іграшку як оригінальний за конструктивним вирішенням різновид видань [6, с. 64].

Вичерпну типологію видів книжок-іграшок подає Огар Е. Виокремлюючи такі види: книжка-«забавка», книжка-конструктор, музична книжка-іграшка, книжка-«розкладанка», книжка-«шопка», книжка-«куліска», книжка-«вирубка», книжка-«панорамка», «ажурна» книжечка, книжки-«виклеюванки», книга з серії «доторкнися і відчуй», а також пальчикова книжка-іграшка.

Можемо навести приклади таких видань представлених на книговидавничому ринку України. Видаництво «Книжкова Хата» – «Хтосики», «Богдан» – «Хто це?», «Агусики вчаться говорити», «Ранок» – «Ріпка», «Мандрівець» – серія «Добра Книжечка для дітей віком 3-6 місяців», серія «Добра Книжечка для дітей віком 1-1,5 року», серія «Добра Книжечка для дітей віком 2,5-3 роки», «Школярик» – «Червона Шапочка».

«Психіка дитини є надзвичайно вразливою. Життя сприймається нею в образно-емоційному плані. Дитина може ставитися занадто емоційно навіть до повсякденних подій та явищ. Редактор повинен вміти оцінити те, як твір впливатиме на почуття юного читача, і

виявити в авторському тексті фрагменти, які могли б негативно вплинути на психіку дитини» [6, с. 71].

Основна увага при підготовці видань для дітей молодшого дошкільного віку повинна зосереджуватися на проблемі їхнього ілюстрування: на виборі відповідної манери ілюстрування, способі розкриття змісту ілюстрацій, визначенні оптимального співвідношення в ілюстрації основних і другорядних деталей, їх колірному та форматному вирішенні тощо, а також на питаннях архітектури видання.

Проблема редагування та поліграфічного оформлення дитячих видань у сьогоденній час є актуальною, бо на території України діють лише 3 нормативно-правових документа, які чітко вказують на правила виготовлення дитячої літератури, що є недостатнім для охоплення усього процесу книговидавання такого специфічного виду літератури.

Основними є: СОУ 18.1-02477019-11:2014 «Поліграфія. Видання для дітей. Загальні технічні вимоги», СОУ 18.1-02477019-07:2015 «Підручники і навчальні посібники для загальноосвітніх шкіл та інших типів середніх навчальних закладів. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги» та ДсанПін 5.5.6-138-2007 «Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей».

Вони призначені для виготовлення дитячих видань та містять в собі особливості та вимоги до кожної з визначених вікових груп користувачів, спираючись на психологічні особливості дитини відповідного віку.

За ДСТУ 29-62002 «ілюстративність видання рекомендується не менше 75%. Ілюстрації повинні займати не менше 50% сторінки видання. Не рекомендується розміщувати ілюстрації на нижній половині сторінки під текстом» [1].

Збірник наукових тез

У результаті проведеного дослідження ми прийшли до висновку, що дана література розширює світобачення дітей, дає можливість якнайпростіше дізнатися про певні події, явища, допомагає легко зрозуміти та засвоїти інформацію, закладаючи при цьому якості, що впливають на самовиховання.

Але існує проблема щодо законодавчих норм поліграфічного оформлення книги для цього виду літератури, чіткої типології щодо дитячих видань немає, психологія дітей у такому віці є надзвичайно важкою тому необхідно ці питання якнайшвидше вирішити.

Список використаних джерел:

1. ДСТУ 29-62002. ВИДАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ. ПОЛІГРАФІЧНЕ ВИКОНАННЯ. Загальні технічні вимоги.
2. ДСТУ 3017-95 Видання. Основні види. Терміни та визначення. URL: https://ntb.pstu.edu/images/N-rabotniku/DSTU_3017_95.pdf
3. Гавенко С., Мартинюк М. Кваліметричний аналіз поліграфічного виконання дитячих видань українського книжкового ринку. *Вісник Книжкової палати*. 2011. № 2. С. 15-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2011_2_4
4. Кизилова В. В. Дитяча література: стан, проблеми, перспективи. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. Серія: Лінгвістика і літературознавство: Міжвуз. зб. наук. ст. 2009. Вип. XX. С. 237-241.
5. Літературознавчий словник-довідник . 2-ге вид., випр., допов. Київ: Академія, 2007. 751 с.
6. Огар Є. І. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки. навч. посіб. для студ. вузів. Львів: Аз-Арт, 2002. 158 с.
7. Чайдак Д. О. Дитяча література – невід’ємна складова всієї літератури. URL: <https://fs.naurok.com.ua/uploads/files/130998/113989.pdf>

УДК 349.2:331.2 (477)

*Середа Галина, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник канд. наук із соціал. комунікацій Решетука Т.В.*

НАВЧАЛЬНІ ДОВІДНИКИ У ВИДАВНИЧОМУ РЕПЕРТУАРІ ВИДАВНИЦТВ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Метою роботи є дослідити частку навчальних довідників від загальної кількості продукції, яку випускають видавництва.

Видавництво «Підручники і посібники» — це одне із провідних видавництв України, яке знаходиться у місті Тернопіль. Засноване Ярославом Гринчишиним та Ярославом Гап'юком у 1996 році. Кожного року тут видають загальним накладом 3 млн. примірників.

Видавництво випускає: підручники, посібники, навчальні довідники, словники, робочі зошити, методичні посібники, художні та подарункові видання «Підручників і посібників» затребувані в Україні. Також видавництво має свою власну поліграфічну базу, завдяки якій можна швидко виконувати бажання споживачів [1].

Ми дослідили, що довідники займають всього лиш 15% від загальної продукції видавництва. За типологією довідників ми проаналізували, які саме довідники випускає видавництво «Підручники і посібники».

За складом основного тексту: спеціалізовані, які містять вузько тематичну інформацію. За цільовим призначенням: навчальні, призначенні для учнів. За знаковою природою інформації: текстові, в яких більшу частину довідника займає текст та образотворчі, в яких більшу частину займають ілюстрації. За характером інформації: навчальний довідник, який містить дані з певної навчальної дисципліни.

Видавництво «Академія» — спеціалізується на посібниках і підручниках, довідковій та науковій літературі. Засноване у 1993 році, директор Василь Теремко [2]. Серед їхньої продукції є підручники, навчальні посібники, словники, навчальні довідники, видання для школярів та абітурієнтів, про видатних людей минулого і сучасного.

Ми дослідили відсоток, який становлять навчальні довідники від загальної кількості видань цього видавництва і виявилось те, що навчальні довідники займають всього лиш 15% від загальної продукції видавництва. За типологією довідників ми проаналізували, які саме довідники випускає видавництво «Академія».

За складом основного тексту: спеціалізовані, які містять вузько тематичну інформацію. За цільовим призначенням: навчальні, призначенні для учнів. За знаковою природою інформації: текстові, в яких більшу частину довідника займає текст. За характером інформації: навчальний довідник, який містить дані з певної навчальної дисципліни.

Видавництво «Ранок» — спеціалізується на навчальній, методичній та дитячій літературі. Засноване Віктором Кругловим у 1997 році, видавництво знаходиться у Харкові. «Ранок» щороку видає близько 600 нових найменувань книжок, наклад яких складає 1,5-2 млн примірників [3].

Видавництво впроваджує продукцію яка гарантує навчання з перших секунд життя і до закінчення навчального закладу. Серед їхньої продукції є навчальні довідники, словники, робочі зошити, хрестоматії, методичні книги тощо. Ми дослідили, що навчальні довідники у видавництві займають 20% від загальної продукції. За типологією довідників ми проаналізували, які довідники випускає «Ранок». За складом основного тексту: спеціалізовані, які містять вузько тематичну інформацію. За цільовим призначенням: навчальні, призначенні для учнів та виробничо-практичні, які містять у собі відомості з певної виробничої діяльності. За знаковою природою інформації: текстові, в яких більшу частину довідника займає текст та образотворчі, в яких більшу частину займають ілюстрації. За характером інформації: навчальний довідник, який містить дані з певної навчальної дисципліни.

Видавництво «Основа» — спеціалізується на науковій, довідковій, науково-методичній літературі, а також педагогічній пресі виховання та психології. Засноване у 2002 році, директор — Інна Гришина [4].

«Основа» випускає підручники, посібники, словники, навчальні довідники, також видавництво має окремий напрям роботи це є випуск літератури для батьків, наприклад «Для турботливих батьків», «А мій не такий як усі» та «Хороші батьки». Ми дослідили,

що навчальні довідники займають 15% від загальної продукції, яке видає видавництво «Основа». За типологією довідників проаналізували, які саме довідники випускає видавництво. За складом основного тексту: спеціалізовані, які містять вузько тематичну інформацію. За цільовим призначенням: навчальні, призначенні для учнів та виробничо-практичні, які містять у собі відомості з певної виробничої діяльності. За знаковою природою інформації: текстові, в яких більшу частину довідника займає текст та образотворчі, в яких більшу частину займають ілюстрації. За характером інформації: навчальний довідник, який містить дані з певної навчальної дисципліни.

Видавництво «Літера ЛТД» — працює над створенням навчальної та довідкової літератури. Створено у листопаді 1992 року. Директор видавництва Сергій Макаревич. За період своєї діяльності видавництво випустило більше 2000 книг і більше як 12 млн. примірників [5]. «Літера ЛТД» випускає підручники, посібники, навчальні довідники, словники, а також книги по підготовці до ЗНО. Навчальні довідники у видавництві займають 22% від загальної продукції. За типологією довідників ми проаналізували, які саме довідники

випускає видавництво. За складом основного тексту: спеціалізовані, які містять вузько тематичну інформацію. За цільовим призначенням: навчальні, призначенні для учнів та виробничо-практичні, які містять у собі відомості з певної виробничої діяльності. За знаковою природою інформації: текстові, в яких більшу частину довідника займає текст та образотворчі, в яких більшу частину займають ілюстрації. За характером інформації: навчальний довідник, який містить дані з певної навчальної дисципліни.

Отже, в результаті дослідження ми з'ясували, що відсоток навчальних довідників від загальної кількості видань в середньому становить 17,4%, найбільше – 22 % є у видавництві «Літера ЛТД», а найменший – 15% у таких видавництвах: «Підручники і посібники», «Академія» та «Основа. Щодо типологічної характеристики, то за складом основного тексту у видавництвах переважають спеціалізовані довідники, за цільовим призначенням – навчальні, за знаковою природою інформації – текстові (рідше образотворчі) і за характером інформації – навчальні довідники, які містять відомості з конкретного навчального предмету.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт видавництва «Підручники і посібники». URL: <https://pp-books.com.ua>
2. Офіційний сайт видавництва «Академія» URL: <https://academia-pc.com.ua>
3. Офіційний сайт видавництва «Ранок». URL: <https://www.ranok.com.ua>
4. Офіційний сайт видавництва «Основа». URL: <https://osnova.com.ua>
5. Офіційний сайт видавництва «Літера ЛТД». URL: <http://www.litera-ltd.com.ua>

*Стебельська Лілія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник канд. філол. наук Вишневецька Г.Б.*

ДОПОВНЕНА РЕАЛЬНІСТЬ У НАВЧАЛЬНИХ ВИДАННЯХ

На сучасному етапі розвитку книжкової справи спостерігається постійна модифікація та збагачення новими формами із непередбачуваними метаморфозами. Слід констатувати, що останні декілька років у середовищі українських видавців виникає стрімке зацікавлення незвичайними за формою, матеріалом, виконанням, організацією контенту книжковими проектами.

Так, відчуваємо посилений вплив інформації на життя сучасної людини. Це відбувається завдяки технологіям, які активно входять в наше повсякденне життя, захоплюють увагу і змінюють світосприйняття, дозволяють нам купувати, не виходячи з дому; відкривати депозити, переказувати кошти, сплачувати податки; вести ділові переговори з будь-якого куточку світу; бути весь час на зв'язку з нашими рідними та друзями, навчатися дистанційно; здійснювати 3D-подорожі найвідомішими музеями світу; проводити досліди у віртуальних лабораторіях всесвітньовідомих університетів тощо.

Наукова новизна полягає в тому, що цілісно навчальні видання ще не ставали предметом студіювання і не класифікувалися. Мета розвідки – комплексна оцінка зазначених видань, їх аналіз на сучасному книговидавничому ринку. Подібного роду дослідження проводили у своїх працях вітчизняні та зарубіжні науковці Ю. Єчкало, Н. Зільберман, Т. Кауделл, Є. Матвієнко, Д. Мізелл, Є. Модло, С. Семеріков,

В. Сербін, В. Ткачук, О. Шабелюк, Ф. Кішіно.

Доповнену реальність (augmented reality, AR) визначають як: «Проектування будь-якої цифрової інформації (зображення, відео, текст, графіка і т. д.) поверх екрану будь-яких пристроїв. В результаті реальний світ доповнюється штучними елементами і новою інформацією. Може бути реалізована за допомогою додатків до звичайних смартфонів і планшетів, окулярів доповненої реальності, стаціонарних екранів, проєкційних пристроїв та інших технологій» [1]. Термін вперше був запропонований в 1992 році дослідником Томом Коделом, який співпрацював з інженерами корпорації «Боїнг». Разом вони працювали над простою прозорою гарнітурою, що мала допомогти інженерам літаків в складних схемах електричних проводів. Мета застосування такої доповненої реальності, полягала в тому, щоб забезпечити зниження витрат та підвищити ефективності в багатьох операціях, пов'язаних з участю людини в авіабудуванні. В якості синонімів використовують терміни «розширена реальність», «поліпшена реальність», «збагачена реальність».

Доповнена реальність може бути застосована майже в усіх аспектах життя. Так, розроблені різними компаніями додатки на основі доповненої реальності, можна використовувати у маркетингу, медицині, авіації, туризмі, дизайні, для здійснення покупок і під час гри. Все що потрібно – мобільний телефон (або інший

девайс), завантажений на нього додаток доповненої реальності і роздруковані картки, а далі із наведенням мобільного пристрою на відповідну картку починається «магія».

«Численні наукові дослідження, узагальнені в одній із публікацій організації «Ейдос» (Україна), вказують на те, що 90% інформації людина сприймає через зір і те, що саме 70% сенсорних рецепторів знаходяться в очах; продуктивність людини, яка працює з візуальною інформацією, вища на 17%; візуальна інформація сприймається в рази швидше в порівнянні з текстовою» [4].

У минулому столітті основними формами візуалізації навчальної інформації, яка допомагала учням посилити уяву і відтворити наочно речі, які складно пояснити, до яких неможливо доторкнутися, слугували картини, таблиці, графіки, опорні конспекти, опорно-ілюстративні схеми, ментальні карти тощо. Зазначені засоби унаочнення не втратили своєї вагомості і сьогодні. Але в умовах надстрімкого розвитку науки, техніки й технологій значних перетворень зазнає і вся освітня система, як у світі, так і в Україні. «Школа має бути в центрі суспільних змін», як зазначено в Концепції нової української школи [2].

Одним з ключиків до сердець покоління Z, які народженні в епоху цифрових перетворень, на нашу думку, є використання в освітньому процесі сучасних девайсів та гаджетів, в тому числі й мобільних телефонів. Так, перед вчителями постають завдання зацікавити «цифрове покоління». Вивчення того чи іншого предмету, утримувати увагу учнів під час уроку, а головне — сформувати в них стійкий інтерес до змісту підручника, який є основним джерелом знань і виступає основним засобом реалізації

змісту освіти. Відповідно, на особливу увагу вітчизняних авторів та розробників підручників заслуговують питання змісту, структури, наповнення, відповідності навчального матеріалу чинним програмам та візуалізації поданої інформації.

Аналізуючи розробки закордонних виробників, можна зробити висновок, що ринок друкованої продукції з використанням сучасного програмного забезпечення та електронних засобів пропонує споживачам різноманітну дитячу розважальну і навчальну літературу. Технологія доповненої реальності дозволила «оживити» сторінки всесвітньовідомої книги Льюїса Керрала «Аліса у Задзеркаллі». Так, поступово від дитячих книжок-розмальовок і книжок-казок з доповненою реальністю технології застосування доповненої реальності поширюються на виробництво навчальної продукції, тобто поступово переходять від ігрової технології, до технології навчальної.

Актуальною вважаємо таку класифікацію технологій доповненої реальності для навчання:

- додатки з доповненою реальністю;
- книги, казки, підручники.

У сфері українського підручникотворення доповнена реальність лише починає розвиватися. «Освіта» — перше в Україні видавництво навчальної літератури, яке створило для школи підручники та навчально-методичні додатки до них з доповненою реальністю. Наприклад, підручник та універсальний дидактичний матеріал до інтегрованого курсу «Я досліджую світ» для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) та «Я досліджую світ» для 2 класу (у 2-х частинах). Навчальну літературу складено відповідно до типових програм для учнів 1-го і 2-го класів «Я досліджую світ» і схвалено для

використання у закладах загальної середньої освіти комісією з педагогіки та методики початкового навчання Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України. До видання готуються й інші підручники вищезазначеного видавництва [3]. Воно є організатором створення інноваційного мультимедійного додатку доповненої реальності «Освіта 4D+», метою якого є підсилення навчального процесу засобами 3D-візуалізації за рахунок максимального унаочнення процесу навчання, використовуючи для цього доступні гаджети.

Дана розробка допомагає вчителям в організації освітнього процесу, формуванні дослідницьких умінь та навичок учнів під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Дидактичний матеріал доповнює підручник, який містить картки із завданнями на формування дослідницьких умінь, розвиток уваги, пам'яті, мислення, емоційного інтелекту; завдання у вигляді коміксів для обговорення життєвих ситуацій та правил поведінки; ілюстративний матеріал; покрокові інструкції проведення дослідів; технологічні карти виготовлення виробів із паперу, картону, тканини, пластиліну, природних матеріалів; вправи; міні-проекти; сторінки з доповненою реальністю та мультимедійною бібліотекою.

Використання доповненої реальності актуальне і у вищих навчальних закладах. На лекційних, практичних та лабораторних заняттях, оскільки полегшує розуміння студентів тих чи інших явищ, технічної документації та інструкцій з використання. Викладачі, котрі використовують технологію доповненої реальності на

лабораторних роботах, можуть краще пояснити студентам будову того чи іншого об'єкту, що забезпечує ефективність навчання майбутніх фахівців. Переконані, що доповнена реальність дає сучасне вирішення завдання заохочення студентів до дослідницької діяльності. Методика використання додатків доповненої реальності досить проста. Більшість сучасних розробок в області доповненої реальності побудовано на технологіях оптичного розпізнавання символів. Додатки доповненої реальності використовують коди, QR-коди, штрих-коди тощо. Відзначимо, що для користувачів все, що необхідне для роботи — це мобільний пристрій з встановленим на ньому додатком, а також один з засобів навчання (книга чи навчальний посібник), на якому встановлено мітки. З наведенням гаджету на сторінку, картку, схему інший об'єкт з міткою, камера розпізнає її і передає на мобільний пристрій.

Отже, доповнена реальність — це одна з найсучасніших технологій візуалізації навчальної інформації. Її застосування збільшить мотивацію до навчання, підвищить рівень засвоєння інформації за допомогою різноманітності та інтерактивності її візуального представлення, дозволить перенести частину науково-дослідної роботи учнів у площину дистанційного навчання, а також покращить навчальне середовище. Переконані, що перехід закладів освіти на використання засобів навчання, в тому числі підручників, з доповненою реальністю буде відбуватися поступово, крок за кроком, і саме фрагментарне використання елементів доповненої реальності вже сьогодні полегшує цей перехід.

Список використаних джерел:

1. Доповнена реальність / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology innovation/dopolnennaja-realnost-ar>.
2. Нова українська школа. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
3. Вебінари від авторів підручників 2 класу «Видавничого дому Освіта». [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://yakistosviti.com.ua/uk/Avtorski-vebinari-2-klas.>
4. Як і для чого використовувати візуалізацію даних [Електронний ресурс]. – <http://eidos.org.ua/novyny/yak-i-dlya-choho-vykorystovuvatyvizualizatsiyu-danyh>.

УДК 655 (075)

*Щирба Тетяна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник канд. філол. наук Вишневська Г.Б.*

КОМІКС ЯК ВИД КНИГОВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

У сучасному світі комунікація вважається ефективною тоді, коли адресат не тільки декодує інформацію, що продукує, але і розуміє форму, яку вона приймає. Наслідком є спрощення способу ведення діалогу, постійного пошуку нових оптимальних каналів і розповсюдження ідей фрагментарної подачі інформації з домінуванням ілюстративного матеріалу на шкоду вербальному, якому він акомпанує.

Зростання ролі і кількості візуальної інформації стимулює появу дослідницького інтересу до паралінгвістичних засобів комунікації, їх синтезу з вербальною складовою повідомлення, ємності і прагматичного потенціалу, а також графічним нормам оформлення тексту. Формується запит масового суспільства на появу нових синтетичних жанрів, що, в свою чергу, спричинило за собою популяризацію в ХХ столітті коміксу.

Роль редактора при підготовці видань коміксів пов'язана з розумінням актуальних маркетингових стратегій та інструментів, необхідних для вигідного позиціонування видавничого продукту на ринку, і, в першу чергу, з розумінням

специфіки коміксу як особливого виду продукції. Ці обставини впливають на набір основних завдань, що визначають характер і структуру роботи редактора над виданням коміксів. Частиною з них вважаємо типовими для роботи редактора: аналіз цільового сегмента ринку і планування репертуарної політики видавництва; формування штату виконавців, визначення набору їх компетенцій і розподіл виробничих ролей і обов'язків між ними; визначення форм видання, перевидання та подальшої актуалізації репертуару видавництва; планування робочого часу, трудовитрат і способів оцінки якості виконаних робіт на проміжних етапах підготовки видання. У той же час кожен етап підготовки мальованої історії до видання пов'язаний з властивою даному виду видання специфікою.

Актуальність розвідки базується на недостатній вивченості коміксів як засобів медіа та журналістської діяльності; потреби розуміння ролі редактора в створенні коміксів, а також корисності розгляду даного досвіду для вітчизняного ринку, який в даний час знаходиться на стадії становлення.

Метою є вивчення та аналіз сучасного стану українського ринку коміксів – від зовнішнього вигляду до наповнення і особливостей поширення. Дослідження проводиться вперше в Україні, що й становить новизну.

«Комікс поєднує в собі риси таких видів мистецтва, як література і образотворче мистецтво. Це різновид книжково-журнальної ілюстрації, який іноді використовується в друкованих ЗМІ» [3, с. 79].

Існує багато різних назв цього виду мистецтва і окремих його різновидів. Масштабні комікси з наскрізним сюжетом називаються графічними романами (вони ж графічні новели), короткі – стріпи. У мережі розміщуються веб-комікси. «Прообраз коміксів можна знайти в європейських карикатурах XVIII століття і навіть в давньоруських лубках. Гравюри англійського художника, ілюстратора Вільяма Хогарта (1697 - 1764) були вкрай популярні і представляли собою серію малюнків, що оповідає певну історію. У 1730-1731 роках ним була виконана серія гравюр з шести картин під назвою «Кар'єра повії», потім пішла наступна – «Кар'єра марнотратника», яка була опублікована в 1735 році» [2, с. 18].

В цілому вербальна складова коміксів задіює велику кількість мовних засобів вираження, а саме: іронію, вигуки, риторичні питання, емоційні звернення, епітети, метафори, гіперболи, еліпсиси, умовчання і багато інших. Досить широко використовуються також жаргонізми і сленг. Дані мовні засоби виконують в коміксі кілька функцій:

1) надають розповіді певну динаміку (так, в особливо гострих моментах в мові героїв коміксів широко використовуються вигуки і гіперболи, які підсилюють емоційне напруження, а в більш спокійних фрагментах фабули коміксу,

застосовуються такі фігуральні вислови, як умовчання, літоти, які сприяють більш спокійній, розміреній розповіді);

2) підвищують виразність мови головних героїв, допомагають формувати їх індивідуальний характер і настрої в певний момент історії, що підсилює залучення читача в сюжет і його захоплення подіями, що відбуваються в коміксі.

Особливості роботи редактора на кожному етапі підготовки коміксу також залежать від характеру видання. Тут можна виділити видання перекладної літератури; комікс як спеціальний видавничий проект; видання оригінального авторського коміксу.

Передбачається, що в таких виданнях результатом діяльності редактора вже існуючого твору в контексті іншого мовного та культурного середовища. Оптимальний штат учасників процесу редакційно-видавничої підготовки видання складається з випускового редактора, дизайнера-верстальника, перекладача, літературного редактора і коректора. В окремих випадках до підготовки видання залучаються: шрифтовик, що створює оригінальний шрифт, найбільш схожий на шрифт вихідного видання (цей момент може мати принципове значення, оскільки зовнішній вигляд оригінального шрифту, як правило, є сенсоутворювальним елементом візуального оповідання); художник обкладинки, створює оригінальне зображення для зовнішнього оформлення проекту, яке сприяє успішному просуванню видання на ринку, або адаптує елементи існуючої обкладинки (перемальовування текстових елементів); технічний редактор, який займається підготовкою макета до друку і супроводом його в друкарню; піарник або бренд-менеджер, контролюючий

поширення інформації про підготовлюване видання і подальше позиціонування його на ринку. Результати роботи шрифтовика і художника обкладинки узгоджуються з власником прав на перекладне видання. Зазвичай це фіксується в договорі між видавцем переказного видання та правовласником вихідного матеріалу [1, с. 607].

Час, що витрачається на підготовку твору на замовлення видавництва, обмежено тільки персональними особливостями і виробничими можливостями виконавців.

Основні форми видання і способи актуалізації коміксу:

- випуск окремих розділів твору спочатку в синглах (брошури по 32-48 сторінок);
- видання ряду розділів, що становлять завершений тематичний блок, у вигляді багатосторінкового видання в обкладинці;
- у перспективі можливий випуск колекційного видання в палітурці, в коробі, з додатковими матеріалами на електронних носіях і т. п. ;

– запуск видання як електронної книги або електронної версії коміксу з подальшим випуском колекційного видання в друкованому вигляді;

– організація комплексного видання, що включає крім самого коміксу і інші супутні формати: настільну гру, комп'ютерну гру або додаток для мобільних пристроїв, тематичні фігурки та інші супутні товари.

Отже, комікс – особливе соціокультурне явище, пов'язане з особливостями сучасних інформаційних процесів. Його статус закріплено сьогодні в тлумачних словниках, його значущість підкреслюється як зверненням до нього окремих представників різних галузей науки, так і створенням міждисциплінарних дослідницьких груп, що ставлять перед собою завдання його комплексного вивчення. Зв'язок історії виникнення коміксу, його розвитку та оформлення у своєрідне явище культури з новітньою історією людства, а також роль, яку він відіграє в житті сучасного суспільства, дають змогу розглядати комікс як феномен інформаційної культури.

Список використаних джерел:

1. Козлов Е. В. Комунікативність коміксу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. 10.01.01. Волгоград, 1999.18 с.
2. Літературознавча енциклопедія : у 2-х т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : Академія, 2007. Т. 1. 608 с.
3. Полтавець С. В. Орієнтир у світі інформації. *Шкільна бібліотека*. 2012. № 5. С. 78–80.

СЕКЦІЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ ТА ТУРИЗМУ

УДК 379.85

*Іванчук Мар'яна, здобувач ОКР
молодшого спеціаліста II курсу спеціальності «Туризм»,
науковий керівник канд. геогр. наук Добровольська С.Я.*

ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Світовий досвід показує, що туризм - повноправний і надприбутковий компонент ринкової економіки. Розвиток туризму в Миколаївській області набуває більш глибокого значення. Туризм тут є джерелом поповнення місцевого бюджету, створення нових робочих місць, засобом загально доступного і повноцінного відпочинку та оздоровлення. Основним напрямком туризму в Миколаївській області є відновлення і збереження природно-рекреаційних, історичних і культурних ресурсів України.

Дана галузь знаходиться на стадії активного розвитку. Зручне географічне положення, водні об'єкти, пляжі на узбережжі Чорного моря, теплий клімат, лікувальні грязі – це все створює привабливі умови для рекреації. Заклади розміщення розташовані в курортних зонах Коблевого, Очакова, Чорноморська, Рибаківки і Миколаєва. В області є один із найкращих і найдавніших у Європі зоопарк. На території Миколаївської області є біосферний заповідник, два Національних природних парки та ландшафтний парк, один природний заповідник. Всі наявні рекреаційні ресурси створюють сприятливі умови для відпочинку, лікування, пізнання, оздоровлення.

Миколаївська область розташована на півдні України в межах

Причорноморської низовини в басейні нижньої течії ріки Південний Буг. Площа - 24,6 тис. км². Населення –1141324 осіб. Центр області — місто Миколаїв, потужний політичний, діловий, індустріальний, науково-технічний, транспортний та культурний центр з комерційними і соціальними зв'язками.

На півночі простягаються Подільська височина та Придніпровська височина, яка пересічена ярами, балками та долинами. Північно-західна її частина лежить в зоні лісостепу, південно-східна – в зоні степу. На півдні область омивається водами Чорного моря, Дніпро-Бузьким, Березанським та Тилігульським лиманами. На території Миколаївської області протікає 110 річок.

Отже, значна протяжність берегової лінії Чорного моря та його лиманів, наближеність до транзитних транспортних коридорів, наявність морських та річкових причалів – визначає її розвиток як потужного транспортно-технологічного вузла, який забезпечує вихід до промислових центрів Придніпровського регіону, а також до Чорного моря [1].

Поверхня області являє собою рівнину, нахилена в південному напрямку. Південна частина регіону має більш рівний рельєф. Менша, північна частина області зайнята відрогами Придніпровської височини, сильно

розрізана ярами, балками і долинами річок, які на весні заповнюються водою та утворюють тимчасові озера. В області наявна Карстова печера-каменяря [2].

Клімат на Миколаївщині помірно-континентальний. В області наявні кліматичні курорти: Рибаківка, Коблево, Очаків, Лугове. Кліматичні умови сприятливі для інтенсивного та високоефективного розвитку рекреації.

Область багата на водні ресурси. Тут налічується 120 великих, середніх та малих річок в тому числі: р. Південний Буг, її притоки: Кодима, Синюха, Чорний Ташлик, Чичикля, Інгул, а також середні річки басейну р. Дніпро: р. Інгулець з притокою р. Висунь. В області побудовано 44 водосховища і наявні 26 озер, лимани, які відіграють важливу роль. Також станом на 2021 рік виділяють 6 найкращих водних локацій туристичного сезону – це столиця «українського рафтингу» (на річці Південний Буг), «Гранд-каньйон» - Актівський каньйон (кристалево чиста вода і унікальна флора, фауна), центр Бугогардівської паланки (глибокий каньйон з скелястими берегами), «Миколаївські Багами» (Кінбурнська коса, одне з найзагадковіших місць), лиман з океанічною солоністю (Тилігульський - вода має океанічну солоність 30-32‰), Коблево (відпочинок, який не проходить без дегустації місцевих вин) [3].

В Миколаївській області багато об'єктів природо-заповідного фонду, які сприяють розвитку пізнавального та екологічного туризму. Різноманітний рослинний і тваринний світ. Велика частина їх є червонокнижними. Тут

знаходиться один із найдавніших зоопарків.

Територія багата на звичаї та традиції, кожен район виділяється чимось особливим. Якщо порівнювати звичаї Миколаївської області з звичаями будь-якої іншої області України, ми бачимо, що вони дуже схожі між собою, хоча незначна різниця існує.

Також область багата на історико-культурні об'єкти, які вражають своєю унікальністю і особливістю. Багато з них знаходяться під державною охороною.

У Миколаївській області знаходяться 5914 нерухомих пам'яток, з них: 4490 пам'яток археології, 1199 – історії, 67 – монументального мистецтва, 145 – архітектури, 11 – садово-паркового мистецтва, 1 – ландшафтна, 1 – науки і техніки. Тридцять пам'яток мають статус «національного значення». Разом із цим, під охороною держави перебуває 1356 щойно виявлених об'єктів культурної спадщини, внесених до відповідних переліків (списків) – 429 археологічних об'єктів, 295 – історичних, 13 – монументального мистецтва та 619 – архітектури [4].

Об'єктивно оцінюючи туристично-рекреаційні можливості Миколаївщини, можна зробити висновок, що область має передумови для перспективного розвитку культурно-пізнавального, лікувально-оздоровчого, дитячого, природничо-пізнавального, науково-освітнього, релігійного, мисливського, сільського, екологічного, водного, етнічного, спортивно-оздоровчого, гастрономічного, ділового, подієвого, відпочинково-розважального, активного, екскурсійного та промислового видів туризму

Список використаних джерел:

1. Географічне розташування та кліматичні умови : веб-сайт. URL: http://eiip.mk.gov.ua/uk/pages/geographical_location (дата звернення: 10.03.2021).

2. Миколаївська область : веб-сайт. URL: <http://www.experts.in.ua/regions/detail.php?ID=4338> (дата звернення: 11.03.2021).

3. Миколаївщина: топ-8 найкрутіших локацій туристичного сезону-2020 : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3040550-mikolaivsina-top8-najkrutisih-lokacij-turistichnogo-sezonu2020.html> (дата звернення: 14.03.2021).

4. Програма розвитку туризму та курортів у Миколаївській області на 2016-2020 роки : веб-сайт. URL: <https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/decree/15192123905a8d5766da49e.pdf> (дата звернення: 16.03.2021).

УДК 379.851

*Гурська Вікторія, здобувач ОКР
молодшого спеціаліста III курсу спеціальності «Туризм»,
науковий керівник Вовчук О. М.*

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ НА ТЕРЕНАХ ФІНЛЯНДІЇ

Фінляндія - північноєвропейська країна, яка на відміну від своїх сусідів, Норвегії та Швеції має переважно рівнинний рельєф [1, с. 187]. На півночі піднімаються невисокі хребти Оунасселькя та Маанселькя.

Сусідське політико-географічне положення Фінляндії визначається її геопросторовим відношенням до сусідів першого і другого порядку. Фінляндія має трьох сухопутних сусідів першого порядку: Швецію, Норвегію і Росію, а також морських сусідів: Естонію, Латвію, Литву, Польщу і Німеччину [2, с. 252].

У рельєфі Північної Європи виразно виділяються Скандинавські гори. Снігова межа у південній частині гір знаходиться на висоті 1200 м, а на півночі може опускатись до 400 м [2, с. 259].

За кліматичними умовами Північна земля – найсуворіша частина Європи. Більшість її території зазнає впливу океанічних мас помірних широт. Клімат помірний, на південно-західній частині перехід від морського до континентального. Середні температури лютого від -3 на півдні до -14 на півночі. У липні відповідно від +17 до +15.

Головним національним багатством Фінляндії, безперечно, вважають її природу, яка є цікавою для туристів. Тут знайдуться цікаві місця для всіх видів відпочинку. Для любителів активного і навіть екстремального відпочинку пропонують гірськолижні курорти з розвиненою інфраструктурою, рибалка, сніжне сафарі. Для людей, що надають перевагу спокійному відпочинку на природі, можливе розміщення у котеджах на березі озер чи в тихих спокійних куточках країни [2, с. 260].

Для аналізу економічних, соціальних та політичних умов, що мають значення для організації туристичної сфер варто приділити увагу вивченню розташуванню країни та інфраструктури.

Вихід до Балтійського моря – найважливіша ознака її економіко-географічного положення.

Міжконтинентальним морським шляхом країна з'єднана з усіма країнами Балтії, що становить основу її економічного та туристичного розвитку.

В структурі економіки за валовим національним продуктом переважає сфера послуг (61%). Сучасного рівня розвитку промисловості Фінляндія досягла завдяки

надзвичайно інтенсивній індустріалізації, що мала у 80-х роках ХХ ст. вибухоподібний характер.

За темпами приросту ВВП Фінляндія вийшла тоді на друге місце у світі після Японії.

Головною політичною стратегією для розвитку туризму є зміцнення іміджу Фінляндії як туристичного регіону. Це підвищить цінність бренду Фінляндії і зробить країну більш привабливим і популярним місцем для туристів.

Важливим природними туристичними ресурсами країни назвати численні озера (понад 60 тис.), ліси, багатий тваринний світ та тисячі дрібних островів (шхер) вздовж узбережжя. Серед найцікавіших природних об'єктів слід відзначити Аландські острови; вершину Укко-Колі поблизу м. Іломантсі; річки Пухяюкі (найважливіший центр вилову лосося) та Оуланйокі (форель); пороги на річках Таівалкьонгяс, Ніскакоскі, Йірява, Куусанкоскі, Кукколанкоск Вітасарі.

Фінляндія багата на історико-культурні ресурси, серед яких особливо виділяється архітектурна спадщина. Головним її осередком є Гельсінкі. Цікавими об'єктами столиці є Лютеранський кафедральний собор св. Миколая та архітектурний ансамбль Сенатської площі, Успенський собор, Темпельяукіон кіркко (Церква в скелі), церква св. Генріха, будівлі резиденції Президента, уряду, парламенту, залізничного вокзалу, «Фінляндія-Холл», Олімпійський стадіон, найбільший універмаг Скандинавії Стокманн.

За останні роки значного розвитку набула індустрія курортно-санаторного лікування, туризму та відпочинку. Лікуватися на курортах Фінляндії, є не тільки популярним, й престижним. у Фінляндії де 25 курортних центрів, багато з них - у мальовничих куточках країни, де

створено всі умови для лікування і відпочинку. В цих центрах можна отримати всі види оздоровчого масажу, фізіотерапевтичних процедур, косметологічне лікування. До складу фінляндських курортів входять сучасні готельні комплекси з лікувальними установами, які здійснюють лікувальні спеціалізовані й терапевтичні процедури.

За останні роки значного розвитку у сфері туризму набула індустрія курортно-санаторного лікування. У Фінляндії діє 25 курортних центрів, багато з них – у мальовничих куточках країни.

За останні роки Фінляндія перетворилась на одного з лідерів туристичного бізнесу в Європі. Державна політика щодо впровадження сталого розвитку туристичної галузі, турбота про високий рівень життя як об'єктивної умови для економічної спроможності громадян для поїздок та мандрів принесла позитивний результат – у секторі туризму зайнято близько 150 тис. чоловік, що становить приблизно 4 млрд. євро податкових надходжень на рік і становить понад 4% ВВП.

Вперше термін "етнічний туризм" було використано у 1977 р. В. Смітом, який визначив етнічний туризм як подорожі для вивчення культури та життя рідкісних чи екзотичних народностей.

Проблеми етнічної історії, розвитку і відродження народної культури набувають все більшої актуальності. Етнічний туризм є найкращим способом знайомства з іншою культурою. Розуміння країни не можливе без знання її етнічної історії, особливостей мови, релігійних та національних питань. Саме пізнання етнічної історії народу зможе задовольнити, як туристів так і місцеве населення, що цікавиться особливостями культури країни [5, с. 23].

Інтерес туристів до культурної спадщини тієї чи іншої території може стимулювати почуття гордості місцевого населення за свою культуру, бажання зберігати свої національні традиції, ремесла. Це особливо актуально для деяких народів, в життя яких вносяться різкі зміни і які втрачають свою самобутність [5, с. 10].

Перспективним напрямком розвитку туризму у Фінляндії може стати екологічний та етнотуризм, що привабить іноземних туристів. Також, країні слід подумати про інформаційне забезпечення для кращого просування свого туристичного товару на міжнародний ринок. Фінляндія реалізувала ряд нових стратегій і проектів, таких як перерозподіл стратегії біо-економіки,

екологічно шкідливих субсидій, стимулювання продажу еко-інновацій всіх видів Tekes (Національне агентство за фінською технологією) проекту: розумне місто, розумний пошук, інновацій та технологій міста і Північного Льодовитого океану. Що стосується еко-інновацій, Фінляндія має хороші умови: весь рівень охоплення національного лісового покриву досягає 78%, з великою кількістю водних ресурсів і запасів корисних копалин. Незважаючи на це, Фінляндія досягла інноваційної економіки, але роль природних ресурсів в економіці як і раніше дуже важлива. Фінляндія також дотримується експортно-орієнтованої економіки, 65- 90% експорту [3, с. 42].

Список використаних джерел:

1. Бочан І. О. Вступне слово про етнотуризм // Розвиток етнотуризму: проблеми та перспективи. Львів, 2001. с. 15.
2. Галаджій О. Фінляндія. Невимовна екзотика або що таке Саарівелька. Міжнародний туризм, 2010. № 5. С. 40-43.
3. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Занько Ю. С., Ганич Н. М. Країнознавство: теорія та практика. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 528с.
4. Терес. Н. Досвід Фінляндії з розвитку історико-культурного туризму. Етнічна історія народів Європи. 2018. Вип. 55. С. 130-135.
5. Viken, A. Tourism and Sámi identity – An analysis of the tourism-identity nexus in a Sámi community. In: Scandinavian journal of Hospitality and Tourism, 2006, 6 (1), 7–24.

УДК 640.432

*Марчишин Інна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа»
науковий керівник Гладчук О.П.*

АНАЛІЗ ПРОДАЮЧИХ АСПЕКТІВ МЕНЮ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА М. ТЕРНОПОЛЯ

Успіх підприємств ресторанного господарства залежить від багатьох складових, не останнє місце серед яких займає меню. Слово «меню» походить від французької menu і означає розклад страв і напоїв на сніданок, обід, вечерю, а також

раціони (триразового харчування), складені в їдальнях і ресторанах, перелік страв для прийомів і іншого виду обслуговування, тобто меню – це асортиментний перелік страв і закусок,

пропонованих підприємством ресторанного господарства [1, с. 115].

«Продавцем» в ресторані є офіціант, але не усі гості мають бажання вести тривалі бесіди з офіціантом. Крім того на сьогоднішній день під час карантинних обмежень багато людей замовляють доставку та самі вивчають меню на сайті без сторонньої допомоги, воно має спонукати «купити більше», тому тема є актуальною.

Завдання студентської наукової роботи: охарактеризувати продаючі аспекти меню; встановити вплив продаючих аспектів меню на збільшення замовлень; здійснити аналіз меню ресторанів «Автопорт» та «Jan Amog» м. Тернополя щодо продаючих аспектів; зробити висновки щодо досліджуваної теми.

Меню є «повноважним представником» ресторану і залишається сполучною ланкою між підприємством і відвідувачем на довгі роки. Меню може виявитися найбільшим рекламним засобом, який просуває послуги ресторану усередині самого закладу, стимулюючи купівельний попит відвідувачів. Воно безпосередньо впливає на вибір відвідувачами страв, а також кількість замовлень [1, с. 116].

Візитна картка ресторану, засіб реклами, маркетинговий інструмент продажів та концепція максимального прибутку ресторану – це сучасна характеристика професійного меню, що має назву «продаюче». Це те меню, що буде продавати себе саме, доповнювати слова офіціанта, давати повну інформацію про страву.

Що робить меню «продаючим»? Основні аспекти: форма та оформлення; відповідність концепції ресторану; збалансованість за кількістю страв у меню і по групах; відсутність страв-

конкурентів; збалансований вихід страв; логічне ціноутворення; відповідність цін у меню очікуванням гостя; актуальність пропозиції [2].

У ресторані, меню являє собою презентацію пропонованих страв та напоїв. Все в закладі р/г обертається навколо меню – кухня виробляє продукцію, офіціанти подають страви, склади отримують сировину та продукти. Дослідження продажів, реклама, посуд, обладнання, послуги, організація робочих місць – все так чи інакше стосується меню.

Меню повинно говорити з гостем на одній мові й чітко відповідати заявленій концепції ресторану. З точки зору маркетингу можливі кілька напрямків кухні для одного ресторану, але при цьому основна концепція має поширюватися на більшу кількість страв. Страви-конкуренти негативно впливають на діяльність закладу – займають місце в меню, дублюють потреби гостя, залежуються продукти.

Ресторан «Автопорт» – це ресторан європейської кухні в Тернополі, який пропонує гостям чи не найбільше тандирне меню міста: шашлик, ребра, курка, риба, овочі та ще багато смачних страв, приготованих на вогні [3].

Також в меню холодні закуски, салати, перші страви та десерти [4].

Заклад на затишній вулиці Кульчицької носить почесне ім'я засновника Тернополя – Тарнавського звали саме Jan Amog. Для затишного обіду у сімейному колі, святкування річниці чи дня народження ідеально підходить ресторан європейської кухні «Jan Amog». Він відрізняється серед інших своєю витонченістю, що доповнює бездоганний фудпейринг їжі та вина [5].

Меню ресторану «Автопорт» містить всього 153 позиції, воно

перевантажене, містить страви-конкуренти.

Меню ресторану «Jan Amor» пропонує 43 пункти продукції – відповідає закладу високої кухні, збалансоване, кожна позиція меню добре продумана.

Меню ресторанів «Jan Amor» та «Автопорт» відсутні візуальні сигнали, що є допустимим аспектом, а для ресторану високої кухні навіть бажаним. Графічне оформлення та колірна гама досліджуваних меню відповідає стилістиці ресторанів.

Меню ресторану «Автопорт» «говорить» з гостем на одній мові, містить прості назви. Водночас багато скорочень у назвах інгредієнтів через надмірне перевантаження площі меню ускладнюють ознайомлення.

Меню ресторану «Jan Amor» відповідає заявленій концепції. Використано професійну ресторанну термінологію в назвах та описі страв, адже заклад високої кухні, а гості – поціновувачі вишуканих страв, тому це є доречним.

В меню обох ресторанів відсутні великі коливання у виходах страв та закусок. Ціна на страви в меню ресторану «Jan Amor» розташова під їх назвами, що

стимулює гостя обирати страви, а не ціни. В меню ресторану «Автопорт» назви страв розташовані в одному стовбці, а ціни – навпроти них в іншому, тому оптично вони сприймаються як рейтинг. Всі страви і закуски в меню обох ресторанів розташовані в логічній послідовності, хліб виведено в окрему групу.

В процесі дослідження було вивчено та проаналізовано меню ресторанів «Автопорт» і «Jan Amor» щодо продаючих аспектів. Можна зазначити, що меню ресторану «Jan Amor» повністю відповідає досліджуваним продаючим аспектам та позитивно впливає на продажі в закладі. Меню ресторану «Автопорт» варто було б розділити на кілька тематичних, щоб гості не губилися на його сторінках та оптимізували перелік продукції.

Отже, меню є одним із основним інструментів реклами та продажів у ресторані та під час замовлення доставки. Воно для гостя має бути зрозумілим, задовольняти його потреби, бути помічником у виборі. Тому меню потрібно аналізувати, адаптувати до потреб контингенту, враховувати життєві зміни та реалії.

Список використаних джерел:

1. Мостова Л.М., Новікова О.В., Рекленко І.М. Організація обслуговування в ресторанному господарстві: підруч. Харків. Світ Книг, 2018. 657 с.
2. Самодай В.П., Кравченко А. І. Організація ресторанної справи. Навчальний посібник. URL: [http://www.file:///D:/Zagruzky/Orhanizatsiia_restorannoi_spravy%20\(2\).pdf](http://www.file:///D:/Zagruzky/Orhanizatsiia_restorannoi_spravy%20(2).pdf). (дата звернення 14.04.2021)
3. Довідка Тернопілля 109. URL: <https://109.te.ua> (дата звернення: 15.03.2021).
4. Сайт ресторану «Автопорт». URL: <https://dostavka-chachluka.te.ua/> (дата звернення: 5.04.2021)
5. Сайт ресторану «Jan Amor» URL: <https://fainemisto.com/catalog/jan-amor/> (дата звернення: 25.03.2021).

*Паршин Яна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
II курсу спеціальності «Туризм»,
науковий керівник Паршин Л. А.*

ПАРКИ ТЕРНОПОЛЯ ЯК ОБСЕКТИ КРАЄЗНАВСТВА І ТУРИЗМУ

Паркові зони міста є цікавими з точки зору краєзнавчого та туристичного вивчення. Наукове та практичне пізнання методики ландшафтних досліджень та досліджень паркових зон міста, вивчення яких є актуальним з огляду на пріоритетні напрямки розвитку туризму Тернопільщини та активному розвитку туристичного краєзнавства. Необхідність комплексного залучення до екскурсійного туризму паркові зони міста Тернопіль. Новизна даної тематики полягає в тому, що на даний момент часу паркові зони міста Тернопіль є малозалученими до туристичної діяльності.

Формування паспортів парків Тернополя здійснено відповідно до відповідно до наступного переліку:

1. Гідропарк «Топільче»;
2. Парк імені Тараса Шевченка;
3. Парк Національного відродження;

4. Старий парк;
5. Регіональний ландшафтний парк «Загребелля» [1].

Для залучення парків Тернополя до екскурсійного туризму розроблено екскурсію «Еко-мандри в Тернополі» (Рис. 1) в межах центральної частини міста із залученням парків. За видом екскурсія – міська, оглядова. За способом переміщення – пішохідна. Розрахована на різну категорію туристів, від дітей до осіб «Третього віку» до 20 осіб. Протяжністю – 3,1 км. Тривалістю до 3-х год часу.

Маршрут екскурсії: Старий парк – станція Тернопіль – Театральний майдан – бульвар Шевченка – вулиця Гетьмана Сагайдачного – вулиця Валова – Кафедральний собор – майдан Волі – Тернопільський замок – парк імені Шевченка, набережна Тернопільського ставу – парк «Топільче».

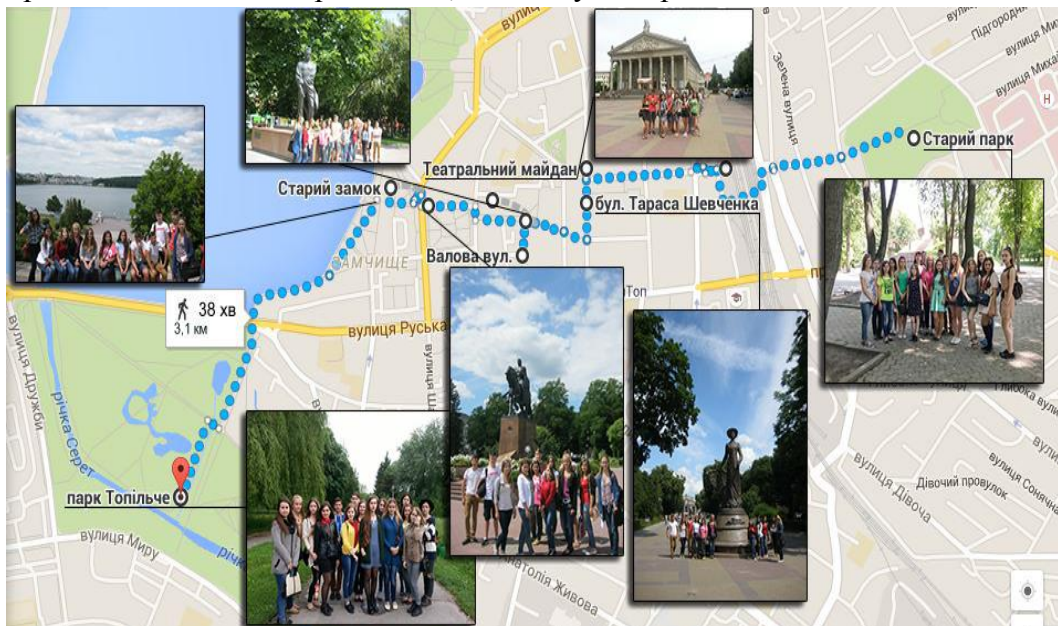

Рис.1. Маршрут екскурсії «Еко-мандри в Тернополі» [складено за допомогою Google-maps].

До технологічної розробки екскурсії долучено контрольний та індивідуальний тексти, які розміщені в додатках. За результатами проведеного опитування через Google forms парк імені Тараса Шевченка можна впевнено називати

«туристичною родзинкою Тернополя», адже на питання зі 152 респондентів 65 відповіли парк імені Тараса Шевченка, що становить 43%. Результати опитування представлено на рис. 2.

Який, на вашу думку, парк Тернополя найцікавіший для відвідування туристів?

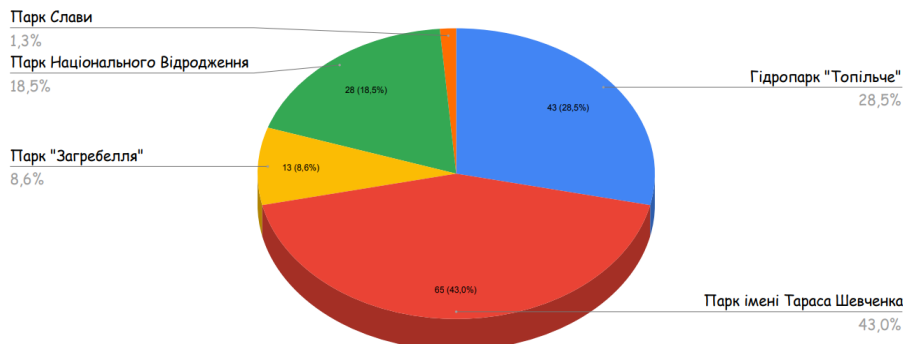

Рис. 2. Діаграма результатів опитування

Тернопільські парки надають туристичної привабливості місту, але формування туристичної інфраструктури в них наразі бажає кращого. Дані об'єкти можуть формувати значний потенціал туристичного відвідування, завдяки якісно сформованій туристичній інфраструктурі, залученню їх до розробки нових екскурсій чи туристичних маршрутів у регіоні. Для цього обчислено пропускну спроможність тих парків, які залучені до екскурсій.

Визначається пропускний потенціал об'єкту: $P = T / \Pi$, де P – пропускний потенціал об'єкту (чол.); T – площа об'єкту (m^2); Π – рекомендований стандарт щільності відвідувачів (m^2 /туриста) [2].

Для Старого парку вона становить 12 600 туристів, для парку імені Тараса Шевченка – 44 000 туристів, для гідропарку «Топільче» - 132 000 туристів.

За даними Головного управління статистики у Тернопільській області м. Тернопіль за 2019 рік місто відвідало 206 тис. туристів, що не перевищує пропускну спроможність об'єктів відвідування [3].

Отже, пропускну спроможність парків міста є достатньо високою і на сьогоднішній день вищезазначені парки не відчувають значного туристично-рекреаційного навантаження.

В останні десятиліття спостерігається стійка тенденція підвищення інтересу до нових сучасних технологій в галузі дозвілля і подорожей, що в свою чергу приводить до зростання ролі парків, що стають необхідними еко-осередками розвитку туризму.

Рекреаційна функція парків міста Тернопіль може реалізовувати наступними напрямками: міських прогулянок жителів; відпочинку з дітьми; заняттям спортом на різних спортивних майданчиках парків; проведення дозвілля, зустрічей, фестивалів; риболовля; екскурсії і активний відпочинок, тощо.

Проаналізовані нами та сформовані паспорти парків Тернополя слугують базою створення екскурсійних маршрутів, а незначна відстань між ними дає можливість формування міських оглядових екскурсій.

Нами виявлено, що території парків міста Тернопіль можуть бути вдало залучені до рекреаційного, спортивного, культурно-пізнавального туризму, та й власне еко-відпочинку.

В межах парків міста можна створювати не лише оглядові, культурно-пізнавальні екскурсії, а й безліч тематичних.

Список використаних джерел:

1. Реєстр природно-заповідного фонду Тернопільської міської ради URL: <http://www.ecoternopil.gov.ua/images/PZF/mTernopil.pdf> (дата звернення: 19.02.2021).
2. Логістичний менеджмент туристичних ресурсів URL: <http://jrnل.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/download/3231/3186> (дата звернення 24.02.2021).
3. Головне управління статистики у Тернопільській області URL: <http://www.te.ukrstat.gov.ua/statinfoT.html> (дата звернення 27.03.2021).

УДК 338.48

*Худенко Оксана, здобувач вищої освіти
I курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа»
науковий керівник канд. екон. наук Муха Р. А.*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОЇ ІНДУСТРІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ресторанний бізнес є найприбутковіший у світі. Ресторанна сфера одна з найбільш високорентабельних галузей світової економіки, яка стала провідним напрямом економічного і соціального розвитку України. Міжнародний досвід свідчить, що необхідною передумовою активного та успішного просування цієї галузі на ринку є ефективна система управління, належний рівень якості послуг, що і формує актуальність обраної теми.

На ринку послуг харчування найбільш популярними на сьогодні в Україні є заклади середнього цінового сегменту, де чек сягає 200-250 грн. на одну особу, за 2019р. їхня частка становить понад 50% усіх закладів харчування, а частка дешевого сегменту лише 30%. Частка кейтерингу, куди і входять фірми, що займаються забезпеченням їжею шкіл та інших навчальних закладів, становить 23,6%. Підрозділи громадського

харчування на АЗС зайняли 20,3% ринку, а ресторани при готелях – всього 3,9% [1].

На сучасному ринку рестораних послуг набувають розширення ресторани швидкого обслуговування, які спеціалізуються на гамбургерах і смаженій картоплі (McDonald's), піці (Pizza Hut, Domino, Little Caesar), біфштексах (Sizzler), сендвічах (Subway). Особливо актуальними є тематичні ресторани.

Для оцінки конкурентоспроможності закладу ресторанного господарства використовують такі основні чинники, як:

- продукція (якість: зовнішній вигляд страви, запах, консистенція, смак; асортимент – збільшення різновидів страв; привабливість зовнішнього вигляду страв; смакові якості страви – органолептична якість);
- послуги (унікальність та їх широта);
- персонал (дотримання санітарно-гігієнічних норм; майстерність

обслуговування – досконало володіти професійною майстерністю; комунікабельність персоналу; зовнішній вигляд персоналу повинен бути бездоганним (акуратна зачіска, помірні косметика на обличчі, манікюр гігієнічний, нігті акуратно підстрижені, хлопців борода поголена);

- імідж (оснащення приміщень; оформлення залу – сервірування столів до бенкету; фірмовий стиль залу);
- та ціна (оптимальний середній чек; система знижок для постійних клієнтів).

Ці чинники власне і формують конкурентні переваги закладів харчування на ринку. Конкурентні переваги є концентрованим проявом переваги над конкурентами в економічній, технічній, організаційних сферах діяльності підприємства, які можна виміряти економічними показниками (додатковий прибуток, більш висока рентабельність, ринкова частка, обсяг продажу) розвиток галузі ресторанного господарства залежить від факторів більш тривалого характеру, пов'язаних із якісними характеристиками послуг, а також із використанням і утриманням конкурентних переваг.

Основними принципами процесу управління діяльністю ресторанного господарства можна вважати: ефективність, гнучкість, інноваційність, об'єктивність та цілісність, безперервність функціонування, своєчасність прийняття рішень.

Проаналізувавши послуги, що надають заклади харчування, виявлені такі проблеми їх розвитку:

- недосконалий асортимент продукції;
- не висока кваліфікація персоналу;
- недостатня рекламна діяльність закладів;
- -низький рівень заохочення відвідування клієнтів закладу;
- недостатня адаптація підприємств до сучасних кризових умов, зокрема карантинних заходів;

- складність залучення додаткових інвестиційних ресурсів через відсутність інвесторів та високі відсоткові ставки за користування банківськими коштами;
- низький рівень впровадження інновацій.

Протягом останніх років на багатьох підприємствах ресторанного господарства України спостерігається низький рівень ефективності відтворювальних процесів, що відображається у повільних темпах оновлення машин і устаткування.

Крім того ресторанний бізнес, як ніколи раніше, веде активну боротьбу за збереження власної життєздатності. Ресторатори усього світу, для яких ресторанний бізнес має цінність, на сьогоднішній день вимушені задіяти всі ключові наявні ресурси. Ресторанний бізнес, як ніколи раніше, веде активну боротьбу за збереження власної життєздатності. У зв'язку з пандемією коронавірусу закрилося більшість підприємств ресторанного бізнесу. Новий індустріальний ландшафт, створений COVID-19, змушує підприємства ресторанного бізнесу розробляти нові креативні механізми не тільки за збереження життєздатності, але і розвитку, які б могли дати змогу адаптуватись до нових реалій зовнішнього середовища [2].

Загалом, у ресторанному господарстві почала розвиватися стійка тенденція появи тематичних ресторанів, заснованих на базі кулінарних традицій різних країн. Отже, з кожним роком в Україні з'являються нові види громадського харчування, починаючи від фаст-фудів і закінчуючи тематичними і високо елітними ресторанами, тому необхідно значну увагу приділяти напрямкам розвитку даної сфери [4, с. 71-76].

В системі громадського харчування України перспективним є розвиток кейтерингу – нового напрямку ресторанного бізнесу. Обсяг цього ринку в Україні оцінюють в \$20 млн. на рік, на кінець 2019

року в Києві є більше 40 закладів, що займаються кейтерингом. Для подальшого розвитку ресторанів фаст-фуду в Україні варто у більшій мірі використовувати схему франчайзингу, перешкодою для розвитку якого є недостатнє визнання прав інтелектуальної властивості. Крім цього більшість іноземних мереж ресторанів швидкого обслуговування усе ще не приходять в Україну через відсутність не лише законодавства в галузі франчайзингу, а й незадовільного загального ділового клімату, включаючи бюрократію і складну систему оподаткування. Поява на ринку інших західних мереж ресторанів швидкого обслуговування буде лише позитивним напрямком розвитку ресторанної справи в Україні.

У сучасному ринковому середовищі недостатньо створити хороший ресторан з якісною кухнею, потрібно створити індивідуальний продукт чи напій, який можна буде назвати і подати. Таким чином, на ринку ресторанних послуг постійно будуть відбуватися зміни та впроваджуватимуться інновації. На сьогоднішній час всі ресторани підприємства використовують електронні системи управління, що дає можливість, на відстані спілкуватися з клієнтом, надавати повну інформацію про себе та мати зворотній зв'язок від споживачів, а також надавати додаткові послуги.

Слід завжди пам'ятати, що контроль в будь-якій справі потрібен для того, щоб сприяти досягненню цілей. Однак, надмірний, невдало продуманий контроль, може дати небажані наслідки спрямування зусиль працівників.

Для покращення ресторану потрібно більшу увагу приділити якості доставки, щоб споживачі могли насолодитися якістю страв у дома.

Отже, узагальнюючи вище сказане, можна стверджувати, що ресторанна сфера є однією із найбільш високорентабельних галузей світової економіки та стає провідним напрямом економічного і соціального розвитку України. Міжнародний досвід свідчить, що необхідною передумовою активного та успішного розвитку цієї галузі є якісне обслуговування. Ресторанне господарство активно залучає продукти науково-технічного процесу, автоматизує процеси, що в свою чергу, вирішує певні проблеми функціонування підприємства та підвищує показники ефективності, доходності, якості та зручності обслуговування.

Основними напрямки вдосконалення діяльності підприємств ресторанного господарства можуть стати:

- механізація процесів, застосування сучасного устаткування (механічного, теплового, холодильного);
- розробка прогресивної технології виробництва продукції ресторанного господарства на базі нової техніки;
- збільшення обсягу виробництва найважливіших видів контрольно-касових машин і ваг;
- покращення якості страв та додаткових послуг;
- вдосконалення асортименту у меню;
- упровадження комп'ютерних технологій;
- розробка якісної рекламної кампанії у журналах, на радіо і теле-передачах, а також у мережі Інтернет;
- якісна розробка бренду ресторану.

Список використаних джерел:

1. Аналіз ринку громадського харчування (HoReCa, кейтеринг, а також харчування на АЗС). URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/analiz-rynka-obshestvennogo-pitaniya-horeca-kejtering-takzhe-pitanie-na-azs>

2. Балацька Н.Ю. Ресторанний бізнес в умовах пандемії коронавірусу: проблеми та напрями трансформації моделей розвитку. Економіка та управління підприємствами. 2020. Випуск 42. С. 117-122. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2020/42_2020_ukr/22.pdf
3. Борисова О.В. Тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні. Вісник Харківського державного університету. Харків: ХДУ. 2012. С. 33-38.
4. Гірняк Л.І., Глагола В.А. Сучасний стан, перспективи та тенденції розвитку ресторанного господарства в Україні. Економіка та управління підприємствами. 2018. №16. С. 71-76.

УДК 75.021.2

*Безпалько Марія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Технологія легкої промисловості»,
науковий керівник Василенко Л. І.*

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ЕТЮДІВ ДРАПІРОВОК У РОЗВИТКУ МИСТЕЦТВА МОДЕЛЮВАННЯ ОДЯГУ

Наукова робота присвячена дослідженню ролі етюдів драпіровок у розвитку мистецтва моделювання одягу – одного з важливих способів створення конструкції одягу та сприяння виникненню нових тенденцій у художньому стилі того чи іншого історичного періоду.

Актуальність теми. Дослідження ролі етюдів драпіровок у розвитку мистецтва моделювання одягу - один з важливих способів створення одягу та сприяння виникненню нових тенденцій. Змінювалися часи, стилі і сенс, якими наділяли драперію та, власне одяг. Різноманіття застосування в моделюванні одягу та створення внутрішнього декору за рахунок драпірування - немає меж. У всі часи драпіруванню була відведена значна роль, так як воно мало відношення до людини, якій завжди приділялася значна увага у різних видах мистецтв, що, звісно, закономірно. Роль етюдів драперії важлива, адже вони є частиною творів мистецтва або самодостатніми роботами і передають з давніх часів, у тому чи іншому виді образотворчого мистецтва, історію створення та розвитку одягу та його моделювання у різні часи.

Мета роботи. На основі різних джерел інформації дослідити значення драпіровок на розвиток моделювання одягу та їх етюдів на формування художнього стилю.

Постановка завдання. Проаналізувати історичні аспекти

виникнення основних матеріалів для створення та моделювання одягу. Розкрити передумови виникнення драпірування. Визначити особливості драпірування як важливого прийому у моделюванні одягу. Висвітлити розвиток поняття етюдів. Проаналізувати особливості етюдів драпіровок і їх значення для розвитку моделювання одягу. Визначити роль драпірування у формуванні історичного художнього стилю того чи іншого часу.

Результати дослідження. Етюди драпіровок і застосування їх у моделюванні одягу тісно пов'язані з історією мистецтва. Мистецтво моделювання одягу ускладнюється, набувати нових рис завдяки здобуткам минулих епох. Завдяки зображенням драпірування, ми можемо спостерігати зміни, які відбулися з мистецтвом одягу протягом історії людської цивілізації.

Історія виникнення тканин сягає своїм корінням у давні часи. Численні письмові джерела і розкопки свідчать про давню історію виникнення тканин. Найдавнішими текстильними матеріалами, які використовували люди, були шкури тварин. Особливості стародавнього клімату вимагали того, щоб одяг служив для захисту тіла, аніж був прикрасою [4].

Виникнення драперії безпосередньо пов'язане із виникненням тканин. Історики припускають, що тканини люди почали драпірувати, надаючи їм більш

практичний і естетичний вигляд, понад чотири з половиною тисяч років тому, приблизно тоді ж, коли зародилося і само ткацтво. Можливо, батьківщиною цього прийому оформлення тканини було Межиріччя, а дещо пізніше його перейняли древні єгиптяни [2, с. 196].

Античність – розквіт культури й цивілізації, яка стала прикладом не лише для Відродження, але й до сьогоднішніх днів. Починаючи з VII ст. до н.е. мистецтвом драпірування досконало оволоділи древні греки - вони створили неперевершений по своїй майстерності одяг. Протягом віків одяг древніх греків майже не мінявся. Завдяки конструктивній логіці, зовнішній простоті і вишуканості паралельно спадаючих складок античний костюм нагадував стрункі колони грецьких храмів. Їх костюм складався всього лише з прямокутних шматків тканини, але при цьому двох однакових вбрань практично не було. Естетична краса одягу полягала в одночасній простоті та вишуканості драпірування. Одяг греків заснований на системі каскадних, трубчатих та променевих складок, були основою одягу. Складки, перетинаючись у різних напрямках, були дуже динамічними і виразними, змінюючись при кожному русі і підкреслюючи фізично досконалі фігури чоловіків-воїнів і красу жіночих фігур [7]. До нас дійшли давні фрески та мозаїки на яких ми це й можемо побачити. Саме вони є основним джерелом інформації щодо того, як, власне зображалася драпіровка та як багато могла розповісти про статус людей у подібному одязі. У цьому випадку складно назвати таке зображення етюдом, але, очевидним є те, що він передував остаточному варіанту фрески [3, с. 42-44].

Власне етюд - твір живопису допоміжного характеру та обмеженого

розміру, цілком виконаний з натури. Етюди можуть бути засобом вивчення навколишнього середовища, удосконалення майстерності художника - навчальними вправами. Етюд вимагає ретельного малюнка, точного і вірного не тільки за масштабом, а й у відношеннях між окремими елементами. На відміну від начерків, в етюдах художник передає основні кольори майбутньої картини. Зазвичай, вони слугують матеріалом для підготовки картини художником або, власне ідеї моделі одягу для модельєра. У контексті історії мистецтва, ми можемо простежити своєрідну еволюцію етюда як такого, від його функції підготовчого етапу до ролі самодостатнього твору. Вважаємо, що цьому у значній мірі посприяли різні соціо-культурні фактори, зокрема, розвиток стилів одягу [1, с. 76].

Якщо повернутися до досліджуваної проблеми, то не тільки відмінності у якості та драпіруванні тканини вказували на соціальний стан власника, - колір також мав дуже велике значення.

Кожна культура трактує кольори тканин по різному. Колір для тканини, одягу так само важливий, як і колір в живописі, адже є основним виразним засобом. Відповідно, колір одягу теж може багато сказати про тих, хто його носить і це заслуговує аналізу.

Особливу увагу слід звернути на трактування кольору в китайській культурі. Можливо, ні в одній країні світу так не відносяться до символіки кольору, як в Китаї. Там базовими виступають всього п'ять кольорів, а саме: чорний, червоний, синій, білий і жовтий. Ці кольори визнані «чистими» (відкритими, божественними), а всі інші представляють собою не більш ніж різні комбінації згаданих базових кольорів і є змішаними». Відповідно, попри те, що форма та об'єм

одягу були свідченням високого статусу особи як в Стародавній Греції так і у Китаї, колір одягу цей факт підсилював, адже лише людина з особливими правами (імператор) мала право «носити» божественний колір [5].

Японська культура зазнала впливу давньої китайської філософії і перейняла китайську мову колірних символів. Символічне значення кольору не відділяється від виразного, тому злиття і нерозривність символів є характерна риса японської культури. На відміну від Китаю, в Японії кольори мають поетичні назви і у їх назвах завжди йдеться про відтінок [6].

Відповідно, можна говорити про те, що тканини, колір і культури народів вплинули на формування художнього стилю одягу.

Доречною тут буде думка Карла Юнга, про те, що люди мистецтва дуже чутливі до змін у колективному несвідомому, вони вловлюють найменші зміни у його потоках і це відображають у своїх творах. Це також стосується і модельєрів та дизайнерів. Усі по-різному реагують на зміни, які відбуваються і це виражають у своїй сфері діяльності. Тут можемо простежити, відповідно, і зворотній ефект. Яскравим прикладом цього є те, як одяг впливає на культуру та навіть цілу епоху. У підтвердження цієї думки, наведемо приклад подій Першої і Другої світових воєн. Саме через нестачу чоловічих рук жінки зняли пишні сукні і, вкоротивши спідниці, пішли працювати в крамниці та на заводи. Разом з цими змінами пишні сукні стали непридатними для повсякденного життя і мода змінила свій напрямок.

Саме тоді легендарна Коко Шанель створила сучасний класичний стиль одягу для жінок та відкрила нову епоху не лише для жіночої моди, але й для жінок

загалом. Якщо Перша світова війна показала необхідність жінок на фронті (у якості медсестер) на заводах та в магазинах, але викликала невдоволення в чоловіків, то Друга світова війна остаточно закріпила жіночі права, показавши важливість жінки як такої [2, с. 201].

Підтвердженням цих слів є безліч фото, ескізів, етюдів та малюнків у старих газетах та журналах того часу, як одягу так і окремих способів моделювання одягу, зокрема, драпірування.

Водночас, жінки втомилися від простого крою, поспіху, жахів війни. Крістіан Діор із своїм «ню-луком» суконь нагадав моду минулого століття, проте в сучасній інтерпретації [2, с. 21-26].

Виходячи з вищесказаного, доцільно виокремити таке поняття, як історичний художній стиль. Історичний костюм тісно пов'язаний з поняттям історичний художній стиль, оскільки у кожному періоді розвитку своєї цивілізації людство мало визначений естетичний світогляд. Історичні художні стилі завжди відбивали стильову єдність архітектури, інтер'єру, декору, образотворчого і прикладного мистецтва, костюма.

Мода циклічна, тому драперії та продовжують займати вагомим місцем у мистецтві моделювання одягу, а аналіз подібних зображень є важливим етапом розвитку цього напрямку людської діяльності. Вони зазнали трансформації, перетворившись в сучасний оверсайз, де вільний одяг, що лежить складками, не окреслюючи справжні контури фігури людини. Це стосується і актуальної української вишивки, яка базується на драперіях. Такі українські бренди як «Vala», «Зерно», «ETNODIM», «Roksolana», «Bogutska», «2KOLYORY»,

«Varenyky Fashion», «Птаха», «FOBERINI», «SVITLO», «Plahta» поєднують геометричні форми з легкістю драперій [8]. Також драпірування часто зустрічаються на українських тижнях моди, де можна побачити його застосування на великих двошовних рукавах, пишних спідницях, широких брюках, комбінезонах вільного крою у таких модних колекціях як Arutiunova, Gasanova. Darja Donezz, 91LAB, ELENA BURENINA, FROLOV, POUSTOVIT, Lake Studio, YANA BELYAEVA, Przhonskaya, Елі Сааб, Зухаір Мурад та багато інших вітчизняних дизайнерів також використовують драпірування і розглядаються його застосування у своїм етюдах та малюнках, у яких досліджують цей спосіб моделювання [9].

Очевидно, що давні традиції драпірування продовжуються активно

впливати на моду сьогодення. Драпірування цього періоду – це новий етап у розвитку мистецтва та культури одягу. Цікавими є не лише колекції, але й, насамперед, попередні ескізи та певні етюди, які передують створенню колекції. Ми вважаємо, що для молодих модельєрів це є важливим джерелом для навчання та поступального розвитку як професіоналів [7].

Висновок. Зображення драперій було необхідним виражальним засобом краси людського тіла. У різні часи їй приділяли особливу увагу і виконували з допомогою різних матеріалів. Картини великих художників доволі сильно вплинули на розвиток мистецтва моделювання одягу і досі задає визначальний вектор у вираженні людини, її особливостей в контексті одягу.

Список використаних джерел:

1. Аксенов Ю. Г., Левидова М. М. Цвет и линия. М.: Сов. Художник. 1986. 326 с.
2. Колосніченко М.В., Процик К.Л. Мода і одяг. Основи проектування та виробництва одягу.: Навчальний посібник. К.: КНУТД, 2011. 238 с. іл. 189.
3. Лобановський Б. Мозаїка, фреска. К. 1966. 151 с.
4. Тканина: історія виникнення та розвитку матерії, види.
URL: <https://ukranimals.ru/zdorov-ja/20920-tkanina-istorija-6. viniknennja-ta-rozvitku-materii.html> (дата звернення 11.04.2021).
5. Символика цвета в Китайской культуре.
URL: <https://color-harmony.livejournal.com/213804.html> (дата звернення 11.04.2021).
6. Манаєнкова Е.С. Символика цвета в культуре Японии // Материалы V Международной студенческой научной конференции «Студенческий научный форум» URL: <https://scienceforum.ru/2013/article/2013003875> (дата звернення 12.04.2021).
7. Історія драпірування: від античності до наших днів.
URL: <https://ubaradio.com/moda/5170-istorija-drapiruvannja-vid-antichnosti-do-nashih.html> (дата звернення 10.04.2021).
8. Топ 10 виробників української вишивки.
URL : <http://madeinukraine.org/blog/info/153> (дата звернення 16.04.2021).
9. 7 молодих українських брендів.
URL: <https://www.the-village.com.ua/village/service-shopping/style-things/257241-7-molodih-ukrayinskih-brendiv-yaki-vi-povinni-znati> (дата звернення 18.04.2021).

*Волощук Марія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Технології легкої промисловості»,
науковий керівник Марисюк М.О.*

ДОСЛІДЖЕННЯ МУЛЯЖНИХ МЕТОДІВ В ПРОЕКТУВАННІ СВЯТКОВОГО ОДЯГУ

Дана стаття присвячена дослідженню муляжних методів в проектуванні святкового одягу. Moda може стосуватися не тільки того, що носить людина, але навіть форми його тіла, кольору його очей, зросту й інших його анатомічних особливостей. Певною мірою прагнення людини слідувати в усьому тенденціям моди проявляє слабкість її характеру, суть якого полягає в прагненні злитися із соціумом, небажанні виділятися із загального оточення.

Перший прообраз корсету з'явився на острові Крит, де молоді юнаки та дівчата для підкреслення талії, носили широкий шкіряний пояс. З плином часу такий пояс ставав ширшим, піднімаючи груди. Сімнадцяте століття і стиль Бароко, подарували жінкам корсет, в якому використовувався китовий вус, це було вже не так жорстоко по відношенню до жінок, хоча введений стандарт талії в 33 см., Також дуже згубно впливав на здоров'я жінки.

Коли грянула Велика французька революція в 1789 році - свобода увійшла в буквальному сенсі слова в усі сфери життя людей, і в тому числі і в одяг. Тепер панувати став стиль ампір, лінія талії на сукню піднялася під груди, а корсет перетворився в нижню білизну, м'яке і зручне, так продовжилося до 1821 року, коли в черговий раз, корсет з'явився в житті жінок і не йшов до початку минулого століття [1, с. 100-112].

За часів бурхливого розвитку промислового виробництва одягу цей метод виявився на межі зникнення, але зберігся завдяки передачі цих знань з покоління в покоління кравцями індивідуального

пошиття. Щоб простіше орієнтуватися новачкам в цьому методі, можна виділити 3 способу наколки:

Перший варіант: беруться окремі шматки тканини у вигляді квадрата або прямокутника і робимо наколку, при цьому йде економія макетної тканини і спрощується процес створення детальної викрійки.

Другий варіант називають комбінованим. Це метод моделювання одягу, вже готової основи окремих елементів виробу: рукавів, ліфа, комірів на манекені або людині.

І найбільш складний і ще більш цікавий третій варіант - коли береться суцільний нерозрізаний шматок макетного полотна, з якого дизайнер створює нові моделі складної конструкції. В основному використовується знаменитими кутюр'є і дизайнерами [2, с. 93-99].

Макетування – це пошук нових форм, логічних і досконалих конструкцій, гармонійних і виразних композицій, оптимальних технологічних рішень. Макетування як процес походить від результату дії – макету. Макет – об'ємне зображення речі (предмета, виробу), що дає уявлення про її функції, форму, композицію, конструкцію.

При макетуванні відпрацьовується не лише форма (у тому числі довжина моделі), уточнюється конструкція або виявляються незвичайні конструктивні рішення, йде пошук композиції, визначаються деталі, оздоблення – їх величина, місце розташування, пропорції, колір, фактура, малюнок, а й узгоджується форма,

композиція і конструкція моделі з образом людини [3, с. 88-97].

За допомогою макета наочно прочитується форма (модель) у всіх поворотах і ракурсах, її колірне і фактурне рішення. Чим ясніше уявляє собі автор майбутню модель і глибше опрацьовує її в ескізі, тим більшою мірою макет буде відповідати ескізу. Будь-яка невідповідність, будь-яка неточність або відхилення від прийнятого ескізу вимагають виправлення, коректування макета, а іноді, якщо ідея ескізу не знаходить свого втілення в матеріалі, потрібен відхід від ескізу або розробка нового. Макет іноді може створювати враження, що не відповідає первісному (ескізному) задуму. Така розбіжність виникає через відсутність у

проектувальника просторового мислення при розробці ескізів, недостатнього досвіду роботи зі створення об'ємної форми [4, с. 180-192].

В сучасному світі все взаємопов'язано. Науковий і технічний прогрес все більше і більше проникає в галузь мистецтва, архітектури і моди. Чим простіше ззовні, тим складніше всередині і навпаки. В наш час, коли навкруги дуже багато технічності, геометричності, скрізь присутнього конструктивізму, в моді не вистачає природності, самобутності. Тому, сьогодні актуальне звернення дизайнерів до використання різних методів макетування одягу, поєднання технік для створення нових та об'ємних форм одягу.

Список використаних джерел:

1. Пашкевич К.Л. Застосування сучасних методів для проектування колекцій одягу складних форм / К. Л. Пашкевич, М.В. Колосніченко, К.О. Науменко, О.С. Хапанцева Теорія та практика дизайну: збірник наукових 123 Art and Design №1, 2018 науковий фаховий журнал Мистецтвознавство. Технічні науки. праць. 2015. Вип.8: Технічна естетика. 225 с.
2. Чуприна Н.В. Принципы проведения предпроектного анализа в индустрии моды Scientific achievements. 2015. Vienna. Vol. 1. С. 150 с.
3. Малинська А.М. Розробка колекцій одягу: Навч. посібник /А.М. Малинська, К.Л. Пашкевич, М.Р.Смирнова, О.В. Колосніченко К.: ПП НВЦ Профі, 2014. 140 с.
4. Колосніченко М.В. Мода і одяг. Основи проектування та виготовлення одягу. Навч. посібник / М.В. Колосніченко, К.Л. Процик К.: КНУТД, 2011. 238 с.

УДК 746.02

*Гудима Ганна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Технології легкої промисловості»,
науковий керівник Питель Н.С.*

ВІДРОДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ БОРЩІВСЬКОЇ ВИШИВКИ

Стаття присвячена дослідженню і вивченню традицій борщівської вишивки, адже вона є найактуальнішою серед українських вишиванок. Борщівська вишивка відноситься до нематеріальної культурної спадщини України

запропонованої в 1990-х роках, як аналог Світової спадщини ЮНЕСКО, що приділяє основну увагу матеріальній культурі [8].

Борщівська вишиванка – унікальний шедевр ткацького мистецтва України. За легендою виникла у XV–XVIII століттях,

коли на Борщівський край постійно нападали турки й татари, що несли за собою смерть. Так, під час одного з набігів, у кількох селах Борщівського району на Тернопільщині були вбиті всі чоловіки. Дівчата та жінки важко переживали втрати та оплакуючи свою гірку долю заприсяглися, що носитимуть траур за загиблими упродовж кількох поколінь. Вони поклялися одягати вишиванки з чорною вишивкою на весілля та інші свята, і виконали свою обіцянку [4]. Саме ті жінки, які вишивали такі сорочки у 20-30-х роках минулого століття, були останнім поколінням пов'язаним з цією клятвою. Після цього, для вишивання сорочок замість чорної вовни, жінки почали використовувати кольорові, яскраві нитки [1, с. 10-20].

Матеріали для створення Борщівської вишиванки дуже різноманітні: найпоширенішими були сорочки вибілені на придністровських берегах та виконані на домотканому конопляному полотні. Техніками вишивання були хрестик, настилування, півхрестик, мережка, «мотане», ланцюжок; нитки використовували переважно темного забарвлення, потім вже почали додавати бісер, пацьорки, лелітки, муліне [2, с. 18-32].

Залежно від обрядового призначення, одяг поділявся на щоденний та святковий. У будні дні українці носили звичайні сорочки без вишивки або ж із мінімальними елементами декору, а на свята із дуже великою кількістю вишиття. Також від престижності сім'ї залежала масивність вишивки: чим багатша сім'я тим більше вишивки. На голові носили хустку або очіпок. На пояс одягали плахту, а зверху фартух. Аксесуарами були масивні намиста та віночки [3].

Борщівська вишиванка, як показало дослідження, є джерелом натхнення для українських дизайнерів. Львівська

дизайнерка Роксолана Богуцька використовує художню вишивку по шкірі й тканині шовковими нитками і бісером, розписує шкіру й інкрустує її металом. Акцентом слугує борщівський колорит та тема етнічних елементів декору в сучасному костюмі [6].

Оксана Караванська, відома дизайнерка зі Львова, у своїх колекціях використовує крій і орнаментику борщівських вишивок. Її сукні в етностилі користуються великою популярністю за межами України [7].

Етнофешн від Юлії Магдич набув стрімкої популярності в Україні та закордоном. У її барвистих творіннях красуються Тіна Кароль, Катерина Осадча, Джамала Марія Бурмака, Влада Литовченко та інші знані українки [8]. Дизайнер робить акцент на етнічних орнаментах, якими вдало декорує вбрання з льону, шерсті, кашеміру, вельвету. Також до дизайнерів, які пропагують етностиль в моді належать: бренд Svitlo, Любця Чернікова, Юлія Магдич [5].

З появою інтересу до української вишиванки, з'являється етностиль, у якому працюють не лише українські дизайнери, але й закордонні. До них належать такі відомі дизайнери одягу, як Готье, Gucci, Джон Гальяно. У їхніх колекціях передано дух українського народу, красу Борщівської вишиванки, а також любов і шану до України [9].

Підсумовуючи вищевикладене можна зробити висновок, що борщівська вишиванка є і буде у гардеробі кожного українця, адже її орнамент є неперевершеним і найактуальнішим в Україні. Її з радістю носять і за кордоном, як діти, так і дорослі. Світові дизайнери створюють нові сучасні моделі одягу на основі української вишивки, і доносять її цінність у свідомість кожного європейця, адже кожний хрестик наповнений сумом і

трагедією, або коханням і щастям. покоління, від батька до сина, і від матері до Борщівську вишиванку, цей скарб, що доньки, адже те, що створене багаторічною дістався нам від предків, потрібно берегти, історією є великою цінністю для кожного як зіницю ока, передавати з покоління в українця.

Список використаних джерел:

1. Людмила Покусінська, Олексій Покусінський. Борщівська народна сорочка: Матеріали. Крій. Техніки шитва. Київ: Новий друк, 2019. 128 с.
2. Лідія Бебешко. Українські вишиванки, орнаменти, композиції, Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2019. 128с.
3. Інформація про виготовлення вишиванки. URL: <https://spadok.org.ua/narodna-vyshyvka-i-vbrannya/borshchivska-vyshyvanka> (дата звернення: 15.02.2021).
4. Історія Борщівської вишиванки. URL: <https://uamodna.com/articles/borschivsjka-sorochka-chervone-imdash-to-lyubov-a-chorne-imdash-to/>(дата звернення: 16.02.2021).
5. Українські дизайнери і стиль етно. URL: <https://espresso.tv/article/2016/11/27/etno>(дата звернення: 10.03.2021).
6. Роксолана Богуцька. <https://ukrainianfashionshow.us/news/roksolana-bogutska-odyagatys-v-ukrayinskemodno/>(дата звернення: 02.04.2021).
7. Дизайнерка Оксана Караванська представила колекцію couture в Давосі. URL:https://zaxid.net/dizaynerka_oksana_karavanska_predstavila_kolektsiyu_haute_couture_u_davosi_n1496553 (дата звернення: 02.04.2021).
8. Нематеріальний культурний спадок України. URL: <https://poglyad.te.ua/podii/borshhivska-vyshyvanka-uvijshla-do-natsionalnogo-pereliku> (дата звернення: 03.04.2021).
9. Вишиванки на світових подіумах. URL: <https://galka.if.ua/vishivanki-na-svitovih-podiumah-valentino-guchi-galyano-foto/>(дата звернення: 04.04.2021).

УДК 687.03

*Джуль Ірина, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Технології легкої промисловості»,
науковий керівник Марисюк М.О.*

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ОБРОБКИ ПРОРІЗНОЇ КИШЕНІ З ДВОМА ОБШИВКАМИ

Стаття присвячена дослідженню ефективних методів обробки прорізної кишені з двома обшивками. Можна припустити, що виникнення кишені стало певною революцією в одязі. Основним завданням кишені від початку було знайти альтернативу поясові, в якому переносились гроші, внаслідок чого, вони були досить легкою здобиччю для грабіжників.

За розташуванням, зовнішнім виглядом, конструкцією, методами обробки і оформлення кишені є досить

різноманітними. З розвитком кишені вона ускладнилася як зовнішньо так і технологічно і хоча обробка кишені – не найскладніший вид пошиття, все ж він має свої особливості та нюанси [1, с. 90-101].

На початку XIX століття мода на вбрання в античному стилі ускладнює використання підвісних кишень. Саме в цей час з'являються перші ридикюлі (від французького *ridicule* — «кумедний»), що спровокувало справжню «війну»: захисниці ридикюлів вважали прихильниць кишень

старомодними, а останні перших — непристойними. У мистецтві не так багато зображень підвісних кишень, адже вони вважалися швидше білизною, ніж частиною одягу, яку демонстрували іншим. І все ж деякі художники відкрили цю завісу таємниці.

Сьогодні модні тенденції свідчать про те, що форма, декор, конструкція кишень значно ускладнилися. З'явилися кишені з множиною входів і при цьому з різним виконанням кожного з них і з різною застібкою, об'ємні кишені, так звані кишеня-портфель і кишеня-гаманець, часто використовуються конструктивно-технологічні прийоми "кишеня в кишені" і "багатоповерхова кишеня".

Залежно від розташування лінії входу в кишеню і її нахилу кишені бувають з горизонтальним, вертикальним і похилим входом. Залежно від форми входу в кишеню - з прямолінійним входом чи фігурним. Також розрізняють кишені прямокутної форми, із заокругленими кутами, дугоподібної форми, зі скошеними краями, із трикутною нижньою лінією, напівкруглі та напівовальні кишені. Також є кишені із кладками, замками-блискавками та кишені портфелі [2, с. 73-92].

Особливістю обробки прорізної кишені в верхньому одязі є наявність підзору і поздовжника. Підвищення формостійкості і міцності області входу в кишеню досягають за рахунок поздовжника. Розміри поздовжника повинні бути більші за розміри входу в кишеню на 2-3 см з кожної сторони. Нитка основи на поздовжнику повинна обов'язково проходити паралельно його

довшій стороні. Поздовжник фіксують на виворітній стороні основної деталі перед тим як обробляти вхід в кишеню нитковим способом, клейовий - шляхом волого-теплого оброблення основної деталі. Середина поздовжника повинна розташовуватися по лінії входу в кишеню. У деяких виробках (наприклад з штучного або натурального хутра) розрізання входу в кишеню передує з'єднанню поздовжника. Крім того, замість деталі поздовжника використовують кромки шириною 10-15 мм, які приклеюють по зрізах розрізу входу в кишеню або підкладають підстрочку при з'єднанні деталей кишені з основною деталлю. Кромки використовують також при обробці кишень у шві.

Різноманітність кишень вимагає різних способів обробки. Проте, всі способи обробки кишень мають містити в собі ефективність обробки, щоб не витратити занадто багато часу на цю деталь одягу. Тому в цій науковій роботі було вирішено знайти та описати ефективні методи обробки прорізної кишені з двома обшивками [3, с. 78-88].

Подвійні кишені застосовуються у виробках з шерстяних, шовкових і синтетичних тканин. Нижню кишеню (підкишеню) викроюють на 0,3 см меншою за верхню. Верхню кишеню складають з підкишеною лицьовими сторонами всередину, суміщуючи зрізи і припосаджуючи верхню кишеню, особливо в кутиках або заокругленнях. Сфастрігують і зшивають по кругу, залишаючи незащитими 5-6 см для вивертання кишені на лицьову сторону.

Список використаних джерел:

1. Савостицкий А.В. Меликов Е.Х. «Технологія швейних виробів». Підручник для высш. учеб. закладів і ін. 203 с.
2. Етимологічний словник української мови : у 7 т. : т. 2 : Д Копці / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР ; укл.: Н. С. Родзевич та ін ; редкол.: О. С. Мельничук (гол. ред.) та ін. — К. : Наукова думка, 1985. Т. 2 : Д Копці. 572 с.

3. Україна, № 42147 Спосіб виготовлення бокової прорізної кишені «в рамку» А41D27/20 від 25.06.2009, Бюл. №12, 2009р. 150 с.
4. Обробка прорізної кишені URL: <https://www.amuse-a-muse.com/uk/2019/10>
(Дата звернення 05.04.2021р.)

УДК 747.012

*Дитюк Мар'яна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Дизайн»,
науковий керівник Зозуля С.М.*

РОЛЬ АРХІТЕКТУРИ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ТА ЕСТЕТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ МІСТОБУДУВАННЯ ТЕРНОПОЛЯ

У статті розглядається архітектура міста Тернополя. Здійснюється аналіз принципів організації міського середовища, обумовлених соціальними змінами у сучасному суспільстві.

В усі історичні періоди проблема організації відкритих міських просторів не втрачала своєї актуальності. Вже з появою давніх поселень виникла необхідність у ділянках, які слугували місцем для громадської діяльності. Стрімкий розвиток суспільного життя вимагає використання нових тем, стилів та технологій.

Поняття «просторостворення» охоплює всю діяльність дизайнера в цілому, а саме сукупність форм і результатів людської діяльності, і може бути розглянута як загальна категорія дизайнерської діяльності, тобто просторостворення виступає як організація безлічі об'єктів, що формують упорядковану в її утилітарній та естетичній єдності сукупність [2, с. 295].

«Дизайн архітектурного середовища – проектно-художня діяльність, кінцевою метою якої є раціонально організоване і естетично оформлене внутрішнє і зовнішнє матеріально-просторове оточення, у якому розгортаються процеси життєдіяльності» [3, с. 392].

До типів об'єктів архітектурного середовища можна віднести:

- міський дизайн (дизайн міського середовища), що включає громадські простори міста, житлове середовище, об'єкти, що належать до інфраструктурних функціональних систем (транспорту, міських служб, спілкування і торгівлі);

- інтер'єрний дизайн, що включає громадське і житлове середовище;

- дизайн виробничого середовища, що включає різноманітні відкриті та замкнені простори [1].

Сьогодні багато людей звертає увагу на архітектуру міста Тернополя, яка сильно постраждала під час другої світової війни. Містобудування Тернополя в даний час є найкращим, так як ще за часів заснування міста було закладено основне положення головних вулиць міста. На вулицях є відремонтовані будинки, які колись мали значення для людей. Архітектура міста зазнала дуже великих змін, коли закінчувалася друга світова війна. Але все ж архітектурне містобудування Тернополя не сильно постраждало так як можна все ж уявити яке місто було колись.

В описах Тернопільських околиць часто розповідається про незабутні враження від мандрівок, протилежним від міста, берегом ставу. Збереглися замальовки міського пейзажу XIX ст., на яких основними просторовими

домінантами у міському середовищі виступає масивна будівля замку та силует Надставної церкви [3, с. 392].

В сьогоднішньому світі є багато різни архітектурних планів будинків, де все продумано до деталей. Основою дослідження послугувало те, чи може стародавня архітектура містобудування протистояти сучасній, більш пристосованій архітектурі міста Тернополя. Архітектура міста розглядається у двох напрямках, таких як функціональність та естетичність. Аналізуються всі функції та порівняння їх у різних історичних часах.

Старовинна архітектура міста дуже красива, особливо, якщо добре придивитись до фасадів будинків, так як на них є дуже багато різноманітних орнаментів. І завдяки цьому орнаменту можна приблизно визначити чи архітектура була побудована до війни чи після війни. Так як і колір фасаду, каміння з якого збудовані масивні стіни та сам вигляд допомагають визначити вік архітектури та приблизно уявити яке будівництво місто переважало у ті чи інші часи [6, с. 108].

Саме зараз задумались про відродження стародавньої архітектури міста. Багато чого було знайдено під товстим шаром шпаклівки та фарби, наприклад на одному з будинків на вулиці Валова було знайдено надпис польською мовою де вказано номер будинку. Так ми дізнались про те, що на першому поверсі де зараз знаходиться «кафе на Валовій» колись була крамниця [5, с. 70].

Багато будівель які знаходяться в центрі міста було зведено ще в часи 1880-1915 років. Це можна побачити глянувши на фасад будинку, так як в той час викладали цеглою рік зведення цієї споруди [4, с. 84]. Також на багатьох будинках, а саме на фасадах, можна

побачити букви які переплітаються між собою. В загальному це були будинки знатних людей, або ж розкішні готелі. Стародавня архітектура є головною у створенні міста, але навіть і теперішні будівлі є досить красиві. Так як саме завдяки новинкам у будівництві та простоті фасадів можна багато чого побачити. Так як і сучасна архітектура має багато своїх плюсів то саме новітні споруди створюють історію.

В сучасній архітектурі модна визначити те що зараз не використовують ніяких орнаментів у будівництві фасадів будинків. Також будівлі стали більш простішими і не такими пафосними. З'явилися багатоповерхівки які не такі сірі і закриті від сонячного світла. Переглянувши історію містобудування та історію сьогоднішнього міста, можна з впевненістю сказати, що кожне століття принесло у створення міста свої архітектурні родзинки.

Також, це допомогло місту розвиватися та іти в ногу з часом. Можливо є деякі недоліки і сучасного міста яке потрохи витісняє архітектурні пам'ятки, так як багато магазинних вивісок спотворюють архітектуру і зовсім не додають якогось шарму, а навпаки змінюють і спотворюють історію, тому потрібно зберігати і захищати старовинну архітектуру міста Тернопіль, щоб наші нащадки могли просто вийшовши у місто, згадувати важку історію містобудування.

В результаті дослідження містобудування можна з впевненістю сказати, щопотрібно, щоб люди розуміли і поважали архітектурні пам'ятки, які збереглися до сьогоднішніх днів та правильно поєднували сучасну архітектуру з стародавньою. Історія нашого рідного міста є дуже актуальною для історії цілого світу так як основу архітектурного - містобудування було

закладено ще при заснуванні міста. Тому новими будинками, а лише підкреслили зараз важливо, щоб його не знищили те, що вже маємо.

Список використаних джерел:

1. Минервин Г., Ермолаев А. Новая специальность - архитектор-дизайнер / Техническая эстетика, 1989. №11.
2. Нефедов В.А. Ландшафтный дизайн и устойчивость среды: СПб. Питер, 2002. 295 с.
3. Основи дизайну архітектурного середовища: Підручник / Тімохін В.О., Шебек Н.М., Малік Т.В. та ін. КНУБА, 2010. 400 с.
4. Білінський П. Місто Тернопіль і його околиця / Rocznik Kolka Naukowego Tamopolskiego za 1893. Тернопіль, 1894. 84 с.
5. Білінський П. Місто Тернопіль і його околиця / Rocznik Kolka Naukowego Tamopolskiego za 1892. Тернопіль, 1894. 70 с.
6. Шимко В.Т. Комплексное формирование архитектурной среды. Кн. 1. Основы теории. Москва: МАРХИ, изд-во СПЦ-принт, 2000. 108 с.

УДК 687.53

*Емануїлова Мануела, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Дизайн»
науковий керівник Манчевська Н.О.*

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНІК ТА ЗАСОБІВ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ПОШКОДЖЕНОГО ВОЛОССЯ

Актуальність теми. Стрімкий розвиток сфери індустрії краси подарував величезну кількість сучасних технологій та методів по догляду за волоссям. Сторінки інтернету «тріщать» від інформації про новинки, домашні рецепти масок, бальзамів, процедур для ідеального вигляду волосся. Однак, чи є ці рецепти дієвими? Чи не зашкодять вони здоров'ю людини?

Мета даної наукової роботи полягає в тому щоб розказати про сучасні техніки та методи у вирішенні проблеми пошкодженого волосся, з використанням різних засобів та прийомів по догляду за ним, які з них справді працюють та не зашкодять волоссям.

З давніх-давен у всіх народів волосся надавали особливого значення. Волосся - природне прикраса і в той же час засіб вираження особистості, причому має різну символіку. Стародавні люди

вважали, що в волоссі людини зосереджена життєва сила людини. В культурних традиціях багатьох народів обрізання або виривання волосся розглядалося як прояв горя, жалоби і відчаю. Протягом історії людства волосся надавалося і релігійне символічне значення [1, с. 65].

Волосся перестало радувати своїм сяйвом, ламке і жорстке на дотик? Якщо ви не розумієте, що могло привести його у такий занепад, тоді саме час розібратися. В першу чергу потрібно звернути увагу на кінчики. Якщо вони січуться – це перша ознака, яка сповіщає про негаразди з волоссям. А ще лупа, надмірне випадіння, сухість і ламкість. І взагалі пошкоджене волосся виглядає не надто привабливо і його важко сплутати зі здоровими пасмами. Адже воно тьмяне, жорстке і позбавлене блиску. Пошкоджене волосся виглядає саме так, оскільки втратило

захисний шар і необхідну вологу. Щодня на волосся впливає безліч зовнішніх факторів природного походження. Але жінки самі ще більше погіршують становище, використовуючи низку засобів, які пошкоджують структуру волосся: фен, праски для вирівнювання волосся, сталеві гребінці. Регулярно здійснюють некорисні маніпуляції: фарбують, роблять хімічну завивку. І на додачу лінуються доглядати за своїми пасмами належним чином або ж користуються неправильно підібраними косметичними виробами. Також жахливо харчуються, внаслідок чого волосся ще й не отримує необхідний комплекс вітамінів. Природна схильність до сухості волосся, стреси та проблеми зі здоров'ям теж можуть призвести до того, що воно стане сухим і ламким.

Механічні пошкодження. Навіть щоденне розчісування волосся щіткою або гребінцем може поступово пошкодити кутикулу. Іноді це може призвести до повного знищення лусочок, у результаті чого кінчики волосся розщеплюються. Якщо кутикула зруйнована посередині волосини, то в цьому місці воно ламається.

Термічне пошкодження. Властивість волосся утримувати вологу надзвичайно важлива для його здоров'я і зовнішнього вигляду. Втрата вологи робить волосся менш еластичним і більш схильним до пошкоджень. При сильному нагріванні (сушіння феном при максимальних температурах, використання електрощіпців і термобігуді) волога всередині волосини починає швидко випаровуватись, спричиняючи її руйнування.

Хімічне пошкодження відбувається в результаті хімічної обробки волосся (завивки, знебарвлення та фарбування) і впливає на його структуру. Хімічна

обробка руйнує природні хімічні сполуки, що входять до складу кутикули. Внаслідок цього оболонка волосини втрачає міцність. Волосся після хімічної завивки стає особливо чутливим до подальших пошкоджень, тому йому потрібен спеціальний догляд [4, с. 105].

Догляд за пошкодженим волоссям є по-справжньому особливим. Адже потрібно зробити все максимально правильно, щоб не зіпсувати волосся ще більше. Спочатку треба з'ясувати, який чинник найбільш негативно впливає вже пошкоджені пасма.

Здорове волосся завжди було модним і залишиться, тому з кожним роком все більше виникає послуг, які дозволяють отримати бажаний результат. Одними з них є кератинування і ламінування, які користуються великою популярністю. Плюси кератинового вирівнювання. Пошкоджене, тонке та ослаблене волосся отримує безліч поживних речовин, стає неймовірно міцним. Економія часу перед виходом на вулицю, коли гарна зачіска робиться протягом декількох хвилин. Навіть при вологій погоді волосся виглядає рівним, шовковистим та блискучим. Після кожного миття голови волосся не вимагає особливого догляду.

Мінуси кератинування. Основна частина процедури кератинового вирівнювання проходить під впливом температури 230 С, і кератин згортається, перетворюючись на твердий захисний шар, що і дає всі перераховані вище плюси і принади [2, с. 58].

Ламінування – це нанесення на волосся спеціального складу. В результаті на волоссі утворюється найтонша плівка, яка захищає волосся від пошкодження. Процедура ламінування волосся ефективна сама по собі, проте вона може поєднуватися з фарбуванням та

лікуванню волосся. Якщо ламінування наноситься на попередньо фарбоване волосся, то яскравий і насичений після фарбування колір волосся буде зберігатися набагато довше

При виборі домашніх масок потрібно орієнтуватися на тип волосся. Одні рецепти будуть корисні для жирного, інші - для сухого, треті - для нормального типу волосся. Тим самим можна досягнути своєї мети і забезпечити волосю належний догляд. Звичайно не потрібно чекати від цих масок справжніх чудес: адже в їх складі немає шкідливої, але надфективної синтетики, тому не варто чекати миттєвого результату. Це буде відбуватися поступово, при регулярному використанні, зате локони

нарешті стануть слухняними і будуть легко укладатися в зачіску, рівно, волосок до волоска [3].

Підсумовуючи, можна сказати, що за допомогою різних технік догляду за волоссям, можна отримати результат, який задовольнить зовнішній вигляд найвибагливішої жінки. Який спосіб краще? Вибирати є з чого, адже здорове волосся – це дуже важливий елемент доглянутої, красивої жінки, на який завжди звертають всі увагу. Тому дуже важливо, щоб воно завжди виглядало здоровим, тоді навіть без спеціальної зачіски можна виглядати на всі сто. Волосю потрібен постійний догляд, і воно неодмінно віддячить шовковистим блиском.

Список використаних джерел:

1. Основи перукарської справи/ Н.А. Горбатюк та ін. – Київ.: Грамота, 2005.-570с.
2. Женские прически: профессиональный поход/ Палладино Л./ Пер. с англ.- М.: издательский дом «Ниола 21 век», 2005.- 250с.
3. «Догляд за волоссям»: [Електронний ресурс].-режим доступу: <http://iakrasotka.ru/modnyj-cvet-volos-2015.html>
4. Шерман О. Волосся як візуальний компонент іміджу лідера : діахронія, синхронія, гендер/ О. Шерман // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. — 2014. — № 4. — С. 370.

УДК 687.53

*Квасна Діана здобувач ОКР молодшого спеціаліста
II курсу спеціальності «Дизайн»
науковий керівник Кіналь Т. Я.*

СТВОРЕННЯ СТИЛЬНОГО ОБРАЗУ, ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНОГО ФАРБУВАННЯ

Актуальність теми. У створенні ідеального образу велике значення має стильна і красива зачіска. Модні напрямки щорічно змінюються, і слідувати за всіма змінами практично неможливо. Крім форми зачіски слід приділяти увагу фарбуванню волосся. Тим більше, що технік фарбування на сьогодні досить багато.

Мета даної наукової роботи полягає в тому щоб розказати про сучасні методи фарбування волосся, з використанням різних технік, прийомів та засобів, які створюють неймовірний ефект при цьому не пошкоджуючи структуру волосся.

Вартує навіть трішки змінити колір волосся, як образ змінюється та починає сяяти новими барвами прекрасних емоцій.

Але спочатку слід враховувати природний колір, довжину і структуру волосся, а також не забувати, що основними трендами 2020-2021 року є плавність переходу від відтінку до відтінку і повна відсутність акценту на окремих пасмах. Фарбування волосся надасть сучасності. Тим більше, що технік фарбування на сьогодні досить багато.

Фарбування волосся омбре. Даний вид фарбування відмінно підійде тим представницям прекрасної статі, які хочуть трохи висвітлити волосся, але не мають часу і можливості підфарбовувати коріння кожні три тижні. Омбре прекрасно виглядає і на довгому, і на середньому, і на короткому волоссі. Воно надає блиск очам, свіжість шкірі обличчя і легко дозволяє оновити імідж. За що і цінується. Підходить власницям прямого волосся, і чудово прикрашає кучері [1, с. 48].

Брондування волосся. Після такого фарбування волосся набуває м'яких переливів і виглядає настільки натуральним, що важко навіть запідозрити, що це не природний колір. Змінюючи тон зачіски на світліший, досягається омолоджуючий ефект образу. А головна фішка фарбування blond, на відмінно від колорювання, в тому, що волосся повинно виглядати природньо, з натуральним переходом відтінків, що викликає ефект мерехтіння [2, с. 85].

Фарбування стробінг. Цей дивовижний спосіб фарбування волосся стилісти застосовують для корекції рис обличчя. За допомогою змішування потрібних кольорів фарби акцентують увагу на зони, які потребують корекції: очі, лоб, овал обличчя.

Техніка балаяж. Під час фарбування волосся в техніці балаяж, стилісти рекомендують використовувати два відтінки одного кольору і наносити фарбу особливим способом - лише на поверхню пасм, залишаючи частину волосся недоторканими.

Неонове фарбування. Сяючі неонові локони - це новітня тенденція. Неонове волосся переливається різними яскравими відтінками в темряві і яскраво виглядають при денно світлі. Якщо брати сухі факти, то неон більше підходить молодим дівчатам — бажано холодного кольоротипу. Один з найпоширеніших квітів неонових фарб, який все ще в тренді. До речі, саме рожевий можна міксувати з фарбуванням окремих прядок в інші неонові кольори, створюючи неймовірні переливи [3, с. 258].

Підсумовуючи роботу можна сказати, що кожне сучасне фарбування, надає стильного образу, краси, елегантності, кардинально змінюють вигляд жінки. Оскільки будь який образ не буде цікавим без фарбування волосся.

Список використаних джерел:

1. Оболенська І.І. Тургай Л.С. Шевелюр С.Б. Історія перукарської справи. – К.: Грамота, 2005. .370с.
2. Современная энциклопедия парикмахерского искусства / Марьина Н. - Донецк ООО ПКФ «БАО», 2003. 380с.
3. Русакова І.Е. Бутенко Д.К. Малек Н.В. Парекмахерское дело. Ростов-на-Дону: Фенікс, 2002. 450с.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://barvnyky.com/modne-farbuвання-volossya-foto-2020/>
5. Женский журнал Beautynet.ru 2020р.

*Костюк Максим, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Дизайн»,
науковий керівник кандидат мистецтвознавства Маркович М.Й.*

ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОМОТИВІВ У ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ

Стаття присвячена збереженню національних традицій у використанні орнаментальних структур для оформлення приміщення, адже це важливий фактор популяризації національної своєрідності в інтер'єрі.

Оформлення сучасного житлового середовища та громадських приміщень перебуває на надзвичайно високому технічному та конструктивно-функціональному рівні, проте необхідно вносити в інтер'єр естетично-пізнавальні риси, якими характеризується певний територіальний, культурно-етнічний регіон.

Орнаментальні структури щедро наповнені символічними, інформаційними та естетичними характеристиками, тому відіграють важливу роль не лише як історичні експонати. Вони також сукупно є одним із важливих елементів передачі національної самобутності, етнічного символізму, яким особливо багатий прикарпатський регіон, для майбутніх поколінь [1, с. 75].

Актуальність теми: У зв'язку зі швидким поширенням різноманітних іноземних стилів, впливу модних тенденцій та масової глобалізації в сучасному національному дизайні інтер'єру втрачається українська національна автентичність, зокрема, зменшується увага до застосування орнаментальних структур для дизайну інтер'єру.

У сучасному прогресивному проектуванні історичні культурні характеристики враховуються доволі рідко, що, власне, спричиняє дефіцит етнічної та культурної виразності, зменшує кількість

композиційних засобів для гармонізації предметного середовища.

Протягом всієї історії мистецтва ми зустрічаємося з нескінченним розмаїттям орнаменту. Кожна народність, іноді навіть географічна область, має свою орнаментику. Визначальним початком в процесі роботи над орнаментом може бути не лише форма предмета, що декорується, але і матеріал, з якого він зроблений, його колір, фактура. Крім того, відбір декору здійснює сам художник і підпорядковує певній нормативній системі, в якій поєднання корисного і красивого є її невід'ємною рисою [2, с. 11].

Орнамент черпає свої мотиви з геометрії, фауни, флори; вони можуть бути підказані обрисами людського тіла або навколишніх предметів. Слід пояснити, що мотивом в орнаментальній творчості називають частину орнаменту, головний його елемент. Мотив може складатися з одного елемента (простий мотив) або з багатьох, пластично оформлених в єдине орнаментальне ціле. Найчастіше майстри самі створювали для своїх творів орнаментальні мотиви. Завдяки вмілому використанню мотивів, розмаїтості прийомів варіювання форми, силуету, композиційних комбінацій, художникам завжди вдавалося створювати нові оригінальні зразки орнаментального творчості.

Використання орнаментальних структур в оформленні громадських приміщень. Однією з умов, що забезпечує органічний зв'язок інтер'єру, екстер'єру з навколишнім середовищем, є врахування природних і кліматичних умов, місцевих

традицій. Використання місцевих матеріалів, виробів народних майстрів-художників надає інтер'єрові особливих якостей, які формують регіональний характер у простому образотворенні. Посилює сприйняття такого інтер'єру використання художніх виробів прикладного та декоративного мистецтва, виконаних на основі народних мотивів [3, с. 133].

Увага до національних форм в архітектурі й оздобленні громадських інтер'єрів, пошуки шляхів опанування й продовження традицій народного будівництва протягом кількох десятиліть дали цікаві результати, особливо в спорудах, призначених для відпочинку.

Особливо плідним виявився такий підхід при проектуванні архітектурних об'єктів призначених для відпочинку. Ця група чи не найкраще піддається архітектурним імпровізаціям на традиційні народні теми. Народні традиції в архітектурі й дизайні інтер'єру найдоцільніше були використані митцями й архітекторами в будівництві туристичних баз і комплексів відпочинку, які, завдяки оригінальним вирішенням та художній досконалості, стали високим досягненням творчих колективів не лише в масштабах області, а й України. Однією із основних рис «гуцульського» стилю є активне

використання орнаментики, народних мотивів та декорування поверхонь. Він відображав національну самобутність, популяризував народні традиції в оформленні інтер'єрів [4, с. 25; 6, с. 98].

Підсумовуючи вищевикладене можна зробити висновок, що активні процеси глобалізації у сучасному дизайні, необхідність збереження національних традицій та потреба популяризації національної своєрідності необхідні для індивідуального стилю у проектуванні інтер'єрів [7, с. 111]. На основі аналізу інтер'єрів із застосуванням орнаментальних структур виділено композиційні засоби виразності для гармонізації використання орнаментальних структур, це дозволяє збагатити художню мову образотворчих засобів для створення цілісного та гармонійного середовища, визначено, що український орнамент є однією із найбільш досліджуваних сфер української художньої культури. Досліджено загальні та регіональні особливості використання орнаментальних структур у традиційному народному житлі, визначено фактори, що впливали на формування національних традицій в оформленні інтер'єру орнаментом. Також визначено та описано типи орнаментів, подано символіку елементів народного орнаменту, досліджено їх роль та функцію.

Список використаних джерел:

1. Алексеев С. Про колорит/С. Алексеев - Москва: «Изобразительное искусство» 1974. 176 с.
2. Аронов В. Р. Художник и предметное творчество: Проблемы взаимодействия материальной и художественной культуры 20- го века / В.Р.Аронов – М., Советский художник, 1987, 232 с.
3. Безмоздин Л.Н. У світі дизайну/ Л.Н. Безмоздин- Ташкент «Фан» 1990. 325 с.
4. Буткевич Л.М. История орнамента : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений, обучающихся по спец. «Изобразительное искусство» / Л.М. Буткевич. — М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. 267с.
5. Герчук, Ю. Я. Что такое орнамент?: Структура и смысл орнамент, образа Текст. / Ю. Я. Герчук. М. : Галарт, 1998. 326 с.

URL: <http://www.dissercat.com/content/dizain-dvumernykh-ornamentov#ixzz33VeDdGer> (дата звернення: 10.03.2021).

6. Губаль Б. Композиція в дизайні. Одно-, дво- і тривимірний простір: Навчальний посібник/ Богдан Губаль - Тернопіль.: «ПЦ Матвей», 2011. 240 с.
7. Гурська . Мова та грамадика українського орнаменту: Навчально-методичний посібник / А. Гурська - Київ.: Альтернативи, 2003.144 с.

УДК 74.01.09

*Костюк Максим, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Дизайн»,
науковий керівник кандидат мистецтвознавства Маркович М.Й.*

ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОМОТИВІВ У ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ

Стаття присвячена збереженню національних традицій у використанні орнаментальних структур для оформлення приміщення, адже це важливий фактор популяризації національної своєрідності в інтер'єрі.

Оформлення сучасного житлового середовища та громадських приміщень перебуває на надзвичайно високому технічному та конструктивно-функціональному рівні, проте необхідно вносити в інтер'єр естетично-пізнавальні риси, якими характеризується певний територіальний, культурно-етнічний регіон.

Орнаментальні структури щедро наповнені символічними, інформаційними та естетичними характеристиками, тому відіграють важливу роль не лише як історичні експонати. Вони також сукупно є одним із важливих елементів передачі національної самобутності, етнічного символізму, яким особливо багатий прикарпатський регіон, для майбутніх поколінь [1, с. 75].

Актуальність теми: У зв'язку зі швидким поширенням різноманітних іноземних стилів, впливу модних тенденцій та масової глобалізації в сучасному національному дизайні інтер'єру втрачається українська національна

автентичність, зокрема, зменшується увага до застосування орнаментальних структур для дизайну інтер'єру.

У сучасному прогресивному проектуванні історичні культурні характеристики враховуються доволі рідко, що, власне, спричиняє дефіцит етнічної та культурної виразності, зменшує кількість композиційних засобів для гармонізації предметного середовища.

Протягом всієї історії мистецтва ми зустрічаємося з нескінченним розмаїттям орнаменту. Кожна народність, іноді навіть географічна область, має свою орнаментуку. Визначальним початком в процесі роботи над орнаментом може бути не лише форма предмета, що декорується, але і матеріал, з якого він зроблений, його колір, фактура. Крім того, відбір декору здійснює сам художник і підпорядковує певній нормативній системі, в якій поєднання корисного і красивого є її невід'ємною рисою [2, с. 11].

Орнамент черпає свої мотиви з геометрії, фауни, флори; вони можуть бути підказані обрисами людського тіла або навколишніх предметів. Слід пояснити, що мотивом в орнаментальній творчості називають частину орнаменту, головний його елемент. Мотив може складатися з

одного елемента (простий мотив) або з багатьох, пластично оформлених в єдине орнаментальне ціле. Найчастіше майстри самі створювали для своїх творів орнаментальні мотиви. Завдяки вмілому використанню мотивів, розмаїтості прийомів варіювання форми, силуету, композиційних комбінацій, художникам завжди вдавалося створювати нові оригінальні зразки орнаментального творчості.

Використання орнаментальних структур в оформленні громадських приміщень. Однією з умов, що забезпечує органічний зв'язок інтер'єру, екстер'єру з навколишнім середовищем, є врахування природних і кліматичних умов, місцевих традицій. Використання місцевих матеріалів, виробів народних майстрів-художників надає інтер'єрові особливих якостей, які формують регіональний характер у простому образотворенні. Посиліє сприйняття такого інтер'єру використання художніх виробів прикладного та декоративного мистецтва, виконаних на основі народних мотивів [3, с. 133].

Увага до національних форм в архітектурі й оздобленні громадських інтер'єрів, пошуки шляхів опанування й продовження традицій народного будівництва протягом кількох десятиліть дали цікаві результати, особливо в спорудах, призначених для відпочинку.

Особливо плідним виявився такий підхід при проектуванні архітектурних об'єктів призначених для відпочинку. Ця група чи не найкраще піддається архітектурним імпрровізаціям на традиційні народні теми. Народні традиції в архітектурі й дизайні інтер'єру

найдоцільніше були використані митцями й архітекторами в будівництві туристичних баз і комплексів відпочинку, які, завдяки оригінальним вирішенням та художній досконалості, стали високим досягненням творчих колективів не лише в масштабах області, а й України. Однією із основних рис «гуцульського» стилю є активне використання орнаментики, народних мотивів та декорування поверхонь. Він відображав національну самобутність, популяризував народні традиції в оформленні інтер'єрів [4, с. 25; 6, с. 98].

Підсумовуючи вищевикладене можна зробити висновок, що активні процеси глобалізації у сучасному дизайні, необхідність збереження національних традицій та потреба популяризації національної своєрідності необхідні для індивідуального стилю у проектуванні інтер'єрів [7, с. 111]. На основі аналізу інтер'єрів із застосуванням орнаментальних структур виділено композиційні засоби виразності для гармонізації використання орнаментальних структур, це дозволяє збагатити художню мову образотворчих засобів для створення цілісного та гармонійного середовища, визначено, що український орнамент є однією із найбільш досліджуваних сфер української художньої культури. Досліджено загальні та регіональні особливості використання орнаментальних структур у традиційному народному житлі, визначено фактори, що впливали на формування національних традицій в оформленні інтер'єру орнаментом. Також визначено та описано типи орнаментів, подано символіку елементів народного орнаменту, досліджено їх роль та функцію.

Список використаних джерел:

1. Алексеев С. Про колорит/С. Алексеев - Москва: «Изобразительное искусство» 1974. 176 с.

2. Аронов В. Р. Художник и предметное творчество: Проблемы взаимодействия материальной и художественной культуры 20-го века / В.Р.Аронов – М., Советский художник, 1987, 232 с.
3. Безмоздин Л.Н. У світі дизайну/ Л.Н. Безмоздин- Ташкент «Фан» 1990. 325 с.
4. Буткевич Л.М. История орнамента : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений, обучающихся по спец. «Изобразительное искусство» / Л.М. Буткевич. — М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. 267с.
5. Герчук, Ю. Я. Что такое орнамент?: Структура и смысл орнамент, образа Текст. / Ю. Я. Герчук. М. : Галарт, 1998. 326 с.
URL: <http://www.dissercat.com/content/dizain-dvumernykh-ornamentov#ixzz33VeDdGer> (дата звернення: 10.03.2021).
6. Губаль Б. Композиція в дизайні. Одно-, дво- і тривимірний простір: Навчальний посібник/ Богдан Губаль - Тернопіль.: «ПЦ Матвей», 2011. 240 с.
7. Гурська . Мова та граматики українського орнаменту: Навчально-методичний посібник / А. Гурська - Київ.: Альтернативи, 2003.144 с.

УДК 615.07:615.26

*Мищук Аліна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Дизайн»
науковий керівник Хлопова Ю.О.*

ІДЕАЛИ КРАСИ: У ДАВНИНУ І СЬОГОДНІ

Незмінними умовами «вічної і незмінної» краси були і залишаються симетрія, гармонія, єдність в багатогранності, взаємна відповідність всіх рис і пропорцій, закінчений цілісний образ, відчуття справжнього життя. Зміна естетичного ідеалу не виключає єдиної для всіх якості в різних типах краси гармонії. Відношення до краси, косметики в різні часи було різне. Важливо зрозуміти мотиви, які спонукали людей до певних діянь. Завдяки їм ми сьогодні маємо велику кількість засобів, що допомагають не тільки зберегти красу, а й боротися з хворобами чи косметичними недоліками шкіри [4].

Однозначно мистецтво візажу розвивалося активно і до наших днів. Та чи можливо придумати щось нове пройшовши такий довгий шлях розвитку. Саме це питання нас зацікавило та

спонукало до роздумів і дослідження. Сучасний макіяж побудований на декоративних елементах історичного макіяжу різних епох. І сформувався не як новий вид, а трансформований з історичного макіяжу.

Метою роботи є показати, як розвився макіяж та формоутворювався. Як впливало середовище на вибір форми та кольору. Та звідки беруть витоки сучасні тренди в макіяжі.

Мистецтво косметики зародилося в далекій давнині. При розкопках печер кам'яного століття археологами були знайдені стрижні для фарбування губ, палички для чорніння брів і вій, гострі раковини для наколювання візерунка на обличчі й тілі.

У давні часи обличчя розфарбовували для вдалого результату бою, для ритуалів – магічних або

релігійних. Воїни використовували крейду, кольорову глину, вугілля, охру, сік рослин для нанесення на обличчя і тіло простих орнаментів. В результаті таких маніпуляцій вони ставали схожими на тотемних тварин - крокодилів, тигрів, носорогів, левів, щоб переконати ворога у своїй силі й налякати. У людях міцно сиділа віра, що завдаючи такої бойову розмальовку, вони набувають звірині вміння та силу. Деякі племена, що живуть в екваторіальній смузі, до наших днів дотримуються цієї незвичайної традиції. Африканські племена оздоблювали свої обличчя перед різними ритуалами і обрядами. Малюючи візерунки і малюнки на обличчі й тілі, стародавні люди підкреслювали цим свою індивідуальність і приналежність до певного племені.

Колисковою косметики вважається Давній Єгипет, де косметичні засоби були відомі більш 4000 років тому назад. Вже в Давньому Єгипті використають натуральні продукти природи. На такому ж високому рівні в Стародавності були різноманітні інструменти, що використаються для макіяжу [2, с. 83].

Можна прослідкувати та побачити як десятиліття змінювали один одного, так само змінювалися мода і макіяж. Час від часу до нас приходять відгомони тих часів: червона помада, стрілки, красиві густі брови. Та про це поговоримо згодом. Наразі така коротка історія макіяжу та косметики 20 століття. Але варто зауважити що не потрібно постійно гнатися за модою – краще шукати власну індивідуальність.

Сучасний макіяж - про легкі текстури. Щільні тони з ефектом маски - більше не наш варіант. Чи не занадто пігментовані тони зі світловідбиваючими частинками і зволожуючими компонентами - наш варіант. Сучасний

макіяж - про експерименти. Зараз - саме час відійти від загальноприйнятих канонів і почати носити те, що подобається, а не те, що диктують модні журнали [3, с. 78].

В розділах роботи досліджували історію і прослідкували розвиток декоративної косметики від найперших її витоків до сьогодення. Дослідили всі тренди сучасної моди. З цього можемо бачити що якщо на початку макіяж справді розвивався, створювались нові форми, кольори, поєднання (що часто залежало від в'ялінь царського двору, церкви, політичних чи економічних особливостей) то за останні десятиліття нічого нового не з'явилося. Можливо це не помітно з першого погляду, адже макіяж істотно змінився. Макіяж став необхідністю, без якої мільйони жінок почуваються неповноцінними. Він давно імітує «природну красу» на жіночих обличчях по всьому світу, приховуючи вік та стираючи індивідуальність — веснянки, шрами, родимки, овал лица [2, с. 161].

З розвитком людства змінюється багато, і косметика теж. І зараз з'являються все нові і нові засоби, технології і виробники. Та як бачимо попередні тисячоліття були бумом в розквіті моди і зокрема макіяжу. Вони створили прекрасні засоби декоративної косметики, яка тепер вдосконалюється і стає все безпечнішою. Та макіяж все ж залишається незмінним. Змінюються тільки його елементи, а точніше трансформуються. Можна сказати навіть що підлаштовуються під вимоги часу.

Мода на макіяж міняється, повторюючи сама себе і нескінченно удосконалюючись. Але суть залишається непорушною – жінка породжена для того, щоб бути прекрасною.

Список використаних джерел

1. Сиромятникова И.С. История прически.м. Искусство. 1989г.
2. Смирнова А.В. Уроки парикмахерського искусства. Модель. Стиль. Образ. -СПб: «Паритет», 2002. - 256 с.
3. Моделирование причесок и декоративная косметика./Черниченко Т. А., Плотникова И. Ю: Учеб.пособие для сред. проф.заведений.- М.: издательский центр «Академия», 2004.- 208 с
4. Журнал VOGUE, Історія макіяжу: як з'явилися стрілки

УДК 687.129

*Озимчук Валентина, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Технології легкої промисловості»,
науковий керівник Ющак Н.А.*

ВПЛИВ СТИЛЮ ТА ТВОРЧОСТІ Г. ШАНЕЛЬ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ОДЯГУ

В середині 20-их років ХХ сторіччя Коко Шанель заявила, що мода – це «маленька чорна сукня». Її авторитет був настільки великим, що жінки різних прошарків та статків не задумуючись наділи «траурні» наряди і стали відразу однаково привабливими. Цей вирішальний крок приніс Коко всесвітню славу і зробив її винахід символом елегантності, розкоші та відмінного смаку. Поняття «стиль Шанель» міцно утвердилося в термінології моди. Сама вона казала: «Перш за все – це стиль. Мода виходить з моди. Стиль – ніколи!».

Габріель Шанель - жінка, яка створила не тільки нечувані моделі одягу, драпіровок, парфумів, прикрас, аксесуарів, але й унікальний стиль, що вплинув на кращих дизайнерів ХХ і ХХІ століть [1].

Мета даної роботи – дослідити як вплинули творчість та винаходи Г. Шанель на розвиток сучасного одягу та сучасного стилю.

Відповідно до мети були вирішені такі завдання: розглянуто як «народилася» законодавиця свободи та елегантності ХХ сторіччя; проаналізовано творчий процес легенди моди; виділено сміливі рішення в

творчості відомої кутюр'є; визначено вплив стилю Шанель на розвиток сучасного одягу та сучасного стилю.

Габріель Шанель стала легендою моди ХХ сторіччя. Вона перевернула типовий для своєї епохи погляд на стиль, пошила для дам зручний та елегантний одяг, відкинувши при цьому непотрібні кілометри тканини та мережива. Також Шанель зняла з жінок корсет, який, на її думку, стискав тіло і не давав розвиватись м'язам. Вона завжди вважала, що на настрої людини впливають аромати, і подарувала світу відомі духи «Шанель №5». З її легкої руки стала популярна коротка стрижка, брюки та легке романтичне пальто, маленька жіноча сумочка на ланцюжку. Вона створювала речі, які не втрачають актуальність до сьогодення.

Мода минулих століть завжди орієнтувалася на жінок із вищих класів. Маючи купу вільного часу та прислугу, вони могли дозволити собі складні туалети. Кутюр'є сприймали моду як різновид мистецтва: жінка виконувала роль полотна, на якому художник малює те, що, на його думку, найкраще виглядатиме з боку. Г. Шанель з юних літ

вимушена була сама заробляти на хліб, жила зовсім не так, як світські красуні «прекрасної епохи», і для неї передовсім важливими були практичність і комфорт – тобто те, як почуватиметься жінка у вбранні. Прийшовши до світу високої моди з «низів», вона принесла й ці принципи: замість адаптуватися під встановлені норми, створювала одяг, який було б зручно носити їй самій, рішуче відкидаючи усе те, що вважала безглуздом. Одягаючи жінку, Шанель насправді немов роздягала її, позбавляючи зайвого й непотрібного.

Складні повоєнні часи першої половини ХХ ст. перетворили вимоги практичності та зручності вбрання на сувору необхідність для широкого загалу жінок. У часи тотального дефіциту, коли стало неможливо дістати бодай якусь пристойну тканину, Шанель відважилася на справжню авантюру: почала шити жіноче вбрання з джерсі – еластичного трикотажу, з якого раніше виготовляли утеплену білизну й підштанники. Звісно, спершу це шокувало світ моди, адже дотого часу коштовна тканина була однією з неодмінних складових гарного вбрання. Проте Шанель вдалося довести, що важливий не матеріал, а те, що і як з нього пошите. Такий підхід став її візитною карткою: перетворивши тканину з самоцінності на інструмент для досягнення творчої мети, вона навчила людей цінувати ідею, втілену в речі.

Дизайнер насміхалася над вбранням жінок своєї епохи: незручні, перевантажені деталями – в них було важко рухатися і навіть дихати. Тому її творіння, починаючи з головних уборів, були максимально прості і зручні.

Однією з незчисленних візитівок Шанель, які не старіють та не змінюються з часом, є маленька чорна сукня. Знамениту сукню Коко Шанель

придумала ще в 1926 році. Це був прямий виріб із крепдешину з довгими вузькими рукавами і простим напівкруглим вирізом. Головною особливістю сукні була відсутність зайвих деталей: ніяких оборок і бахроми. Сукня обов'язково мусила прикривати коліна: їх Коко Шанель вважала найнекрасивішою частиною жіночого тіла. Журналісти прозвали новинку «La Ford» – на честь найпопулярнішої в ту епоху марки автомобілів – і це було дуже символічно: обоє винаходів були сучасними, зручними і вишуканими. В тому ж 1926 році журнал «Vogue» написав, що за цією сукнею майбутнє, вона буде уніформною модниць усіх часів.

До цього моменту чорний колір вважався кольором трауру, а Шанель зробила його кольором елегантності. Тільки но побачивши новинку, модниці назвали її «анекдотом, казусом і навіть непорозумінням», проте вже через півроку вони стояли в черзі і робили замовлення в ательє Коко. Дозволити собі такий наряд могла кожна жінка незалежно від матеріального стану: досить мати одну подібну сукню, щоб за допомогою різних комбінацій і аксесуарів створювати ансамблі на всі випадки життя.

Не менш знаменитим став і костюм від Шанель. Габріель запропонувала наступні поєднання: плаття з жакетом; блузка, жакет і спідниця; блузка, спідниця і пальто. Пізніше вона додасть до них брюки – і все це стане костюмом від «Шанель». Коко відмовилась від підкладки, тим самим полегшивши покрій і зробила жакети такими ж м'якими як і кардигани. Костюм від Коко можна було надягти і в офіс, і на прогулянку, а ввечері відправитися на коктейль. Її костюми носили найзнаменитіші жінки світу: леді Діана, Жанна Моро, Кароль Буке. Принцеса Монако надягла костюм від

Шанель в день свого весілля, а Селін Діон вибрала його для двох концертів.

Габріель була незвичною особистістю і її творчий процес також був незвичним. Як відомо, Шанель ніколи не робила ескізів, свої наряди вона створювала просто на моделі. Це був творчий процес, в якому кутюр'є не терпіла заперечень. В такі моменти існувала тільки вона і тканина, котра повинна була підкоритися кутюр'є.

«Я увійшла в світське життя суспільства не тому, що створювала одяг, а навпаки. Я створювала одяг, тому що перебувала в суспільстві, де стала першою жінкою, яка жила повним життям мого століття», — коментувала свою славу Коко Шанель [2].

Габріель Шанель стрімко увірвалась в світ моди, повернувши до себе всезагальну увагу: вона створила стиль, раніше немислимий для жінок, —

спортивні костюми; вона насмілилась з'явитися на пляжах приморських курортів в «матросці» і прилеглий спідниці. А ще через пару років Коко показала редінгот без пояса та прикрас, забрала бюст та вигини майже з чоловічою строгістю. Вона створила занижену талію, сукню-сорочку, жіночі штани і пляжну піжаму.

Так народився стиль від Шанель – просто, практично та елегантно [3]!

Тому, можна зробити висновок, що життя однієї з найвидатніших жінок минулого століття принесло світу модну революцію. У тому, що запропонувала світові Шанель, була схована ціла філософія, побудована на тонкому розумінні довколишньої реальності – філософія свободи, простоти та зручності для жінок.

Список використаних джерел:

1. Анрі Гідель. Коко Шанель. Москва: Ексмо, 2018. 320 с.
2. Коко Шанель. Жизнь, рассказанная ею самою. Москва: Яуза-пресс, 2013. 288 с.
3. Складенко В. И др. 100 знаменитостей мира моды. Москва: Фолио, 2006. 509 с.

УДК 687.53

*Осецька Анастасія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Дизайн»
науковий керівник Сенік Н.В.*

ЗАЧІСКА ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК У ВІЗУАЛЬНОМУ ТРАНСФОРМУВАННІ ФОРМИ ОБЛИЧЧЯ

Зачіска – важливий крок у створенні власного образу. Її вибір залежить від природної структури волосся, розміру обличчя. Окрім того, зачіска може залежати від характеру, темпераменту, звичок, статусу та звичайно ж від форми обличчя. Колір волосся також має значення – темні відтінки візуально звужують обличчя, а світлі можуть зробити його овал більш круглим та

ширшим. Вибір зачіски за формою обличчя повинен враховувати всі додаткові фактори, щоб створити найбільш вигідний для себе стиль [1, с. 29].

Природа наділяє кожну людину індивідуальною зовнішністю. Класично правильною, ідеальною є овальна форма обличчя. Відхиленням від овальної вважається кругла, трикутна,

ромбоподібна, квадратна, прямокутна та інші похідні від перелічених форм обличчя.

Форма обличчя визначається за такими вимірами:

- висота обличчя (1) визначається відстанню від крайової лінії росту волосся по середній лінії обличчя до підборіддя;
- ширина лоба (2) визначається відстанню між крайовими лініями росту волосся від правої скроні до лівої через середину лоба;
- ширина вилиць (3) визначається відстанню між вилицями в найширшому місці;
- ширина підборіддя (4) визначається відстанню на рівні 1см від його краю.

Вважається, що ідеальним типом обличчя є саме *овальна форма*. Довжина овальної форми лица в півтора раз перевищує його довжину. Чоло злегка ширше від підборіддя. Також лінії обличчя є плавними на скронях, щелепі і підборідді. *Кругла форма* обличчя – це абсолютно м'яка форма, яка утворює правильну округлість. Ширина і висота приблизно рівні один одному. *Квадратний тип* обличчя можуть називати коротким, бо висота і ширина є практично рівними. Така форма має чіткі та прямі межі. Найширшою частиною цього типу є щоки, нижня щелепа підборіддя - широкі, масивні і співрозмірні з лобом. *Прямокутний тип* обличчя ще називають подовженим, адже висота вразі більша за ширину. Такому обличчю характерна щелепа з квадратним обрисом.

Трикутний тип обличчя поділяється на три види – серцеподібний, грушоподібний, трапецієподібний. *Серцеподібний тип* характеризується досить широкими вилицями, що переходять в різко завужене маленьке підборіддя. *Грушоподібний тип* також

відноситься до рідкісних і незвичайних типів. Характеризується візуальної тяжкістю області вилиць і нижньої щелепи, помітно розширюється від області вух донизу, вузькою зоною лоба і тім'яної частиною. Останнім типом є ромбоподібна форма. За пропорціями ромбовидне обличчя близьке до овального, тільки риси не такі плавні [3, с. 5].

Природна асиметрія особи вважається індивідуальною і неозброєним оком практично непомітна. виправляти незначну асиметрію немає необхідності. Але умовно всі причини можна розділити на дві групи: вроджені і набуті. Вроджена асиметрія пояснюється вадами розвитку плода або ж спадковими факторами.

Асиметрія облич робить їх унікальними – такого висновку дійшов турецький фотограф Ерай Ерен (Eray Eren) під час фотоексперименту, в якому досліджував неспіврозмірність та непропорційність людських облич. Узявши оригінальний знімок, фотограф сумістив дзеркальні відображення правої та лівої сторони обличчя. Результат суміщення став окремим портретним зображенням, що тільки віддалено нагадувало оригінальне фото.

У триптиху оригінальна фотографія розміщена ліворуч, експериментальні зображення – в центрі та праворуч. Портретні зображення почасти настільки відрізняються між собою, що можуть здатися знімками різних людей [1, с. 121]. Зачіска – це цілий технологічний процес, у результаті якого навколо голови народжується справжній твір – художній малюнок. Головна цінність зачіски – практичність. Людям з овальним обличчям йдуть практично будь-які зачіски різноманітних форм, у тому числі асиметричні.

Трикутне обличчя. Високі зачіски небажані, оскільки вони лише підкреслять гостре підборіддя і вузьку нижню частину обличчя. Краще врівноважити цей контраст, вибравши довжину волосся до підборіддя і плавно загнув пасма.

Кругле обличчя відрізняють м'які лінії переходу від підборіддя до скул і потім до чола. Перший варіант – пишна висока зачіска, візуально збільшує висоту особи. Другим варіантом є асиметрична зачіска з косим проділом або косою чубчиком, що прикриває більшу частину лоба.

Прямокутне обличчя відрізняють високий лоб, довгий підборіддя, через що висота особи значно перевищує його ширину. В даному випадку зачіска повинна надавати особі додаткову округлість і візуально розширювати його. У поєднанні з прямокутним типом особи

добре виглядає зачіска, коли волосся трохи розпущені на рівні скул, а також довгий чубок до брів, що зменшує висоту особи.

У квадратного обличчя, як правило, широка нижня щелепа і широкий лоб, причому їх ширина зазвичай буває однаковою. При даному типі особи дуже небажані густі чубчика, що збільшують ширину обличчя і підкреслюють тяжкість скул, а також симетричні зачіски і волосся, зачесане назад. Вуха можна відкривати, а бічні і потиличні волосся начісувати. Хвилясті контури оточують верхню частину обличчя і пом'якшують його контури [4, с. 226].

Отже, метою перукаря є створення індивідуального образу кожній людині та втілення перукарських фантазій у реальному житті.

Список використаних джерел:

1. Луканова О.В. Технология парикмахерских услуг. — Ростов-на-Дону: Март, 2002. — 309 с.
2. Ляпич А.Д. Парикмахерское мастерство. — К.: Будівельник, 2015. — 255 с.
3. Смирнова Л.В. Уроки парикмахерского искусства. — СПб.: Паритеты, 2010. — 304 с.
4. Гутиря Л.Г. Сучасна перукарська справа. — Харків: Фоліо, 2003. — 367 с.

УДК 687.03

*Слабійська Наталія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Технології легкої промисловості»,
науковий керівник Марисяк М.О.*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИДІВ СУЧАСНИХ УТЕПЛЮЮЧИХ МАТЕРІАЛІВ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ В ОДЯЗІ

Стаття присвячена порівняльному аналізу видів сучасних утеплюючих матеріалів та використанню їх в одязі. Сучасні утеплювачі для зимового одягу ділять на три групи: синтетичні (штучні), натуральні та змішані. Перший тип краще тримає форму, переносить прання і активне використання.

Крім того, незважаючи на штучність, синтетичні матеріали гіпоалергенні. Синтетичний утеплювач не накопичує бруд і не вбирає запахи, не притягає пил і не створює добродійну мікрофлору для появи кліщів і шкідливих мікроорганізмів [1, с. 15-28].

Однак натуральний утеплювач має перевагу, так як вважається більш

безпечним і теплим. Насправді ефективність утеплювача залежить не тільки від виду, а від якості і технології виготовлення одягу

Для виготовлення утеплювальних прокладок в одязі використовують холсто-прошивні, трикотажні та голкопробивні ватини, голкопробивні та клеєні об'ємні та теплоізоляційні полотна, пух птиць, поролон та інші матеріали [2, с. 8-13].

Натуральний пух або пух з пером екологічний, легкий і довговічний утеплювач для одягу, який за рахунок специфічних природних властивостей не дає вологи вбиратися. Він має високі теплоізоляційні властивості, добре зігріває і підходить для сильного морозу. Однак це алергенний матеріал, тому не рекомендується для новонароджених і дітей грудного віку. Крім того, пух є сприятливим середовищем для розмноження кліщів і добре притягує пил.

Вовна або овчина довговічний і гіпоалергенний матеріал, стійкий до зношування. Тут не скупчуються шкідливі мікроби і комахи. Це відповідний утеплювач для дитячих комбінезонів і конвертів, які зігріють дитину і в мінус 25 градусів. Вовняну підкладку застосовують для курток, пальто і іншого верхнього одягу, для виготовлення теплих штанів, кофт і светрів [3, с. 40-56].

Якісна вовна не колеться, не вбирає піт і сторонні запахи. Вона добре тримає тепло, але при цьому пропускає вологу і не завжди підходить для активної експлуатації. Крім того, вона відрізняється важкою вагою в порівнянні з іншими утеплювачами.

Ватин – це дешевий різновид утеплювачів, до складу якого входить вовна, віскоза, бавовна, синтетичні волокна і відходи виробництва. Відрізняється низькою теплоізоляцією і важкою вагою.

Він утримує вологу всередині і сьогодні застосовується рідко.

Шерстепон – це сучасний утеплювач російського виробництва, який містить натуральну вовну і поліефірні волокна. Матеріал застосовують для виготовлення верхнього одягу, спортивного спорядження та постільних речей [4, с. 56-70]. Відрізняється легкістю і пружністю, високою теплоізоляцією. Однак шерстепон може викликати алергічну реакцію. Крім того, при сильному впливі вологи деформується. Без належної обробки у виробках з'являється міль.

Альполукс – це сучасний теплий і легкий утеплювач, який поєднує натуральну шерсть мериносів і якісне мікрволокно. Включає кращі властивості натурального і синтетичного наповнювача. Добре зігріває і зберігає тепло, безпечний і не викликає алергії, не мнеться і швидко відновлює форму. М'який, пластичний і еластичний матеріал.

Одним з найпоширеніших і доступних синтетичних поліестерових утеплювачів вважається синтепон. Цей матеріал виготовляють за допомогою скріплення поліефірних волокон.

Даний утеплювач відрізняється низькою ціною, об'ємністю і легкістю, досить високими тепловими характеристиками. Однак він має значні мінуси і недоліки, серед яких схильність до деформації, підвищена вологопроникність і недовговічність [5, с. 80-93].

При цьому ізософт і холлофайбер витримують холодну зиму і мороз в мінус 25 градусів. А тінсулейт придатний для використання навіть при температурі нижче, ніж мінус 40 градусів. Крім того, популярності набувають і ультрасучасні утеплювачі для одягу, серед яких шелпер, силікон і термофін.

Список використаних джерел:

1. Піддубна П. О. Оригінальний конструктивний устрій теплозахисної прокладки для одягу / П. О. Піддубна, Г. І. Сеньків // Наукові розробки молоді на сучасному етапі. К: КНУТД, 2019. С. 35-36.
 2. Попович В. Технологія конструкційних матеріалів і матеріалознавство. Кн. 1. Львів, 2002. 120 с.
 3. О. А. Кузін, Р.А. Яцук. Матеріалознавство та термічна обробка металів. Підручник. Львів: Афіша, 2002. 304 с.
- Інтернет ресурси:
4. Сайт "Пропоходи". URL: <https://propohody.com/downpedia-part-2-down-origin> (дата звернення 10.04.21р.)
 5. Жіночий Блог Про Здоров'я, Моду Та Красу. URL: <https://www.ilady.in.ua/2018/07/uteplyuvach-dlya-odyagu.html> (дата звернення 10.04.21р.)

УДК 741

*Станчук Катерина, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Дизайн»,
науковий керівник Липка Р.Б.*

РОЛЬ КОРОТКОЧАСНОГО РИСУНКА ТА НАЧЕРКУ В ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДИЗАЙН»

Одним із основних завдань навчального рисунка та начерку є розкриття шляхів пізнання, прийомів та методів вивчення дійсності. Щоб правдиво відобразити навколишній світ, художник-реаліст повинен відчутти, вивчити закони розвитку життя та його форм. У практиці та теорії начерку, насамперед відзначимо важливість його антимеханічної природи. Це є вагома перевага над довготривалим рисунком, в процесі якого на певній стадії роботи виконавець мусить займатися детальним аналізом маси деталей. Таку перевагу начерку необхідно використовувати у практиці. При розгляді певних моментів у навчанні та практиці начерку доцільно зосереджувати увагу і на виразних якостях рисунка.

У ряді випадків швидкі малюнки виконуються під безпосереднім враженням (або з природи) від тієї або іншої події, зустрічі, не зв'язуючись в уяві художника з майбутньою тематичною

композицією, з конкретним сюжетом [1, с. 22-23].

Особливого значення набуває начерк для розвитку ока, руки й спостережливості юного художника, адже потрібно відкидати деталі і прагнути декількома лініями, штрихами схопити лише саме істотне, характерне для даної моделі [2].

Начерк – це монохромне, неповне, узагальнене зображення предметного світу, яке виконується за короткий проміжок часу. При цьому, з метою прискорити роботу, використовується мінімальна кількість графічних засобів. Натомість зарисовка – це більше повний за начерк, більш вичерпне монохромне зображення предметного світу, яке виконується з природи у відносно коротший проміжок часу ніж тривалий рисунок. Однак різниця між начерком та зарисовкою полягає головним чином у самих засобах роботи. Так, зарисовка виконується з початку і до кінця тільки з

натури, а начерк може бути виконаним не лише з натури, а й по пам'яті, з уяви.

Важливо з самого початку навчання швидкого рисунку розібратись, що є головними, істотно потрібним для узагальненого реалістичного зображення. Сутність предмету захована під його зовнішньою формою, її не можна побачити. Тому, щоб правильно і правдиво зобразити форму, перш за все, треба в ній розібратись, зрозуміти її будову [3, с. 45-46].

Оскільки заняття по рисунку проходять в обмеженому обсязі годин, велике значення мають систематичні самостійні заняття студентів начерками та зарисовками. Усі види начерків особливо важливі для придбання професіоналізму в умінні зображати навколишнє середовище [4].

У процесі рисування результат пізнання й зображення повинен бути однаково об'єктивним для всіх студентів. Вони повинні точно малювати натуру, стежити за правильністю анатомічної будови. Суб'єктивність у даному випадку зайва. Процес малювання полягає у тому, щоб почуття, розум і рука працювали синхронно, в єдиному руслі. Розум повинен допомогти розібратися у сутності відтворюваного, відібрати найважливіше, найхарактерніше з безлічі деталей і подробиць. Тут ми стикаємося з реалістичним та натуралістичним баченням у передачі натури. Намагання її точної передачі виключає натуралістичне копіювання. Натуралізм підкоряється деталі, відтворення натури ведеться бездумно, механічно.

Самовдосконалення особистості якнайтісніше пов'язане з удосконаленням психіки. У будь-якій системі навчання процес самовиховання є взаємодією між об'єктом формування і тим, хто формує [5].

Навчання здійснюється ніби двома шляхами: зовнішнім — коли учень формально, статистично накопичує певну кількість знань і навичок, найчастіше випадкову, аморфну, котра мало використовується у подальшій практиці, або використовується спорадично, періодично, від випадку до випадку [6, с. 155-156].

Коли ж в учня є улюблена справа, визначена мета, система вартостей, то ці глибинні особистісні установки не можуть формуватися без участі самосвідомості поза рамками його активного ставлення до соціуму.

Без сумніву, кардинального і першочергового значення у системі самоконтролю набувають механізми постійного осмисленого структурування, архітектоніки та виразності твору, що створюється.

Організація форми простору безпосередньо взаємопов'язана з його структурою. Під дією «образів відокремлення» простір набуває неоднорідності, стає ніби пульсуючим, пронизується силовими полями.

Аксіоматичним принципом при рисуванні є принцип побудови форми, а не примітивного копіювання її; розуміння форми як архітектури, просторового організму, а не як системи плям чи ліній їхньої взаємодії [7, с. 24-25].

Важлива цілісність сприйняття та передачі пластичного об'єкта. Художник допускає суттєву помилку, коли вважає, що для якісного зображення необхідні однакове відображення усіх частин, однакова їх закінченість. При цьому він не враховує саме тимчасові і просторові взаємодії усередині структури.

Необхідно опанувати форму як систему основних, глибинних структурних якостей, енергетику великих осей, напруг, мас, силуетів.

Потрібно намагатися побачити у природі не якийсь локальний елемент, а систему елементів форми якнайбільше, розширюючи поле сприйняття, намагаючись охопити форму поглядом і фронтально, і у глибину. Це особливо важливо при короткотерміновому рисуванні. Така навичка набувається в основному у самому процесі рисування [8, с. 55-56].

При рисуванні довго однієї окремої деталі чи елемента допускаються одразу дві великі помилки — естетична і психофізіологічна. По-перше, втрачаємо контроль над усією роботою, автоматично перестаємо співставляти й бачити усе комплексно. Це може призвести до розвалу роботи на шматки. По-друге, втомлюється око, яке для адекватного сприйняття та нормальної продуктивної праці вимагає постійної зміни подразників та відновлення чуттєвих стимулів.

Безумовно, одним з найважливіших

принципів створення якісного короткотермінового рисунка є емоційність самого процесу рисування. Це одна з фундаментальних умов [9].

Необхідність аналізу короткотермінових видів рисування назріла давно. Прикро, що довготерміновий академічний рисунок, якому в академіях світу відводиться левова частка часу, не вирішує проблем, розглянутих вище.

Лише оволодіння практичними навичками короткотермінових видів рисування — начерком і короткотерміновим рисунком, дає можливість усестороннього художньо-естетичного розвитку тих, хто вчиться рисувати. Безпосередність, емоційність, виразність, а також образність цих видів рисування — безцінна допомога у вихованні справжнього професійного художника [10].

Список використаних джерел:

1. Баммес Г. Пластическая анатомия и визуальное выражение / Г.Баммес. - С.: Дитон., 2012. 240 с.
2. Барчаи Е. Анатомия для художников / Е. Барчаи.- М.:Єксмо 2008.-344с.
3. Ли Н. Голова человека. Основы учебного академического рисунка / Н.Л.Ли - М.,2009. 264 с.
4. Ли Н.Г. Основы учебного академического рисунка / Н.Л.Ли - М.: Эксмо, 2004. 480с.
5. Дворник Ю.В. Жива вода рисунка / Ю.В.Дворник.- Т.: Богдан 2009. 176 с.
6. Макарова М.Н. Рисунок и перспектива. Теория и практика / М.Н. Макарова -М.: Академический Проект, 2012. 382 с.
7. Норлинг Є. Объёмный рисунок и перспектива / Є. Норлинг.- М.: Єксмо 2004. 160 с.
8. Осмоловская О.В Рисунок по представлению в теории и упражнениях от геометрии к архитектуре / О.В. Осмоловская М.: Архитектура-С, 2012. 412 с.
9. Сухенко В. О. Рисунок / В.О.Сухенко – К.: „BONA MENTE”, 2004. 232 с.
10. Хогарт Б. Рисуем голову человека /Б. Хогарт Мн.: Потурри, 2002. 152 с.

Сулима Тетяна, здобувачОКР молодшого спеціаліста

*III курсу спеціальності «Дизайн»
науковий керівник Кульчицька Л. Л.*

ІСТОРИЧНІ ЗАЧІСКИ, ЯК ОСНОВА ДЛЯ СТВОРЕННЯ СУЧАСНИХ ФАНТАЗІЙНИХ ОБРАЗІВ

Актуальність теми. Сучасного та майбутнього не може бути без минулого. В історії перукарського мистецтва провідне місце займає історія зачіски. У періоди панування різних стилів, форми укладок, зачісок мали свої характерні риси, що відповідали тому чи іншому історичному стилю. Кожна епоха зробила відчутний вклад у сучасність перукарської справи.

Дана пошуково-дослідницька робота проводилась на основі вивчення історичних дисциплін, у яких широко розкривалось питання історії перукарського мистецтва. Проводився аналіз історичних зачісок із зачісками теперішніх років, з розробленими фантазійними образами відомих фахівців сучасності.

Робота включає в себе коротку характеристику певних історичних періодів. Також проводиться опис узагальнення фантазійних зачісок до кожної епохи, в яких відображається конкретний історичний період. Вивчення історії перукарського мистецтва має не тільки пізнавальний інтерес, але й практичну цінність, тому що деякі деталі можна використати й у цей час.

Для фахівця в галузі перукарського мистецтва завжди актуальний пошук і дослідження культурних особливостей різних країн, і історичних періодів. Основна увага модельєрів зазвичай падає на функцію і вид зачіски в той чи інший період. На основі аналізу і історичних фактів вибудовується основа для

створення колекції. Такий тип моделювання називається ретроспективним і це найпопулярніший на сьогодні спосіб створення колекцій. «Переосмислення» зачісок минулого приносить свій нюанс в моду сьогоднішнього дня [1, с. 128].

Перукарі, як і митці, створюють свої роботи в тому чи іншому стилі. На сьогодні існує багато стилів і кожен з них має цікаве історичне минуле. Я створювала образ в фантазійному стилі. *Фантазійна зачіска* – це зачіска яка створюється для споглядання, а не для споживання, вона має яскраво-виражену характерність. Сама назва "фантазійні," або їх ще називають «видовищними» говорить про те, що такі зачіски повинні виробляти на глядача особливо яскраве враження, викликати відчуття, близькі до тих, які відчуває людина при спогляданні творів мистецтва, захоплюючись як красою і образністю форми, так і часто витонченою технікою її створення [3, с. 89].

Протягом віків людина вигадувала нові прикраси, форми зачісок, одяг, нову моду, новий стиль. Формування зачіски проходило під впливом засідок суспільства, кліматичних умов і багатьох інших чинників. Поняття краси змінювались впродовж століть, і ті, що здавались прекрасним в один період, пізніше виглядають потворним і навпаки. Але одне завжди залишене незмінним - прагнення людини виділитися, розкрити свою індивідуальність [4, с. 154].

Для розробки сучасних повсякденних або святкових зачісок використовують спрощені їхні варіанти, стилізують їх, або виконують для певних тематичних вечірок. Так от грецький або римський стиль — є найбільш популярним серед весільних зачісок, зачіски з основним римським елементом — хвилі, також є досить модними. Зачіски які схожі на єгипетські, часто використовує відповідне расове населення. Сучасні зачіски на основі зачісок середньовіччя, або доби відродження чи навіть зачісок ХХ ст. — також заходять своїх шанувальників. У цій науково-дослідницькій роботі,

приділяється найбільша увага зачіскам періоду бароко та рококо, так як помпезність тих періодів дає змогу майстру чи автору максимально розкрити себе у розробці надзвичайно фантазійних образів.

Кожну зачіску, чи вона є сучасною повсякденною, чи святковою, чи фантазійною можна порівняти із історичною, і знайти характерні деталі не в одному періоді. Кожна епоха додала свої корективи у розвиток сучасного перукарського мистецтва. Провідні фахівці індустрії моди ще не раз будуть повертатись до історії у пошуках чогось нового.

Список використаних джерел:

1. Корнєв В. Д. Моделювання та художнє оформлення зачісок / В. Д. Корнєв. – К. : Знання, 2001. – 294 с.
2. Орлов В. Ф. Перукарське мистецтво: підруч. для учнів професійно-технічних навч. закладів / В. Ф. Орлов. – К. : Грамота, 2005. - 351 с.
3. Панченко О. А. Мелирование и прическа / О. А. Панченко. – СПб. : Корона- принт, 2000. – 399 с.
4. Сиромятникова І.С. Історія зачіски: 3-тє видання/І. С. Сиромятникова. – М. :Рипол Класик, 2005. – 322 с.

УДК 687.016 (151.2)

*Сухецька Софія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Технології легкої промисловості»,
науковий керівник Зайкіна І.П.*

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ГРАФІЧНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ПРОЄКТУВАННЯ НОВИХ МОДЕЛЕЙ ОДЯГУ

Індустрія дизайну потребує фахівців, які, по-перше, мають художній смак, креативність і нестандартне творче мислення, а, по-друге – вони спрямовані на постійне професійне й особисте вдосконалення, необхідне для швидкої адаптації у мінливому світі моди та технологій [1, с. 141].

Застосування комп'ютерів і комп'ютерних технологій в дизайні одягу

було предметом досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених.

За останні 15 років захищено декілька докторських і кандидатських дисертацій, що стосуються творчої діяльності студентів мистецьких спеціальностей вищих навчальних закладів, навчального малюнка в професійній підготовці майбутніх дизайнерів, а також використання комп'ютерної графіки під час навчання

студентів-дизайнерів, серед яких для нас важливим є дослідження О.С. Аккуратової, Н.П. Білоцерківської, Л.В. Орешкіної, С.Г.Кулешової, В.В.Мици [1, с. 142].

Однак, проблема ефективного застосування вищезазначених технологій залишається актуальною, так як з'являються нові програмні продукти, нові версії та нові можливості. Мета роботи – дослідити роль комп'ютерних технологій, як ефективного методу розробки майбутніми дизайнерами ескізів та нових моделей одягу.

Проектна діяльність дизайнера одягу – це процес створення одягу із заданими властивостями, відповідно до потреб і способу життя людей. Праця дизайнера одягу тісно пов'язана з художнім проектуванням. Основні робочі категорії дизайнерського (художнього) проектування – образ, функція, морфологія, технологічна форма, естетична цінність [3, с. 38].

Застосування комп'ютерної графіки під час створення та обробки зображень матеріалів і інструментів значно розширили межі художньої творчості дизайнерів, істотно вплинули на структуру їх образотворчої мови, додавши до неї дискретність і, підвищивши керованість, забезпечили можливість детальної розробки структурних елементів одягу та систематизації художньо-виразних можливостей [4, с. 148].

Adobe Photoshop ([ə'dəʊbi 'fəʊtəʃɒp], *Едоубі Фоташоп*) — графічний редактор, розроблений і поширюваний фірмою Adobe Systems. Цей продукт є лідером ринку в галузі комерційних засобів редагування растрових зображень і найвідомішим продуктом фірми Adobe. Часто цю програму називають просто **Photoshop** (**Фоташоп**). Photoshop

головним чином призначений для редагування цифрових фотографій та створення растрової графіки. «**Adobe Photoshop**»- лідер в області графічних програм такого роду, але вона вимагає і відповідних ресурсів від комп'ютера. Програма Adobe Photoshop використовується для роботи з будь-якими зображеннями, які можуть бути введені зі сканера, із цифрового фотоапарата або фотокамери, ескізами, малюнками, фотографіями. При чому ескізи і фотографії програмою сприймаються однаково як растрові графічні об'єкти. Останні версії вже доповненні компонентом з *vec*-графікою. Разом з іншими програмами фірми Adobe він може скласти інтегрований пакет дизайнерських програм, здатний задовольнити найвибагливіші запити.

Програма дозволяє ефективно редагувати ескізи моделей-аналогів з метою створення нових моделей. Для організації каталогів деталей і елементів, що належать створеним моделям, можна за допомогою спеціальних функцій вирізати ці частини зображення і зберегти їх у вигляді самостійних файлів. У випадку повної зміни моделі її використовують, як фон. При цьому окремі деталі. Які взято з бази даних, можна накладати прошарками або малювати у верхньому прошарку нові конструктивні елементи.

Система також представляє широкий спектр можливостей при роботі з кольором і фактурою тканини, де протягом декількох секунд можна змінити колір (функція «заміна кольору» в меню «корекція») або фактуру тканини (функція «текстура» в меню «фільтр»).

Щоб плоске зображення поверхні зовнішньої форми розробленої моделі привести у відповідність з об'ємним зображенням поверхні фігури, необхідно

використати засоби імітації об'єму, тобто досягнути фото реалістичності загального зображення. З цією метою можна використовувати функції «освітлювач» і «затемнювач», а для створення тіні по краях зображення – інструмент для малювання «аерограф».

Xara Designer Pro X - це найшвидше комплексне дизайнерське рішення, розроблене спеціально для того, щоб задовольнити високі запити амбітних і професійних користувачів. Дизайнери - люди творчі. Для фіксації своїх ідей на папері використовують всілякі техніки. Однак, комп'ютер дозволяє значно прискорити процес, полегшити роботу ілюстратора і створити дивовижний образ, який піддається редагуванню і тиражуванню. Існує чимало графічних редакторів, здатних задовольнити вимоги дизайнерів, і не тільки їх, в створенні начерків, ескізів в процесі розробки проекту. Важливо - простота освоєння і дружність інтерфейсу програми. Виконання завдання швидко і просто - ось ті критерії, на які крім функціоналу звертають увагу користувачі.

Цим критеріям відповідає програмне забезпечення Xara Designer Pro X. Неодноразово продемонструвало свою ефективність ПО об'єднує всі пов'язані з дизайном функціональні області в одному зручному в роботі інтуїтивно зрозумілому інтерфейсі. Xara Designer Pro - це графічний дизайн, обробка фотографій, створення ілюстрацій і анімацій, веб-

дизайн і багато іншого в рамках однієї програми.

Багато українських дизайнерів співпрацюють з fashion-художниками для створення принтів, рекламних кампаній, макетів запрошень. В програмі Xara Designer PRO, створення шаблонів з графічними образами жіночих фігур різних типів пропонується виконувати в наступній послідовності: - оцифрування ескізів, які виконані вручну; - імпортування їх в редактор Xara Designer PRO; - створення на їх основі векторних рисунків (шаблонів); - створення каталогу шаблонів жіночих фігур ClipartGallery.

Використання програми САПР CLO3D у виготовленні нових моделей одягу вартує особливої уваги. Сканування людини, зняття розмірних ознак з тривимірного зображення, примірка одягу на віртуального двійника і навіть оцінка ступеня натягу або тиску тканини на ділянки тіла - це не мрії швейників. Вже існують 3D технології, за допомогою яких можна значно спростити і здешевити виробничий процес, а також підвищити якість проектування одягу.

Програмне забезпечення - обов'язковий інструмент для будь-якого професійного дизайнера. Проектування одягу за допомогою спеціальних програм необхідно - вони дозволяють мінімізувати кількість дизайнерських помилок. Професійні ескізи, зроблені в програмах для дизайну, стали вимогою сучасного ринку.

Список використаних джерел:

- 1.Базелюк Н.Л. Комп'ютерна графіка як ефективний метод розробки майбутніми дизайнерами ескізів і моделей одягу.// Методика – Методика – Methodic "Наука і освіта", №6, 2013. 141-144 с.
2. Беспалько В.П. Освіта та навчання за участю комп'ютерів (педагогіка третього тисячоліття) / В.П. Беспалько. – М.: Вид-во Московського психолого-соціального інституту; Вороніж: Вид-во НВО «МОДЕК», 2002. 352 с.
3. Г.Б. Минервин, В.Т. Шимко, А.В. Ефимов и др. – М.: «Архитектура-С», 2004. 288с.

4. Мураховський В.І. Комп'ютерна графіка / В.І. Му-раховський; під ред. С.В. Симоновича. – М.: «АСТ-ПРЕС СКД», 2002. 640 с.
5. Український тлумачний словник видавничо-поліграфічної справи / Уклад. : П. О. Киричок, О. М. Величко, С. Ф. Гавенко та ін.; [за заг. ред. П. О. Киричка]. — К.: НТУУ «КПІ», 2010. 896 с.
6. Устин В.Б. Композиція в дизайні. Методичні основи композиційно-художнього формоутворення в дизайнерській творчості: [навч. посібник] / В.Б. Ус-тин. [2-е вид., уточнив. і доп.]. – М.: АСТ: Астрель, 2006. 239 с.
7. Федосєєва Ж.В. Основні терміни дизайну. Короткий довідник-словник / Ж.В. Федосєєва, Т.В. Литвина. – М. : ВНІПТЕ, 1989. 88 с.
8. Яцюк О.Г. Основи графічного дизайну на базі комп'ютерних технологій / О.Г. Яцюк. – СПб. : БХВ-Петербург, 2004. 240 с.
9. Курс по Photoshop для дизайнера одягу URL:<https://www.youtube.com/watch?v=8eafEwA5pJI> (дата звернення 03.03.2021 р.)
10. Створення ескізів моделей на основі фігури URL:https://www.youtube.com/watch?v=sF5M5Qzm6PQ&ab_channel=%D0%90%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%A4%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D1%82%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%B8%D0%BD%D0%B0 (дата звернення 23.03.2021 р.)
11. Работа дизайнера одежды URL: <http://alena-yurkevich.ru/> (дата звернення 23.03.2021 р.)
12. Работа в Clo 3D URL:https://www.youtube.com/watch?v=4cgC_3DEflw&ab_channel=3DCouture (дата звернення 17.01.2021 р.)

УДК 747: 725.71 (045)

*Фенц Анастасія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
II курсу спеціальності «Дизайн»,
науковий керівник Ткачук Ю. П.*

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТИЛЮ МІНІМАЛІЗМУ В ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ

У науковій роботі розкривається актуальність та особливості мінімалізму в інтер'єрі. Чому вже який рік підряд він переважає в трендах дизайну. Також розкриється суть мінімалізму та його роль у нашому житті.

Актуальність досліджуваної теми. Даний стиль є настільки популярний з кількох причин: зручність, простота та доступність. Оскільки дуже важливо, щоб вибраний дизайн інтер'єру був не тільки естетично гарним, а й функціональним. Також, зараз як ніколи раніше, люди оточені різноманіттям кольорів, великою кількістю реклами, які привертають увагу звідусюди, тому прийшовши до дому,

напевне, найбільше чого хочеться – це спокійної обстановки, яка дасть змогу відпочити.

Мета роботи. На основі різних джерел інформації проаналізувати можливості, які відкриває стиль мінімалізм в інтер'єрі, його особливості та переваги. Дізнатись про нові тенденції в цьому стилі.

Постановка завдання. Проаналізувати наукові джерела про мінімалізм в дизайні інтер'єру. Дослідити сучасні тенденції мінімалізму та його переваги. Кому підходить цей стиль і його основні ознаки; дізнатись про прийоми,

які використовують для оформлення кімнат в стилі мінімалізм.

Результати дослідження. Мінімалізм один з найбільш поширених стилів в сучасному дизайні інтер'єрів, що передбачає продумування всього до дрібниць, раціональне використання простору, зручність та лаконічність.

Останнім часом люди почали більше цінувати простоту форм і функціонал предметів та звертати свою увагу на монохромні та спокійні кольори. Змінились погляди на те, як має виглядати інтер'єр сучасної людини. Мінімалізм не випадково став улюбленим стилем багатьох людей. Він не лише додає охайності приміщенню, але й допомагає використати максимум простору, не нагромаджуючи його. Тобто так людина створює навколо себе середовище, яке не відволікає на дрібниці, а також допомагає не прив'язуватись до речей [2].

Мінімалізм не схвалює випадкових, безладних елементів, все повинно відповідати лаконічності форм і максимальної функціональності. Атмосфера мінімалістичного інтер'єру – це простір і чистота. Людина почуває себе вільною від тягара нагромаджених предметів, це допомагає визначити, що є справді головним [3].

Особливостями інтер'єру в стилі мінімалізм є: відсутність великої кількості декоративних елементів. Зазвичай це

прості та зрозумілі форми; навіть у невеликій за площею кімнаті, після розташування меблів залишається багато вільного простору; важливу увагу приділяється зберіганню речей, їх розміщують по різних системах зберігання, такі як шафи-купе та висувні ящики. Отже стиль мінімалізм не тільки зручний, а ще й легкий для сприйняття [1, с. 49].

Хоч він з'явився ще в II половині ХХ століття, у чистому вигляді мінімалізм зустрічається рідко, тому що вважається «надто стерильним». Однак, правильно створений мінімалізм в інтер'єрі не заважає вашому погляду насолоджуватися відкритим простором та ідеальністю оформлення. Навпаки, за допомогою простого фону, підкреслює родзинку кімнати [4].

Висновок. Від того, яким буде оформлення простору, залежить настільки зручно буде в ньому знаходитись. Час та зусилля, які будуть витрачені для догляду за ним та настрій, який він буде нести. Можна буде визначитись, що для мене є справді важливим в інтер'єрі і чи несуть речі, які знаходяться в ньому справжню цінність. Зосереджуючись на головному, життя стане простішим. Тому дизайнеру інтер'єру дуже важливо знати особливості стилю мінімалізм і те, як створювати правильний сучасний дизайн.

Список використаних джерел:

1. Ахремко В. А. Стили интерьера в дизайне типовых квартир. Москва: Эксмо, 2014. 224 с.
2. Які ідеї мінімалізму можна використати у будь-якому інтер'єрі: 4 прийоми. URL: https://24tv.ua/minimalizm_v_dizayni_interyeru_osoblivosti_stilyu_minimal_m_yak_zrobiti_n1137224 (дата звернення 11.04.2021).
3. Мінімалізм в інтер'єрі. URL: <https://chezaro.com/uk/minimalizmua> (дата звернення 12.04.2021).
4. Дизайн інтер'єру в стилі мінімалізм. URL: <https://www.hgdesign.com.ua/dyzajn-inter-yeru-v-styli-minimalizm/> (дата звернення 12.04.2021).

*Хемій Таня, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Технології легкої промисловості»,
науковий керівник Бончук Н.М.*

ВИДИ ДЕФЕКТІВ ОДЯГУ ТА СПОСОБИ ЇХ УСУНЕННЯ

Стаття присвячена порівняльному аналізу дефектів одягу, їх класифікації, пошуку можливих методів усунення дефектів

Виготовлення виробу – це складний процес, який складається з багатьох етапів. При виготовленні одягу важливо враховувати усі вимоги для запобігання виникнення дефектів у готовому виробі. Тому вивчення дефектів одягу, їх класифікації та способів їхнього усунення є актуальним в швейному виробництві. Внесення необхідних змін в конструкцію одягу, правильний технологічний пошив вимагає знання причин виникнення дефектів одягу та вміння вибирати ефективні заходи для їх усунення. Тому модельєр-конструктор повинен добре вивчити ознаки зовнішнього прояву різних дефектів, знати прийоми їх аналізу, уміти виявляти причини утворення дефектів і вибирати надійні заходи по усуненню їх у готовому одязі. Виготовлення бездефектної продукції швейної промисловості вимагає від фахівців уміння проводити профілактичну роботу з усунення тенденцій, що сприяють появі дефектів одягу на різних стадіях її виготовлення [8].

Дефекти виникають в результаті невідповідності форми деталей виробу формі фігури і можуть бути виявлені в спокійному стані фігури та в динаміці. Сукупність усіх дефектів розбита на 6 груп:

1. недостатні розміри деталі в горизонтальному або вертикальному напрямку;

2. зайві розміри деталі в горизонтальному або вертикальному напрямку;

3. перекося деталі через невідповідність контурів деталі контуру покривається ділянки поверхні;

4. розбіжність просторової форми деталей одягу з формою опорних поверхонь фігури людини;

5. порушення рівноважного положення виробу;

6. дефекти динамічного невідповідності розмірів одягу.

Дефекти одягу поділяють на три групи: конструктивні, технологічні та дефекти моделювання.

Конструктивні дефекти виникають через невідповідність розмірів та форми виробу розмірам і формі фігури людини. Вони проявляються в одязі у вигляді горизонтальних, вертикальних і похилих складок і зморшок, кутових заломів, балансових порушень та дефектів динамічної невідповідності [1].

Технологічні дефекти виникають через викривлення конфігурації конструктивних ліній внаслідок неправильного розкрою деталей швацьких виробів, через невідповідність сполучених розмірів деталей, що з'єднуються, зміщення монтажних надсічок. Дефекти технології пошиття виявляються в недостатньому розтягненні або посадці зрізів деталей, порушенні встановленої ширини швів, не суміщенні монтажних надсічок, кривих строчках, викривленні швів та країв виробу, невідповідності розмірів та перекося прокладок та

підкладки, що складають пакет одягу [1].
Порушення режимів волого-теплової обробки виявляються при виконанні неправильних прийомів формоутворення, не передбачених конструкцією розтягувань та посадок, при викривленні швів та країв виробу.

Дефекти моделювання виникають в одязі в результаті застосування неправильних прийомів конструктивного моделювання, що призводять до втрати достоїнств базової конструкції [4].

Методи усунення дефектів залежать від причин їхньої появи.

Мета пошукової роботи – з'ясувати, що є причиною виникнення дефектів, ознайомитися з їх класифікацією, причиною виникнення та методами усунення.

Об'єкт дослідження – дефекти в одязі.

Предмет дослідження – виготовлення бездефектного одягу.

Список використаних джерел:

1. Колосніченко М.В., Процик К.Л. *Мода і одяг. Основи проектування та виготовлення одягу.* Навч. посібник – К.: КНУТД, 2011. 238 с.
2. Петушкова Г.І. *«Проектування костюма»*, Видавничий центр, 2004. 345 с.
3. Філімонова В.М., *«Найпростіша технологія конструювання одягу»*, Фенікс 2002. 242 с.
4. Рачітская Є.І., Сидоренко В.І., *«Моделювання та художнє оформлення одягу»*, 2012. 265 с.
5. Крючкова Т.О., *«Конструювання чоловічого та жіночого одягу»*, Москва-академія, 2002. 234 с.
6. Методи усунення дефектів. StudFiles: веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/5601420/> (дата звернення: 13.02. 2021)
7. Види дефектів в одязі. KHNU: веб-сайт. URL: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k1153&T=08&lng=1&st=0 (дата звернення: 17.02. 2021)
8. Які дефекти в одязі існують. Studopedia: веб-сайт. URL: https://studopedia.com.ua/1_267367_vidi-defektiv-i-ih-harakteristika.html (дата звернення: 20.02. 2021)

УДК 71.712

Шовдра Андрій, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Дизайн»,
науковий керівник кандидат мистецтвознавства Маркович М.Й.

НАЦІОНАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ У ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ

Стаття присвячена дослідженню та аналізу проектних робіт з ландшафтного дизайну, створенню рекреаційних та відпочинкових зон у етностилі.

З наростанням темпів урбанізації в зонах найбільших міст, якість життя

людей все більше обумовлена ступенем збереження компонентів природного середовища. Поширення містобудівної діяльності, перетворення природи у постачальника ресурсів на практиці приводить до виникнення на базі міста та

його оточення постійної природно-антропогенної структури [1, с. 34].

Формування ландшафту, як складової багаторівневої системи з прямими та зворотними зв'язками, приводить до деформації того чи іншого компонента природи, що може змінити всю систему в цілому. Роль ландшафтного дизайну у вирішенні проблем стійкості міського середовища обумовлена необхідністю поширеного залучення природних ресурсів у екологічну стабілізацію територій. У проектуванні обов'язково використовуються принципи відповідності засобів ландшафтного дизайну функції простору, що забезпечує перехід до стійкого розвитку міської території певного призначення [2, с. 56; 3, с. 76]. Вирішенню складних сучасних проблем великих міст, зокрема формуванню в них ландшафту, паркобудуванню змушує фахівців звертатись до того, що успадкував народний геній.

Поява інноваційних, новаторських рішень часто базується на здобутках народних традицій у поєднанні з останніми досягненнями науки і техніки, звертання до гігантського пласту культурної спадщини, накопиченої народом, дає можливість розширити діапазон композиційних рішень в арсеналі сучасного дизайну. Своєрідним містком, що поєднав минуле з майбутнім, збагачує спадкоємність розвиток усього прогресивного у минулому з новаціями сьогодення – є традиції, які збагачуються пошуками творців, поєднуючи здобутки національної культури з тим новим, що несе наука, техніка, мистецтво.

Національні традиції, що називаються «національним колоритом», це живі, постійно змінюючи особливості, які знаходяться в органічному зв'язку з задачами сьогодення. Значення традицій

має велике значення, тому як використовуючи це джерело можна досягти подолання штампів, одноманітності у створенні повнокровних образів та форм [4, с. 117].

Епоха Відродження є своєрідним рубежем у розвитку ландшафтного дизайну. Для цього періоду характерне прагнення до гармонії ландшафтного та архітектурного ансамблів. До саду було звернуто найпильнішу увагу. Сади Епохи Відродження буяли скульптурними ансамблями, штучними водоймами та розлогими деревами [5, с. 47].

Піком розвитку науки та мистецтва ландшафтного дизайну вважаються 19-20 століття нашої ери. У цей період вся увага спрямована на рослинність, пошук і впровадження нових елементів композиції і прагнення до унісон стилів – ландшафтного дизайну та архітектурного [6, с. 203].

Народні традиції українського способу життя знайшли відображення і в дизайні сучасного житла, оформленого в цьому етнічному стилі. Особливо гармонійно виглядатиме вся садиба в єдиному українському стилі - архітектура будинку, внутрішні інтер'єри приміщень і навколишньої ділянки.

У наш час досить цікавим для архітекторів стає етнічний стиль та традиції українського народу. Сучасні будинки будуються з новітніх матеріалів і оснащуються всіма новинками технічного прогресу, необхідними для комфортного життя, а от їх дизайн багато в чому залежить від захоплень і уподобань їх мешканців. Нікому не хочеться жити в безликому стандартному будинку, кожен господар вибирає дизайн до душі. І зовсім не помилиться той, хто згадає про свої витоки, оточить себе рідними, властивими своєму народу предметами і пейзажами [7].

Підсумовуючи сказане, можна використувати грамотно, зробити висновок. Що у будь-якій порі відштовхуючись від особливостей року можливо створювати оригінальні, ділянки. Світлі відтінки добре красиві, елегантні квіткові композиції. А відображають сонячні промені, тому колористику та підбір квітів необхідно здаються ближчими, ніж насправді. Вони проводити згідно законам поєднання добре відомі і приковують увагу. Такі кольорів. Світлі і темні відтінки люди тони краще використувати в затінених сприймають по-різному. Світлі тони місцях саду, там, де не вистачає спокійні і не викликають бурхливих освітлення. Якщо висадити рослини емоцій. Велика кількість темного, пастельних кольорів на яскравому сонці, навпаки, пригнічує і трохи пригнічує. кольору здадуться занадто розмитими і Втім, і ту і іншу палітру слід блідими.

Список використаних джерел:

1. Гостон Ж. Теория цвета и ее применение в искусстве и дизайне/ Ж.Агостон. — М.: Мир, 1982. 211 с.
2. Алпатов М.В. Композиция в живописи: историч. очерк/ М.В.Алпатов. — М.-Л.: Искусство, 1990. 128 с.
3. Антонович Є.А. Декоративно-прикладне мистецтво/ Є.А.Антонович, Р.В.Захарчук-Чугай, М.Є.Станкевич. — Львів: Світ, 1992. 320 с.
4. Михайленко В. Є. Основи композиції / В.Є. Михайленко, М.І.Яковлев. — Київ: Каравела, 2004. 230 с.
5. Михайлов С. Дизайн архитектурной среды: краткий терминологический словарь-справочник / С. Михайлов (и др). — Казань, 1994. 260 с.
6. Кара–Васильєва Т., Чегусова З. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках «великого стилю» / Т. Кара–Васильєва – К.: Либідь, 2005. – 280 с.
7. Герчук, Ю. Я. Что такое орнамент?: Структура и смысл орнамент, образа Текст. / Ю. Я. Герчук. М.: Галарт, 1998. 326 с. URL: <http://www.dissercat.com/content/dizain-dvumernykh-ornamentov#ixzz33VeDdGer> (дата звернення: 02.04.2021).

СЕКЦІЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

УДК 821.111(410): 398.9

*Гурська Вікторія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Туризм»,
науковий керівник канд.пед.наук Баб'юк О.В.*

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ЇЖА» В АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ЯХ І ПРИКАЗКАХ

Робота присвячена дослідженню науково-теоретичного обґрунтування терміну «концепт» та аналізу пареміологічних одиниць на позначення концепту «їжа».

Характерною особливістю сучасної лінгвістики є дослідження мови в тісному зв'язку з людиною, її свідомістю, пізнанням навколишньої дійсності і практичною діяльністю. Тому на перший план висувається вивчення мови з урахуванням мовної особистості. У зв'язку з цим виявляється особлива значущість проблеми співвідношення мови і мислення, яка вирішується у сучасній лінгвістиці в статусі когнітивного концептологічного напрямку, який передбачає виявлення основних закономірностей утворення абстрактних концептів, що мають репрезентацію у семантичних просторах різних мов[1, с. 37].

Відомо, що знання людей про об'єктивну дійсність організовані у вигляді концептів, абстрактних ментальних структур, що відображають різні сфери діяльності людини. Людина мислить концептами, комбінуючи їх, формуючи нові концепти в ході мислення. Тому концепт розуміється як глобальна розумова одиниця, що представляє собою квант структурованого знання. У даний час вивчення концептів у мові є одним з найбільш перспективних напрямків в лінгвістиці[3, с. 11].

Отже, **актуальність** дослідження полягає в тому, що в роботі на емпіричному матеріалі здійснено системне дослідження засобів мовної репрезентації концепту «їжа», а саме англійських прислів'їв та приказок, проведено кількісні підрахунки та застосовано елементи статистичного аналізу для опрацювання зібраного словникового емпіричного матеріалу.

Об'єктом дослідження є пареміологічний фонд англійської мови. Предметом дослідження виступають пареміологічні одиниці сучасної англійської мови на позначення концепту «їжа».

Мета – визначити структурні елементи концепту «їжа» та проаналізувати пареміологічні одиниці на позначення вказаного концепту. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання наступних **завдань**

- 1) розкрити суть поняття «концепт» та ознайомитися з підходами до розуміння цього поняття;
- 2) визначити методіку формування концепту та способи його аналізу;
- 3) з'ясувати специфіку вербалізації концептів;
- 4) визначити специфіку відбору одиниць для дослідження та їх аналізу;

При виконанні поставлених у роботі завдань на різних етапах дослідження використовувались такі **методи**:

– методи індукції, дедукції та спостереження використано для аналізу мовного матеріалу та викладу основних положень розвідки;

– дескриптивний метод для здійснення систематизації концептів та підходів до визначення поняття «концепт» загалом;

– метод кількісних підрахунків та елементи статистичного аналізу для опрацювання зібраного словникового емпіричного матеріалу.

У сучасних лінгвістичних дослідженнях концепт – термін, що належить до терміносистем багатьох гуманітарних наук: філософія, лінгвістика, літературознавство, культурологія тощо. У науковій літературі є безліч дефініцій цього поняття, адже воно є одним з ключових для дослідження мовної картини світу. На сьогодні не існує єдиного визначення поняття «концепт», адже різні дослідники трактують його по-різному, що створює велику кількість визначень. Термін «концепт» походить з латини: *conceptus* – поняття від *conspicio* – збирати, вбирати у себе; представляти; уявляти, формулювати; утворювати. Попри те, що існує багато розбіжностей у дефініціях різних науковців, більшість дослідників погоджуються з певними основними рисами поняття «концепт»:

1) концепт – це одиниця свідомості, результат когнітивного процесу людини;

2) план вираження концепту в більшості випадків забезпечується засобами мови, тобто він є репрезентованим (вербалізованим);

3) аналізуючи мовні засоби, що репрезентують концепт, можна отримати уявлення про зміст і структуру конкретного концепту.

У нашому дослідженні ми вирішили послуговуватися таким визначенням «концепт», воно, на наш погляд, є

водночас найбільш структурованим та всеохоплюючим: «Концепт – це термін, який поєднує лексикографічну і енциклопедичну інформацію, «найближче» і «найвіддаленіше» значення слова, знання про світ і про суб'єкт, який його пізнає» [3, с. 12].

Роль мови у накопиченні культурних здобутків є очевидною і значною. Мова відображає дійсність і створює картину світу, специфічну й унікальну для кожного народу, етнічної групи, мовного колективу, що використовує її як засіб спілкування. Мова – скарбничка культури, що зберігає свої цінності в лексиці, граматиці, ідіоматиці, фольклорі, художній і науковій літературі, у формах письмового й усного мовлення. За допомогою мовних засобів формуються концепти часу, простору, різноманітних об'єктів та явищ. Мова віддзеркалює як матеріальні сторони життя народу – географічне розташування, клімат, побут, так і духовні сторони носіїв мови – мораль, систему цінностей, менталітет, національний характер. У будь-якому випадку концепт повинен бути названий, інакше подальше його лінгвістичне дослідження виявиться неможливим. Для нашого дослідження ми обрали концепт з назвою «Їжа».

Завдяки етимології можна зрозуміти послідовність становлення семантичних ознак концепту, особливо в тих випадках, коли в ході історичних змін в семантиці якісь ланки розвитку семантики випали і в сучасному її вживанні не фіксуються. Таким чином за допомогою тлумачного словника встановлюємо такі значення лексеми *food*:

a) something that people and animals eat, or plants absorb, to keep them alive

b) something that can be taken in by an animal and used to keep it alive and allow it to grow

У сучасній науці паралельно із термінами «прислів'я» і «приказка» на означення жанру вживається термін «паремія» (від гр. paroimia – притча). Від цієї лексеми утворилися поняття «пареміографія» – записування, збирання прислів'їв та «пареміологія» – наука про прислів'я, їх дослідження, пояснення [5, с. 123]. Проте обидва терміни часто вживаються паралельно або взаємозаміняють один одного. Усі прислів'я можна поділити за значеннями на такі категорії: прислів'я з прямим значенням; прислів'я з прямим і переносним значенням; інакомовлення або прислів'я зпереносним значенням.

Національно-культурна специфіка англійських паремій проявляється у використанні лексичних одиниць, які несуть в собі асоціативно-образну інформацію носія мови, передаючи етнографічні, соціальні, географічні, історичні, відомості, які передаються через антропонімічний компонент (використання імен простих людей, реальних історичних осіб, біблійних персонажів), назви народностей, назви, що відображають елементи соціальної структури суспільства, топонімів (назви міст, територій), назви тварин, які викликають певні асоціативні образи [4, с. 89].

Далека від вишуканої британська кухня зіграла з англійцями злий жарт: за всією нацією закріпився стереотип людей, невибагливих до смаку або зовнішнім виглядом того, що лежить перед ними на тарілці, і в їжі цінують, насамперед, ситність і традиційність приготування.

Тим не менш, прийоми їжі та особливі страви, як і раніше, займають провідне значення у самовизначенні британської нації. Так що не дивно, що і кількість прислів'їв, які звертаються до

понять голоду, ситості і процесу прийняття їжі, надзвичайно велика.

Hunger is a good kitchen. Hunger is the best sauce. Hunger makes hard beans sweet. Hunger never saw bad bread. Hungry dogs will eat dirty puddings [2, с. 10].

Дослівний переклад: Голод – найкращий кухар. Голод – найкращий соус. Голод робить жорсткі боби смачними. Голодний ніколи не бачив поганого хліба. Голодні собаки з'їдять і брудний пудинг.

Значення: З давніх пір британці відрізнялися невибагливістю до способу приготування їжі, справедливо зауважуючи, що, коли відчуваєш голод, уже не до кулінарних делікатесів.

Зважаючи на те, що дослідження базувалося на пареміологічному фонду англійської мови, була також описана специфіка та значущість такого поняття як «фразеологічна картина світу». Особливістю фразеологічної картини світу є її властивість в найбільш яскравій образній формі висловлювати дух народу, його менталітет, закріплювати культурно-історичний досвід пізнання світу у вигляді образних сталих зворотів, які оцінюють явища і предмети, дії та стани і т.д. Тому фразеологічна картина світу містить не тільки раціональну, а й емоційну інформацію про дійсність, що є дуже важливою умовою моделювання концепту на основі фразеологічних одиниць. Паремії займають особливе місце у фразеологічному фонді мови. Так що don't butter your bread on both sides, іншими словами, не спалюйте свічку з обох кінців, і дотримуйтеся давньої заповіді: Breakfast like a king, lunch like a queen and dine like a pauper (Сніданок з'їж сам, обід розділи з другом, вечерю віддай ворові).

Список використаних джерел:

1. Алефіренко М. Ф. Когнітивно-семіологічні аспекти лінгвокультурології. Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Випуск 104 (2). С. 36 – 44.
2. Apperson G. L. English Proverbs and Proverbial Phrases. Detroit, 1969. 22 p.
3. Вільчинська Т. П. Розвиток концептосфери сакрального в українській поетичній мові XVII–XX ст.: автореф. дис. ... д-ра філол.наук: спец.10.02.01. Київ, 2009. С.10-12.
4. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу. Київ: Логос, 2004. 283 с.
5. Пазяк М. М. Українські прислів'я та приказки: проблеми пареміології та пареміографії. Київ: Наук. Думка, 1984. 203 с.
6. Savin P. Phraseology as Autonomous Linguistic Discipline. Bucharest, 2010. №1. P. 60–73.
7. The New Encyclopedia Britannica. Proverb. Chicago: Encyclopedia Britannica, 1994. Vol. 9. 749 p.

УДК 811.111

*Гуцал Ілона, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Дизайн»,
науковий керівник Кузьмінська М.В.*

ВПЛИВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Англійська мова стала справді світовою мовою. Нею володіє близько півтора мільярда осіб. Вісімдесят відсотків наукових досліджень у світі вперше публікується англійською. Нею друкується близько п'ятдесяти відсотків з 10 000 щоденних газет. Англійська мова є рідною для 12 націй, які налічують 350 мільйонів осіб (Велика Британія, Канада, Австралія, Ямайка, Багами, Тринідад та інші), її словниковий запас налічує півмільйона слів. Нині американець чи англієць, подорожуючи світом, може розмовляти лише англійською, розшукати екземпляр "Times", придбати звичний для нього "Big Mac". Англійська мова має міцні зв'язки з іншими мовами індоевропейської сім'ї, якими розмовляє третина людства.

Мова – це явище суспільне, породжене цим же суспільством. Мова та суспільство функціонують, розвиваються невідривно один від одного.

Основною ознакою кожної мови є наявність норм, тобто історично усталених і соціально закріплених правил, які є обов'язковими для всіх носіїв літературної мови незалежно від професійної, соціальної та територіальної належності. Проте, незважаючи на сформовані стандартизовані норми на різних мовних рівнях, для будь-якої мови є характерним те, що вона зазнає тих або інших змін, які відбуваються під впливом різних чинників. Українська мова завжди була відкрита для поповнення лексики з іншомовних джерел [3, с. 27].

Процес запозичення в нашій мові розпочався досить давно, але саме зараз в українську мову проникає найбільше англіцизмів. Причинами запозичень є: всесвітня тенденція інтернаціоналізації лексичного фонду, активізація зв'язків України з іншими країнами, розвиток світового ринку, мода та інші.

Зараз підлітки дуже часто використовують слова англійського походження у повсякденному мовленні. Більшість запозичень знайшла своє місце в молодіжному сленгу, адже саме сленг є головною частиною мовленнєвої культури підлітків. Таким чином, кожна людина, сама того не помічаючи, використовує у своїй щоденній мові запозичені слова. Інтерес до англіцизмів особливий, у чому, на мій погляд, це і стало актуальністю роботи.

Вивчаючи англійську мову, ми помічаємо, що багато слів іноземної мови дуже схожі на наші, українські. Мене зацікавили запозичення, і це стало одним із мотивів вибору цієї теми.

Метою роботи було з'ясувати основні закономірності використання англіцизмів у різних сферах життя сучасного українського суспільства, виявити їх основні переваги та недоліки. Дізнатися у яких сферах діяльності українців вживання англіцизмів найбільш розповсюджене. Яке значення мають англіцизми та їх аналоги в сучасній українській мові.

Поставлена мета передбачала виконання таких завдань як дати визначення поняття «англіцизм», визначити причини мовних змін під впливом англійської мови, найрозповсюдженіші англіцизми та їх еквіваленти, типи англіцизмів за

характером запозичення, псевдоангліцизми, досліджувалось процес використання англіцизмів у мовленні серед одногрупників, англіцизм у молодіжному сленгу, з'ясовувалось ставлення підлітків до запозичених слів.

Предметом дослідження було функціонування, структура та частота вживання англійських слів у сучасній українській мові. У роботі були використані такі методи, як спостереження над мовними одиницями, описовий метод, метод порівняння та зіставлення, аналізу й синтезу інформації, опитування, анкетування.

Теоретичне значення полягає в подальшому дослідженні поширення та використання англіцизмів в українському мовленні, а також дискусії вітчизняних лінгвістів щодо їхнього позитивного чи негативного впливу на мову.

Практичним значенням дослідження було використання результатів теми, хто цікавиться процесами, які відбуваються в сучасній українській мові під впливом англійської мови.

Матеріалом для проведення дослідження стали статті та праці науковців та результати частотності вживання англіцизмів у мовленні серед молоді та моїх одногрупників, які були одержані внаслідок самостійного аналізу та підрахунків досліджуваних мовних одиниць.

Список використаних джерел:

1. Ажнюк Б.М. Англіцизми в сучасній українській, російській і чеській мовах / Мовознавство 2-ге вид. Київ, 2008. С. 191-197.
2. Ажнюк Б.М. Мовні зміни на тлі деколонізації та глобалізації. /Мовознавство 3-те вид. Київ, 2001. С. 42-43.
3. Англійські слова в українській мові // Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія. Київ: Наукова думка, 1973. С.140.
4. Гальчинський А. С. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти. Київ: Либідь, 2006. С. 312.

5. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія / за ред. І. К. Білодіда. Київ, 1973. С. 23.
6. Огієнко В.П. Англiцизми в сучасній українській мові / Ковальська Н.В., Шматок Т.Г. Матеріали І-шої Всеукраїнської науково-практичної конференції Соціокультурні та етнолінгвістичні проблеми галузевого перекладу в парадигмі євроінтеграції. Київ, 2008. С. 122.
7. Панасюк І. М. Англiцизми навколо нас: аномалія чи норма? URL: http://irynapanasiuk.blogspot.com/2015/10/blog-post_25.html (дата звернення 03.04.2018)

УДК 811.112.2

*Ленько Тетяна, здобувач вищої освіти
І курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник Галонжка О.В.*

ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ В ТЕКСТАХ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Сьогодні відкритість суспільства приводить до значного розширення кругозору та обсягу знань в області іноземних мов. Мова являє собою живу рухливу систему, яка змінюється і розвивається разом із зміною і розвитком історії та мислення народу – носія цієї мови. Взаємозбагачення мов – це один із шляхів еволюції мов світової спільноти. Воно характеризує розвиток мовних систем з найдавніших часів і, природно, не може виявити себе зараз – в епоху суттєвих зрушень у гуманітарній, науково-технічній та інших сферах. Екстралінгвістичними чинниками актуальності теми слід вважати загальну проблематику з опрацювання німецьких текстів публіцистичного характеру, в яких спостерігається вживання запозичених слів. Також необхідність в інтенсивному спілкуванні з людьми, які користуються іншими мовами. А це важлива умова не тільки для безпосереднього запозичення лексики із цих мов, але й для прилучення носіїв української та німецької мови до інтернаціональних термінологічних систем. В останні роки в німецьку та українську мови стало проникати все більше англійських слів. Англійська мова

збагатила обидві мови численними синонімами і новими поняттями.

Англiцизм – різновид запозичення; слово, його окреме значення, вислів тощо, які запозичені з англійської мови або перекладені з неї чи утворені за її зразком. У переважній більшості – це слова, що стосуються: техніки, політики, економіки, торгівлі, спорту, культури.

Основними сферами запозичень є: техніка: комбайн, комп'ютер, конвеєр, принтер, радар, тендер, трактор; мореплавство: аврал, ватерлінія, дрейф, катер, мічман, трап, шквал; політика, економіка, торгівля: банкнота, бізнес, блеф, бойкот, бос; спорт: аут, бокс, волейбол, гол, голкіпер, нокаут, раунд, рекорд; одяг, тканини: вельвет, джемпер, піджак, піжама, плед, смокінг; їжа, напої: біфштекс, кекс, пудинг, ром, сандвіч, торт; культура: гумор, джаз, клуб, комфорт.

Процес запозичення іншомовних слів неоднозначно впливає на розвиток німецької мови. Так, з'явилося таке поняття, як денгліш. Денгліш (нім. Denglisch) – мовне явище, сучасний німецько-англійський «суржик», саме

слово «денгліш» складається із назв цих мов – нім. Deutsch + ENGLISCH.

З одного боку, відбувається збагачення мови, але, з іншого боку, витісняються власні елементи, що замінюються на слова з подібним значенням. Вони виконують роль збагачення словникового складу загальноновживаної мови.

Як відомо, процес оновлень у лексиці за допомогою запозичень відбувається постійно, але є періоди в розвитку мови, коли він особливо інтенсивний. Вплив англійської мови на мову німецької преси був незначний до 90х років ХХ століття. На даний період процес прогресуючого проникнення англіцизмів в німецьку мову посилюється. Стає очевидним, що німецька мова у всіх сферах сучасного суспільного життя (від простого візиту в магазин до складних наук) замінена нечуваною кількістю англійських слів і навіть повністю ними витіснена. У такій тенденції лінгвісти бачать небезпеку, оскільки німецька мова може втратити свою виразність і експресивність, а можливо і взагалі майбутнє існування.

Проблема надмірного вживання англіцизмів хвилює не лише фахівців, але й простих громадян. Тенденція збільшення словникового складу німецької мови за допомогою англійських запозичень прийняла поширені форми. Дана проблема вийшла на державний рівень. Причому важливо підкреслити, що так звана «мовна політика» - це явище, характерне не лише для Німеччини. Вчені намагаються з'ясувати шляхи і причини такого масштабного проникнення англійської лексики в німецьку мову. Головною причиною вони вважають настирливість реклами по радіо, телебаченню та в пресі. Крім цього в самій пресі – газетах і журналах різної

тематики – люди постійно натрапляють на англіцизми [4, с. 78]. Причому зазначено, що нові запозичення мають схвалення й підтримку саме у людей, які є обличчям засобів масової інформації (радіо, телебачення, преси), й у молодих носіїв мови. Мабуть ці слова відповідають духові часу. Найбільш «молоді» англіцизми слід шукати у сфері сучасних видів комунікації, інтерактивних зв'язків та інтернету. Багато предметів побуту увійшли в мову під іноземними назвами.

Сучасна молодіжна преса має мовностилістичну специфіку, що відрізняє її від художньої чи наукової літератури, від усних висловлювань у повсякденному житті. Ця своєрідність – наслідок тривалого відбору мовновирозних засобів, найбільш відповідних тому соціальному завданню, яке виконує преса як певний вид масової інформації [1, с. 14].

Важливою властивістю преси є прагнення до стислості, до економії журнально-газетної площі, супроводжується своєрідним мовним процесом. Універсальної рисою німецькомовної молодіжної преси є також експресивний акцент, тобто пошук нових, свіжих засобів вираження – слів, образів, стилістичних прийомів. Разом з тим, як вже зазначалося, мова преси збагачена величезною кількістю стандартних виразів і кліше. «Нове» в газеті дуже швидко стає відомим, перетворюється на старе [1, с. 17].

Аналізуючи німецькомовну молодіжну пресу, не можна не помітити очевидного зниження мовного стандарту, що супроводжується активним вторгненням елементів розмовної мови. Наприклад: geil, Tussi, erziehungskiste, ouden, Banker, absahnen. На перший план при виборі мовних засобів у газеті виступають фактори знаходження

оптимального способу передачі інформації, стимулювання до неї інтересу читача. І одним із засобів створення експресивності є стійкі вирази.

Опрацювавши велику кількість журналів та газет різної тематики німецькою мовою, а саме спорт, автомобілі, мода, психологія, комп'ютерні технології та медицина, можна зробити висновок, що англiцизм є досить поширеним явищем. Читання статей з подiбною термiнологiєю дуже цікаве та пiзнавальне. З одного боку вони збагачують мову та роблять інформацію більш модерною, а з іншого вимагають від читача знання та розуміння того чи іншого терміну.

Під час аналізу друкованих матеріалів німецької преси, майже в кожній вживався один або ж більше англiцизмiв.

Функціями англійських слів є зменшення тавтології та поширення синонімічного ряду, влучне використання терміну, який не має аналогу в німецькій мові та прагнення до стислості. Англiцизми вносять свій колорит.

Незважаючи на велику кількість англійських запозичень, німецькі еквіваленти англiцизмiв у пресі продовжують займати більш високі місця. Це дозволяє стверджувати, що німецька мова не здає своїх позицій і залишається головною мовою німецької преси.

Список використаних джерел:

1. Коломієць К. М. Новітні запозичення з англійської мови в німецькій суспільно-політичній лексиці // Вісник Запорізького державного університету, 2002. № 2. С. 12-19.
2. Котвицька В. Адаптація англiцизмiв у сучасній німецькій мові. Одеський лiнгвiстичний вiсник. 2013. №1. С. 62-67.
3. Падалка Р., Ратушна О. Використання англiцизмiв в німецькій мові (на матеріалі німецьких молодіжних журналів). Духовність особистості: методологія, теорія і практика. Київ : Видавничий центр КДЛУ , 2016. №4. С. 129-137.
4. Пастух І. Німецький сленг: інтегративні особливості англiцизмiв сьогодення. Київ : Видавничий центр КДЛУ, 2010. № 4. С.76.
5. Федорець С. А. Мова реклами як джерело поповнення іншомовної лексики // Лiнгвiстичні дослідження: Науковий вiсник. Харків : ХДПУ, 2007. № 3. С. 140 - 148.

УДК 811.111: 81'373

*Обшарська Аліна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Дизайн»,
науковий керівник Сисоєва О.О.*

ЗАПОЗИЧЕННЯ У ЛЕКСИЦІ МОДИ

Робота присвячена вивченню лексики англійської мови з аналізом окремих моди. Метою роботи є дослідження та структурних і семантичних аспектів аналіз запозичень та неологізмів на одиниць фактичного матеріалу матеріалі лексики індустрії моди в дослідження. британському варіанті сучасної

Об'єктом дослідження виступають лексичні одиниці сфери індустрії моди в британському варіанті сучасної англійської мови.

Предмет дослідження: неологізми та запозичення, вживані у сфері індустрії моди (згідно з сучасною лінгвістичною концепцією ми відносимо запозичення саме до розряду неологізмів) та їх семантичні та структурні особливості.

Структура роботи обумовлена метою та основними завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків.

Мода користується великою популярністю та притаманна лише людині. Мода завжди викликала особливе ставлення людей до себе з самого першого дня її появи. Як відомо, точний день появи моди не встановлено, але багато спеціалістів вважають, що саме XIV століття є століттям народження моди.

Відомо, що слово «мода» (французьке «mode» та німецьке «Mode») утворилося від латинського «modus» - міра, правило, приписання, засіб, образ. В англійській мові також існує слово «mode», але в значенні «мода» воно використовується не так часто, як у німецькій та французькій. Основним словом для відображення моди служить слово «fashion»[3, с. 56].

В індустрії моди, як і в будь-якій іншій професійній сфері, існують свої професійні терміни. Мода як особливий феномен людської культури відображає еволюцію сучасного суспільства. Лексика сфери моди вимагає наукового вивчення. Кожна культура створює свою мову одягу та моди. Назви одягу можуть розповісти нам про побут та історію народу, повідомити про сучасні тенденції моди й культури[2, с. 105]. Назви колекцій одягу,

парфумів, косметики, аксесуарів одного дизайнера є вербальним відображенням його світогляду, витонченого смаку, особливого ставлення до світу, бо тільки одарована людина може створювати грандіозні вироби, від яких паморочиться розум.

Взагалі, не тільки одяг чи аксесуари можуть бути елементами термінології, а й професійні команди моделі, так званий лексичний склад слів, що може зрозуміти тільки та людина, яка працює в індустрії моди. Наприклад, about face - поворот в протилежну сторону на 180 градусів; angle - ракурс; apparel - вбрання; appearance fee - плата за участь чи проявлення на будь-якому заході; client - фірма, яка наймає моделей для роботи; commentary - текст, який супроводжує показ моделей, fitting - примірювання; freelance - модель, яка працює без агента чи менеджера; full-length shot - фотографія в повний зріст, replica - репліка - фейк, але виповнений охайно та обережно з недорогих матеріалів, catwalk - подіум, scout - людина, яка займається пошуком нових перспективних моделей» Наведемо приклади з термінів одягу: frock-coat - сюртук, funnel neck - комір-труба, dodo - старомодний, bucket hat - панама, aigrette - прикраса на капелюшку у вигляді жмутка пір'я [6, с. 34].

Сучасна термінологія моди охоплює наступні тематичні групи: тканини і матеріали, крій і шиття, універсальний одяг, жіночий гардероб, чоловічий гардероб, дитячий гардероб, верхній одяг, нижня білизна, професійний одяг, дизайн одягу та аксесуари, взуття, головні убори, стиль, фасон. Важливим є розглянути як саме формуються англійські терміни індустрії моди. Загалом, як і для будь-якої термінологічної системи, термінології індустрії моди характерні такі основні способи творення:

1) морфологічний спосіб (за відповідними словотвірними моделями: афіксація, словоскладання, скорочення);

2) семантичний, що реалізується за допомогою розвитку спеціальних значень у словах природної мови;

3) спосіб запозичення

Запозичення – називання наукового поняття іншомовним словом. Основний обсяг лексики, запозиченої англійською термінологією моди, складають терміни французького походження (couturier – дизайнер), також є запозичення з іспанської (bolero – болеро, sombrero – капелюх з широкими полями), індійської (sari – сарі)

Також формування англійської термінології індустрії моди відбувається за допомогою неологізації, а саме появи нових слів та нових значень, які з'явилися у «старих» слів [1, с. 18].

Наприклад, деякі модельєри дають назви старим речам, аби не повторюватися. Це такі слова, як killer jeans – потерті джинси, whorts – зимові шорти, які носяться поверх теплих панчіх. Тобто ці речі завжди існували, але стали називатися по-іншому, щоб справити враження на потенційних модників і модниць. Інші ж, навпаки, вигадують щось неординарне і нове, таке, аналогів чому поки не існує, для того щоб привернути увагу покупців і зробити прорив у світі моди (mankini – чоловіче бікіні)

З'ясувалось, що найпоширенішими способами створення неологізмів є зрощення і словоскладання.

Зрощення – сполучення або усіченого кореня одного слова з цілим словом, або сполучення двох усічених коренів (swaket – свакет – светр схожий на жакет). Також популярним є такий спосіб творення неологізмів, як словоскладання (sundress –

сандрес – зручне плаття на будь-який випадок).

Нові слова в модній індустрії утворюються також префіксальним способом (ultra-femme – надзвичайно жіночна) та суфіксальним способом: (fashionista – фешионіста – термін, який описує жінку зі схильністю до покупок та вмінням підбирати речі) [4, с. 71].

Покази чоловічих і жіночих колекцій надихають людей на появу великої кількості неологізмів. Редактори модних журналів часто не знаходять слів для опису чудернацьких творінь модельєрів. Наприклад, так виникло слово «roots» (від pants (штани) і boots (черевики)) – для речі з жіночої колекції. Це шкіряні брюки, з'єднані з чобітками.

Особливий вплив на словник неологізмів сфери моди зробило активне залучення чоловіків до фешн-індустрії.

У результаті з'явилася ціла низка нових термінів, що позначають предмети одягу чоловічого гардероба: чоловічі труси manties («мусіки») – від двох слів man (чоловіки) і panties (трусики); чоловічі сандалі mandals («мусоножки, мушельки»); чоловічі колготки mantyhose ("мулготки"); чоловічий варіант дамських сумочок murses ("мумочки"); mankle (вживається на позначення оголеної чоловічої гомілки), mamil (чоловік середнього віку, який носить лайкрові колготи) і mullet dress (жіноча спідниця, коротка спереду й довга зі спини). Впливові люди в індустрії моди тепер мають свою кодифіковану назву – «модний пакет» (fash pack) [5, с. 135].

Отже, в ході дослідження було визначено, що мода є культурним феноменом, який постійно змінюється та доповнюється під призмою смаків і поглядів суспільства. Через зміну смаків суспільства та появу все більшої кількості нових дизайнерів, а, відповідно, і модних

трендів з'являються нові лексеми на неологізми та запозичення.
позначення стилів та видів одягу –

Список використаної літератури

1. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу / Ірина Василівна Андрусак // Проблеми романо-германської філології: Зб. наук. пр. / Ужгородський нац. ун-т [ред. кол.: М.М. Полюжин та ін.]. Ужгород, 2002. С. 17–21.
2. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах / Т. Р. Кияк // Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка, 2007. № 32. С. 104–108.
3. Коваленко Г. М. Англійська лексика моди ХХ–ХХІ століть: дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 / Г. М. Коваленко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ. : [б. в.], 2005. – 244 с.
4. Косенко О. П. Неологізми у фешн-індустрії / О. П. Косенко // Спецпроект: аналіз наукових досліджень : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. у 7 т. Дніпропетровськ : Біла К. О., 2012. Т. 4. С. 71–73
5. Птуха В. Словотвірна деривація номінацій одягу з національно-культурним компонентом семантики в англійській та українській мовах / В. Птуха // Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. Дрогобицького держ. педаг. Зимомря]. –Дрогобич : Посвіт, 2015. Вип. 11. С. 134–140.
6. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <https://www.ldoceonline.com/>

УДК 81'42.801

*Романовська Анна, здобувач фахової передвищої освіти
І курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»,
науковий керівник канд. філол. наук Гайда О.М.*

ПОНЯТТЯ СЛОВСПОЛУЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ГРАМАТИЦІ

Словосполучення, як синтаксичної одиниці, вивчали чимало науковців, проте й досі залишається багато питань, пов'язаних з їх систематизацією та перекладом. З-поміж основних проблем сучасного синтаксису можна виділити проблему класифікації атрибутивних словосполучень за семантико-синтаксичними відношеннями. Семантико-граматичні відношення між компонентами словосполучень вивчали Д. Р. Ханах [6], О. В. Бурлакова [1], О. Д. Мешков [3], Т. А. Туліна [4], Ю. В. Фоменко [5], Харитонов І. К. [7] та ін., проте й наразі воно залишається спірним.

Словосполучення вказують на семантичне і граматичне об'єднання двох або кількох повнозначних слів, одне з яких є головним, а інші залежними. Лексичне значення головного слова виступає цілком самостійно, а лексичне значення залежного слова служить для уточнення чи поширення значення головного [7, с. 54].

Залежно від того, яке слово є головним (стрижневим) у словосполученні, розрізняють іменні, в яких стрижневим словом виступають іменники, прикметники, числівники й займенники (англ. *all of them* – всі вони, *first step* – перший крок), дієслівні, де

стрижневим словом є дієслово (англ. *to want to say* – *хотіти сказати*), і прислівникові, де головним словом є прислівник (англ. *well enough* – *достить добре*) [2, с. 54].

Підрядні словосполучення за характером вираженого в них зв'язку поділяють на:

1. атрибутивні, в яких залежне слово називає ознаку (англ. *black negro* – *чорний негр*, *the farm of the brother* – *ферма брата*). В англійській мові будь-який іменник, що стоїть перед іншим іменником, виконує атрибутивну функцію (*table tennis* – *настільний теніс*, *tennis table* – *тенісний стіл*; *stone wall* – *камінна стіна*, *wall stone* – *камінь із стіни*);

2. об'єктні, в яких залежне слово є об'єктом (англ. *to make a report* – *зробити доповідь*, *to send a telegram* – *послати телеграму*);

3. релятивні, в яких залежне слово є релятивом, тобто називає щось, чого немає у самому стрижневому слові, але пов'язане з ним певним відношенням (англ. *to speak slowly* – *говорити повільно*, *to walk in the park* – *гуляти в парку*) [8, с. 61].

Зі структурного погляду словосполучення можуть бути двокомпонентні, трикомпонентні і чотирикомпонентні. Двокомпонентні словосполучення утворюються на основі одного зв'язку (*magnificent performance*; *merate merger*). Три- й чотирикомпонентні словосполучення утворюються на основі подвійного й потрійного сильного зв'язку (*paid letter of credit*, *consumer price index*). Трикомпонентні словосполучення можуть бути також утворені на основі поєднання сильного зв'язку і такого слабого зв'язку, який неможливий без

сильного (*to show the way for tourists*, *open the door to guests*) [4, с. 57].

Стосовно підрядного зв'язку слід розрізняти два його різновиди: сильний і слабкий. Сильний зв'язок виникає в тих випадках, коли слово вимагає поширення, тобто коли поширення слова передбачене й зумовлене його лексико-граматичними властивостями; без поширення воно не є самодостатнім.

За слабого зв'язку, який визначається тільки частиномовною належністю головного (стрижневого) слова, реалізуються означальні відношення (*important event*, *student book*) [7, с. 95].

Словосполучення, група виразів, утворена за нормами мови з двох або більше повнозначних слів, пов'язаних між собою синтаксично, використовувана як лексично-семантичний матеріал номінативної (знакової) функції в реченні й поза ним [5, с. 64].

За зовнішньо-синтаксичними зв'язками словосполучення поділяються на сурядні (перелікові-безсполучникові та сполучникові єднального, розділового й зіставно-протиставного характеру), що утворюють незамкнені ряди чи пари слів, і на підрядні словосполучення. У підрядних словосполученнях одне слово завжди головне, інші залежні.

За головним словом словосполучення поділяються на субстантивні-безприйменникові та прийменникові. За внутрішньо-синтаксичними зв'язками словосполучення поділяються на атрибутивні, предикативні з предикативно-атрибутивними, аппозиційні, об'єктні й обставинні: просторові, часові та причинкові [4, с. 35].

Щодо атрибутивних сполучень, то вони представляють собою найбільш розповсюджений тип вільних словосполучень в сучасній англійській мові.

Атрибутивними словосполученнями виступають такі, у яких головне слово позначає предмет, а залежне окреслює його ознаку. З-поміж словосполучень з атрибутивними відношеннями домінують словосполучення із залежним

компонентом, який виражає узагальнену ознаку (прикметник, займенник, дієприкметник) [6, с. 15].

Дослідники вказують, що особливий інтерес для перекладу представляють препозитивні атрибутивні групи, тобто такі словосполучення в сучасній англійській мові мають цілу низку специфічних особливостей, які вимагають специфічних перекладацьких рішень і майстерності.

Список використаних джерел:

1. Бурлакова В. В. Синтаксические структуры современного английского языка. Москва : Просвещение, 2005. 111 с.
2. Волкова Л. М. Теоретична граматика англійської мови: сучасний підхід. Навч. посібник. Київ : «Освіта України», 2010. 256 с.
3. Мешков О. Д. Словообразование современного английского языка. Москва : Высшая школа, 1976. 187 с.
4. Туліна Т. А. Функціональна типологія словосполучень. Київ : Просвіта, 1976. 165 с.
5. Фоменко Ю. В. Проблема словосполучення в сучасній англійській мові. Київ, 1988. 180 с.
6. Ханах Д. Р. Атрибутивные словосочетания в русском и английском языках (сопоставительно типологический анализ): дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.01. Майкоп, 2007. 29 с.
7. Харитонов І. К. Теоретична граматика англійської мови. Вінниця: Nova knyha, 2006. 245 с.
8. Alexeyva I. Theoretical English Grammar course. Vinnytsya: Nova knyha, 2007. 208 с.

СЕКЦІЯ КОМП'ЮТЕНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

УДК 004.432.2

*Іванчук Мар'яна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курс, спеціальності «Туризм»,
науковий керівник Гавришків Н.Г.*

ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасному світі вже неможливо забезпечити ведення туристичного бізнесу без впровадження й застосування новітніх інформаційних технологій. Сучасне суспільство характеризується швидким розповсюдженням нових інформаційних технологій і радикальними змінами соціально-економічного життя під впливом цих процесів. Активне впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність туристичних підприємств є необхідною умовою їх успішної роботи, оскільки точність, надійність, оперативність і висока швидкість обробки та передачі інформації визначає ефективність операційних та управлінських рішень у цій сфері. Великі капітальні вкладення в нові технології приведуть до вертикальної, горизонтальної та діагональної інтеграції туристичних підприємств [1].

Метою статті є дослідження ефективності та переваг використання сучасних інформаційних технологій, поглиблене їх вивчення та перспективи застосування на підприємствах туристичної галузі.

Зростання рівня життя, особистого доходу, рівня освіти підвищує інтерес людини до подорожей та можливостей здійснювати їх як у своїй країні, так і за її межами, а висока якість туристичного продукту робить туризм привабливим для багатьох людей.

Конкуренція на ринку туристичних послуг також обумовлює підвищені

вимоги до професійних якостей керівників та спеціалістів що, насамперед, передбачає оволодіння фундаментальними знаннями теорії й практики управління з урахуванням галузевої специфіки, а також уміння активно використовувати інформаційні технології у своїй професійній діяльності. Саме тому активне впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність туристичних підприємств є необхідною умовою їхньої успішної роботи, оскільки точність, надійність, оперативність і висока швидкість обробки та передавання інформації визначає ефективність управлінських рішень у цій сфері [1].

Загальносвітовою тенденцією розвитку туристичного ринку провайдерських послуг є надання готелям пакету послуг, пов'язаних із просуванням на різних ринках із акцентом на глобальні системи бронювання (Global Distribution System – GDS) [1].

До глобальних відносять чотири основні системи бронювання:

- Amadeus;
- Galileo;
- Sabre;
- Worldspan.

Amadeus - провідна Глобальна Розподільча Система, що забезпечує в режимі реального часу доступ до ресурсів провайдерів туристичних послуг (авіакомпаній, готелів, компаній з прокату автомобілів, страхових компаній тощо) та

розподіл цих ресурсів серед туристичних агентств 139 країн світу. Система Amadeus надає доступ до ресурсів 513 авіакомпаній (в тому числі й 11 російських), що становить більше 95% світового ринку регулярних пасажирських авіап перевезень, а також 52 731 готелів, об'єднаних у 322 готельні ланцюжки, 46 компаній з прокату автомобілів і дозволяє працювати з продуктами туроператорів, залізницями, круїзними і страховими компаніями [2].

Одна з провідних глобальних систем бронювання в світі – Galileo, яка є серйозним конкурентом Amadeus, оскільки позиції її у світі вельми сильні. Система резервування Galileo – є однією з самих передових систем бронювання в технічному відношенні.

Саме Galileo однією з перших надала агенствам Windows-версію системи резервації. Програма Premier дозволяє агенствам повністю автоматизувати роботу по обслуговуванню клієнтів. Наприклад, вести клієнтські бази даних. Створювати власні екранні форми та меню, зберігати запити, що найбільш часто повторюються тощо.

Система Galileo - це цілий комплекс вбудованих підсистем, кожна з яких призначена для виконання завдання здобуття повної інформації і забезпечення простого доступу до ресурсів 527 авіакомпаній, 202 готельних ланцюжків, прокату автомобілів в 14500 містах, а також для бронювання круїзів, турів, квитків в театри і перегляду відомостей про тарифи, погоду, візи, і багато що інше. В системі Galileo представлені 493 авіакомпаній світу, причому більше половини з них - в режимі прямого доступу; понад 50 тисяч готелів; 431 туроператор, 9 круїзних груп. Системою Galileo вже користуються в 38 тисячах агентствах Європи, Америки, Азії і

Африки, оскільки робоче місце, обладнане системою Galileo, забезпечує можливість використання широкого спектру підсистем Galileo (Applications), пакетів спеціальних прикладних програм автоматизації трудомістких операцій на базі сучасної операційної системи Windows [3].

Не менш відома в світі система бронювання Sabre, яка створена в 1964 р. авіакомпанією American Airlines. Підсистема бронювання місць в готелях створена в 1976 р. Система забезпечує доступ до широкого спектру туристичних послуг, здійснює продаж туристичних продуктів, дистрибуцію і розробку технологічних рішень для туристичної сфери. Sabre працює в 45 країнах світу і забезпечує:

- інформування про надання послуг перекладачів, багатомовних гідів, оренди автомобілів, бронювання місць в готелях, організацію екскурсій, відвідування культурних заходів, прогноз погоди, курси валют і т.д.;

- спрощений пошук самих низьких цін за переліт (за допомогою запиту по критеріям);

- введення нової програми по бронюванню місць на залізничних шляхах, автобусах і пасажирських судах;

- демонстрацію географічних карт, відео та фотознімків місць відпочинку, готелів і визначних місць з використанням приблизно 150 критеріїв для вибору потрібного клієнту розміщення [4].

Worldspan входить в четвірку ведучих в світі глобальних комп'ютерних систем бронювання (КСБ). Створена в 1990р. Вона вважається наймолодшою комп'ютерною системою бронювання, проте коріння системи іде дуже глибоко. Worldspan вважається такою, що найбільш динамічно розвивається із всіх систем глобального резервування у світі.

Worldspan завжди вносить безліч нововведень, забезпечуючи користувачів продукцією та послугами, які відповідають ринковому попиту, створюючи надійні рішення, що надають можливість авіакомпаніям залишатися конкурентоспроможними [3].

Разом ці системи нараховують приблизно 500 000 терміналів, установлених у готелях по всьому світу, що складає близько 90% ринку: не випадково їх називають «золотою четвіркою». 10% займають регіональні системи резервування та системи, які знаходяться в стадії злиття з однією з вищеперерахованих. Кожна GDS, хоча і є глобальною, має свій арсенал розповсюдження. Для Amadeus та Galileo – це передусім Європа, для Sabre та Worldspan – Америка [1].

Із вищеперерахованих систем бронювання в туристичних фірмах користуються системою Amadeus. Останнім часом система Amadeus активно виходить на український ринок туристичних послуг і є однією із комп'ютерних систем бронювання, які динамічно розвиваються в Україні [1].

Інші закордонні системи бронювання:

1. Trust — глобальна розподільна система on-line реального часу, що може

негайно повідомляти й переорієнтувати дані про резервування й іншу інформацію між готелями, центрами резервування, турагентами, комп'ютерами авіакомпаній й інших партнерів по бізнесі в усім світі.

2. SRS (Steingerberger Reservation Service) — об'єднання, що нараховує більш ніж 350 міжнародних незалежних готелів.

3. Uiell — комп'ютерна система резервування й маркетингових послуг, що пов'язана з 6,5 тис. готелів й 45 продавцями й офісами, що здійснюють резервування в усім світі.

4. Start — найбільша в Європі інтерактивна система реалізації туристських послуг [5, с. 6-7].

Впровадження комп'ютерних систем бронювання у туристичну діяльність дозволить туристичним підприємствам скоротити час на обслуговування клієнтів, забезпечити резервування в онлайн режимі, знизити вартість послуг, оптимізувати формування маршруту туристів за ціною, часом польоту та іншими параметрами та значно підвищити якість туристичних послуг. Використовуючи переваги комп'ютерних технологій, сучасні туристичні компанії упевнено та успішно будуть працювати сьогодні, закладаючи фундамент завтрашнього процвітання.

Список використаних джерел:

1. Все про туризм. Туристична бібліотека URL: https://tourlib.net/statti_ukr/lutaj.htm (дата звернення: 10.04.2021)
2. Amadeus - глобальна розподільна система туристичних послуг URL: <https://ua-referat.com/Amadeus> (дата звернення: 10.04.2021)
3. Інтернет технології бронювання готелів URL: <https://tourism-book.com/books/book-32/chapter-1363/> (дата звернення: 15.04.2021)
4. Студопедія. Система бронювання Amadeus URL: https://studopedia.com.ua/1_369041_sistema-bronyuvannya-Amadeus.html (дата звернення: 16.04.2021)
5. Системи бронювання й резервування URL: <http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream> (дата звернення: 15.04.2021)

УДК 004.5

*Касперська Лілія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»
науковий керівник Павлюс В.П.*

ДОСЛІДЖЕННЯ БАЗОВИХ ФУНКЦІЙ ДЛЯ КОМП'ЮТЕРНОГО БАЧЕННЯ БІБЛІОТЕКИ OPENCV

Метою дослідження є ознайомлення з базовими функціями для комп'ютерного бачення бібліотеки OpenCV.

Open Source Computer Vision Library – це величезна бібліотека з відкритим кодом для комп'ютерного зору, машинного навчання та обробки зображень. OpenCV підтримує широкий спектр мов програмування, таких як Python, C++, Java тощо. Вона може обробляти зображення та відео для ідентифікації об'єктів, облич чи навіть почерку людини.

Розробкою бібліотеки алгоритмів комп'ютерного зору OpenCV займалася компанія Itseez. Їхня стратегія пов'язана з розробкою технологій і продуктів в області комп'ютерного зору під девізом «Vision that works!». Їхні клієнти – Willow Garage, NVidia, Intel, Microsoft і декілька менш відомих компаній і стартапів.

Основною функцією, через яку більшість звертаються до OpenCV, є комп'ютерне бачення. На сьогоднішній день існує багато алгоритмів, які

дозволяють розпізнавати різні об'єкти на фото і відео або в реальному часі. Але суть їхня доволі проста:

- провести операції над зображенням для виділення контурів;
- розпізнати потрібний об'єкт;
- виділити об'єкт.

Також на просторах Інтернету є безліч так званих «шаблонів», за допомогою яких набагато простіше розпізнати той чи інший об'єкт. Але у даній науковій роботі буде досліджено базові функції, які використовують для розпізнавання об'єктів.

Почати варто з кольірних моделей. Особливістю OpenCV є те, що зображення зчитується не в RGB, а в BGR.

Найпоширенішою функцією, пов'язаною з кольорами, є `cv.cvtColor(img, cv.COLOR_BGR2GRAY)` – перетворення зображення у сірі кольори. На рисунку 1 зображено початкове зображення та результат використання даної функції

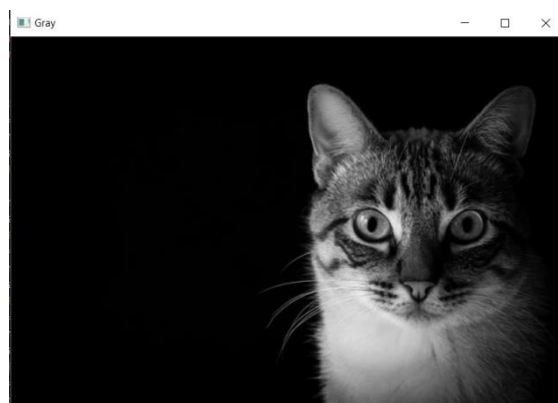
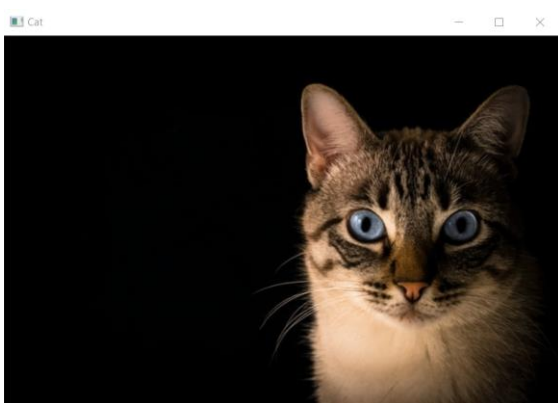

Рисунок 1 – Результат `cv.COLOR_BGR2GRAY`

Колірна модель HSV заснована на трьох характеристиках кольору: колірному тоні, насиченості, значенні кольору.

На рисунку 2 зображено результат переходу з BGR до HSV. Функція, яка дозволяє це реалізувати: `cv.cvtColor(img, cv.COLOR_BGR2HSV)`.

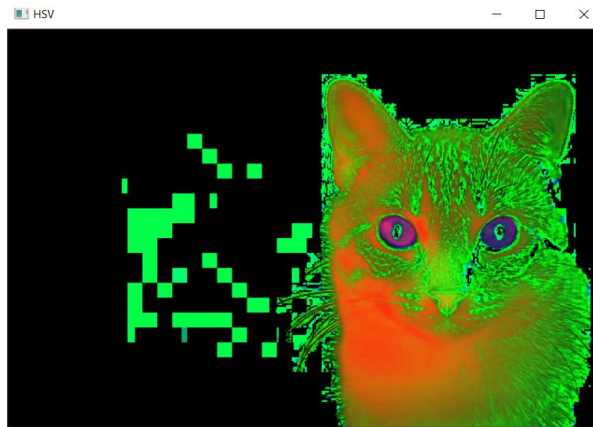

Рисунок 2 – з BGR до HSV

Система задання кольорів Lab використовує як параметри: світлосилу, відношення зеленого до червоного та відношення синього до жовтого. Ці три параметри утворюють тривимірний простір, точки якого відповідають певним кольорам. Програмний код аналогічний до

попередніх, але у функції другим параметром виступає `cv.COLOR_BGR2LAB` (рис. 3).

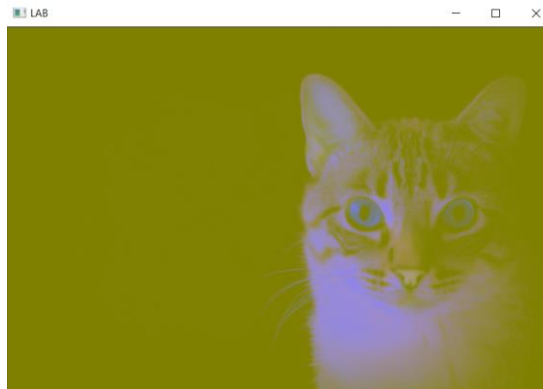

Рисунок 3 – з BGR до Lab

На рисунку 4 зображено результат переходу від BGR до RGB. У коді це записується так: `cv.cvtColor(img, cv.COLOR_BGR2RGB)`.

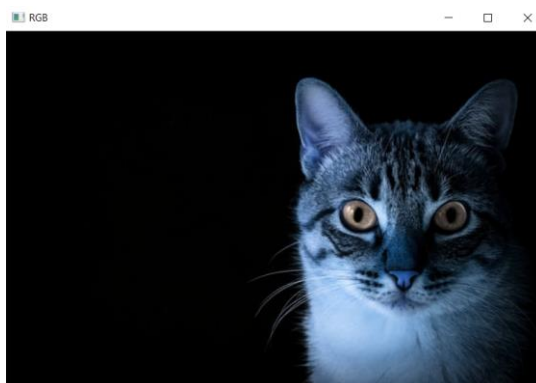

Рисунок 4 – з BGR до RGB

Збірник наукових тез

Наступним важливим набором функцій є пошук і малювання контурів. Для цього спочатку створюють пусте вікно чорного кольору, на якому потім програма намалює контури зображення. У програмному коді прописують таку строку:

```
blank = np.zeros(img.shape, dtype='uint8')
```

Далі відбуваються різні операції із зображенням. По-перше, зображення роблять у сірих відтінках. По-друге, до зображення застосовують гаусове згладжування (розмиття). Це найбільш часто використовуваний метод розмиття. Використовується цей фільтр для

усунення шумів на зображенні. Але потрібно бути дуже обережними у виборі розміру ядра і стандартного відхилення розподілу Гаусса по X і Y напрямку. По-третє, використовується алгоритм Кенні для виділення границь зображення.

Програмний код:

```
gray = cv.cvtColor(img,  
cv.COLOR_BGR2GRAY)  
blur = cv.GaussianBlur(gray, (5,5),  
cv.BORDER_DEFAULT)  
canny = cv.Canny(blur, 125, 175)
```

Результати цих дій зображено на рисунку 5.

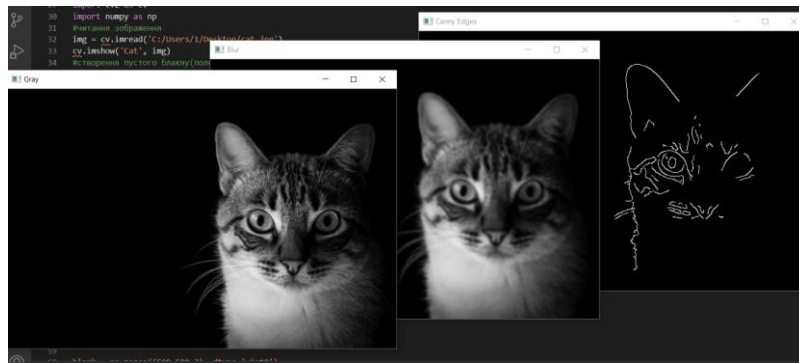

Рисунок 5 – Результат застосування декількох фільтрів

Наступним кроком є пошук контурів на зображенні та відображення їх на пустому вікні (рис. 6). Програмний код:

```
contours, hierarchies = cv.findContours(canny, cv.RETR_LIST,  
cv.CHAIN_APPROX_SIMPLE) cv.drawContours(blank, contours, -1, (0,0,255), 1)
```

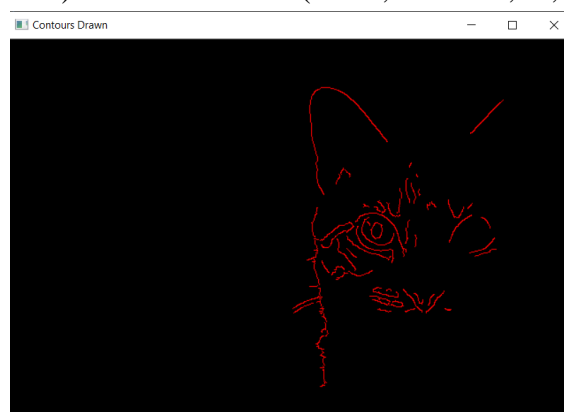

Рисунок 6 – Контури зображення

Наступний набір функцій – малювання різних геометричних фігур. Зазвичай використовують коло, квадрат і лінію. На рисунку 7 зображено результат виконання коду:

```
blank = np.zeros((500,500,3), dtype='uint8')  
cv.rectangle(blank, (0,0), (blank.shape[1]//2, blank.shape[0]//2), (0,255,0), thickness=-1)
```



```
cv.circle(blank, (blank.shape[1]/2, blank.shape[0]/2), 60, (0,0,220), thickness=-1)  
cv.line(blank, (100,250), (300,400), (255,255,150), thickness=5)
```

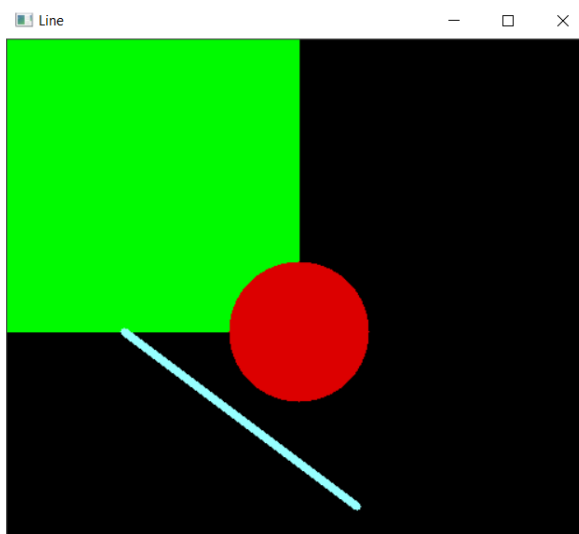

Рисунок 7 – Геометричні фігури

Висновки

Отже, бібліотека OpenCV є значно збільшується. В даній науковій доступною усім, постійно розвивається і легко використовується разом з іншими бібліотеками. Функції розпізнавання об'єктів набувають великої популярності і, також, дуже стрімко розвиваються. Коли OpenCV взаємодіє з різними бібліотеками, тоді кількість дій (функцій)

роботі було досліджено базові функції, які використовуються в алгоритмах комп'ютерного бачення. Зокрема, це перехід зображення від однієї колірної моделі до іншої, визначення контурів та малювання геометричних фігур.

Список використаних джерел:

1. Шпаргалка по OpenCV — Python. URL: <https://tproger.ru/translations/opencv-python-guide/> (дата звернення: 17.04.2021)
2. Краткая история проекта OpenCV. URL: <https://habr.com/ru/company/intel/blog/146434/> (дата звернення: 17.04.2021)
3. OpenCV Course - Full Tutorial with Python. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=oXlwWbU8I2o> (дата звернення: 20.04.2021)
4. Python OpenCV | cv2.rectangle() method. URL: <https://www.geeksforgeeks.org/python-opencv-cv2-rectangle-method/> (дата звернення: 15.04.2021)
5. Python OpenCV | cv2.line() method. URL: <https://www.geeksforgeeks.org/python-opencv-cv2-line-method/> (дата звернення: 15.04.2021)
6. Python OpenCV | cv2.circle() method. URL: <https://www.geeksforgeeks.org/python-opencv-cv2-circle-method/> (дата звернення: 15.04.2021)

*Колачик Назар, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»,
науковий керівник Павлюс В.П.*

РОЗВИТОК АВТОМАТИЗОВАНИХ ГОЛОСОВИХ АСИСТЕНТІВ

В сучасному світі технології поширюються з надзвичайною швидкістю. Проте, як би люди не старались зменшити затрати такого ресурсу як час, звести його до нуля неможливо. Саме тому провідні ІТ-компанії знайшли такий спосіб взаємодії технологій з користувачем, при якому людина витрачає значно меншу кількість часу та, водночас, її робота є набагато ефективнішою.

В інтернеті є все. Бази даних, центральні сховища інформації, які доступні будь-якому користувачу, достатньо просто ввести запит на клавіатурі. Машина його обробить і видасть результат. Але, якщо для звичайної людини не є проблемою вводити запит вручну, тоді для людей з обмеженими можливостями це стає проблемою. В такому випадку вона підключає віртуальний помічник, говорить свій запит вголос і миттєво отримує відповідь.

Голосові асистенти – це здебільшого персональні розумні асистенти, розроблені спеціально для взаємодії із користувачем, допоможі йому в роботі та зборі даних. Функції, які може виконувати асистент: надавати користувачу персональну інформацію, керувати музикою, взаємодіяти з календарем, пошук та виведення загальної інформації і найпопулярніше – це керувати пристроями розумного будинку [1]. Станом на сьогодні ринок голосових помічників стає дедалі ширшим та популярнішим: похваляється інтерес не

лише зі сторони великих компаній, а й зі сторони простих користувачів.

Звичайно ж, всі голосові асистенти є досить вимогливими як зі сторони апаратного, так і з сторони програмного забезпечення. Якщо говорити про їх роботу на ПК, то мінімумом є наявність хорошого мікрофона, який може приглушувати сторонній шум. Що стосується програмного забезпечення, то це вже питання до розробників. Вони повинні забезпечити достатню функціональність із мінімальними затратами апаратних ресурсів [9].

Найпопулярнішими голосовими асистентами на сьогодні є Google Assistant від Google, Cortana від Microsoft та Siri від Apple. Розглянемо їх детальніше.

Google Assistant був представлений 18 травня 2016 року під час конференції розробників на презентації розумної колонки Google Home. Генеральний директор Google Сундар Пічаї пояснив, що асистент був розроблений для спілкування та двосторонньої взаємодії із користувачем [5]. Спочатку він був доступний лише в додатку Allo, Google Home, на смартфонах Pixel і Pixel XL. А вже у лютому 2017 року він з'явився на Android під управлінням Android Marshmallow. У грудні того ж року асистент став доступний майже на всіх пристроях Android, а пізніше і на ПК.

Microsoft Cortana була вперше продемонстрована під час конференції Build в Сан-Франциско 2 квітня 2014 року. Вона була названа на честь вигаданого штучного інтелекту, героїні

серії відеоігор Halo. Зараз доступна на Windows 10, Android та Microsoft Band [2]. Голосовий помічник не виступає в ролі окремого додатка, а зразу ж інтегрована в Windows 10. Таким чином активація відбувається при зверненні до пошуку. Користувач може шукати інформацію як за допомогою клавіатури та миші, так і за допомогою голосу. Cortana доступна на багатьох мовах світу, проте українська все ще залишається бар'єром [3].

Базовими можливостями MS Cortana є:

- створення, заповнення та управління нотатками через голосові команди;
- планувальник з турботою;
- пошук файлів як на комп'ютері так і в OneDrive. Якщо даного файлу немає, помічник може почати пошук в Інтернеті;
- підтримка бесіди.

Siri (Speech Interpretation and Recognition Interface) – хмарний персональний помічник і система взаємодії з користувачем. Цей застосунок використовує обробку природної мови, щоб відповідати на питання і давати рекомендації. Siri пристосовується індивідуально до кожного користувача, вивчаючи його риси протягом довгого часу [7]. Спочатку Siri повинна була бути доступною на телефонах BlackBerry та Android, проте потім ці плани було скасовано, оскільки 28 квітня 2010 року корпорація Apple купила Siri Incorporation. Відтоді Siri стала доступною лише на продуктах компанії Apple [8].

На даний момент віртуальний помічник доступний на таких платформах: iPhone, iPad, iPod touch, Macintosh, Apple TV, Apple Watch, HomePod. Зараз Siri є невід'ємною частиною операційної системи iOS. 8 листопада 2011 року компанія офіційно заявила, що не буде інтегрувати Siri у

старіші версії iPhone, адже у них відсутній чип фільтрації фонового шуму.

Голосовий асистент підтримує такі мови: англійська, французька, німецька, японська, іспанська, італійська, корейська, китайська, російська.

Можливості Siri:

- може прокласти маршрут, показати, як дістатися до потрібного місця і час у дорозі;
- створює будильник. Помічнику повідомляють в який час потрібно прокинутися і він встановить будильник на зазначений час;
- планує календар, що актуально діловим і забудькуватим людям. Siri фіксує час заходу і нагадує про нього власнику iPhone.

Варто зауважити, що хоча голосові помічники в першу чергу орієнтовані на широкий загал, проте вони особливо затребувані людьми з обмеженими фізичними можливостями. Завдяки ним вони можуть легко керувати смартфонами, комп'ютерами, пристроями розумного будинку і навіть автомобілями.

Незважаючи на незаперечні переваги голосових помічників у них є і ряд недоліків, найбільшим з яких є неправильне розпізнавання голосових команд. Так, у 2019 році було проведено дослідження від аналітичної компанії Perficient Digital, який із помічників можна назвати найбільш передовим. У тесті взяли участь Cortana, Google Assistant, Alexa та Siri. Сірим кольором позначені повні правильні відповіді, а червоним – спроба відповісти. Як видно з рисунку 1, Google Assistant випереджає інших [10]. Він відповів правильно майже на 90% запитань, а це свідчить не лише про коректність роботи самого асистента, а і про грамотність та вміння чітко розпізнавати людський голос.

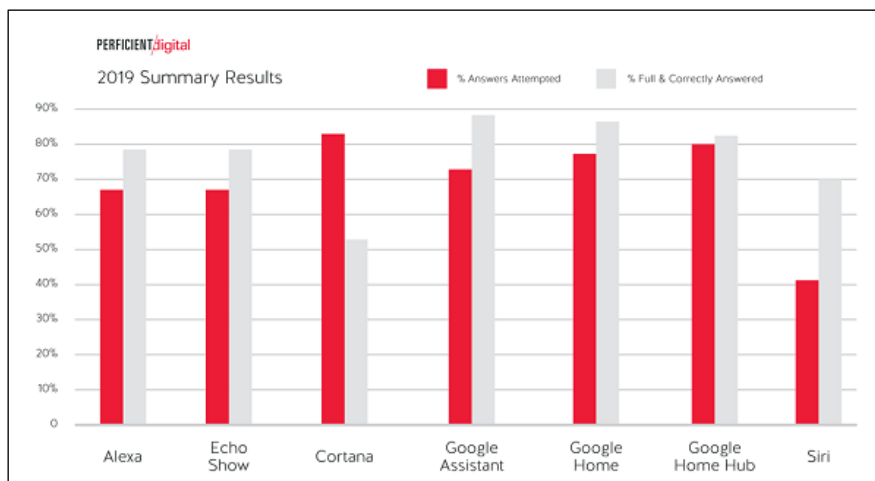

Рисунок 1 – Дослідження найрозвиненіших голосових помічників від аналітичної компанії Perficiend Digital

Серед іншого можна також відмітити високу ціну за якісний продукт, а для українських користувачів ще й недоступність спілкування з голосовими помічниками українською мовою.

Висновки

Голосові асистенти – це справді хороше рішення для людей, які хочуть заощадити свій час та спростити виконання тих чи інших завдань. Існує багато різноманітних помічників і кожен має свої переваги та недоліки. І основним недоліком є питання чіткого

розпізнавання голосу. Провідні ІТ-компанії, такі як Google, Apple, Amazon та Microsoft роблять все можливе для того, щоб їх споживачі могли легко та просто користуватись їхньою продукцією.

Проведений аналіз доводить, що питання допомоги людям із обмеженими можливостями зараз стоїть далеко не на останньому місці. А голосові асистенти стають для них чималою допомогою, тому з кожним днем їх функціональність тільки зростає.

Список використаних джерел:

1. Голосове керування. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Голосове_керування (дата звернення: 16.04.2021).
2. Microsoft Cortana. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Microsoft_Cortana (дата звернення: 15.04.2021).
3. Cortana – your personal productivity assistant. URL: <https://www.microsoft.com/en-us/cortana> (дата звернення: 10.04.2021).
4. Google Assistant, your own personal Google. URL: <https://assistant.google.com/> (дата звернення: 15.04.2021).
5. Google Assistant. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Google_Assistant (дата звернення: 30.03.2021).
6. Google Assistant – що це і як він працює? URL: <https://blog.comfy.ua/ua/google-assistant-shho-ce-i-yak-vin-pracyueh/> (дата звернення: 28.03.2021).
7. Siri – Apple. URL: <https://www.apple.com/ru/siri/> (дата звернення: 13.04.2021).

8. Популярные голосовые помощники для смартфонов и ПК. URL: <https://future2day.ru/golosovye-pomoschniki/> (дата звернення: 11.04.2021).
9. Голосові помічники. Що це і навіщо вони. URL: <https://hurma.work/blog/voice-assistants-shho-cze-i-navishho-voni-hr-ok-google-alexa-siri-cortana/> (дата звернення 16.04.2021).
10. Voice Assistants Are Becoming Less Accurate, But Google Assistant is Still the Smartest. URL: <https://voicebot.ai/2019/10/31/voice-assistants-are-becoming-less-accurate-but-google-assistant-is-still-the-smartest-report/> (дата звернення 20.04.2021).

УДК 004.432.2

*Маланчук Максим, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»
науковий керівник Кульчинська Н.З.*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІНСТРУМЕНТІВ РОЗРОБКИ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ

У статті розглянуто основні інструменти для розробки мобільних додатків. Визначено плюси і мінуси кожного з них.

В сучасному світі з кожним днем, з'являються все більше нових інструментів для розробки на Android/iOS. Зокрема, розробники додатків можуть задаватись питанням, з якими інструментами їм краще працювати, віддати перевагу старим і перевіреним платформам, чи все ж таки довіритись новим.

Метою дослідження є ознайомлення низкою інструментів для розробки мобільних застосунків, виявлення відмінностей, особливостей та недоліків кожного з них.

Ідеальний мобільний додаток – це багатофункціональне, просте і зручне заснована в травні 2011 Мігелем де Ікаса і Нетом Фрідманом після розподілу активів компанії Novell. В 2016 році куплена компанією Microsoft за неназваною ціною [2]. У складі Microsoft

рішення. Для його створення потрібно менше часу ніж для повноцінного сайту, хоча сьогоднішні досягнення в розробці красномовно підтверджують - мобільні додатки нічим не гірші ні за зручністю, ні за виконуваними функціями. Якщо ви готові приступити до їх створення, то потрібно продумати такі речі як: середовище розробки додатків, набір інструментів, програми-помічники і звідки черпати інформацію [1].

Почнемо з важковаговиків – середовище Xamarin. Цей конструктор мобільних застосунків не годиться для початківців, оскільки вимагає хоча б мінімального знання мови програмування C#. З плюсів - підходить для додатків як Android так і iOS, а також містить корисні внутрішні метрики для відстеження поведінки користувачів. Компанія була робота Xamarin зосереджена на розвитку платформи для розробки мобільних застосунків на мові C#, вікно даного середовища подано на рисунку 1

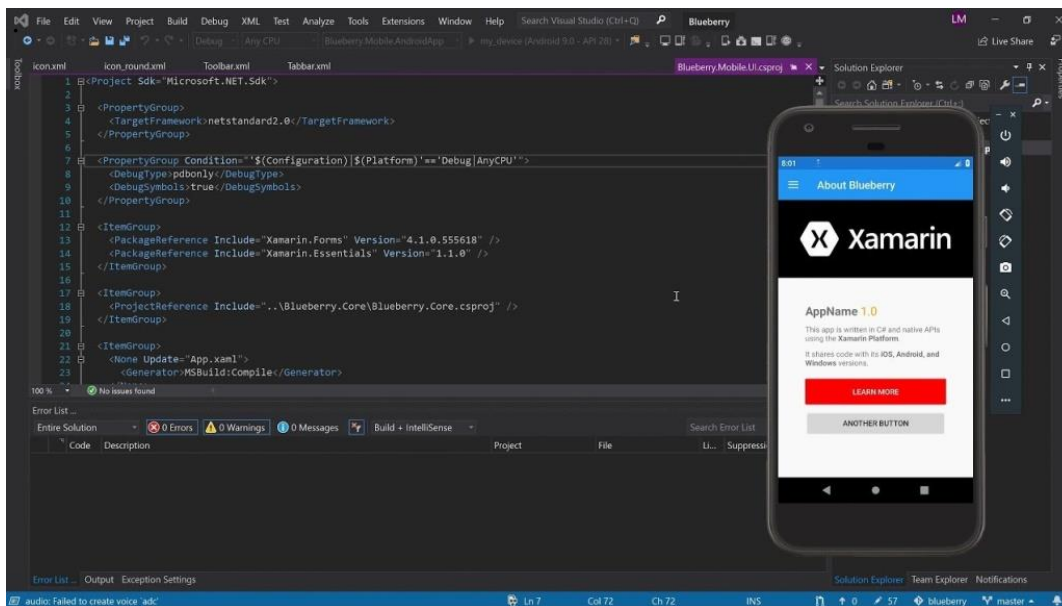

Рисунок 1 – Приклад роботи Xamarin

Android Studio – комплексне, кроссплатформенне середовище для розробки додатків на Android. Має надзвичайно широкий функціонал. Крім інструментів для розробки самого застосунку, містить повний набір корисних додатків від Google (аналітика, інтеграція з хмарними сховищами і т.д.). Стабільний випуск програми відбувся в 2016 році, розробником якої є компанія Google.

Особливості Android Studio:

- «живі» макети (layout): редагувальник WYSIWYG (перекл. – що бачимо, те й отримуємо), так зване «живе кодування», крім того – подання (rendering) програми в реальному часі;
- консоль розробника: підказки по оптимізації, допомога по перекладу, стеження за напрямком, агітації та акції — метрики Google аналітики;
- базування на Gradle (система автоматичного збирання, яка далі

розвиває принципи, закладені в Apache Ant та Apache Maven);

- Android-орієнтований рефакторинг та швидкі виправлення;
- Lint утиліти для охоплення продуктивності, юзабіліті, сумісності версій та інших проблем;
- шаблони для створення поширених Android-дизайнів та компонентів;
- багатий редактор макетів (layouts) що дозволяє користувачам перетягнути і покласти (drag-and-drop) компоненти користувацького інтерфейсу, як варіант, переглянути одночасно макети (layouts) на різних конфігураціях екранів [3].

Нехай Android Studio не дозволяє розробляти додатки, які будуть сумісні з операційною системою IOS, проте дане середовище все одно користується великою популярністю серед інструментів розробки мобільних додатків, адже андроїд за показниками скачувань популярних додатків, далеко випереджає своїх конкурентів (рисунок 2).

Рисунок 2 – Порівняння скачувань додатків з різних операційних систем

AppMachine – досить відомий і перевірений часом конструктор, який пропонує нативний, крос-платформенний додаток з хорошою внутрішньою аналітикою. Можна додати пуш-повідомлення, просуватися і тестувати та інші переваги. Цей інструмент скоріш підійде для тих, хто вже має зразок додатку, або ще краще створений веб-сайт. Для тих, у кого вже є веб-сайт і кому потрібно перетворити його в гарну версію мобільного застосування, цей розробник додатків – те, що потрібно (рисунок 3). Золотий принцип AppMachine – це автоматизація. Він автоматизує стільки

процесів, скільки може: ви даєте URL-адресу веб-сайту, він сканує його і імпортує все, що має відношення до мобільного додатку – від облікових записів Facebook до відео і зображень [4]. Потім ви просто вибираєте дизайн і обкладинку, будujete блоки контенту, орудуєте інструментами розробника – якщо кваліфікації вам вистачає, і потім публікуєте додаток. Всі зміни, зроблені користувачем, відображаються в реальному часі на екрані справа в браузері. Все акуратно і функціонально, гідний інструмент створення мобільних додатків.

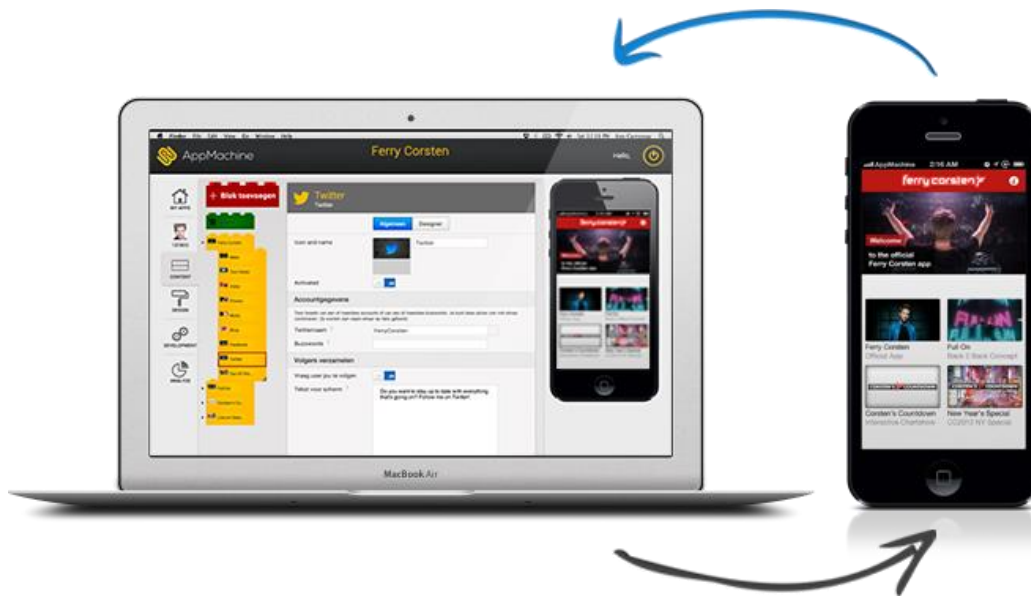

Рисунок 3 – Основна функція App Machine (перетворення веб-сайту в мобільний додаток)

Переваги:

- простий, зручний інтерфейс;
- допомагає просунути ваш додаток;
- низька ціна.
- Недоліки:
- немає підтримки стандартної веб-розробки;
- рівень підтримки;
- немає функції управління файлами.

Загалом, перелічені середовища розробки мають свої особливості. Якщо говорити про створення унікального функціоналу для застосунку, чудовим рішенням буде Xamarin. Android Studio лідирує при створенні застосунків для операційної системи Android, для любителів простоти, і повної автоматизації процесу – App Machine, який левову частину роботи зробить за вас.

Список використаних джерел:

1. Лучшие инструменты для создания мобильных приложений. *Інформатика*: вебсайт. URL: <https://artjoker.ua/ru/blog/luchshie-instrumenty-dlya-sozdaniya-mobilnykh-prilozheniy/> (дата звернення – 25.04.2021)
2. Xamarin. Вікіпедія — вільна енциклопедія: вебсайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Xamarin> (дата звернення – 25.04.2021).
3. Android vs iOS: рейтинг лояльності користувачів. CyberHelp: вебсайт. URL: <https://cybercalm.org/novyny/android-vs-ios-rejtyng-loyalnosti-korystuvachiv/> (дата звернення – 25.04.2021).
4. AppMachine допомагає будь-кому створити власні програми для iPhone та Android. AAA-APM: вебсайт. URL: <https://uk.aaa-apm.org/appmachine-create-native-iphone-android-apps-1209> (дата звернення – 25.04.2021).
5. Розробка мобільних додатків від А до Я. Повний гайд. DAN.IT Education : вебсайт. URL: <https://dan-it.com.ua/uk/rozrobka-mobilnih-dodatkov-vid-a-do-ja-povnij-gajd/> (дата звернення – 25.04.2021).

*Савчишин Ярослав, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу, спеціальності «Комп'ютерні науки»
науковий керівник Павлюс В.П.*

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ КОМП'ЮТЕРНОГО РОЗНАВАННЯ ОБ'ЄКТІВ

Комп'ютерне бачення змінює галузі та робить життя споживачів не лише простішим, але й цікавішим. Комп'ютерне бачення отримало великий розголос та великі інвестиції. Загальний обсяг інвестицій на ринку північноамериканського комп'ютерного зору склав 120 млн. доларів США, тоді як ринок Китаю зріс до 3,9 млрд. доларів США [1].

Метою дослідження є ознайомлення та вивчення декількох методів розпізнавання об'єктів та їхні переваги.

Глибоке машинне навчання набуло своєї популярності завдяки своїй перевазі у забезпеченні точних результатів. Традиційні алгоритми машинного навчання, якими б складними вони не були, все ще досить прості в своїй основі. Їх навчання вимагає великих затрат, людського втручання при виникненні помилок, вони працюють тільки над завданням яким вони були треновані. Алгоритми глибокого навчання, навпаки, дізнаються про поставлене завдання через мережу нейронів, які відображають їх як ієрархію понять. Кожне складне поняття визначається низкою більш простих понять. І все це алгоритми можуть зробити самі. У контексті комп'ютерного зору це означає спочатку ідентифікувати світлі та темні ділянки, потім класифікувати лінії, потім фігури, перш ніж рухатись до повного розпізнавання зображення. Алгоритми глибокого навчання також є більш ефективними, коли отримують більше даних, що не

характерно для алгоритмів звичайного машинного навчання.

Глибоке навчання не тільки дозволило використовувати багато інших фотографій та відеозаписів для навчання алгоритмів глибокого навчання, але й полегшило роботу пов'язану з анотацією та маркуванням даних. Роздрібна торгівля стала піонером у впровадженні програмного забезпечення для комп'ютерного зору. ASOS (мультибрендовий британський магазин одягу) додав опцію пошуку за фотографією до свого додатка в 2017 році, багато інших послідували за ними. Торговець цукерками для гурманів Lollі & Pops (лідеруючий магазин солодошів) використав розпізнавання обличчя, щоб визначити постійних покупців при вході до магазину. Таким чином, працівники магазину можуть персоналізувати досвід покупок, надаючи персоналізовані рекомендації щодо продуктів та епізодичні знижки на лояльність.

Машини, що підключаються до Інтернету та хмари, можуть навчатись по даних, зібраних мережею в цілому, і, відповідно, налаштовувати та оптимізувати роботу системи. Однак, підключення до Інтернету та хмари може бути не постійним та не гарантованим. Саме тут допомагають граничні обчислення (Edge computing).

Граничні обчислення відносяться до технологій, приєднаних до фізичних машин, таких як газова турбіна, реактивний двигун або МРТ-сканер (Магнітно-резонансна томографія). Це

дозволяє обробляти та аналізувати дані там, де вони збираються. Граничні обчислення не замінюють хмару. Це просто дозволяє машинам діяти поодиноці, отримуючи нові дані, коли це необхідно. Іншими словами, машини можуть навчатись та коригуватися на основі власного досвіду та даних, незалежно від великої мережі. Граничні обчислення вирішують проблему доступності мережі та затримки. Тепер пристрої можна розміщувати в районах, де мережеве з'єднання погане або взагалі не існує. Крім того, обчислювальні технології можуть компенсувати деякі витрати на використання та обслуговування хмарних обчислень для обміну даними.

Сучасні тенденції ринку комп'ютерного зору передбачають використання передових технологій, а для систем комп'ютерного зору це означає можливість реагувати ще краще в режимі реального часу і лише переміщувати відповідні знання в хмару для подальшого аналізу. Ця функція особливо корисна для автономних автомобілів.

Щоб безпечно працювати, транспортним засобам потрібно буде

збирати та аналізувати величезну кількість даних, що стосуються їх оточення, напрямків та погодних умов, не кажучи вже про спілкування з іншими транспортними засобами на дорозі, і це все без затримок. Хмарне рішення для аналізу даних може бути небезпечним, оскільки затримка може призвести до аварій.

Розпізнавання об'єктів за допомогою Хмари точок.

Останнім часом все частіше при розпізнаванні та відстеженні об'єктів використовується технологія хмари точок. Хмара точок – це сукупність точок даних, визначених у тривимірній системі координат. Ця технологія, як правило, використовується в просторі (наприклад, приміщенні або контейнері), де розташування та форма кожного об'єкта представлені списком координат (X, Y та Z). Список координат називається «хмарою точок».

Ця технологія забезпечує точне відображення місця перебування об'єкта в просторі та будь-який його рух.

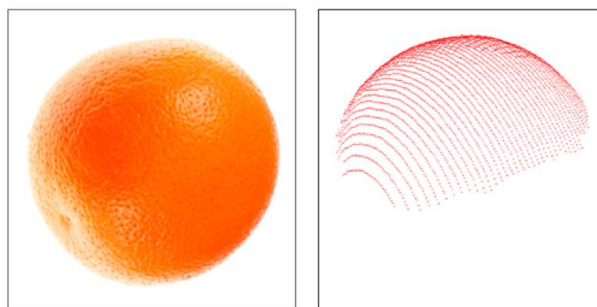

Рисунок 1 – Хмара точок

Застосувань для хмари точок нескінченне. Ось лише кілька прикладів галузей та переваг, які вони отримують від цієї технології:

- документація: моніторинг активів, відстеження будівельних майданчиків, виявлення вандалізму;
- класифікація: містобудування, засоби аудиту для полегшення аналізу, картографування необхідних комунальних робіт;
- виявлення змін: управління активами, відстеження товарів, управління стихійними лихами;

- прогнозне обслуговування: постійний моніторинг активів та інфраструктури для прогнозування необхідності ремонту.

Сьогодні будь-яка система VR (Virtual reality – віртуальна реальність) або AR (Artificial reality – штучна реальність) створює захоплююче 3D-середовище, однак вона мало пов'язана з реальним, в якому знаходиться користувач. Більшість пристроїв AR можуть виконувати прості сканування середовища (наприклад, Google ARCore може виявляти рівні поверхні та зміни освітленості), а системи VR можуть виявляти рухи користувача за допомогою відстеження голови, контролерів, тощо, але на цьому їх можливості зупиняються.

Оскільки ринок технологій комп'ютерного зору розширюється, це виштовхує VR та AR на наступну стадію розвитку, яку деякі називають об'єднаною реальністю – MR (Mixed reality).

За допомогою зовнішніх камер і датчиків, які картографують навколишнє середовище, а також рішень для відстеження очей та гіроскопів для

позиціонування користувача, системи VR і AR здатні:

- сприймати навколишнє середовище та орієнтувати користувача від таких перешкод, як стіни, предмети чи інші користувачі;
- виявляти рух очей та тіла користувача та відповідно застосовувати у середовищі VR;
- надавати вказівки та напрямок в приміщеннях, громадських просторах, під землею тощо.

Ще одна технологія, яка використовується в машинному баченні – це семантична екземплярна сегментація (англ. Sematic Instance Segmentation). Щоб зрозуміти, що це таке, давайте спочатку розіб'ємо це поняття на дві частини: семантичну сегментацію та сегментацію екземпляра.

Сегментація екземпляра визначає контури об'єктів на рівні пікселів, тоді як семантична сегментація просто групує пікселі до певної групи об'єктів (рис. 2).

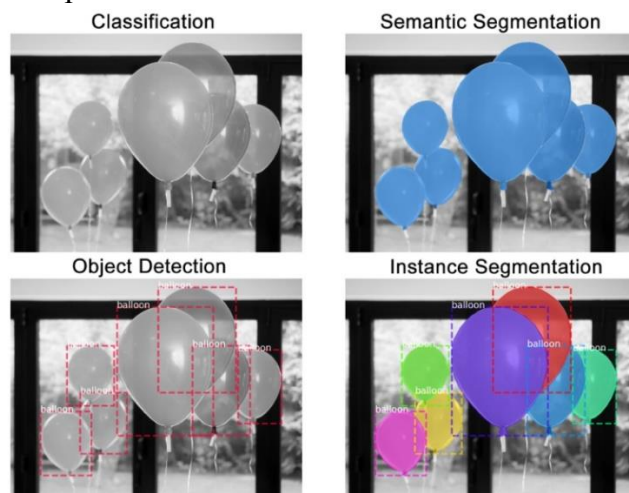

Рисунок 2 - Семантична екземплярна сегментація

- класифікація: на цьому зображенні є повітряна куля;
- семантична сегментація: всі пікселі є повітряними кулями;
- виявлення об'єкта: на даному зображенні є 7 повітряних куль (відбувається облік об'єктів, які перекриваються).

– сегментація екземпляра: у цих місцях 7 повітряних кульок і це пікселі, які належать одному об'єкту.

Якщо їх поєднати, семантичні методи та методи сегментації екземплярів стають потужним інструментом, який не тільки може виявити всі пікселі, що належать до об'єктів на зображенні, але також може визначити, які пікселі належать до якого об'єкта і де на малюнку розташовані об'єкти.

Семантична екземплярна сегментація є корисним інструментом для класифікації земельного покриву для різних застосувань. Картографування земель за допомогою супутникових знімків може бути корисним для державних установ для моніторингу

вирубки лісів (особливо незаконних), урбанізації, дорожнього руху тощо.

Багато архітектурних компаній також використовують такі дані для містобудування та забудови. Деякі навіть роблять крок вперед і поєднують його з обладнанням AR, щоб зрозуміти, як виглядатимуть їхні проекти в реальному житті.

Висновки. Сучасні технології машинного розпізнавання об'єктів далеко просунулися в своїй потужності. Сьогодні вони займають невід'ємну частину повсякденного життя, розуміємо ми це, чи ні. Велика доля майбутнього залежить від подальшого вивчення даної теми та впровадження досягнутих результатів в практичні рішення.

Список використаних джерел:

1. Join Extra Crunch URL: <https://techcrunch.com/2018/10/05/chinese-investment-into-computer-vision-technology-and-ar-surges-as-u-s-funding-dries-up/> (дата звернення 24.04.2021)
2. Комп'ютерна експертиза URL: <https://ukr.kagutech.com/3978188-modern-computer-vision-tasks-and-technologies-of-computer-vision-python-computer-vision-programming> (дата звернення 24.04.2021)
3. InData Labs URL: https://indatalabs.com/blog/trends-computer-vision-software-market?cli_action=1619507006.821 (дата звернення 24.04.2021)
4. Svitla URL: <https://svitla.com/blog/overview-of-modern-computer-vision-tools> (дата звернення 24.04.2021)
5. Entrepreneurshipinabox URL: www.entrepreneurshipinabox.com/18262/object-detection-technology-spotting-the-latest-trends/ (дата звернення 24.04.2021)

УДК 004.432.2

*Саган Олександр, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»
науковий керівник Кульчинська Н.З.*

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗРОБКИ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА БАЗІ АРХІТЕКТУРИ КЛІЄНТ-СЕРВЕР

У статті описано історію виникнення клієнт-серверної архітектури, можливі інструменти реалізації додатків,

вразливості таких систем, шляхи їх захисту та особливості адміністрування.

Розвиток цифрових та інформаційних технологій спричинив виникнення різних архітектурних підходів. Кожен з них має певні переваги та недоліки у порівнянні з іншими. Постійно ведуться роботи спрямовані на виявлення та усунення різних вразливостей. В процесі дослідження було оглянуто ряд питань пов'язаних з розробкою та адмініструванням клієнт-серверних застосунків, а саме: поняття архітектури, інструменти реалізації, загрози та способи захисту від них, специфіка адміністрування.

Метою дослідження є огляд особливостей розробки та адміністрування клієнт-серверного програмного забезпечення.

Саме поняття архітектури передбачає сукупність організаційних рішень стосовно інформаційної системи чи програмного продукту. Сюди відносять набір структурних елементів, інтерфейсів, принципи проектування та розвитку. А клієнт-серверна архітектура звучує це поняття до мережі з певної кількості комп'ютерів, один з яких виконує особливі керуючі функції і називається сервером мережі. Це є ключовою відмінністю від однорангової архітектури, якій властива повна, або часткова відсутність серверів [1, 7, 10].

Трирівнева архітектура почала розвиватись в середині 90-х років ХХ століття і здобула велику популярність завдяки своїм перевагам над іншими:

- зменшення навантаження на клієнта;
- зниження вимог;
- зниження вартості та ін.

Отже, важливими складовими системи побудованої на основі клієнт-серверної архітектури є:

- сервер (надає інформацію, або послуги);
- клієнт (використовує наданий сервіс);

- мережа (з'єднує клієнт з сервером);
- база даних (у випадку використання трирівневої архітектури) [2].

Для реалізації додатків можна використовувати різноманітні мови програмування, такі як: Java, Python, C#, PHP, C++ та інші. У кожній з них є надбудови для вирішення таких завдань як: розробка клієнтських додатків, розробка серверної частини.

Для реалізації трирівневої архітектури необхідною є наявність бази даних. Найпопулярнішою СУБД у web-розробці є MySQL, розроблена шведською компанією MySQL AB у 1994 р. Після чого 26 січня 2008 р. її купила американська компанія Sun Microsystems за 1 млрд. доларів. 27 січня 2010 р. компанія Oracle купила Sun Microsystems за 7.4 млрд. доларів. Зараз існує багато похідних СУБД від MySQL, таких як: Drizzle, OurDelta, MariaDB [3].

Поряд із перевагами клієнт-серверних застосунків варто пам'ятати і про їх вразливість. Зловмисники можуть перехоплювати дані які надходять від клієнта до сервера, від сервера до клієнта і навіть від сервера до бази даних. Прикладом є надсилання запитів через поля, які додавались з метою отримання певних даних від користувача, тобто SQL-ін'єкції. Суть полягає у надсиланні довільного SQL-коду через запити типу GET, POST, або його запис в cookie-файли.

Для прикладу розглянемо сайт, на якому є сторінка для перегляду історії грошових переказів користувачів. Ідентифікатор кожної транзакції передається як параметр запиту. При цьому ідентифікатор є первинним ключем. Якщо зловмисник замість простих значень додасть у запит складну SQL-конструкцію, то це кардинально змінить логіку запиту і в кращому

випадку дасть можливість переглянути всю інформацію. В інших випадках замість запитів на вибірку можуть виконуватись запити на додавання, оновлення та видалення даних.

Для захисту від таких загроз вже існує багато готових рішень. Наприклад, у PHP це можна здійснити за допомогою жорсткого приведення типів. Тобто якщо від користувача вимагається число, то змінній, в якій зберігатимуться дані примусово задається відповідний тип даних. Таким чином, якщо буде передано SQL-конструкцію змінній буде присвоєно значення «0» і логіка запиту не зміниться. Також є багато способів перевірки коректності введених користувачем даних, до яких можна віднести порівняння текстових значень, перевірку відповідності формату та інше.

Проте, бувають випадки, коли потрібно підставити в запит текстове значення. Наприклад на сайті реалізований функціонал для пошуку за назвою населеного пункту. Форма передасть пошуковий запит в GET-параметрі, який буде використаний у SQL-коді (лістинг 1):

Лістинг 1 – SQL-код пошуку за назвою населеного пункту

```
$city_name = $_GET['search'];  
$sql = "SELECT * FROM cities  
WHERE name LIKE ('%city_name%')";
```

Якщо у параметрі city_name будуть лапки, то суть запиту можна кардинально змінити. Для цього в поле для пошуку потрібно ввести строку “)+and+(id<>'0”. Запит набуде вигляду поданого у лістингу 2.

Лістинг 2 – Зміна SQL-коду

```
“SELECT * FROM cities WHERE name  
LIKE ('0') AND (id<>'0%')”
```

Цей запит виведе список всіх населених пунктів. Суть запиту зміниться через те, що символ лапка з параметру

запиту вважається керуючим символом. MySQL визначає кінець по символу лапки, тому сам запит не повинен містити лапок. Очевидно, що в цьому випадку приведення до числового типу безкорисне. Для цього використовується операція екранування. Для виконання екранування в код запиту, перед лапками та іншими керуючими символами, додається символ «бекслеш». В такому випадку керуючі символи позбавляються їхнього статусу і більше не можуть впливати на суть запитів. Для обробки екранованих запитів у PHP існує функція `mysqli_real_escape_string()`.

Також у MySQL передбачений спосіб передачі даних окремо від коду. Тобто їх вміст ніяк не впливає на логіку запиту. Реалізується цей механізм підготованими запитами. Виконання такого запиту складається з 2 кроків. Спочатку формується шаблон запиту – звичайний SQL-вираз, але без значень параметрів. А потім окремо передаються значення для цього виразу.

Перший крок називається підготовкою, а другий – виразом. Виконувати такий запит можна багато разів з різними вхідними параметрами.

Результатом підготовчого етапу має бути сформований SQL-запит з плейсхолдерами у вигляді знаків питання замість параметрів. Шаблон відправляється на сервер для синтаксичного аналізу. Після підготовки шаблону виконується запит. Значення параметрів автоматично екрануються і підставляються замість плейсхолдерів. Варто відзначити, що додаткове екранування параметрів перед їх передачею у підготований запит не потрібне, тому що вони ніколи не підставляються напряму в запит і проходять перелічені вище процедури [4, 8, 9].

Можливість адміністрування баз даних MySQL надає зручний web-додаток phpMyAdmin розроблений на мові PHP. На даний момент він дозволяє:

- створювати, видаляти бази даних;
- створювати, копіювати, видаляти, переіменувати та змінювати таблиці;
- виконувати супровід таблиць;
- видаляти, змінювати, додавати поля;
- виконувати SQL-запити, в тому числі пакетні;
- керувати ключами;
- завантажувати текстові документи в таблиці;
- створювати та переглядати дампи таблиць, а також експортувати дані у різних форматах;
- адмініструвати кілька серверів MySQL;
- керувати правами доступу користувачів та ін.

Багато людей помилково вважають, що phpMyAdmin зберігає інформацію про облікові записи MySQL-користувачів. Насправді, цьому додатку дозволено лише керувати інформацією наданою MySQL-сервером [5].

Поняття адміністрування включає в себе керування та підтримку певних сервісів. У випадку з web-додатками важливе місце займає налаштування сервера, на якому він буде знаходитись. Для серверів використовуються такі операційні системи як: windows server та UNIX-подібні системи. Через безкоштовну ліцензію останні досягнули ширшого поширення. Серед них найпопулярнішими є Debian та Ubuntu. Debian володіє більш гнучкими налаштуваннями і дає ряд переваг у розв'язанні вузькоспеціалізованих завдань. Оновлення цієї системи розділились на 3 гілки: стабільну, тестову

і нестабільну. При цьому розробка стабільної версії сильно відстає і може не задовільняти вимог, які швидко розвиваються. Похідна від Debian операційна система Ubuntu здобула більшої популярності через наявність простіших рішень аналогічних завдань. Стабільні оновлення виходять кожні 2 роки і вирішують проблеми попередніх версій. Наприклад, для підвищення рівня безпеки на сервері налаштовується брандмауер. В системі є вбудований Firewall, але для його ефективного функціонування потрібно виконати налаштування правил маршрутизації в утиліті iptables. Загалом, основною особливістю адміністрування клієнт-серверних застосунків є те, що доступ потрібен лише до сервера. Це значно зменшує ресурсоемкість та вартість цього процесу і при цьому може здійснюватися дистанційно [6].

Клієнт-серверна архітектура передбачає наявність керуючих комп'ютерів та мережі для з'єднання з клієнтами. У трирівневої структури обов'язковою є наявність бази даних. Даний архітектурний шаблон широко поширений завдяки зменшенню вартості системи, зменшенню навантаження на клієнтські місця та вимог до них. В якості інструментів реалізації може використовуватись широкий стек технологій, який включає мови низького рівня з ручним керуванням пам'яттю і до високорівневих технологій. Важливо пам'ятати про захист інформації шляхом використання захищених протоколів, фільтрації вхідних даних та способи захисту в різних мовах.

Список використаних джерел:

1. О модели взаимодействия клиент-сервер простыми словами. Архитектура «клиент-сервер» с примерами. *ZametkiNaPolyah.ru*: веб-сайт. URL: <https://zametkinapolyah.ru/servera-i-protokoly/o-modeli-vzaimodejstviya-klient-server-prostymi-slovami-arxitektura-klient-server-s-primerami.html> (дата звернення 17.04.2021);
2. Клиент-серверна архітектура — Вікіпедія. *Вікіпедія*: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Клієнт-серверна_архітектура (дата звернення 17.04.2021);
3. MySQL — Вікіпедія. *Вікіпедія*: веб-сайт. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/MySQL> (дата звернення 17.04.2021);
4. Защита от SQL инъекций в PHP — Учебник по PHP — HTML Academy. HTML Academy: веб-сайт. URL: <https://htmlacademy.ru/tutorial/php/sql-injections> (дата звернення 17.04.2021);
5. Возможности phpMyAdmin. *phpMyAdmin по-русски*: веб-сайт. URL: <https://phpmyadmin.ru/doc/ability/#:~:text=В%20данный%20момент%20phpMyAdmin%20позволяет%3A&text=создавать%2C%20копировать%2C%20удалять%2C%20переименовывать,том%20числе%20пакетные%20SQL-запросы> (дата звернення 17.04.2021);
6. Linux или Windows: какой хостинг лучше? *Hostings.info*: веб-сайт. URL: https://ru.hostings.info/schools/linux_hosting_ili_windowshtml.html (дата звернення 17.04.2021);
7. Защищаем MySQL. Шаг за шагом. *SecurityLab.ru*: веб-сайт. URL: <https://www.securitylab.ru/analytics/216298.php> (дата звернення 17.04.2021);
8. Клиент-серверна архітектура та ролі серверів. *Medium*: веб-сайт. URL: <https://medium.com/@IvanZmerzlyi/клієнт-серверна-архітектура-та-ролі-серверів-9893d8048229> (дата звернення 17.04.2021);
9. Погружение в Iptables – теория и настройка. *ИТ база знаний*: веб-сайт URL: <https://wiki.merionet.ru/serveinye-resheniya/14/pogruzhenie-v-iptables-teoriya-i-nastroyka/> (дата звернення 17.04.2021).

УДК 658.5

*Турлай Діана, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
II курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
науковий керівник Посвятовська О.Б.*

АКТУАЛЬНІ ERP-СИСТЕМИ

В сьогоднішніх реаліях кожний розуміє, що зміни на ринку неминучі. Вони несуть у собі нові ризики та різні завдання. Є не виживуть при теперішніх умовах. Але деякі компанії зможуть сучасні зміни перетворити на

можливості та перспективи. Кожна компанія чи підприємство повинна оптимізувати свої витрати і правильно розподіляти свої ресурси для того, щоб втриматись та розвиватись у жорстокій конкуренції. Вирішити ці проблеми

допомагають ERP-системи разом з хмарними технологіями.

ERP-системи виникли з розвитком обчислювальних систем у XX сторіччі при реалізації задач полегшення, зручності і функціональності діяльності підприємств.

ERP (Enterprise Resource Planning - планування ресурсів підприємства) – це набір програм для управління будь-яким типом проектів, виробничими операціями, поставками, фінансовими операціями, людськими ресурсами та іншими активами. ERP-система дозволяє найбільш ефективно збирати, зберігати та обробляти великі обсяги даних. Інтеграція та / або синхронізація завдань, бізнес-процесів та баз даних усіх підрозділів компанії є характерною особливістю ERP-систем [1.с. 1].

Наприклад, використовуючи одну систему, можна одночасно виконувати ряд завдань, а саме: планувати фінансові активи та вести облік, відстежувати всі фінансові операції та оцінювати результати діяльності. ERP забезпечує безпеку та прозорість усіх процесів [7]. Це зумовило їх зростаючу популярність, зокрема на вітчизняному ринку.

Структура ERP-системи на даний час включає два блоки:

1. Модуль - це компоненти, які в разі виникнення необхідності можна підключити до платформи, модулі використовують лише інформацію з однієї бази даних, але функціонують окремо. Зазвичай є 3 групи модулів: фінанси; операції; персонал. Структуру цього блоку подано на рисунку 1.

Рисунок 1 – Структура блоку модулів

2. Платформа - сукупність комп'ютерів пов'язаних між собою. За функціоналом вони поділяються на:

- ядра (операції, які виконуються у програмному середовищі);
- базові функції (призначені для користувача, товарні, сервісні);
- системи управління даними (бази даних, інструменти для роботи з даними).

До стандартного набору ERP-системи входить забезпечення наступних функцій: продаж; управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM); закупівлі; управління ланцюжками поставок (SCM); виробництво; фінанси і

бухгалтерський облік; управління персоналом.

До суттєвих переваг використання ERP-системи можна віднести наступне .

1. Це є одна система ,яка забезпечує повний контроль бізнесу, управління діяльності підприємства. Все передається, копіюється, змінюється через одну систему.

2. Через ERP-системи підвищується продуктивність бізнесу, та запобігає експлуатаційних та адміністративних витрат. Стає швидший цикл, усунення проблем комунікації.

3. Надається можливість аналізу у реальному часі і виявленню важливих проблем, ще до їх виникнення.

4. Збільшення ефективності компанії в сучасних ринкових умовах. Сучасні ERP-системи підтримують розвиток бізнесу.

5. ERP-системи передбачають легку адаптацію до різноманітних змін, зокрема у вигляді додатку на телефоні дозволяє користуватись системою мобільно.

6. ERP-системи мають високий рівень безпеки. Зокрема, включають в себе брандмауери та інші ресурси, які забезпечують безпеку даних.

На теперішній час ефективні ERP-системи використовують хмарні технології. Проведене дослідження [4. с. 2] показало, що 40% респондентів підтвердили, що вони заощадили 20% від загальних витрат через використання хмарних технологій. На думку більше 50% менеджерів провідних корпорацій світу, реально економити можна від 20% до 80% загальних витрат на впровадження [4. с. 2]. На рисунку 2 зображено економія витрат від використання хмарних технологій при впровадженні ERP-систем [4].

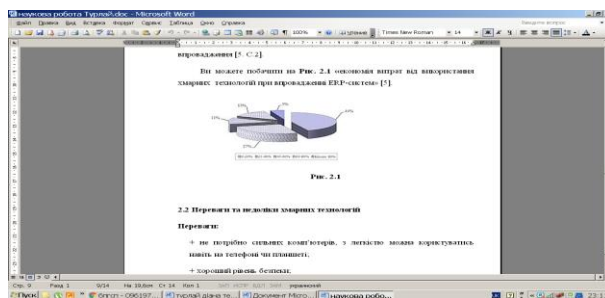

Рисунок 2 – Економія витрат від використання хмарних технологій при впровадженні ERP-систем

На даний момент в Україні представлено достатньо продуктів, що автоматизують діяльність підприємств за допомогою ERP-систем. Великі фірми-виробники мають широкую дилерську мережу, представлену в усіх обласних центрах та інших великих містах для її реалізації, впровадження та супроводу. Відзначимо, що є фірми-автори безпосередньо самого продукту і є фірми-франчайзи, що мають ліцензію від автора на установку, супровід, модифікацію програмного продукту. По суті, будь-яка софтверна фірма, виявивши бажання, може бути франчайзером (представником) відразу декількох CRM, ERP- продуктів. [8] Це зумовлено тим, що у виробників

немає можливості задовольняти попит ринку в повному обсязі.

Проведене дослідження ринку свідчить що найбільш оптимальними за різними критеріями для автоматизації бізнесу є наступні ERP-системи:

1. BAS ERP: комплексний програмний продукт, який автоматизує бізнес-процеси підприємств з технічно складним виробництвом, застосовується і для торгових компаній. Це облікове програмне забезпечення містить готовий набір інструментів для стандартизації, управління і контролю бізнес-процесів.

2. Галактика - система ERP, складова частина комплексу бізнес-рішень корпорації Галактика. Система адресована середнім і великим підприємствам для

інформаційної підтримки задач стратегічного планування та оперативного управління.

3. Enterprise Resource Planning System — Система планування ресурсів підприємства) — корпоративна інформаційна система (КІС), призначена для автоматизації обліку й керування.

4. ERP система Віртуоз - призначена для комплексної автоматизації підприємств середнього і великого масштабу, автоматизації управління і

обліку промислових підприємств, корпоративних структур, підприємств торгівлі [9].

Можна зробити висновок, що на теперішній час ERP-системи дають необхідний функціонал бізнесу для підвищення ефективності. Подальший прогрес в цьому напрямку передбачає вирішення більш широкого класу задач засобами інтегрованих операційних систем підприємства.

Список використаних джерел:

1. Лисичкова І. П. "Що таке ERP-системи, кому вони потрібні і навіщо?". URL: <https://ua.ifsukraine.com/chto-takoe-erp-sistemy-komu-oni-nuzhny-i-zachem/> (дата звернення: 15.11.2020).
2. Хомишин Т. Б. ERP-системи URL: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/enterprise-resource-planning-erp> (дата звернення: 17.11.2020).
3. Бойчук А. О. історія ERP-системи URL: <http://www.erp-online.ru/erp/hist/> (дата звернення: 19.11.2020).
4. Нечепуренко Д. С. Хмарних технологій erp-систем підприємствами машинобудівної галузі URL: [file:///C:/Users/%D0%94%D0%B8%D0%B0%D0%BD%D0%B0/Downloads/Nvkhdu_en_2017_2_3\(2\)_20.pdf](file:///C:/Users/%D0%94%D0%B8%D0%B0%D0%BD%D0%B0/Downloads/Nvkhdu_en_2017_2_3(2)_20.pdf). (дата звернення: 20.11.2020)
5. Колотій А. С. Хмарні технології. URL: <https://sites.google.com/site/hmarnitehnlalala/>. (дата звернення: 15.03.2021)
6. Марк О. М. IBM відкрив доступ до суперкомп'ютера Watson для всіх URL: <https://valtek.com.ua/ua/system-integration/it-infrastructure/clouds/cloud-technologies>. (дата звернення: 25.03.2021)
7. Оверко Й. І. В Україні ринок ERP-систем URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/328621/v-ukrayini-rynok-erp-system-u-2013-rotsi-zbilshyvsvya-na-45>. (дата звернення: 25.03.2021)
8. ТОП програм автоматизації бізнесу в Україні URL: <http://erp-project.com.ua/index.php/uk/korisni-materiali/statti/avtomatizatsiya/196-poslugi-avtomatizatsiji-v-ukrajini>. (дата звернення: 15.04.2021)
9. Програми для бізнесу URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0. (дата звернення: 15.04.2021)

*Хемій Таня, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Технології легкої промисловості»,
науковий керівник Меленчук Л.І.*

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ФЛАГМАН СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ

Головними критеріями успіху в бізнесі стали професійне управління, уміння забезпечити ефективну роботу персоналу, правильно ідентифікувати, проектувати, реалізовувати та удосконалювати бізнес-процеси, ефективно вести організаційно-адміністративну та господарську діяльність. В цих умовах сучасні інформаційні технології та створювані на їх основі інтегровані інформаційні системи стають незамінним інструментом у забезпеченні досягнення стратегічних цілей та стійкого розвитку компанії та організації.

Мета роботи - показати шляхи та методи використання інформаційних технологій у веденні сучасного бізнесу.

Основні завдання роботи:

- охарактеризувати інформаційні технології;
- визначити роль інформаційних технологій у веденні бізнесу;
- дослідити переваги використання інформаційних технологій в управлінні підприємством;
- розглянути шляхи використання інформаційних технологій у веденні сучасного бізнесу.

Інформація є одним з найцінніших ресурсів суспільства поруч з традиційними матеріальними видами ресурсів, як нафта, метал, корисні копалини тощо, тому, процес переробки інформації, подібно до процесів переробки матеріальних ресурсів можна сприймати як технологію. Інформаційна технологія передбачає вміння грамотно працювати з інформацією і обчислювальною технікою.

Під інформаційними технологіями слід розуміти комплекс взаємозалежних,

наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих обробкою і зберіганням інформації; обчислювальну техніку і методи організації і взаємодії з людьми і виробничим устаткуванням, їх практичні додатки, а також зв'язані з усім цим соціальні, економічні та культурні проблеми.

Інформаційні технології дуже швидко перетворилися на життєво важливий стимул розвитку не тільки світової економіки, а й інших сфер людської діяльності. На сьогодні практично неможливо знайти сферу, в якій зараз не використовуються інформаційні технології.

Не можливо оцінити важливість застосування інформаційних технологій у веденні сучасного бізнесу. Зараз важко уявити собі компанію, в якій немає офісу з якісною та функціональною комп'ютерною технікою та периферійним обладнанням. Масиви документів на паперовому носіїві в архівах, канцеляріях та виконавчих відділах скорочуються, а на зміну їм приходять гігабайти електронних текстових та графічних файлів [1, с. 24].

Збільшується швидкість обміну інформацією і з'являється можливість проводити складні математичні розрахунки за кілька секунд і багато іншого. Інформаційні технології - це один із сучасних способів спілкування при веденні бізнесу, головними перевагами якого є загальнодоступність та безпосередня співпраця з працівниками.

Малий та середній бізнес важко уявити без рекламної стратегії. Реклама

бізнесу допомагає починаючому бізнесу заявити про себе, а великому – залишатися релевантним. Згідно зі статистикою близько 60% користувачів шукають інформацію про товари і послуги в інтернеті. Це ваші потенційні покупці і основне завдання донести інформацію про свою компанію до цільової аудиторії. Інтернет реклама - найоптимальніший варіант зробити ваш продукт впізнаваним і популярним [3, с. 57].

Існує кілька основних типів інтернет-реклами:

–контекстна реклама – показ рекламних пропозицій користувачеві разом з результатами його пошукових запитів;

–банерна реклама – рекламні оголошення у вигляді зображень і анімації, які показуються на сайтах;

–SEO (пошукова оптимізація) – методика з виведення сайту на перші місця в природній – не рекламній – пошуковій видачі;

–SMM (соціальний маркетинг) – рекламна кампанія і просування в соціальних мережах і тематичних спільнота.

Варто розглянути вплив інформаційних технологій на розвиток соціальних мереж, які є дієвим засобом і особливим інструментом маркетингу.

Соціальна мережа – це структура, що базується на соціальних зв'язках та взаємних інтересах окремих індивідів та організацій в цілому. Завдання такого ресурсу полягає в забезпеченні користувачів усіма можливим засобами взаємодії одне з одним – відео, чатами, зображеннями, музикою, блогами тощо.

За кілька останніх років соціальні мережі стали найпопулярнішими ресурсами в Інтернеті: сьогодні Facebook, Twitter і LinkedIn у США й Західній

Європі, а Вконтакте й Однокласники в країнах СНД – це сайти з мільйонами активних користувачів. Ці ресурси відвідують 75% українських користувачів Інтернету. Соціальні мережі справді заповнили наш світ. А це сталося завдяки швидкому розвитку інформаційних технологій в цілому.

До основних переваг використання інформаційних технологій в управлінні підприємством можна віднести: підвищується керованість; знижується вплив людського фактора; скорочується паперова робота; підвищується оперативність і достовірність інформації, важливої для прийняття ключових рішень; знижуються витрати [4, с. 115].

Інформаційні технології при веденні бізнесу існують у вигляді різноманітних інформаційних систем і інформаційних комплексів та використовуються в різних сегментах управлінської системи [4, с.123].

Так, наприклад, у сфері управління взаємовідносинами з партнерами і клієнтами використовуються CRM і SCM-технології. Вони зорієнтовані на: зростання продажів, зниження витрат, підвищення лояльності клієнтів і контрагентів, поліпшення якості обслуговування. В цілому ці програмні продукти підвищують конкурентоспроможність продукції підприємства.

В управлінні бізнес-процесами та підвищенні ефективності економічної діяльності підприємства застосовуються інформаційні технології: BPR і ERP. Такі продукти сприяють координації інновацій, мінімізації ризиків, підвищенню масштабованості і гнучкості, зниженню витрат. В цілому, підвищують економічну безпеку підприємства [5, с.57].

У системі управління персоналом застосовують програмний продукт — HR, що сприяє ефективному використанню кадрових ресурсів. А в системі управління матеріальними ресурсами MRP-технологію, що сприяє раціональному накопичення та використанню матеріальних ресурсів. Обидві системи підвищують операційну ефективність компаній і ресурсоефективність [7, с. 87].

Отже, підвівши підсумок, можна сказати, що інформаційні технології глибоко проникли в наше життя і

сучасний бізнес, який не зможе в нинішньому вигляді існувати без них. Сьогодні нова техніка та технології застосовуються не тільки для автоматизації збору та обробки даних, а й для реалізації нових ідей, нових способів отримання конкурентної переваги. Розподілені інформаційні системи та мережні технології звузили світ до розмірів робочого столу та екрану монітора, безмежно збільшивши ділові можливості за рахунок швидкого та простого доступу до великих об'ємів інформації та інструментів роботи з нею.

Список використаних джерел:

1. Анісімов А.В. Інформаційні системи та бази даних: Навчальний посібник для студентів факультету комп'ютерних наук та кібернетики. Київ, 2017. 110 с.
2. Антоненко В. М. Сучасні інформаційні системи і технології: управління знаннями: навч. посібник. Ірпінь: Нац. університет ДПС України, 2016. 212 с.
3. Воронін А. М. Інформаційні системи прийняття рішень: навчальний посібник. Київ : НАУ-друк, 2009. 136 с.
4. Галузинський Г. П. Інформаційні системи у бізнесі. Практикум для індивідуальної роботи: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. Київ : КНЕУ, 2008. 524с.
5. Інформаційні системи в економіці : навч. посібник. Пономаренко В. С., Золотарьова І. О., Бутова Р. К. та ін. Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. 176с.
6. Інформаційні системи в промисловості: навчальний посібник. Л. О. Добровольська, О. О. Черевко. Маріуполь : ПДТУ, 2014. 238 с.
7. Пономаренко В. С., Золотарьова І. О., Бутова Р. К. Інформаційні системи в сучасному бізнесі : навчальний посібник. Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. 484 с.
8. Юринець В. Є. Інформаційні системи управління персоналом, діловодства і документообігу: навч. посіб. Львів : Тріада плюс, 2008. 628 с.

УДК 004.78.58

*Чекановський Андрій, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»,
науковий керівник Павлюс В.П.*

КОМП'ЮТЕРНИЙ ЗІР І ОБРОБКА ЗОБРАЖЕНЬ. ГІСТОГРАМА НАПРЯМЛЕНИХ ГРАДІЄНТІВ

Розвиток і поширення комп'ютерної машинного розпізнавання дозволяє обробки інформації призвели до розширити коло виконуваних виникнення в середині 20 століття комп'ютером завдань і зробити технологій, які дозволяють машинам комп'ютерну обробку інформації більш здійснювати розпізнавання. Розвиток інтелектуальною. В процесі дослідження

було проаналізовано загальні поняття комп'ютерного зору та обробки зображень, здійснено огляд на такий дескриптор ознак як HOG - гістограма напрямлених градієнтів (англ. histogram of oriented gradients).

Метою дослідження є досягнути розуміння розпізнавання образів, включаючи етап обробки зображення, визначення його важливих ознак, а також зрозуміти, які перетворення необхідно з ним зробити, щоб ці дані ефективніше піддавались обробці обчислювальною машиною.

Виклад основного матеріалу.

Комп'ютерним зір - галузь знань, яка об'єднує методики обробки, аналізу та розпізнавання зображень. Якщо розглядати комп'ютерний зір як наукову дисципліну, то він є складовою теорії та технології створення штучних систем, які аналізують інформацію подану у вигляді зображень [1]. Відеодані можуть бути представлені у вигляді багатьох форм.

Розпізнавання образів є областю, яка використовує різноманітні методи для отримання інформації з відеоданих. Однією із її складових є розпізнавання облич. Системи із застосуванням розпізнавання облич знаходять своє застосування для вирішення різнотипних задач різної масштабності. Серед найпопулярніших можна виділити такі: виявлення, затримання та переслідування терористів та злочинців, розблокування телефона, визначення ознак втоми водія та запобігання аварій, здійснення паспортного контролю в аеропортах і на інших пунктах контролю доступу, вхід на заходи, аналіз симптомів пацієнтів по обличчю, зменшення часу реєстрації, облік робочого часу та відвідуваність робітників [2].

Одним із найважливіших елементів при розробці систем розпізнавання є

обробка зображення. Людина може дивитись на зображення і виділяти на них об'єкти візуально, на інтуїтивному рівні. Якщо необхідно знайти певний об'єкт на зображенні, людині достатньо побачити цей набір кольорових пікселів. Однак, для машини зображення - всього лише набір даних, який їй нічого особливого не говорить [6]. Вхідне зображення містить занадто багато додаткової інформації, яка не потрібна для класифікації. Тому першим кроком у класифікації зображень є спрощення зображення шляхом вилучення важливої інформації, що міститься в зображенні, і видалення решти. Нам потрібно здійснити такі зміни, які не будуть впливати на важливі елементи зображення і перетворять його таким чином, щоб ви все ще могли легко розрізнити об'єкт. Цей крок називається витяганням ознак (feature extraction). У традиційних підходах до комп'ютерного зору це має вирішальне значення для продуктивності алгоритму [3].

Кожне зображення має якісь особливі точки. Що це таке? Особливі точки тісно пов'язані з витяганням ознак. Це такі точки, за якими можна розпізнати зображення, класифікувати його, якась унікальність зображення, особливість. Зазвичай це кутові точки, або ті, де різко змінюється колір, яскравість, і т.д. Кожен метод виявлення особливих точок повинен гарантувати інваріантність відносно великих перетворень зображення [5]. Можна сказати, що ми замінюємо зображення деякою моделлю — набором його ключових точок. Детектором будемо називати метод вилучення ключових точок із зображення.

Кожній особливій точці необхідно присвоїти опис, який буде однаковим на різних зображеннях. Тут в справу і вступають дескриптори. Дескриптор -

ідентифікатор ключової точки, що виділяє її з решти маси особливих точок [5].

До одних із дескрипторів особливих точок, що використовуються в комп'ютерному зорі відноситься гістограма орієнтованих градієнтів. Алгоритм був вперше описаний Біллом Тріггсом і Навнітом Далалем в 2005 році. Спочатку вони використовували його для розпізнавання пішоходів на статичному зображенні, а потім удосконалили для виявлення інших об'єктів.

Градієнт зображення являє собою спрямовану зміну інтенсивності чи кольору зображення [7]. HOG дає дві дуже важливі інформації про зображення: величина градієнта (говорить про те, як швидко змінюється зображення) та напрямок градієнта (вказує, в якому напрямку зображення змінюється найбільш швидко).

Першим етапом реалізації HOG є попереднє оброблення зображення. Нам потрібно зменшити співвідношення ширини до висоти як 1:2. Розмір зображення бажано задавати в значення 64 x 128. Це пов'язано із тим, що ми в подальшому будемо ділити зображення на секції 8x8. Наявність зазначеного зробить розрахунки простішими.

Потім ми обчислюємо величину градієнта як по горизонтальному, так і по вертикальному напрямках. Градієнти - це невелика зміна напрямків x та y. Щоб визначити градієнт у напрямку x, нам потрібно відняти значення ліворуч від значення пікселя праворуч, в напрямку y ми віднімемо значення пікселя нижче від значення пікселя над вибраним пікселем. Цей процес дасть нам дві нові матриці - одну, що зберігає градієнти в напрямку x, а іншу - у напрямку y.

Використовуючи градієнти, які ми розрахували на останньому кроці, тепер ми визначимо величину та напрямок для кожного значення пікселя. Для цього кроку ми будемо використовувати теорему Піфагора та тангес-функцію: загальна величина градієнта - $\sqrt{(G_x)^2 + (G_y)^2}$, напрямлення градієнта - $\tan^{-1} \frac{G_x}{G_y}$, де G_x і G_y - градієнти у напрямку x та y.

Отже, для кожного значення пікселя ми маємо величину (загальний градієнт) та напрямок (орієнтація). Нам потрібно створити гістограму орієнтованих градієнтів, використовуючи ці градієнти та орієнтації для матриці 8 на 8 пікселів (рис. 1).

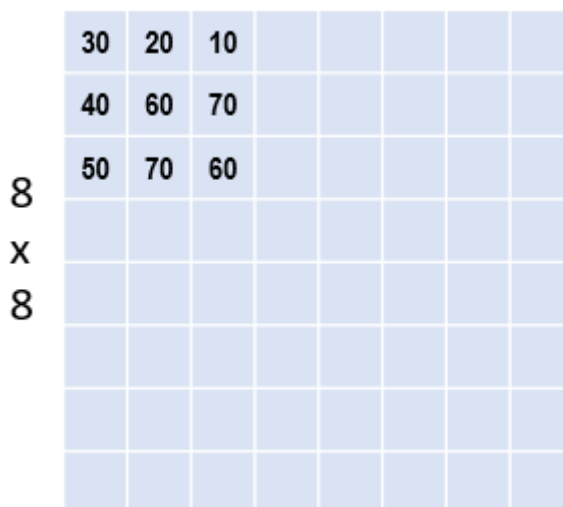

Рисунок 1 - Матриця 8 на 8 із значеннями пікселів

Формуємо вектор властивостей відповідають діапазону значень від 0 до розмірністю 9x1 (рис. 2). Комірки вектора 180 градусів, де значення кожної

наступної комірки більша за попереднє на 20. Дані для гістограми обчислюються наступним чином: беремо значення напрямку одного з 64 пікселів (так як в

нас розмірність 8×8), визначаємо індекс вектора 9×1 , де буде зберігатись значення та вписуємо туди величину відповідного пікселя.

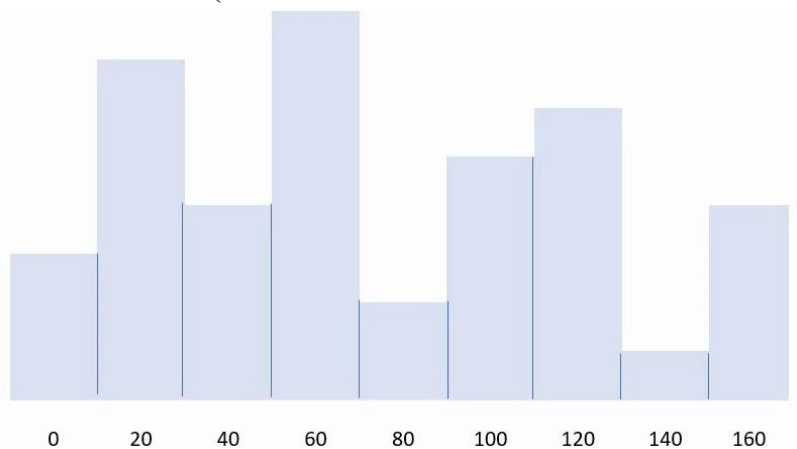

Рисунок 2 - Гістограма градієнтів

Якщо під певний напрямок немає конкретного індексу, ми вписуємо значення у дві сусідні комірки, обчислені як різниця цього значення до значення першої комірки та різниця до другої комірки, потім ділимо це на 20. Далі беремо модуль від отриманих чисел та множимо на величину градієнта пікселя.

Сумуємо відповідні значення для кожної комірки та отримуємо гістограму. Робимо попередні обчислення для усього зображення.

В результаті ми отримуємо перетворене зображення, яке продемонстровано на рисунку 3.

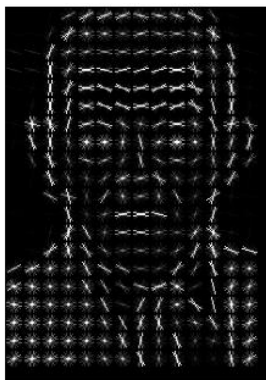

Рисунок 3 - Результат виконання HOG-алгоритму

Протестувати власноруч алгоритм можна використовуючи наступний код, написаний на мові програмування Python:

```
import matplotlib.pyplot as plt
from skimage.feature import hog
from skimage import exposure
import cv2

path= r"bean8.jpg"
image = cv2.imread(path)
image = cv2.cvtColor(image,cv2.COLOR_BGR2RGB)
```

```
fd, hog_image = hog(image, orientations=8, pixels_per_cell=(16, 16),  
cells_per_block=(1, 1), visualize=True, multichannel=True)
```

```
fig, (ax1, ax2) = plt.subplots(1, 2, figsize=(8, 4), sharex=True, sharey=True)  
ax1.axis('off')  
ax1.imshow(image, cmap=plt.cm.gray)  
ax1.set_title('Input image')
```

```
hog_image_rescaled = exposure.rescale_intensity(hog_image, in_range=(0, 10))  
ax2.axis('off')  
ax2.imshow(hog_image_rescaled, cmap=plt.cm.gray)  
ax2.set_title('Histogram of Oriented Gradients')  
plt.show()
```

Використовуючи можливості HOG, ми можемо створити простий алгоритм виявлення обличчя. Для цього ще застосовується метод опорних векторів (SVM), що являє собою метод аналізу даних для класифікації. Існує заданий набір тренувальних зразків, кожен із яких відмічено як належний до однієї чи іншої з двох категорій, алгоритм тренування буде моделлю, яка відносить нові зразки до однієї чи іншої групи. Кроки детекції обличчя є наступними:

1. отримання набору зображень облич, щоб скласти "позитивні" навчальні зразки;
2. отримання набору зображень не лиць, які становлять «негативні» навчальні зразки;
3. витягнення функції HOG з цих навчальних зразків;
4. навчання лінійного класифікатора SVM на цих зразках;
5. застосування навченої моделі.

В результаті, якщо модель правильно та добре натренована, ми

можемо виявляти обличчя на будь-яких зображеннях.

Висновки. Обробка зображень - це процес створення нового зображення з існуючого зображення, як правило, спрощуючи чи покращуючи вміст певним чином. Значна кількість систем комп'ютерного зору вимагає застосування обробки зображень до вихідного введення, тобто, попередньої обробки зображень.

Підрозділи комп'ютерного зору охоплюють також розпізнавання образів. Існує багато методів і технік, які використовуються з ціллю розпізнавання. Одним із них являється гістограма направлених градієнтів – Histogram of Oriented Gradients. Алгоритм HOG заснований на розбитті зображення на певне число зон і підрахунок в кожній зоні напрямку та величини градієнту. Це значно спрощує дані, які в подальшому будуть необхідні для визначення того чи іншого об'єкту на зображенні.

Список використаних джерел:

1. Градиент изображения - Image gradient. Qaz Wiki: веб-сайт. URL: https://ru.qaz.wiki/wiki/Image_gradient (дата звернення: 17.04.2020).
2. Комп'ютерний зір. Вікіпедія: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%27%D1%8E%D>

1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B7%D1%96%D1%80
(дата звернення: 16.04.2020).

3. Методы нахождения особых точек изображения и их дескрипторов. Научный корреспондент: веб-сайт. URL: <https://nauchkor.ru/pubs/metody-nahozhdeniya-osobyh-tochek-izobrazheniya-i-ih-deskriptorov-587d36515f1be77c40d58c79> (дата звернення: 17.04.2020).
4. Построение SIFT дескрипторов и задача сопоставления изображений. Habr: веб-сайт. URL: <https://habr.com/ru/post/106302/> (дата звернення: 17.04.2020).
5. Система розпізнавання облич. Вікіпедія: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0_%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BF%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D1%87 (дата звернення: 17.04.2020).
6. Histogram Of Oriented Gradients (HOG): Calculating Image Features. CronJ: веб-сайт. URL: <https://www.cronj.com/blog/histogram-of-oriented-gradientshog-calculating-image-features/> (дата звернення: 18.04.2020).
7. Histogram of Oriented Gradients explained using OpenCV. Learnopencv: веб-сайт. URL: <https://learnopencv.com/histogram-of-oriented-gradients/> (дата звернення: 18.04.2020).

УДК 004.77

*Чирська Тетяна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»,
науковий керівник Чубей О.О.*

РОЗРОБКА ВЕБЗАСТОСУНКІВ З ДОПОМОГОЮ REACT NATIVE

Сфера розробки вебзастосунків сьогодні є дуже перспективною і швидко розвивається. В процесі було досліджено найкращі бібліотеки для розробки додатків та їх реалізацію з допоміжними застосунками таким як Firebase Realtime.

Метою дослідження є ознайомлення з базовими функціями для вебзастосунків бібліотекою React Native.

React Native – це багатоплатформовий фреймворк з відкритим вихідним кодом для розробки нативних, веб, мобільних і настільних додатків на JavaScript і TypeScript, створений Facebook, Inc. React Native підтримує такі платформи як Android, Android TV, iOS, macOS, Apple tvOS, Web, Windows і UWP, дозволяючи розробникам

використовувати можливості бібліотеки React поза браузера для створення нативних додатків, що мають повний доступ до системних API платформ.

Основні принципи роботи React Native практично ідентичні принципам роботи React, за винятком того, що React Native керує не браузерної DOM, а платформеними інтерфейсними компонентами. JavaScript-код, написаний розробником, виконується в фоновому потоці, і взаємодіє з платформеними API через асинхронну систему обміну даними, звану Bridge. У 2021 році очікується заміна Bridge на більш продуктивну синхронну модель обміну даними, підтримує парадигму zero-copy.

Хоча система стилів (спосіб конфігурації візуальних властивостей елементів інтерфейсу) React Native має синтаксис, схожий на CSS, фреймворк не використовує технології HTML або CSS як такі. Замість цього для кожної з підтримуваних фреймворком операційних систем реалізовані програмні адаптери, які застосовують заданий розробником стиль до платформному інтерфейсному елементу.

React Native також дозволяє розробникам використовувати вже існуючий код, написаний на інших мовах

програмування - наприклад, Java або Kotlin для Android і Objective-C або Swift для iOS. Також React Native підтримує інтеграцію в уже існуючі програми - наприклад, частина інтерфейсу мобільного додатка може бути реалізована на React Native, а частина – за допомогою чисто платформних засобів.

Почати варто з налагодження роботи з допомогою командного рядку в якому будуть виконуватись всі процеси. Особливістю React Native є те, що для запуску програми потрібно використовувати Expo (Рисунок 1).

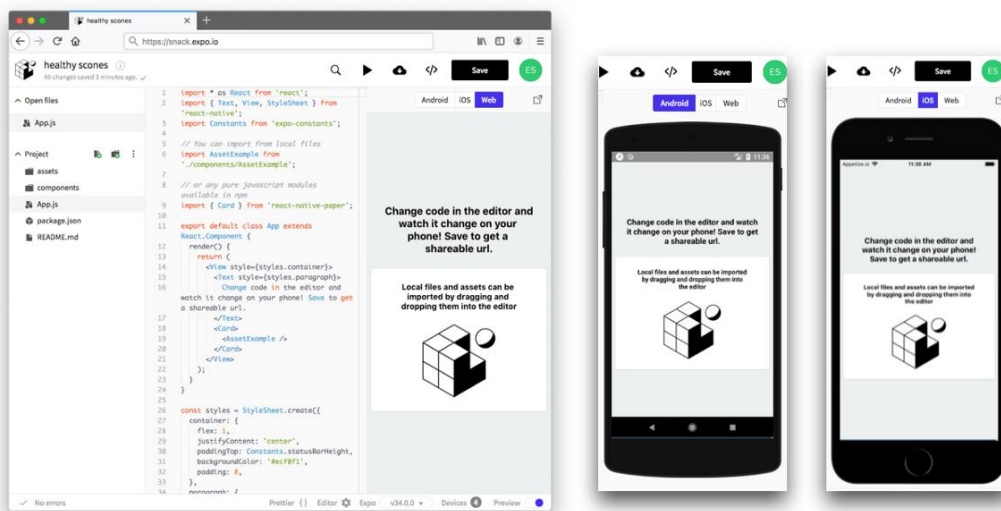

Рисунок 1 – Expo.io

Для розробки застосунків також використовують різні види баз даних. Вони можуть бути sql або nosql. В даній роботі ми розглядали таку базу даних як Firebase (Рисунок 2)

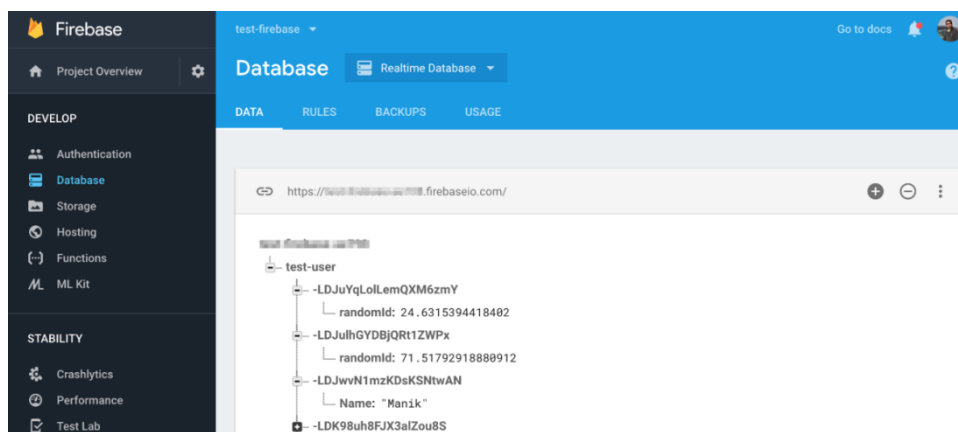

Рисунок 2–Firebase realtime database

Firebase веде свої витоки з Envolvе, попереднього стартапу, заснованого Джеймсом Темпліном та Ендрю Лі в 2011 році. Envolvе надав розробникам API, який дозволяв інтегрувати функціональні можливості онлайн-чатів на свої веб-сайти. Після випуску сервісу чату, Тамплін і Лі виявили, що сервіс використовуються для передачі даних застосунків, які не були повідомленнями чату. Розробники використовували Envolvе для синхронізації даних застосунків, таких як стан гри в режимі реального часу серед своїх користувачів. Тамплін і Лі вирішили відокремити систему чату та архітектуру реального часу, яка працювала на ньому. Вони заснували Firebase як окрему компанію в квітні 2012 року.

Firebase Inc. отримав початкове фінансування у травні 2012 року. Компанія також збільшила фінансування у червні 2013 року. У жовтні 2014 року компанія Firebase була придбана компанією Google. У жовтні 2015 року компанія Google придбала Divshot, щоб об'єднати її з командою Firebase. З моменту придбання Firebase виросла

всередині Google і розширила їхні послуги, щоб стати єдиною платформою для мобільних розробників. Firebase тепер інтегрується з різними іншими службами Google, щоб пропонувати нові продукти та масштаб для розробників. У січні 2017 року компанія Google придбала Fabric і Crashlytics з Twitter, щоб приєднати ці служби до команди Firebase. Firebase у жовтні 2017 року запустив Cloud Firestore, документ-орієнтовану базу даних.

Firebase Auth

Firebase Auth – це служба, яка може аутентифікувати користувачів, використовуючи лише код на стороні клієнта. Він підтримує соціальні логін-провайдери Facebook, GitHub, Twitter і Google (і Google Play Games). Крім того, вона включає в себе систему управління користувачами, за допомогою якої розробники можуть увімкнути автентифікацію користувача за допомогою входу з електронної пошти та пароля, що зберігаються в Firebase. Приклад зареєстрованих користувачів представлений на Рисунку 3

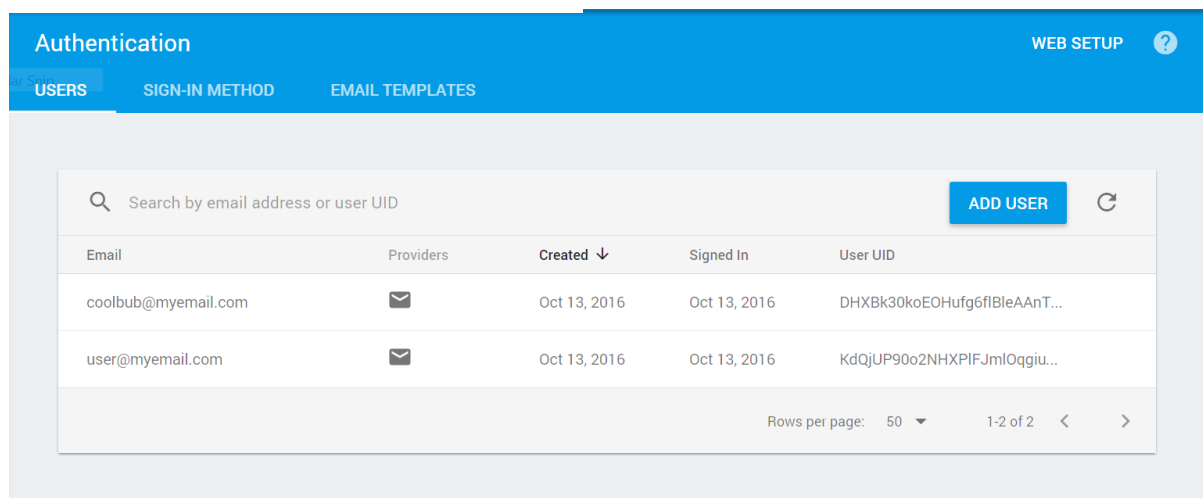

Рисунок 3 – Firebase Auth

Для роботи з Firebase Auth використовують таку стірчку коду щоб підключитись до бази даних

```
mFirebaseAuth.createUserWithEmailAndPassword(email,password)
.addOnCompleteListener(this, new OnCompleteListener<AuthResult>() { @Override public
void onComplete(@NonNull Task<AuthResult> task) { if(task.isSuccessful()){ //User
registered successfully }else{ Log.i("Response","Failed to create
user:"+task.getException().getMessage()); }
```

Також можна використовувати реєстрацію через служби Google.

Realtime Database

Firebase надає в режимі реального часу базу даних та бекенд як службу. Ця служба надає розробникам застосунків API, який дозволяє синхронізувати дані застосунків між клієнтами та зберігати їх у хмарі Firebase. Компанія також надає клієнтські бібліотеки, які дозволяють інтеграцію із застосунками Android, iOS, JavaScript / Node.js, Java, Objective-C, Swift. База даних також доступна через REST API та прив'язки до декількох сценаріїв JavaScript, таких як AngularJS, React, Ember.js та Backbone.js. REST API використовує протокол подій із сервером, який є інтерфейсом для створення HTTP-з'єднань для отримання push-повідомлень від сервера. Розробники, які використовують Realtime Database, можуть захищати свої дані за допомогою правил безпеки, що застосовуються на сервері. Для підключення Realtime Database треба написати таку частину коду:

```
// Set the configuration for your app
// TODO: Replace with your project's config object
var config = {
  apiKey: "apiKey",
  authDomain: "projectId.firebaseio.com",
  // For databases not in the us-central1 location, databaseURL will be of the
  // form https://[databaseName].[region].firebasedatabase.app.
  // For example, https://your-database-123.europe-west1.firebaseio.com
  databaseURL: "https://databaseName.firebaseio.com",
  storageBucket: "bucket.appspot.com"
};
firebase.initializeApp(config);

// Get a reference to the database service
var database = firebase.database();
```

Висновки

Отже, бібліотека React Native є використовуючи практично весь код доступною усім, постійно розвивається і програми). Оскільки React Native легко використовується разом з іншими безпосередньо залежить від JavaScript, бібліотеками. З його допомогою ми вам майже не потрібно розбиратися в зможемо створювати додатки для будь-яких інших мовах, в більшості декількох платформ паралельно (повторно випадків, для створення додатків на iOS і

Android окремо. Додатки React Native React Native пропонує ряд дозволяють використовувати нативні інтегрованих компонентів, що дозволяє елементи інтерфейсів з операційної розробникам швидко і ефективно системи, одночасно підтримуючи виконувати основні завдання. парадигму React в JavaScript.

Список використаних джерел

1. firebase auth. url: <https://firebase.google.com/docs/database/web/start> (дата звернення-17.03.2021)
2. learnscriptcase.url:https://www.scriptcase.net/learn/?gclid=cjwkcajw6fccbhbneiwaem5so682hfszmnaagkkqrfyovcbxuph8puie0jkrctz2t13fjck1_zciyxocf9cqavd_bwe (дата звернення-15.03.2020)
3. что такое php url: <https://htmlacademy.ru/tutorial/php/basics>(дата звернення-12.01.2021)
4. php tutorial w3 url: <https://www.w3schools.com/php/> (дата звернення-10.04.2021)
5. современный учебник javascript url: <https://learn.javascript.ru/intro> (дата звернення-10.04.2021)
6. react javascript-библиотека для создания пользовательских интерфейсов url: <https://ru.reactjs.org/docs/getting-started.html>(дата звернення-12.03.2021)

СЕКЦІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА ТА МОВОЗНАВСТВА

УДК 821.133.1

*Антіфорова Катерина, здобувач фахової передвищої освіти
I курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник Божаківська М.О.*

«ДОБРЕ БАЧИТЬ ЛИШЕ СЕРЦЕ! НАЙГОЛОВНІШОГО ОЧИМА НЕ ПОБАЧИШ» (за мотивами філософської казки екзюпері «Маленький принц»)

Ім'я Антуана де Сент-Екзюпері не тільки назавжди увійшло в золотий фонд літератури, але і стало синонімом романтики. Нащадок хрестоносців, військовий льотчик, дивовижний письменник і глибокий філософ – він був загадкою за життя і залишився таким навіть у своїй смерті.

Антуан де Сент-Екзюпері — поет і філософ дії. «Перш ніж писати, треба жити»,— таким був його девіз. Коли у 1939 році Екзюпері запитали, що для нього найважливіше — літати чи писати, він відповів: «Не розумію, як можна поділяти ці речі, тим більше протиставляти їх. Для мене літати і писати — одне й те саме. Головне — діяти, головне — знайти себе. Авіатор і письменник зливаються. Обидва однаково пізнають світ». Актуальність даного дослідження зумовлена тим, що популярність французького письменника та авіатора є беззаперечною, однак досліджень творчості мало.

У творах Сент-Екзюпері немає прямої критики суспільства, він не показує і процесу розкладу людини у світі, де панує зло й насильство. У палітрі художника немає чорних фарб. Він говорить людям не про їх слабкості та вади, а про притаманну їм приховану душевну силу. Але в тій схвильованій наполегливості, з якою письменник знову

і знову повертається до ідей людинолюбства, співдружності, відповідальності за долю світу з його експлуатацією, нерівністю, колоніалізмом, кривавими війнами, відчувається глибока тривога. У своїх книгах Сент-Екзюпері створює той життєстверджуючий духовний клімат, відсутність якого відчувають усі мислячі, прогресивні люди Заходу.

Як знайти людині вихід із морального тупика, в який завів її вік користолюбства? На думку Сент-Екзюпері, єдина надія та опора письменника — серце людське. У цьому ідейному висновку зливаються сила та слабкість філософської концепції Сент-Екзюпері. Сила у тому великому душевному теплі та людяності, яка осяює всю творчість письменника-гуманіста й робить його близьким та зрозумілим читачам.

Поступово тема відповідальності людини за все, що відбувається на землі, стає головною у творчості Сент-Екзюпері. У 1939 році побачила світ його книга «Планета людей», що складає низку нарисів-спогадів. Того ж року Французька академія високо оцінила роман Антуана, наголосивши на тому, що даний твір не лише про друзів-льотчиків, які загинули в небі, це відверта розповідь на тему боротьби моральних засад у душі людини:

«Чого нам ненавидіти одне одного? Ми всі за одно, нас несе та сама планета, м – екіпаж одного корабля. Добре, коли різні цивілізації сперечаються в ім'я чогось нового. Кращого, і страшно, коли вони пожирають одна одну» [2, с. 37]. Таким чином, у «Планеті людей» автор розмірковує про крихкість нашої цивілізації, про постійні загрози війн та природних катаклізмів.

Бути людиною — це й означає відчувати, що ти за все відповідаєш. Паленіти з сорому за вбогість, хоча вона ніби і не з твоєї вини. Пишатися перемогою, здобутою товаришами. І знати, що, муруючи, допомагаєш розбудувати світ.

Його філософська казка-притча «Маленький принц» - спроба достукатися до людей та змусити їх задуматися над справжніми цінностями. Письменник через алегоричні образи, але здебільшого устами маленького принца говорить про небезпеку руйнування гармонії людських взаємин із навколишнім світом. Він особливо переймається тим, що разом із бурхливим розвитком матеріальної культури ХХ століття духовна культура стає для людини другорядною. З глибоким хвилюванням та душевною мукою письменник роздумує над долею тих. Хто приречений на убожество – і матеріальне, і духовне. Твір містить глибокі роздуми про сенс людського життя. Антуан де Сент-Екзюпері прагне переконати читача у тому, що головне – це їхні душі. Треба любити життя, людей, - і ти будеш щасливий. Людина живе на цій землі щоб очиститися від усього нещирого й непотрібного, повернути втрачену дитячу щирість, чистоту і безпосередність [1, с. 44].

Маленький принц – це ідеал, романтична мрія, що не загинула у світі. І цей світ багатий саме завдяки їй.

Звичайно. Мотив смерті як неминучості людського існування теж присутній у творі. Та автор оригінальний навіть у її трактуванні. Устами свого маленького героя він проголошує: «Смерть неминуча. Та чи можна вважати, що смерть позбавляє життя змісту? Варто примиритися зі смертю». І хоча фінал казки сумний, але він змушує попри сум прагнути до чогось світлого і красивого, шукати у буденній метушні та дріб'язкових клопотах щедрість і щирість душі, пам'ятаючи про відповідальність за тих, кого приручили [3, с. 43].

Важливу роль у розумінні філософського змісту твору відіграють прості і ніжні акварелі. Створені самим автором. Вони не лише допомагають зрозуміти почуття героїв, їхній внутрішній стан, але й виконують особливу пізнавально-естетичну функцію. Твори Екзюпері пов'язані з небом і авіацією. У письменника було два покликання – література і авіація, - і він радо ділився з публікою власним сприйняттям світу очима пілота. Його казка «Маленький принц» заслужено посідає почесне місце у скарбниці світової літератури як уособлення людини-мандрівника у всесвіті, яка шукає прихований сенс речей і власного життя.

Своєрідність стилю Сент-Екзюпері у тому, що, незважаючи на філософічність, у його книгах відсутні сухі абстракції, а складні філософські поняття і проблеми стають життєвими завдяки яскравим художнім образам. І це цілком зрозуміло: адже Сент-Екзюпері — художник, він мислить образами і саме образами. Моральна філософія виводиться безпосередньо із реального життєвого досвіду: польотів, аварій, перемог, про які розповідається поетично і з наснагою. Таким чином, творчість одного з найбільш життєстверджуючих

письменників минулого століття Антуана де Сент-Екзюпері позначена глибоким філософським змістом, а секрет привабливої сили його творчості у своєрідності художнього стилю, умінні втілити ідейний зміст великої

гуманістичної наснаги в поетичну форму. Зрештою, цю життєву аксіому він вивів сам, зазначивши наступне: «Вчитись треба не писати, а бачити. Писати – це наслідок» [3, с. 280]

Список використаних джерел:

1. Гудим Г.І. А. де Сент-Екзюпері. Життєпис письменника. «Маленький принц». Притчовий характер твору, його гуманістичний зміст / Г.І. Гудим // Все для вчителя. 2009. № 9-10. С. 43-44.
2. Кіресєв, Р. Антуан де Сент-Екзюпері: «Як і ви я хотів би, щоб мене любили...», Наука і релігія, 2002. Ст. 12. С. 36-39.
3. Сент-Екзюпері, Антуан де. Роман / А. де Сент-Екзюпері. Харків : Фоліо, 2017. 283 с.

УДК 811.161.2

*Безух Лілія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
II курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник Зарихта О.В.*

СЕМАНТИЧНЕ БАГАТСТВО ТА МЕТАФОРИЧНІСТЬ ХУДОЖНІХ ОБРАЗІВ У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ ВІКТОРІЇ ДИКОБРАЗ

У роботі розкрито характерні особливості індивідуальної манери Вікторії Дикобраз, зроблено спробу дослідити феномен використаних нею метафор, а також виокремлено оригінальні художні образи у трактуванні подій і явищ навколишньої дійсності, через які і розкривається позиція поетеси і людини.

Її поезія – це яскрава спроба по своєму показати семантику людського життя, зупинившись та проаналізувавши те, що ми в собі несемо. Варто зазначити, що твори Вікторії Дикобраз зовсім не досліджені і не всіма однозначно сприймаються, проте вони становлять невід’ємну частину сучасної української поезії, яка дуже точно діагностує найболючіші внутрішні проблеми та незагоєні рани. Тому, досліджуючи оригінальну манеру Вікторії Дикобраз, ми акцентували увагу на цікавих

індивідуально-авторських підходах поетеси у розкритті болючих проблем сьогодення.

Дебютна збірка молодої поетеси «Семантика наших прикрас», яка вийшла у тернопільському видавництві «Крок» у квітні 2015 року, була презентована широкому загалу читачів під час фестивалю «І» у Тернополі. У книзі концептуально немає ні нумерації сторінок, ні змісту, ні передмови, ні інформації про автора — лише вихідні дані, тексти, епіграфи-коментарі до них і дизайн. Таким чином, між читачем і автором немає жодних зобов’язань, але є розмова. У збірку увійшли лише ті поезії, які авторка обирала за принципом: щоб не було соромно читати це вголос найближчі два роки. Багато віршів з цієї книги є такими собі «подорожніми нотатками». Видана збірка дуже дискутована, а її авторка змушує придивитися до себе і, як

зауважує літературознавець Юрій Ганошенко, «вичленувати свій поетичний голос з-поміж тих, що вже звучать досить активно в українській літературі».

У результаті проведеного дослідження виявлено, що поезія Вікторії Дикобраз – це яскрава спроба по-своєму показати семантику людського життя. Структура збірки теж досить оригінальна. На чотири розділи припало 63 поезії, переважно – 2014-го року. Кожен вірш має певний епіграф – таку собі невеличку цитату. Кожна поезія – це нова сторінка, датована числом та місяцем створення, далі заголовок (як правило символічний і з певним підтекстом), ще нижче – цілісна думка або ж власна філософська сентенція – «вислів повчального характеру [5, с.793]» і лише після цього розгорнений хід образів та їхня трансформація, які надзвичайно вдало перегукуються із кольором і простором навколо себе.

Збірка Вікторії Дикобраз – це своєрідна семантика рим і подорожей, а її поезії розкривають душевний стан поетеси. Сама ж Вікторія, запрошуючи до відкритої розмови потенційних відвідувачів власної сторінки у контактах, стверджує, що її вірші – не що інше, як «схоплені випадки співзвучності образів і понять, пошук естетики і семантики, пошук спільності, з якої не виточували ще нового». Досліджуючи феномен поетичних метафор у творчості молоді поетеси, було з'ясовано, що вони і справді відіграють величезну роль у нашому житті і нашому мисленні. Однак ми створюємо їх самі, навіть не помічаючи цього. Коли ж мова іде про творчих людей, творців поетичного слова, то закономірно, що з-під їхнього пера з'являються «унікальні шедеври, схожі на водограй почуттів, спонтанні, іноді веселі, частіше – сумні, але завжди

непередбачувані, іскристі і яскраві [2, с. 42]».

Про неймовірну і загадкову силу поетичного слова написано дуже багато. Вікторія Дикобраз з приводу цього висловила по-своєму і як завжди оригінально: «Поезія починається з дефектів мови. Бо в того, хто довго мовчить, дефекти всередині. Семантика віршів, що змінюються на гільзи, чесніть — на тіло патронів, любові вистачатиме на всіх, а тебе ні. Поезія — це щось неминуче. Як не втечеш від смерті, так і від поезії не втечеш, якщо вона тебе обрала своєю жертвою» [3].

Свого часу український поет-дисидент Тарас Мельничук риторично запитував: «Чи варто такою дорогою ціною — ціною життя — добувати Слово, щоб під кінець зникнути навечно в нічому, в темряві?» І при цьому однозначно відповідав: «Треба!» Для Вікторії Дикобраз постать Мельничука – це справжній взірець служіння героїчного і полум'яного у Слові. І це правильно: щоб досягти висоти, треба ставити недосяжну планку. Тоді поетичне слово влучатиме з першої строфи, вражаючи новизною створених образів. У Вікторії Дикобраз справді талановиті імпровізації, які свідчать про те, що їх авторка більше дбає про висловлення власних емоцій, ніж про те, щоб її зрозуміли. Найбільше достоїнство віршів Вікторії – їх гранична щирість і природність. Вона не грає ролей оптиміста чи песиміста. Вона просто є: сумна, весела чи задумана, але завжди нетерпляча у пізнанні навколишньої дійсності.

Аналізуючи метафоричний світ поетичної збірки Вікторії Дикобраз, приходимо до висновку, що метафора – це своєрідний шлях пізнання, приховане порівняння. Дуже часто саме метафори виконують роль каталізатора розвитку

мислення особистості. Літературознавчий словник-довідник подає, що метафора – «один із основних поетичних тропів» [4, с. 455]. Проте, якщо вдуматися, то розгорнутими мега-метафорами і скороченими міні-метафорами насичене все, що нас оточує. Важко навіть собі уявити, що сталося б із нашим мисленням, якби ми втратили здатність творити метафори. То чому ж метафора така важлива і чим саме досягається унікальність цього художнього тропу? Відповідь на це знаходимо у тому ж Літературознавчому словнику-довіднику: завдяки метафорі відбувається «перехід інтуїтивного осяяння у сферу раціональних понять; сконцентровуючи та узгоджуючи у своєму потужному семантичному полі найвіддаленіші чи найнесумісніші асоціації, метафора постає суцільним непочленованим тропом, який може розгортатися у внутрішній сюжет, неприйнятний з погляду раціоналістичних концепцій. Метафора подібна до загадки, але з тією відмінністю, що не підлягає декодуванню, вимагаючи визнання за собою нової реальності, розбудованої за естетичними принципами [4, с. 456].

У результаті приходимо до усвідомлення того, що метафора створює нову реальність. Поезії Вікторії Дикобраз наскрізь пронизані метафоричними висловлюваннями, що свідчить насамперед про інтуїтивне осяяння самої авторки в момент найбільшого емоційного напруження. Це вершина образного мислення. У поезіях Вікторії кожна метафора наділена певним філософським підтекстом і складається враження, що це – просто жива істота, яка існує у цьому багатовимірному просторі відповідно до якихось (тільки їй відомих) законів буття): *сонце звіряє* годинники; *час іде*; *хвилі шукають*, де прорости; *колосся* у серпні *шумить* перетомленим

стоголоссям; *полудневі вогні* *перевтілюють* нас у соняшникові зграї; *голоси плачуть* криками надвечірніми; *вулиці*, мов партизани, *мовчать* про побачене; вперто *горять* у свічках наші *відвага і страх*, а гаряча земля *вимагає* любові.

Багато таємниць є у світі, і одна з найбільших – мова. Це єдине знаряддя, що вивисує людину над світом, робить її нездоланною в пошуках істини. Саме через слово «людина пізнає те, що недоступне було або й залишиться таким безпосередньому сприйманню. У цьому диводійному дзеркалі відображаються всі «айсберги» світу» [1, с. 3]. Аналізуючи поезію Вікторії Дикобраз, ми мали можливість побачити її багатовимірність: оригінальне позначення певних предметів і явищ навколишньої дійсності, підсилене емоційним забарвленням. В одному із інтерв'ю вона чесно зізналася: «Сильний не той, хто багато витягує, а той, в кого мало слабкостей». Усі захоплюються працею майстра – людини, що віртуозно володіє відповідним знаряддям. Є і майстри слова, що досконало опанували найскладніше і найдивовижніше знаряддя – мову. Вікторія Дикобраз, звичайно, ще не віртуоз, але вона на правильному шляху, бо справді закохана у слово, яке щоденно шліфує, щоб досягти душевної гармонії. Авторка абсолютно не намагається підшукувати форму для своєї думки, емоції чи образу, оскільки форма знаходиться сама:

Інформаційне сміття як асфікція.

Правда – тромб.

Венозні дерева загинуть у

спільній колиці,

поодинокі, немов на них плюнув Бог,

якому вони і не вірять

вже понад століття [3].

Проте після вдумливого занурення у цей незвичний поетичний простір,

розумієш одну незаперечну істину: якби в цьому світі все було так просто, то не було б і самого світу.

На основі проведеного дослідження ми прийшли до висновку, що поетична збірка «Семантика наших прикрас» дозволяє подивитися по-новому на сучасну молодь, яку і представляє поетеса. Невеличка збірочка, яка вміщується в долоні, насправді дуже містка, оскільки у ній подано авторську спробу зупинитися і проаналізувати

семантику або значення, які ми в собі несемо. Намагаючись досягнути складності цього світу, Вікторія подає її в діалектичній єдності. Маємо величезний спектр символічних асоціацій і незвичних художніх образів, які представлені по-різному: іноді з викликом, подекуди з епатажем й надривом, але обов'язково з власною оцінкою. І усе це вміщено під одну палітурку – «Семантика наших прикрас».

Список використаних джерел:

1. Вихованець І.Р. Таїна слова. Київ. 1990. 284 с.
2. Галіцина Л. Крила для мрії: Літературний практикум. Київ : Шкільний світ, 2008. 112с.
3. Дикобраз В. Семантика наших прикрас. Тернопіль : Видавництво «Крок», 2015. 96 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р.Т.Гром'яка, Ю.І.Коваліва, В.І.Теремка. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 752с. (Nota bene).
5. Сучасний тлумачний словник української мови: 650 000 слів/ За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Харків : «Школа», 2006. 1008 с.

УДК 811.161. 2

*Василечко Катерина, здобувач фахової передвищої освіти
І курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
науковий керівник Безкоровайна М.Л.*

ЕВОЛЮЦІЯ ТВОРЧОСТІ «КОРОЛЕВИ СНІГІВ» - ГАЛИНИ ПАГУТЯК

У роботі розкрито характерні особливості індивідуальної манери Галини Пагутяк, однієї з найбільш таємничих українських письменниць. Вона не підлаштовується під видавців і не пише те, що диктує «мейнстрім». Вона – сама по собі. І навіть Шевченківська премія не змінила Галину Пагутяк. Бо то – найбільша розкіш – бути собою. Як і герой кількох її творів Ян Щасний Гербурт, вона пливе проти течії тільки тому, що так треба, бо читач має чути правду.

Давно уже ніхто з жінок в українській літературі так не заворожував читача своєю міфо-поетичною прозою, як це робить Галина Пагутяк. Вона ввійшла в літературу рано, двадцятирічною дівчиною, ввійшла стрімко і сміливо. Дебютувала великими творами, і в кожному була іншою. Згодом здивувала своїх прихильників філігранною малою прозою. У своїх новелах в декількох рядках, в одному абзаці, вона творить надзвичайної сили й яскравості образи. Галині Пагутяк властиві фантастично-символічна манера письма, прорив до

«вигаданого світу», потяг до містики та безнастанних пошуків спасіння людської душі у жорсткому світі. Письменниця постійно прагне зазирнути і за межу людської свідомості та осмислювати пограничний стан людського буття. Недомовленість у багатьох її творах дає великий простір читацької фантазії, спонукає до співтворчості, робить образи багатомірними, врешті, несе в собі шарм таємничості й незбагненності [2, с. 3].

Актуальність обраної теми полягає насамперед у тому, що сучасна українська література, збагатилась появою ще однієї літературної новаторки, творчість якої ще мало відома світові, але популярна серед українського читача та заслуговує уваги, адже за прозою письменниці криється багатогранний творчий потенціал.

Літературна спадщина Г. Пагутяк–безцінна, адже вона не боїться бути іншою, попри критику літераторів «пише душею, а не пером», стараючись творити по-новому. У своїх творах вона відкриває власну душу і багатий внутрішній світ. Згідно відгукам самої Галини, починаючи свій письменницький шлях, вона не намагалася сподобатися уже усталеним письменникам і критикам або читачеві, вона знала, що, врешті-решт, її оцінять. Вона писала, тому що цього просила її душа і тематику вона теж вибирала, прислухаючись до себе і внутрішнім голосом. Згідно рецензій до її робіт, письменниця відкриває перед читачем неймовірний фантастичний світ, при цьому змушуючи його повірити в реальність описаного, так що легко можна втратити нитку дійсності. Була вона дуже завзята і допитлива: завжди брала із бібліотеки книги, читала художні твори, навіть самостійно вчила іноземні мови, користуючись словниками та розмовниками [3, с. 6].

Галина Пагутяк увійшла в літературу двадцятидвохлітньою дівчиною, зовсім не одними і тими ж дверима, якими входили всі інші українські письменники радянського часу. Вона увійшла, не постукавши і не попросивши дозволу увійти, вона влетіла через димар і змусила рахуватися з нею. Їй вдалося обійтися без творів, яких вимагала епоха, а разом з тим подарувати твори, яких вимагала душа. Своєрідність творчої манери Г. Пагутяк полягає в синтезі принципів традиційного й «нового роману», у вдалому поєднанні стихії експерименту і традиційних норм.

Літературознавці зазначають, що проза Г. Пагутяк тяжіє до модерної, випадає з традиційних жанрово-стильових та ідейно-тематичних канонів літератури, які домінували в українському літературознавстві до 1990-х років. Реально-ірреальні події в романах розгортаються у трьох взаємоперехресних площинах минулого, сучасного, майбутнього, осмислюються й «відбуваються» через спогади, дії, мрії, фантазії героїв. Письменниця використовує своєрідну манеру викладу матеріалу, іменовану як «потік свідомості». Письменниця – особа не публічна та не медіатизована. Її годі зустріти на літературних «вечорах». У одному з інтерв'ю вона зазначає: «Я відчуваю, як цей світ розпадається, руйнує сам себе, і хочеться зануритися в приємну сутінь приватного існування. Гідність – це для мене найважливіша духовна потреба. Оскільки я не дозволяю нікому себе принижувати, то й намагаюсь сама цього не робити щодо інших. Тільки так можна уникнути гордині чи завищеної самооцінки. У наш час, щоб не втратити гідність, не треба йти на суд нечестивих. Це я в тому сенсі, що навіть не пробувати шукати собі місця в тому, що церква

називає структурами гріха, тобто в бізнесі, політиці, мас-медіа» [1, с. 18]. Зате популярність її текстів це чудово компенсує.

Філософські мотиви у творчості письменниці перегукуються з дискурсом психологізму, характерного для модерної літератури. Дана модель побудови художнього світу — продуктивний напрям творчих шукань і спостережень інших письменників, і має певне підґрунтя.

Таким чином, проза Галини Пагутяк, позначена нетрадиційністю, оригінальністю авторського стилю, — це одна з ланок системи в сучасному українському літературному процесі. Експериментальність письменниці у змістовому й жанрово-стильовому плані виявилась у вмінні створити специфічний художній світ, в якому інтегроване реальне й ірреальне, дійсне й умовне («Записки Білого Пташка», «Смітник Господа нашого» та ін.), елементи казкового й лірико-романтичного («Лялечка і Мацько», «Бесіди з Перевізником»), психологічного й фантастичного («Господар», «Гірчичне зерно»). «Маленькі романи», нетрадиційні повісті («Книга снів і пробуджень» та ін.) свідчать про своєрідне використання сюрреалістичних тенденцій, традицій класичного та «нового» роману («Смітник

Господа нашого»), акцентування на художніх прийомах сну (як форми неусвідомлюваної психіки), фрагментарного «потoku свідомості», специфічного хронотопу (як правило, тривимірного часу та двовимірного простору), композиційної мозаїчності та принципу кінематографічного монтажу тощо.

Її проза - це своєрідний метатекст, внутрішнім синтезуючим чинником якого виступають як специфіка індивідуального стилю та жанрово-стильова «експериментальність», так і «мандруючі» з тексту в текст образи-символи. Її письменницький талант, без сумніву, вимагає широкого ознайомлення та популяризації, щоб українці знали про існування хорошої сучасної літератури та знайомились із власною історією, читали, розуміли, єднались [4, с. 130].

У її текстах дивовижно переплітаються нотки історії сучасності, минулого та містики. Неординарний художній світ, індивідуальний стиль, жанрові імпрровізації та способи експериментування, яскраво виражена гуманістична спрямованість її творів на тлі абсурду і всеохоплюючої жорстокості, дають нам право говорити про Галину Пагутяк як одну з найяскравіших письменниць сучасності.

Список використаних джерел:

1. Пагутяк Г. Розмови про життя і мистецтво : [уривки з книги] / Г. Пагутяк // Українська літературна газета. – 2017. – № 17. С. 18-19.
2. Винничук Ю. Королева снів // Пагутяк Г. Писар Східних Воріт Притулку. Львів, 2003. С.5.
3. Феномен жіночої прози обговорювали київські літератори // Літературна Україна. 2002. 6 червня. С.6.
4. Кодак М. Душа під вантажем доби. Про сучасну прозу, здебільшого молоду. Дніпро. 1997. № 3'4. С. 130

*Кіналь Вікторія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
II курсу спеціальності «Дизайн»,
науковий керівник Ухач Л.М.*

ІНШОМОВНА ЛЕКСИКА У ТВОРЧОСТІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПРОЗАЇКІВ

У роботі встановлено питому вагу генетичних та історичних джерел слов'янських запозичень, визначено наявність іншомовних запозичень у складі української лексики, з'ясовано особливості функціонування іншомовних за походженням лексем у художньому постмодерністичному дискурсі, проаналізовано тематичні та структурно-семантичні аспекти запозичень у творі Оксани Забужко «Музей покинутих секретів», досліджено специфіку використання іншомовної лексики у творі Юрія Андруховича «12 обручів».

Мета роботи: з'ясувати причини іншомовних запозичень, їх вплив на функціонування та розвиток української мови та літератури, вивчити шляхи і способи мовних запозичень, а також дослідити мовні причини входження іншомовної лексики у творах сучасних українських постмодерністських прозаїків, зокрема Юрія Андруховича «12 обручів» та Оксани Забужко «Музей покинутих секретів».

У процесі дослідження було встановлено питому вагу генетичних та історичних джерел слов'янських запозичень, визначено наявність іншомовних запозичень у складі української лексики, окреслено шляхи і способи засвоєння іншомовних слів, досліджено явище фонетичного та морфологічного засвоєння іншомовної лексики, з'ясовано особливості функціонування іншомовних за походженням лексем у художньому

постмодерністичному дискурсі та проаналізовано тематичні та структурно-семантичні аспекти запозичень у творі О. Забужко «Музей покинутих секретів», а також специфіка використання іншомовної лексики у творі Ю. Андруховича «12 обручів».

Сучасний стан будь-якої мови — це наслідок її довготривалої історії розвитку під впливом різних внутрішніх та зовнішніх чинників, які між собою знаходяться у тісному мовному взаємозв'язку.

Запозичення чужомовної лексики є найпростішою зміною, адже лексика будь-якої мови багата зі структурного, функціонального та генетичного погляду.

Через недостатню вивченість іншомовних компонентів як засобу культурного взаєморозуміння європейських народів у формі та змісті слов'янських мов існує потреба виявити взаємозв'язок внутрішніх та зовнішніх (історичних, культурних, політичних, етичних) чинників у засвоєнні іншомовної лексики українською мовою та літературою. Усі проникнення чужомовних слів знайшли своє місце у текстах сучасної української художньої прози.

Контактування мов є надзвичайно важливою зовнішньою причиною мовних запозичень. Контактування мов може зумовити такі процеси: 1) запозичення лексики і фразеології. Так, тільки за останніх декілька років українська мова запозичила численну кількість

іншомовних слів, переважно з англійської мови: дисплей, дискета, файл, інтерфейс, принтер; 2) засвоєння артикуляційних особливостей іншої мови [2, с. 321].

Мовні контакти — один із найсильніших зовнішніх чинників розвитку мови. Вони зумовлюють не тільки запозичення на всіх рівнях мовної структури, а й утворення допоміжних спільних мов і навіть мовну асиміляцію.

Іншомовні слова є важливими компонентами лексичного складу української мови, як і будь-якої мови взагалі. Вони приходять разом із поняттями і, адаптувавшись у мові, поширюють, збагачують її словниковий арсенал. Виділяють чотири етапи адаптації запозиченої лексики: фонетичний, граматичний, морфологічний та семантичний, але не всі іншомовні лексеми адаптуються, багато з них входять у мову як вкраплення, варваризми. Саме аналіз неадаптованих запозичень (ми їх називаємо графічно-орфографічні іншомовності) постає в перспективі щодо аспекту дослідження запозичень у сучасній українській мові.

Морфологічне освоєння іншомовних слів полягає в тому, що всі форми, яких немає в українській мові, замінюються такими, які властиві їй. При цьому досить часто може змінюватись й категорія роду іншомовного слова, наприклад, в українській мові іменники *дах*, *папір* — чоловічого роду, а в німецькій — середнього.

Слова, запозичені з інших мов, не завжди пристосовані до фонетичних законів української мови. Вони навіть пишуться за іншими правилами, ніж українські. Тому для правопису важливо вміти розрізняти запозичені й незапозичені слова:

а) майже всі слова, які починаються на **а, є, і** більшість на **і** - іншомовного походження: *абітурієнт*, *абстракція*;

б) іншомовного походження є слова, що мають звук **ф**: *фабрика*, *факультет*;

в) в іншомовних словах бувають збіги голосних: *біографія*, *ваучер*, *віртуозний тощо* [3, с. 147].

Іншомовні слова в мові, яка запозичує їх, втрачають внутрішню форму, тобто стають немотивовані. Тому запозичення іншомовних слів без крайньої потреби є небажаною.

Головною особливістю сучасного процесу запозичення є стрімка фонетична, графічна, граматична, семантична й словотвірна адаптація нових англійських запозичень в українській мові.

Найчастіше — це англіцизми, що переважно усвідомлюються мовцями як чужорідний елемент і зберігають ознаки свого походження: фонетичні *-дж-* (*джерем*, *імідж*), словотвірні *-інг-* (*смокінг*, *маркетинг*), семантичні (*яструби-політики*, *прихильники жорстокого агресивного курсу у різних країнах*). У переважній більшості це слова, що стосуються: 1) техніки: *блюмінг*; 2) мореплавства і військової справи: *бункер*; 3) політики, економіки та торгівлі: *бюджет*, *гангстер*, *долар*; 4) спорту: *аут*, *бокс*, *докер* [1, с. 12].

Надмірне вживання іншомовних слів робить мову малозрозумілою, перетворює її на жаргон, руйнує її систему, розхитує усталені закони. Свідоме прагнення не допускати запозичень у мову й позбуватися їх називаються *пуризмом* (від лат. *purus* - чистий) [5, с. 74].

Постмодернізм — світоглядно-мистецький напрям, що в останні

десятиліття XX століття приходить на зміну модернізму. Цей напрям — продукт постіндустріальної епохи, епохи розпаду цілісного погляду на світ, руйнування систем — світоглядно-філософських, економічних, політичних [4, с. 86].

Аналізуючи лексику романів Оксани Забужко та Юрія Андруховича, ми виявили чимало слів іншомовного походження. Серед запозичених слів у прозових творах сучасних українських прозаїків було виявлено найбільше англіцизмів, грецизмів, слов'янїзмів (прямих чи опосередкованих), на 2-му місці — французькі запозичення, на 3 — германізми. Крім запозичень, є і достатня кількість власне української лексики, які завдяки своїм фонетичним та морфологічним особливостям дають нам

змогу оцінювати значення і роль власне української лексики, її давність та особливості функціонування.

Зміни суспільно-політичного, державного й економічного устрою України, зміна переважної форми власності, науково-технічний процес, - усі ці події та процеси мають постійний розвиток і, незалежно від свого позитивного чи негативного значення для українського суспільства, продовжують бути причиною запозичення нових слів.

Таким чином, запозичення залишається одним із продуктивних шляхів поповнення лексичного складу української мови і потребує докладного вивчення різних аспектів входження, функціонування і розвитку іншомовних слів.

Список використаних джерел:

1. Андрусяк І. В. Англійські неологізми кінця XX століття як складова мовної картини світу : Київ, 2003. 20 с.
2. Винник В. О., В. Й. Горобець, В. Л. Карпова та ін. ; / Історія української мови. Лексика і фразеологія. К. : Наукова думка, 1983. 744 с.
3. Етимологічний словник української мови у 7 томах / За ред. О. С. Мельничука. К. : Наукова думка, 1982. Т. I-III.
4. Сучасна українська мова. К. : Либідь, 2001. 74 с.
5. Стишов О. Я. Українська лексика кінця XX століття : (На матеріалі мови засобів мас. інформації). Київ : Пугач, 2005. 388 с.

СЕКЦІЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

УДК 578.23

*Ольховецький Андрій, здобувач фахової передвищої освіти
I курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»,
науковий керівник Нападій Т.С.*

СИНДРОМ COVID-СТРЕСУ

На тлі стрімкого поширення пандемії коронавірусної інфекції все більше країн світу повідомляють про підвищений страх, хвилювання і занепокоєння. Це стосується як населення загалом, так і окремих груп громадян, наприклад, осіб старшого віку, постачальників послуг охорони здоров'я та людей із супутніми порушеннями здоров'я. Хоча COVID-19 передусім є, небезпекою для фізичного здоров'я, він також може стати джерелом серйозних психічних порушень, якщо не вжити певних заходів. Дослідження у цьому напрямі тривають і поки немає однозначних відповідей на всі питання, але науковці вже мають певні результати та припущення [1].

Результати численних досліджень з усього світу свідчать про глобальне збільшення поширеності гострого стресового розладу серед тих, хто пережив на COVID-19, дехто стикається з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР), проте у низки таких осіб лишається слід від пережитого у вигляді затяжних тривожних розладів, депресивних епізодів, невротичних порушень і змін особистості.

Метою даної роботи є здійснення аналізу матеріалів даної тематики та розробка практичних рекомендацій, опираючись на існуючі, щодо профілактики та подолання захворювання COVID-стресу.

SARS-CoV-2 раніше відомий як новий коронавірус 2019 — одноланцюговий РНК-вмісний штам виду SARSr-CoV роду бетакоронавірусів, що вперше був генетично виявлений 2019 року в пробі пацієнта з атиповою пневмонією під час спалаху пневмонії в Ухані 2019-2020 років. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, передача цього вірусу можлива від людини до людини повітряно-крапельним шляхом у межах сімей пацієнтів, тому можливі ширші спалахи [3].

Як і в інших коронавірусів оболонку SARS-CoV-2 утворюють 4 білки: білок «шип», нуклеокапсидний білок, мембранний білок, білок суперкапсиду.

Білок «шип», або S-білок є тримером, тобто утворюється з трьох однаковими субодинацями. Цей тример містить 6 рецептор-зв'язувальних доменів, які призводять до легкого проникнення вірусу всередину клітини.

На тлі стрімкого поширення пандемії коронавірусної інфекції все більше країн світу повідомляють про підвищений страх, хвилювання і занепокоєння. Це стосується як населення загалом, так і окремих груп громадян, наприклад, осіб старшого віку, працівників охорони здоров'я та людей із супутніми порушеннями здоров'я. Хоча COVID-19 передусім є, небезпекою для фізичного здоров'я, він також може стати джерелом серйозних психічних порушень.

Дослідження у цьому напрямі тривають і поки немає однозначних відповідей на всі питання, але науковці вже мають певні результати та припущення.

Результати численних досліджень з усього світу свідчать про глобальне збільшення поширеності гострого стресового розладу серед тих, хто перехворів на COVID-19, дехто стикається з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР), проте у низки таких осіб лишається слід від пережитого у вигляді затяжних тривожних розладів, депресивних епізодів, невротичних порушень і змін особистості.

За результатами масштабного онлайн-опитування Центру з контролю та профілактики захворювань США (CDC, 2020) за участю понад 5 тис. дорослих, ознаки травматичного та стресового розладів виявили у 26,3 %, тривоги або депресії — у 30,9 %, про вживання психоактивних речовин повідомили 13,3 %, про думки щодо вчинення самогубства 10,7 % опитаних.

Гарне психічне здоров'я має вирішальне значення для нормального функціонування суспільства. Пандемія COVID-19 серйозно позначилась на психічному здоров'ї та благополуччі цілих спільнот, і є одним із пріоритетних завдань, що потребує негайного вирішення [1].

Довготривалий вплив COVID-19 на психічне здоров'я відчувають і ті, хто легко перенесли хворобу. Є дані, про такі симптоми, що найчастіше виникають після перенесеної хвороби: тимчасова втрата пам'яті, труднощі з концентрацією чи зосередженням уваги, запаморочення або сплутаність свідомості, головний біль, занепокоєння, втома, порушення сну, виснаження та дратівливість.

Експерти радять особам із вираженими симптомами, що тривають

дуже довго, звертатися до лікарів, щоб виключити інші соматичні захворювання. І так само, варто звернутися по допомогу до фахівця у сфері психічного здоров'я, якщо відчувається зниження настрою, виникають нав'язливі думки, спогади, нічні жахіття, специфічні фобії, що пов'язані зі страхом захворіти, які тривають понад 6 місяців [3].

Як заявив голова офісу Всесвітньої організації охорони здоров'я в Україні Ярно Хабіхт: «Підтримка психічного здоров'я має бути інтегрована в національні протоколи відповіді на COVID-19». За його словами, необхідне створення доступних та інклюзивних служб психічного здоров'я.

Психосоціальні навички практичної підтримки та реагування на пандемію можуть стати у пригоді для надання допомоги тим, хто заразився коронавірусною інфекцією, втратив близьких через хворобу, доглядає хворого на COVID-19, одужав після зараження, а також зазнав стресу через карантинні обмеження та ін.

Хвилюватись про стан свого цілком здоров'я – нормально. Але надмірне занепокоєння, яке стає нав'язливим, може й нашкодити.

Кілька порад від експертів щодо профілактики синдрому COVID-стресу.

Ведіть щоденник. У ньому варто записувати те, що найбільше непокоїть з приводу здоров'я. Це допоможе проаналізувати ситуацію та зрозуміти, які проблеми варті уваги. Британська служба охорони здоров'я розробила окремих гайд з порадами як вести такі записи.

Інтернет – не завжди хороший порадник. Люди, які надмірно хвилюються за своє здоров'я, схильні постійно звертатися до різних сайтів в інтернеті, щоб перевіряти наявні симптоми. Щоб цього уникнути,

намагайтесь спеціально не заходити на ці ресурси, або ж за потреби заблокуйте їх.

Не ставте самотійно діагноз. Це дуже небезпечно. Окрім надмірного хвилювання, це збільшує ризики розпочати невиправдане та потенційно небезпечне лікування. Не дивлячись на те, що є багато ресурсів, де можна перевірити симптоми і визначити хворобу, обов'язково консультируйтесь з лікарем. Існують наукові дослідження, які вказують, що лікарі діагностують у 2 рази краще, ніж онлайн ресурси, які для цього створені.

Намагайтесь відволіктись на інші справи. Лікарі радять намагатись відволіктись від тривожних думок про хвороби з допомогою прогулянок, занять фізичною активністю, читання чи спілкування з друзями.

Проконсультируйтесь зі своїм лікарем. У деяких випадках лікар може призначити спецлікування або ж направити до психотерапевта.

Важливо звернутися до лікаря, якщо:

- ви відчуваєте «туман в голові» вже протягом кількох місяців, але повноцінний сон, відпочинок та відсутність стресу нічого не змінюють;
- ці симптоми супроводжує якийсь новий біль чи втрата балансу та координації;
- ви не пам'ятаєте розмов, які відбулися нещодавно, хоча ваші співрозмовники стверджують, що ви були абсолютно адекватні;
- ці симптоми спонукають вас до вчинення серйозних помилок (наприклад, під час роботи чи у фінансових розрахунках) [4].

Ми звикли перейматися здоров'ям, коли маємо відчутні фізичні симптоми. Натомість сигнали мозку — як той самий «туман в голові» схильні ігнорувати та очікувати, коли все саме мине. Здоровий підхід до самопочуття і здоров'я не виключає жодну ланку, а особливо таку важливу в житті як мозок. Тож обов'язково про нього піклуйтеся.

Список використаних джерел:

1. Ребекка Штауденмаєр «Самогубства у часи пандемії: соціальні обмеження загострюють проблему» <https://www.dw.com/uk/samohubstva-u-chasy-pandemii-sotsialni-obmezhenia-zahostriiut-problemu/a-54878133> (дата звернення: 10.04.2021 р.)
2. Александер Фройнд «COVID викликає психічні захворювання? Дослідження британських науковців» <https://www.dw.com/uk/covid-vyklykaie-psykhichni-zakhvoriuvannia-doslidzhennia-brytanskykh-naukovtsiv/a-55574047> (дата звернення: 11.04.2021 р.)
3. Софія Кочмар-Тимошенко «Що таке синдром COVID-стресу та хто на нього страждає. Інтерв'ю з канадським психологом Стівеном Тейлором» <https://life.pravda.com.ua/health/2020/08/3/241840/> (дата звернення: 10.04.2021 р.)
4. Як подолати стрес під час пандемії Covid-19? <https://www.prostir.ua/?library=yak-podolaty-stres-pid-chas-pandemiji-covid-19> (дата звернення: 08.04.2021 р.)

*Соловій Христина, здобувач фахової передвищої освіти,
I курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
науковий керівник Підгірна С.В.*

ЕКСПРЕС-МЕТОДИ ПЕРЕВІРКИ ЯКОСТІ МОЛОКА

Молоко містить близько сотні корисних компонентів, які допомагають нормально функціонувати організму людини. Академік І.П. Павлов називав молоко «дивовижною їжею, що приготувала сама природа». Саме він визначив, що молоко, легко і практично повністю засвоюється організмом людини.

Молоко – це продукт, який люди споживають упродовж усього життя, починаючи від народження. Через це актуальною постає проблема якості молока.

Мета роботи полягає у дослідженні якості та безпечності молока у домашніх умовах «експрес-методами».

Молоко коров'яче, що заготовлюється молокопереробними підприємствами, повинно відповідати вимогам ДСТУ 3662:2018 Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови:

- молоко, яке закупляють, потрібно одержувати від здорових корів в господарствах, благополучних щодо інфекційних захворювань, та за показниками якості відповідати вимогам цього стандарту. Після доїння повинно бути профільтроване та охолоджене;
- молоко повинно бути натуральним незбираним, чистим, без сторонніх, не властивих свіжому молоку присмаків і запахів;
- за зовнішнім виглядом та консистенцією молоко повинно бути однорідною рідиною від білого до

ясно-жовтого кольору, без осаду та згустків;

- не допускається змішування молока від здорових і хворих корів та заморожування молока;
- в молоці не допускається вміст інгібуючих речовини.

Фальсифікацією молока вважається навмисна зміна його натуральності шляхом додавання води, знежиреного молока, зняття вершків, додавання нейтралізуючих та консервуючих речовин, субстанцій замінників основних складників коров'ячого молока – молочного жиру, білків та непритаманних для молочної сировини білків, полісахаридів, біополімерів тощо.

Під час фальсифікації порушується хімічний склад натурального молока, його фізико-хімічні показники та показники безпеки, а також співвідношення між окремими складовими частинами молока, що призводить до змін технологічних, фізико-хімічних, мікробіологічних та органолептичних властивостей молока.

До експрес-методів дослідження якості молока відносять:

- 1) метод «краплі» (перевіряється чи розбавлене молоко водою);
- 2) дія спиртового розчину йоду (наявність крохмалю);
- 3) дія оцтової або лимонної кислоти (наявність крейди, соди);
- 4) дія спирту (розбавленість водою) тощо.

Нами було відібрано проби торгових марок «Lactel» і «РадиМо», а також проба домашнього молока і проведено 4 досліди

(крапля у воді, реакція на крохмаль, збереження форми краплини, скисання молока). За результатами цих дослідів, ми з'ясували, що молоко торгової марки «РадиМо» було в незначній кількості розбавлене водою.

Висновок:

Наше дослідження показало, що не усі виробники дотримуються вимог ДСТУ

3662:2018. Тому, щоб уберегтися від невдалої покупки, яка може завдати шкоди здоров'ю, потрібно обов'язково перевіряти термін придатності, умови зберігання, температуру на холодильному обладнанні молочної вітрини, герметичність упаковки та склад продукту, а також якщо можливо – проводити «домашню» експертизу.

Список використаних джерел:

1. Чагаровський О. П. Фальсифікація молока. Методи визначення. Практичні рекомендації : навч. посіб. Київ, 2016. 127 с.
2. Прудніков В. Г., Лисенко Г. Л., Леппа А. Л., Гейда І. М. Практикум з технології переробки продукції тваринництва. Частина II. Х. : ФО-П Ленов Д.С., 2018. 108 с.
3. Як визначити якість молока та переконатися в його екологічній безпеці? URL: <http://labprice.ua/statti/statti-pro-tovari-ta-poslugi/yak-viznachiti-yakist-moloka-ta-perekonatisya-u-yogo-ekologichniy-bezpetsi> \ (дата звернення 01.04.2021).
4. Вимоги до якості молока питного. URL: <https://studfile.net/preview/5437472/page:3/> (дата звернення 29.03.2021).
5. ДСТУ 3662:2018 Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови [Чинний від 01.01.2019].

УДК 66.0(477.84)

*Яшкін Маріанна, здобувач фахової передвищої освіти
І курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»,
науковий керівник Спільніченко О.І.*

ХІМІЧНІ ПРОЦЕСИ І РЕЧОВИНИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ ЯК ОБ'ЄКТ ЕКСКУРСІЙ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ УЧНЯМИ 7-11 КЛАСІВ

Дослідницьку роботу я присвятила виявленню хімічних процесів і речовин на підприємствах Тернопільщини з метою оцінки підприємств як об'єктів екскурсій для учнів 7-11 класів. Актуальність проблеми полягає у: гострій потребі більшої поінформованості про виготовлення найрізноманітніших речей навколо нас, бо це покращує наші життєві компетентності, на жодній навчальній екскурсії з хімії у 2020 році учні не побували, потрібно виявити екскурсійні можливості Тернопільщини для навчання хімії, назріла необхідність у переліку

підприємств області за галузями народного господарства, для планування екскурсій є потреба у встановленні технологічних особливостей виробництв, сировинних ресурсів та речовин, які використовують на підприємствах, а також хімічний склад і особливості продукції, є необхідність у виготовленні якісних навчальних інтернет-ресурсів про різноманітні підприємства з чіткими науковими акцентами на доступних і зрозумілих учням моментах, а особливо віртуальні екскурсії на цих виробництвах, у шкільній програмі з'явилася велика

кількість проєктів, які можна реалізуватися саме через організацію екскурсії на визначений об'єкт виробництва чи певне підприємство [11, с. 5]. Оскільки, цілями шкільної освіти стали не просто комплекс знань, умінь і навичок – результати навчання, а система компетентностей, тобто здатність вирішувати конкретні задачі [12 с. 7]. Екскурсія – це пізнавальний вид діяльності, що позитивно впливає на активне сприйняття людиною нових знань. Екскурсія на виробництво – це організаційна форма навчання, яка створює умови для впливу на емоційну сферу особистості учня, сприяє розвитку спостережливості, формуванню умінь виділяти суттєві об'єкти з великої сукупності, дає багатий матеріал для аналітичної діяльності. А залучення до спільної діяльності сприяє соціалізації учнів [10, с.8].

Першим об'єктом мого дослідження стали підприємства молочної промисловості. Молоко є емульсією жиру у воді. (Види розчинів, 9 клас). До складу молока входять понад сто компонентів, основні з яких: вода, білки (казеїн, білки сироватки), лактоза, мінеральні речовини (в тому числі і мікроелементи), гормони, вітаміни, ферменти, антитіла. Деякі компоненти (казеїн, лактоза) не зустрічаються в інших продуктах харчування. Молоко містить хімічні сполуки, що здатні легко окиснюватися і відновлюватися: вітамін С, вітамін Е, вітамін В, амінокислоту цистеїн, кисень, ферменти. (Органічна хімія, 9 і 10 класи) [2, с. 9]. До складу масла входять цінні поліненасичені жирні кислоти лінолева, ліноленова і небагато насиченої – стеаринової кислоти. В олії містяться фосфатиди (лецитин), холестерин, мінеральні речовини - калій, кальцій натрій, фосфор, залізо, вітаміни А, D, Е,

В₂, які надають йому високу біологічну цінність. Солодковершкове масло виробляють з натуральних пастеризованих вершків, а кисловершкове — з пастеризованих вершків, сквашених чистими культурами молочнокислих бактерій. Солоне масло виробляють з додаванням кухонної солі. За допомогою перетоплювання, можна отримати продукт який називають топлене масло, яке є майже чистим молочним жиром [4, с. 11]. (Жири, 9 і 10 класи). Кисломолочний сир — цінний білковий кисломолочний продукт харчування багатий на кальцій (0,16%), фосфор, залізо, магній, які необхідні для нормального росту і розвитку молодого організму. В основі технологічного процесу виробництва сиру лежить молочнокисле бродіння і властивість казеїну молока коагулювати (зсідатися) в кислому середовищі. Щоб одержати щільний згусток, через деякий час після внесення закваски в молоко додають розчин кальцій хлориду і сичужний фермент [6, с.15]. (Вуглеводи. Білки. 9 і 10 класи).

Наступними я досліджувала підприємства кондитерської промисловості. Всі процеси розглядаємо для курсу органічної хімії як 9, так і 10 класів. Торти і тістечка — висококалорійні кондитерські вироби з великим вмістом олії, цукру та яєць або тільки цукру і яєць. Пісочне печиво є розсипчастим завдяки значному вмісту масла вершкового, цукру, використання борошна із слабкою клейковиною і дотриманню умов приготування [8, с. 12]. Для хлібо-булочних виробів найчастіше використовують біологічний спосіб розпушування — спиртове бродіння, що викликається дріжджами. Спиртове бродіння викликається комплексом ферментів дріжджів, температурний

оптимум яких складає 28...30°C [1, с. 14]. У тісті або опарі зброджуються власні цукри борошна, а також мальтоза, що утворюється з крохмалю в результаті дії ферментів, і, нарешті, сахароза, що вноситься до тіста. При цьому моносахариди (глюкоза і фруктоза) зброджуються безпосередньо, а дисахариди - після розщеплення ферментами, відповідно сахарозою і мальтозою, що містяться в дріжджах, до моносахарів. Цукроутворююча здатність борошна залежить в значній мірі і від контактності крохмалю — вона тим вище, чим тонше помелене борошно [9, с. 12]. Перетворення цукру в етиловий спирт і вуглекислий газ може бути виражене спрощеним рівнянням:

Наступними я розглядала підприємства м'ясної промисловості. Головними чинниками, що визначають якість м'яса, є порода, стать, вік, вгодованість, технологія утримання, вирощування і відгодівлі худоби. Кількісне співвідношення вологи, білка та жиру впливає на показники харчової цінності м'яса. До складу м'яса також входять вуглеводи, екстрактивні та мінеральні речовини, вітаміни, ферменти. Білки м'яса містять у своєму складі незамінні амінокислоти, жири — ненасичені жирні кислоти і значно впливають на його енергетичну цінність. Якість м'яса характеризують за співвідношенням вода-білок-жир. У складі сирого м'яса є повний набір водорозчинних (В₁, В₂, В₃, В₆, В₁₂, РР, С, фолієва кислота, біотин, пантотенова кислота) і жиророзчинних (А, D, Е, К) вітамінів, які регулюють фізіологічні процеси в організмі. М'ясо містить багато різних ферментів, з яких найбільше значення мають фосфатаза, амілаза,

ендопротеаза і ендопептаза, пероксидаза, каталаза [3, с. 9].

І на завершення була інформація про підприємства бакалійної промисловості. В процесі підготовки до екскурсії на пивзавод можна обговорити ряд питань, які розглядають при вивченні теми «Розчини». Пиво – це складна система, в якій більшість екстрактивних речовин присутні у вигляді колоїдних розчинів. Тільки невелика частина цих речовин пива утворює справжні (молекулярні) розчини. Хоча якість пива значною мірою залежить від хімічного складу, багато його характеристик пов'язані з фізико-хімічним складом. Колоїдна система також знаходиться в рівновазі. Однак ця рівновага нестабільна і легко порушується. Під впливом старіння колоїдів, денатурації білків та утворення адсорбційних сполук колоїдна рівновага повільно, проте постійно зміщується. Колоїдні частки при цьому поступово збільшуються, доки не утвориться видима опалесценція, а потім помутніння й осад. Хімічний склад пива: вода, зола, леткі речовини, алкоголь (етанол), вуглекислий газ, ацетальдегід, вищі спирти, оцтова кислота, мурашина кислота, сульфуровмісні сполуки (діоксид сульфуру, сульфгідрильні сполуки, леткі меркаптани, сірководень), вуглеводи (декстрини, моносахариди), азотисті речовини (білки), гліцерин, поліфенольні (дубильні), гіркі речовини, органічні (нелеткі) кислоти, мінеральні речовини (Натрій, Калій, Кальцій, Магній, Фосфор, Ферум, Купрум, Станум), вітаміни групи В (В₁, В₂) [14, с. 8].

Екскурсії в межах учнівських проєктів Екскурсії можна провести у 10 класі для реалізації проєктів «Хімія смаку» та «Хімія запаху», в 9 класі – після вивчення теми «Розчини» і

підготовки низки проєктів, запропонованих у програмі з вивчення навчальної дисципліни на ПАТ «ТерА», ТОВ «Тернопільхлібпром», ТОВ «Тернопільський завод безалкогольних напоїв», ПАТ «Добра вода», Тернопільський м'ясокомбінат, ТОВ «Галичина Ласунка», ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ТОВ «Хоростківський цукровий завод».

Також доречною була б віртуальна екскурсія на виробництва, які є небезпечними для здоров'я та життєдіяльності школярів. Таку екскурсію на тему «Ліки природні й синтетичні» можна провести у 10 класі при вивченні теми «Органічна хімія в сучасному суспільстві» та у 11 класі при вивченні теми «Роль хімії в житті суспільства».

Отже, результати досліджень показали, що в Тернопільській області є потенційні об'єкти для проведення навчальних екскурсій з хімії та проєктних досліджень з цієї дисципліни. Оскільки промислові об'єкти області переважно належать до харчової і переробної галузей, це дає багато можливостей для екскурсій при вивченні органічної хімії. В Тернопільській області є достатня кількість промислових об'єктів для екскурсій в процесі вивчення загальної та неорганічної хімії. На мою думку, варто розвивати можливості віртуальних екскурсій, особливо на підприємствах з шкідливими для здоров'я процесами та речовинами. Після опрацювання теоретичного матеріалу я планую підготувати віртуальну екскурсію на молокозавод.

Список використаних джерел:

1. ДСТУ-П 4583:2006. Хліб із житнього та суміші житнього і пшеничного борошна
2. ДСТУ 2661:2010. Молоко коров'яче питне
3. ДСТУ 4436:2005. Ковбаси варені, сосиски, сардельки, хліби м'ясні
4. ДСТУ 4399:2005 "Масло вершкове"
5. ДСТУ 4445:2005 "Спреди та суміші жирів"
6. ДСТУ 6003:2008. Сири тверді
7. ДСТУ 8950:2019 Метрологія. Вимірювачі вмісту алкоголю у крові та видихуваному повітрі. Методика повірки
8. Стандарт ДСТУ 3781:2014 «Печиво. Загальні технічні умови»
9. ДСТУ 5059:2008 Вироби кондитерські. Методи визначання цукрів
10. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Хімічна та екологічна освіта: стан та перспективи розвитку» 315 УДК: 378.147.4:54 Екскурсія на виробництво як основна організаційна форма ознайомчої практики студентів-хіміків Пахомова О.В. магістр; Буяло Т.Є. кандидат педагогічних наук, доцент, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова Можливості екскурсії в освітньому процесі з хімії у старшій школі
11. Хімія. 10-11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
12. Концепція нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>
13. Молоко // Українська мала енциклопедія : 16 кн. : у 8 т. / проф. Є.Онацький. — Буенос-Айрес, 1961. — Т. 4, кн. VIII : Літери Ме — На. — 1030-1031 с.

14. Закон України Про безпечність та якість харчових продуктів
15. Закон України Про молоко та молочні продукти
16. Закон України Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності
17. <https://ukrdoc.com.ua/text/3323/index-1.html?page=5> (дата звернення: 23.02.2021 р.)
18. <http://base.dnsgb.com.ua/files/book/Yancheva-Peshuk-Dromenko-Fizyko-khimichni-ta-biokhimichni-osnovy-tekhnohiiyi-myasa-ta-myasoproduktiv.pdf> (дата звернення: 08.02.2021 р.)
19. Визначення пористості хліба. URL : <https://studlib.info/mehanika/368461-viznachennya-poristosti-khliba/> (дата звернення: 01.02.2021 р.)

СЕКЦІЯ ФІЛОСОФІЇ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА

УДК 007: 304: 659.3

*Вовчак Софія, здобувач фахової передвищої освіти
I курсу спеціальність «Журналістика»,
науковий керівник Рудик М.С.*

ВАСИЛЬ ВИШИВАНИЙ – АВСТРИЄЦЬ ПО КРОВІ, УКРАЇНЕЦЬ ЗА ПОКЛИКОМ СЕРЦЯ: ТРАГЕДІЯ ЖИТТЯ І БОРОТЬБИ

Кожна історична епоха породжує справжніх патріотів та лідерів, які відчують любов до власного народу, виявляють перед ним свою громадянську відповідальність. Саме таким патріотом був австрійський Архікнязь і полковник Легіону Українських Січових Стрільців; «блудний син» для своїх батьків і велика надія для поневолених українців; людина з галереї «ідеалістів-романтиків», і професійний військовий діяч; поет-лірик і реальний претендент на булаву Гетьмана України; нащадок давньої королівської династії Габсбургів і послідовний борець за звільнення українського народу з-під ярма двох найбільших імперій. Ці взаємно несполучні, на перший погляд, означення стосуються однієї особи – Вільгельма фон Габсбурга-Лотаринзького. Українці знають його як Василя Вишиваного. Це ім'я він отримав від українських військовиків в період національно-визвольних змагань 1914-20 рр.

Народився Вільгельм Франц фон Габсбург-Лотаринзький у 1895 році в родині архікнязя Карла Стефана Австрійського, адмірала військово-морського флоту Австро-Угорщини. Коли хлопцеві було 13 років, сім'я переїжджає з адриатичного узбережжя до родинного маєтку в м. Живець на Західній Галичині (сучасна Польща). Батько вважався одним із кандидатів на майбутній польський

престол і мав надію, що сини теж претендуватимуть на польської корони. Втім, Вільгельм не був у захопленні від батькових намірів [1, с. 23 – 26].

Саме тоді відбувається перше знайомство молодого Габсбурга з українцями – «розбишацьким племенем», за твердженням польської шляхти, яке проживало поруч з Живцем. Відвідавши гуцульські гори в пошуках «українських розбійників», 17-річний Вільгельм повернеться в Живець «вже іншим», з іншим ставленням до українців, як стверджуватиме сам у власній автобіографії [2].

Згодом, навчаючись в імператорській військовій академії, Вільгельм починає глибоко вивчати українську мову. А пізніше, у 1915 році, у розпал Першої світової війни – молодим лейтенантом відправляється на Східний фронт і командує ротою 13-го полку уланів, який формувався переважно з українців Золочівського повіту.

20-річний Габсбург, втім, по-справжньому закохується в українців та переймається їхніми національними устремліннями. Українські вояки сприймають Вільгельма як свого, як рівного, поляки ж дають йому прізвисько «червоний принц». Командир сотні прихильно ставиться до своїх вояків, дозволяє їм носити українську синьо-

жовту відзнаку, закликає не боятися визнавати свою українську ідентичність, бере під свій патронат легіон УСС, не допускає його розформування австрійською владою, яка небезпідставно підозривала, що ця сотня бореться не за австрійську імперію, а за українську справу [3].

В березні 1921 року Вільгельм прибув до Відня, де написав антипольську статтю з гострою критикою укладеної Петлюрою Варшавської угоди, назвав її «неприродною». Стаття мала дуже негативні наслідки для самого Вільгельма, оскільки розгнівала його батька Карла-Стефана, претендента на польську корону, який публічно його осудив і фактично зрікся свого сина. Опинившись в еміграції, Габсбург приймає активну участь у житті української діаспори. Використовуючи своє ім'я, він активно робить спроби в різних країнах Європи, вплинути на європейських політиків, заохочуючи їх до підтримки української справи [2].

Під час Другої Світової війни Василь Вишиваний рішуче відмовився від співпраці з нацистами і опинився під наглядом гестапо, оскільки останнє підозрювало його зв'язках з антифашистським підпіллям та англійською розвідкою. Саме за таку

діяльність Вільгельм Габсбург також опинився і під пильним наглядом радянської розвідки, яка прийняла рішення про його викрадення та арешт. У серпні 1948 року внаслідок нелюдських тортур в Лук'янівській в'язниці зупинилося серце незламного борця за волю України [3].

Вільгельм Габсбург, Син італійського та австрійського народів, своїм жертвним життєвим прикладом довів, що українцем може бути й представник іншого народу, який готовий жити та творити для своєї Духовної Батьківщини – України, та навіть віддати найдорожче, що є в кожній людині – власне життя. Пам'ять про героїчну боротьбу та жертвне життя заради України, справжнього патріота України Вільгельма Габсбурга – Василя Вишиваного, не тільки не повинна згаснути, а слугувати духовним надбанням в розбудові Української Політичної Нації в Оновленій та Соборній Україні [4, с. 236].

Василь Вишиваний – це ціла епоха. Його життя – історія боротьби українців. Відкрити для сучасників цю історію – це продовжити боротьбу, за яку Вишиваний віддав життя, з гідністю несучи тяжкий український хрест зберігаючи вірність ідеї соборної та суверенної України.

Список використаних джерел

1. Терещенко Ю., Осташко Т. Український патріот із династії Габсбургів: Науково-документальне видання. Видання друге, доповнене. Київ: Темпора, 2011. 408 с.
2. Андрющенко Е. Ерцгерцог та шпигун у київській тюрмі. Справа Василя Вишиваного. Едуард Андрющенко. 2020. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2020/05/20/157540/>.
3. Євтушенко Л. В. Вільгельм Габсбург в історії української журналістики та літератури. Л. В. Євтушенко. Наукові записки Інституту журналістики. 2013. Т. 50. С. 190-196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2013_50_39.
4. Дашкевич Я. Постаті. Нариси про діячів історії, політики, культури. Київ: 2016. 924 с.

УДК 94 (477)

*Горохівська Людмила, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
II курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»,
науковий керівник канд. істор. наук Лубкович Н.З.*

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО РУХУ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

Становлення системи української кооперації в Західній Україні у міжвоєнний період визначалося наступними факторами: по-перше, українці Галичини в кінці XIX – на початку XX ст. нагромадили великий досвід у розвитку кооперативного руху, мали значні здобутки і традиції; по-друге, особливості політичного становища і складні соціально-економічні умови життя українського громадянства у Польщі викликали необхідність згуртування сільськогосподарських виробників, що знайшло свій вияв у відродженні української кооперації; по-третє, відбудова і розвиток системи українських кооперативних організацій у міжвоєнній Польщі стали можливими завдяки створенню на початку 20-х років XX ст. відповідної законодавчої бази, що забезпечувала умови для існування кооперативів; по-четверте, в процес розбудови української кооперації добровільно включилися громадсько-політичні організації Західної України [1].

Господарська та громадська діяльність українських кооперативів у 20 – 30-х рр. базувалася на чітких ідеологічних засадах, вироблених організаторами кооперації в кінці XIX – на початку XX ст. Серед тих, хто започаткував теоретичний розвиток кооперативної ідеї та систематизацію кооперативного досвіду, були В. Доманицький, Б. Мартос, М. Левитський, К. Мацієвич, М. Туган-Барановський, С. Кузик, А. Ільченко (Жук),

К. Паньківський, К. Левицький та багато інших.

В основу кооперативної ідеології була покладена теза про злиття кооперативного руху в одне ціле з національно-визвольною боротьбою українського народу заради здобуття державної самостійності власними силами [1, с. 547].

Таким чином, специфіка ідеології українського кооперативного руху великою мірою визначалася умовами життя народу під чужоземним пануванням і боротьбою за його самостановлення як нації.

Кооперативна діяльність українців активізувалася, коли в жовтні 1920 р. у Польщі було прийнято досить демократичний і ліберальний кооперативний закон. Про цей закон позитивно згадують і самі кооператори [2], і дослідники історії кооперативного руху. І. Витанович пише про нього: «Він вірно формулював означення кооперації, гарантував основні демократичні принципи, вільне й відкрите членство, обмежені відсотки від внесених капіталів, нескладний спосіб заснування й реєстрації кооперативів» [2].

Українці використали цей закон. Наприкінці грудня 1920 р. було створено Краєвий комітет організації кооператив. Програма була така: 1) відбудова довоєнних кооперативів і створення нових, а також об'єднання їх у повітові й краєві союзи; 2) реалізація тих завдань, що зазначені в статутах таких товариств,

як Красвий союз ревізійний, «Сільський господар», «Просвіта». Виконавчим органом став Краєвий союз ревізійний.

Місцева польська адміністрація не могла виступати проти правного використання закону, але перешкоди чинила.

На початку 20-х рр. XX ст. в газетах та журналах з'явилося чимало статей, які можна віднести до категорії ідеологічних. Майже всі, хто писали тоді про кооперацію, обстоювали за нею право господарської самодіяльності, намагалися обгрунтувати її вирішальну роль в національному житті українського громадянства в умовах чужоземного панування. «За допомогою кооперації, – переконував читачів «Господарсько-кооперативного часопису» Ю. Павликовський, – український народ зможе «сотворити в нових рамах тривке економічне і культурно-просвітне життя, незалежне від державних субвенцій, оперте о крицевий фундамент власної помочи нашого народа» [3, с. 5].

Теоретики вбачали в кооперативній формі господарювання єдиний шлях до відродження всіх ділянок національного життя, тому прагнули залучити в систему української кооперації якомога більше українських селян, наголошуючи, що сила кооперативних організацій – в їх масовості. «Кооператива не є замкненою в собі спілкою, – писав Ю. Павликовський. – Вона стоїть отвором для всіх, які бажають при помочи кооперативної організації двигнути своє господарство на вищий економічний і культурний рівень. Чим більший гурт ідейних, господарних одиниць об'єднується в кооперативній спілці, тим більша її матеріальна і моральна сила» [4, с. 10].

Сторінки кооперативної преси рясніли закликами створювати кооперативні організації. «Віднова і

перебудова кооперативів – це кличі дня, – стверджував А. Гаврилко, – вони мають спонукувати до діла, до творчости» [5, с.7].

Таким чином, внаслідок проведення значної організаційної роботи у 1920-1925 рр. в Західній Україні в основному завершилося організаційне оформлення системи українських кооперативних організацій, налагоджувалася вертикальна координація, співпраця та взаємодія різного рівня кооперативних установ, що на думку керманича української кооперації Ю. Павликовського, сприяло перетворенню західноукраїнської кооперації у єдиний, добре організований, монолітний організм, частини якого «можуть вдоволяючо виконати приділену їм роботу, бо можуть опертися о товариську допомогу других» [4, с. 11]. Це означало, що український кооперативний рух в організаційному, а особливо в ідейному відношенні, підносився на якісно новий рівень: населення Західної України повірило в кооперативну ідею, зрозуміло місце і роль кооперації у своєму житті. «Воля народу бути будівничими свого власного життя, – писав Ю. Павликовський. – Ідея кооперації полонює маси, вціплює в них духа творчости, джерелом якої є свідомість мети і віра у власні сили народу» [6, с.121]. Підстави для таких зрушень дала загальна модернізація ідеології українського кооперативного руху. Головними ідейними постулатами українського кооперативного руху на початку 20-х рр. XX ст. стали: опора на власні сили; покращення господарського і духовного рівня спільними зусиллями всього народу; виховання ідейних, національно-свідомих громадян – господарів своєї землі.

Отже, після поразки у визвольних змаганнях економічно-господарська,

кооперативна діяльність стала однією із легальних форм боротьби народу за своє національне існування. Не було випадковим, що кооперативний рух очолювали ті, хто пережив випробування фронтів визвольних змагань. Значною мірою, це їх заслуга, що високі морально-духовні цінності визвольних змагань було перенесено у сферу мирної кооперативної праці.

Список використаних джерел:

1. Перший Український просвітньо-економічний конгрес уладжений Товариством “Просвіта” в сорокліте заснованя у Львові в днях 1 і 2 лютого 1909 року. Протоколи і реферати зредагували д-р І. Брик і д-р М. Коцюба. Львів: Наукове Т-во ім.Шевченка, 1910. 655 с.
2. Дрогомирецька Л. Українська кооперація у громадсько-політичному житті Західної України (1920-1939 рр.): Дисертація. Івано-Франківськ, 2004. 228 с.
3. Павликовський Ю. Наша сільськогосподарська організація під теперішню хвилю і в майбутнім. Господарсько-кооперативний часопис. 1921. Ч. 1. С. 3 – 5.
4. Павликовський Ю. Питання членства в наших кооперативних установах. Господарсько-кооперативний часопис. 1921. Ч. 1. С. 10 – 13.
5. Гаврилко А. Як відновлювати старі і організувати нові кооперативи. Господарсько-кооперативний часопис. 1921. Ч. 1 С. 7 – 9.
6. Павликовський Ю. Галичина після війни 1914-1920 рр. Кооперативна республіка. 1928. Ч. 7-8. С.332.

УДК 358

*Гурська Вікторія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Туризм»,
науковий керівник Городиська Н.І*

ГОЛОДОМОР – ПОМСТА ЗА СВОБОДУ

Актуальність даної теми полягає в тому, що історія багатостраждального українського народу перенасичена трагічними сторінками минулих століть. Проте є одна з них, яка ніколи з плином часу не буде поглинута мороком забуття. Це події голодомору 1932-1933 рр., який смертельним вихором пройшовся по благодатних і родючих українських землях і викосив майже все живе у селі.

Ідеологія сталінського режиму включала жорстоке правління, мета якого є абсолютний контроль над народом. Він не визнавав український народ, вбачав у ньому природжених рабів. Наслідком суцільної колективізації став штучно створений геноцид, але його сфальсифікували, аби всі

думали, що це стихійне лихо. Потрібно було винищити численний прошарок заможних і незалежних від держави селян-підприємців. Масове фізичне винищення українських хліборобів штучним голодом було свідомим терористичним актом політичної системи проти мирних людей, внаслідок чого зникали цілі покоління землеробів-універсалів, було зруйновано соціальні основи нації, її традиції, духовну культуру та самобутність [1, с. 75].

Для зміцнення своєї влади тоталітарний режим знищував усіх, хто міг хоч якось порушити монополію тоталітарної держави на право вирішувати, як має жити держава. Українська нація, яка

була другою за чисельністю в СРСР, мала величезний культурно-історичний спадок, власні славетні традиції державотворення, досвід національно-визвольної боротьби, являла собою неабияку загрозу для нього. Й. Сталін вдався до режиму індустріалізації. Хоча в самій індустріалізації не було нічого поганого, а те якими методами її проводили. Наслідки безтямної політики добування коштів, коли частка селян просто не бралася до уваги. Це призвело до того, що ми зараз називаємо голодомором. Він не був стихійним лихом, а створений штучно [2, с. 95].

У 1931 р. республіканське керівництво звернулося до Москви з проханням знизити планові цифри. Сталін погодився на незначне зменшення плану, але це не могло врятувати ситуацію.

Розглядаючи причини голоду, вчені зазначають, що колективний спосіб господарювання зовсім не притаманний українцям. Колгоспи не були готові до таких змін ні організаційно ні технічно, що потягло за собою великі втрати при збиранні врожаю, які сягали 30-40%. Окрім того, в 1931 р. із зібраних 11 мільйонів тон збіжжя конфісковано шляхом примусу 7 мільйонів тон. Сталін вибрав для цього вигідний час. У Німеччині А. Гітлер прийшов до влади і починав будувати новий лад – нацистську диктатуру [3, с. 10].

Найжахливіше в голодоморі 1932-1933 рр. те, що його можна було уникнути. Сам Й. Сталін заявляв: «Ніхто не може заперечувати, що загальний урожай зерна 1932 р. перевищує 1931». Інакше кажучи, продуктів вистачало. Однак держава систематично вилучала велику їх частину для власних потреб. Незважаючи на прохання і попередження українських комуністів, Й. Сталін підняв завдання по хлібозаготівлям в Україні на 44 %. Його рішення і та жорстокість, з якою воно виконувалося, прирекли мільйони людей на

смерть від штучно створеного голоду [1, с. 150].

Варто зазначити головних дійових осіб, які приклали свою руку до геноциду: Йосип Сталін – Генеральний секретар ВКП(б), перша особа у комуністичній ієрархії; В'ячеслав Молотов – голова Раднаркому СРСР, тодішнього радянського уряду безпосередньо відповідав за хлібозаготівлі в Україні; Лазар Каганович – у 1925-28 рр. – секретар ЦК КП(б)У, 1928-39 рр. – секретар ЦК ВКП(б), вірний соратник Сталіна, спеціальний посланець, який керував хлібозаготівлями на Північному Кавказі та здійснював ревізії в Україні, зокрема, на Одещині; Павло Постишев – у 1930-1933 рр. керував відділом агітації і пропаганди та оргвідділом ЦК ВКП (б), у січні 1933 р. направлений в Україну як 2-й секретар ЦК КП(б)У з особливими повноваженнями. Головним завданням, яке поклав на нього Й. Сталін, було «безумовне виконання плану хлібозаготівель». Після виконання цього «плану» Постишев став головним ініціатором і безпосереднім керівником репресій проти української інтелігенції [2, с. 246].

Про те, що урожай в Україні був, переконує, хоча б, той факт, що радянський уряд масово продавав збіжжя та інші сільськогосподарські культури за кордон. Наприклад, є свідчення, що в 1932-33 рр. у Польщі українськими буряками годували свиней, бо цих буряків було багато і вони були дуже дешеві.

Найвище керівництво країни знали про голод в Україні, але замовчувало цей факт. Допомоги надано не було. Більше того, в Україні для виконання плану хлібозаготівлі було направлено комісію на чолі з В. Молотовим. Дії комісії були жорстокими: у селах конфісковували продовольчі та посівні фонди; проводилися

масові репресії; припинялося постачання товарів; села оточували загони НКВС.

Є дані, коли з 700 чоловік мешканців села залишилось в живих лиш троє. За підрахунками Роберта Конквеста, у 1932-33 роках в Україні від голоду загинуло 5 мільйонів чоловік. Група російських статистиків на підставі середньомісячного рівня смертності стверджує, що в Українській РСР між вереснем 1932 року і лютим 1934 року померло 2 мільйони чоловік. Однак є серйозні підстави вважати цю оцінку заниженою. За підрахунками нових досліджень число жертв голодомору в Україні досягає 7-10 мільйонів чоловік

Спогади жителів.

Кофтун Леонід Сергійович, 1926 р.н.

«Я Леонід Сергійович Кофтун, народився у 1926 р. у с. Градизьк (суч. Глобинського р-ну Полтавської обл.). Коли почалась колективізація, то люди добровільно не йшли в колгосп. Балачки були страшні про колгоспи. Я не пам'ятаю такого, щоб хто добровільно хотів вступити, хоча хто його знає. Але змушували. Землю забирали. А людині треба було прохарчуватися, тому йшли до хліб давали. Ховали худобу, щоб не забрали в колгосп...»

Гулий Михайло Никифорович, 1923р.н.

«Я народився 21.11.1923 р. в с. Рашівка Гадяцького р-ну Полтавської обл. Під час голоду в нашій сім'ї ніхто не помер, але смерті випадки на селі були. Наш батько жив біля сільради, його постійно брали до складу різних комісій. Від нього я знаю про випадки канібалізму» [3, с. 25].

Наслідки голодомору:

- голодомор вселив у свідомість селян суцільний страх та політичну апатію;
- ті, хто вижив підірвав своє фізичне і психічне здоров'я;
- втрати населення внаслідок повного фізичного виснаження, тифу, кишково-шлункових отруєнь, канібалізму, репресій, самогубств на ґрунті розладу психіки та соціального колапсу;
- було підірвано сили народу в обстоюванні споконвічних національних прав;
- це була трагедія народу, наслідки якої відчуваємо впродовж багатьох десятиліть;
- Після цієї катастрофи традиційне українське село зі своїм укладом і звичаями перестало існувати.

Отже, Голодомор в Україні виник не внаслідок стихійного лиха, а був організований штучно. щоб зламати опір колективізації через винищення українського селянства. Це був урок покори для українців, які не досить охоче йшли до колективних господарств. Голод запланувала Москва для знищення українського селянства як національного бастиону. Українських селян знищили не тому, що вони були селянами, а тому, що вони були українцями. Інформація про голод була прихована. Наслідками голодомору стали підірвані сили народу, моральні мутації, такі як людоїдство, труподїство, самогубство.

Згадаймо ті страшні роки і ті події, які привели до такої загальнонаціональної катастрофи – Голодомору. Згадаймо, щоб знали про це не тільки дорослі, а й діти, юнаки та дівчата, через які приниження, страждання та муки пройшов наш український народ.

Список використаних джерел:

1. Васильєв В. Ю. Голодомор 1932-1933 років в Україні / В. Ю. Васильєв, Р. Ю. Подкур. Суми : УІНП, 2018. 276 с.

2. Сергійчук В.Н. Як нас голодом морили / Володимир Сергійчук. Київ : ПП Сергійчук М.І, 2016. 392 с.
3. Приходько Л. Ф. Голодомори в Україні / Л. Ф. Приходько, Р. В. Романовський. Київ : Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства, 2012. 40 с.

УДК 349

*Гурська Вікторія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Туризм»,
науковий керівник Гузик Н. А.*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМООЦІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Актуальність полягає у тому, що самооцінка у житті підлітка відіграє значущу роль у його житті й подальшому розвитку. Оскільки саме в цей період відбувається перебудова свідомості дитини, її емоційної сфери, соціальна та психологічна адаптація до умов дорослого життя.

Об'єктом дослідження є самооцінка підлітків.

Предметом дослідження є вивчення психологічних особливостей та факторів формування самооцінки.

Метою роботи є теоретичний аналіз самооцінки підлітків та експериментальне дослідження самооцінки у підлітковому віці.

Відповідно до мети були поставлені наступні **завдання**:

- дати визначення поняттю «самооцінка»;
- систематизувати психологічні особливості самооцінки в підлітковому віці;
- проаналізувати чинники впливу на формування самооцінки підлітка;
- провести діагностику та аналіз самооцінки;
- сформулювати рекомендації батькам, вчителям для формування адекватної самооцінки підлітка.

Самооцінка – оцінка себе, своєї діяльності, свого становища в певній групі чи організації та в колі друзів, а також ставлення до оточуючих і не менш важливим є критичне ставлення до своїх здібностей і можливостей.

Самооцінка – компонент самосвідомості, що містить поряд зі знанням про себе власну оцінку своїх здібностей, моральних якостей і вчинків. У. Джемс розуміє самооцінку як задоволення чи невдоволення собою. Р. Уайлі вважає, що в основі емоційно-ціннісного ставлення можуть бути розбіжності між самооцінкою індивіда та оцінкою його оточуючими [1, с. 11].

Самооцінку у світлі людських потреб розглядав М. Вагнер. Він запропонував перелік взаємозалежних чинників, з яких складається самооцінка:

- відчуття себе потрібним, бажаним, коханим є центральним стрижнем самооцінки (людина повинна належати родині, суспільству; відсутність любові створює цілий комплекс емоційних проблем, що турбуватимуть людину впродовж більшої частини життя);
- почуття гідності тісно пов'язано з

першим компонентом: якщо людина відчуває любов, повагу, підтримку з боку оточуючих, вона швидше за все буде сприймати себе;

- почуття компетентності – люди, які мають здорове уявлення про себе, оптимістичний та впевнений погляд на речі, легко вирішують проблеми, з радістю й ентузіазмом зустрічають новий день.

О. Б. Сидоренко зазначає, що на стан психічного здоров'я впливають гігієнічні, соціальні, економічні, а особливо психологічні чинники, серед яких самооцінка є важливим чинником емоційного благополуччя [2, с. 43].

Підлітковий вік є перехідним між дитинством і дорослістю і це визначає своєрідність соціальної ситуації його розвитку.

Центральним новоутворенням віку є почуття дорослості – усвідомлення підлітком свого права на оволодіння раніше недоступними способами життя. У зв'язку з цим частішають його конфлікти з довколишніми, насамперед з батьками. Зростає прагнення позбутися опіки батьків. Підліток втілює своє почуття дорослості, часто порушуючи усталеність стосунків з людьми, що його оточують.

Основні ідеї, які й сьогодні складають ядро психології підліткового віку, були викладені у праці С. Холла «Дорослішання». Холл сформулював уявлення про перехідності, проміжності підліткового віку, періоду бурі і натиску. Він розробив змістовно-негативні характеристики даного етапу розвитку (важко виховування, конфліктність, емоційна нестійкість) і позначив позитивне придбання віку – почуття індивідуальності. До. Левін говорив про своєрідну маргінальність

підлітка, що виражається в його становищі між двома культурами – світом дітей і світом дорослих. Підліток вже не хоче належати до дитячої культури, але ще не може увійти до спільноти дорослих, зустрічаючи опір з боку реальної дійсності, і це викликає стан когнітивного дисбалансу, невизначеність орієнтирів, планів і цілей в період зміни життєвих просторів.

Виділяють такі стадії розвитку самооцінки підлітка: стадія 10 - 11 років (підлітки підкреслюють свої недоліки, вони глибоко переживають невміння оцінити себе, переважає критичне ставлення до себе); стадія 12 - 13 років (актуалізується потреба в самоповазі, загальному позитивному ставленні до себе як до особистості); стадія 14 - 15 років (виникає «оперативна самооцінка», яка визначає ставлення підлітка до себе в теперішній час, підліток зіставляє свої властивості з нормами) [3].

Розвиток ставлення до себе є найбільш актуальним у підлітковому віці, на формування якого значний вплив здійснюють як зовнішні (соціальний світ: батьки, учителя, колектив та однолітки), так і внутрішні чинники (фізичне тіло, емоційні стани, переживання, академічні та інтелектуальні досягнення підлітків). У молодих людей виникає увага до власного тіла і до змін у ньому, боляче сприймаються будь-які зовнішні недоліки (низький зріст, повнота, дитячі риси). Вони намагаються бути дорослим, насамперед, ззовні. Висновки численних досліджень підліткового віку вказують на помітне зниження впливу батьків і підвищення впливу однолітків як референтної групи на самооцінку підлітків.

З метою виявлення наявного рівня самооцінки було проведено емпіричне дослідження з учнями восьмого класу гімназія «Гармонія» Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола. Загальний обсяг вибірки 21 учень, з них 12 дівчат і 9 хлопців

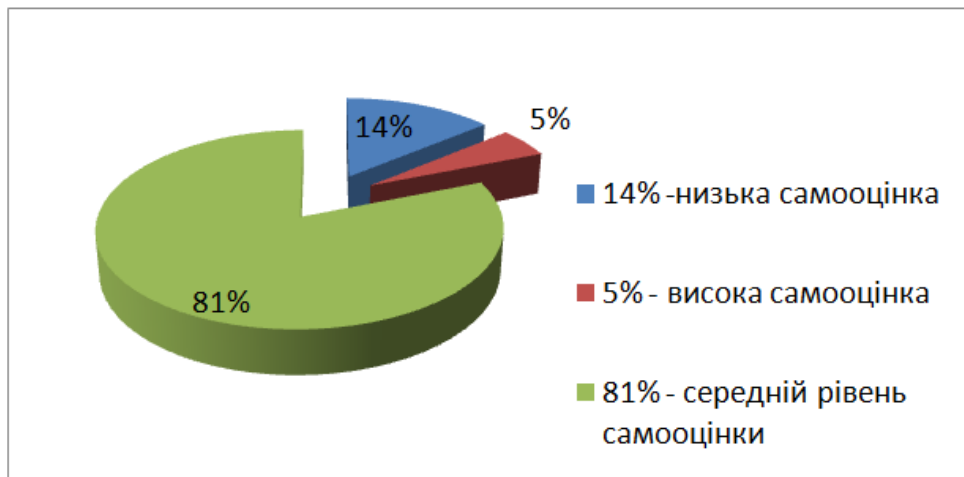
В межах емпіричного дослідження використали наступні психодіагностичні методики:

- методика Г.Н. Казанцева
- методики «Шкала

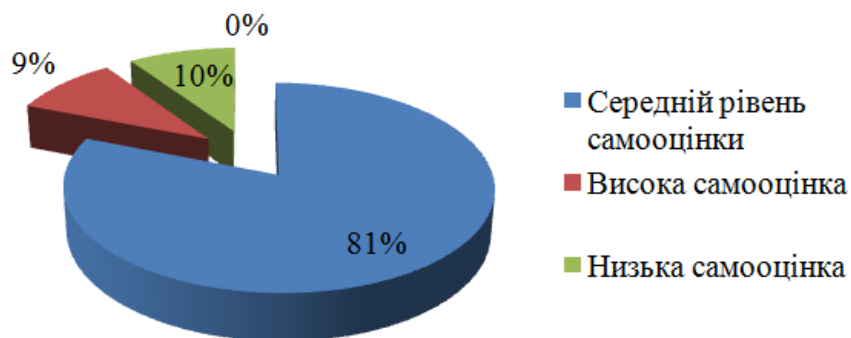
самооцінки»

Результати діагностики самооцінки показали, що діти мають високий, середній, низький рівень самооцінки

Результати методики М.Казанцева:

Результати методики «Шкала самооцінки»

Поради батькам із формування в дітей адекватної самооцінки.

- Не оберігайте дитину від повсякденних справ, не прагніть вирішувати за неї всі проблеми, але і не перевантажуйте її тим, що їй непосильно. Нехай дитина виконує доступні їй завдання і одержує задоволення від зробленого.

- Не перехвалюйте дитини, але не забувайте заохочувати її, коли вона цього заслуговує.

- Заохочуйте в дитині ініціативу. Нехай вона буде лідером усіх починань, але також покажіть, що інші можуть бути краще неї.

Рекомендації учасникам педагогічного процесу щодо підвищення самооцінки у підлітків.

1. Намагайтеся створити добрі стосунки у спілкуванні з підлітком, бо їх відсутність – це причина виникнення тривожності у дитини.

2. Поважайте індивідуалізм підлітка, бо його зневага веде до появи самотності дитини.

3. Стверджуйте загальнолюдські цінності – це стане на допомогу під час появи у підлітка думок про самотність або втрати друга (друзів).

4. Частіше нагадуйте «важким» підліткам про їхні позитивні якості – це допоможе уникнути в їхній свідомості закріплення негативних оцінок щодо них самих та формування низької самооцінки.

5. Навчайте підлітка поважати свою гідність, розуміти свої вчинки, виховувати самоповагу, позитивне ставлення, розуміння, терплячість до оточуючих, їхніх оцінок щодо самого підлітка.

Список використаних джерел:

1. Захарова, А. В. Деятельностный подход к изучению самооценки / А. В. Захарова. Психодиагностика и школа : тезисы симпозиума. Таллин, 1980. С. 11–14.
2. Сидоренков А. В. Социально-психологический статус: традиция и перспектива исследования в области малых групп. Северо-Кавказский психологический вестник, 2007. № 5/1. С. 54–63.
3. Блаженко О.М Психологічні особливості формування самооцінки підлітків. URL : <http://tme.uomo.edu.ua/docs/almanax/4.pdf> .

УДК 7.072.2:7:036 Г-43

*Дитюк Мар'яна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Дизайн»,
науковий керівник Сидор Н.В.*

ГАЛИЦЬКА МЕЛЬПОМЕНА. СОФІЯ СТАДНИКОВА

Українська пісня і театр були завжди тими благовісними дзвонами, які ніколи не замовкали та в найважчих умовах минулого західноукраїнських земель зберігали й зміцнювали любов до рідного слова і віру в майбутнє відродження народу. Тому з особливою теплою і пошаною згадуємо прославленні імена митців, які віддали рідній сцені все своє життя. До них належить і наша землячка Софія Стаднікова, яка народилась у Тернополі 1888 року.

Софія Стаднікова, ім'я якої сорок п'ять років не сходило з української

сцени, належала вона до славної родини Стечинських – Стадників, які як естафету передавали дітям і внукам любов до театрального мистецтва. Серед «родовіду» Стаднікової є відомі артисти – її батьки Андрій і Елеонора Стечинські, сестра Ірина Стечинська – Коссак, чоловік Йосип Стадник і їх діти Стефа, Михайло і Ярема Стадники. Географія їх діяльності вийшла поза межі Галичини, Лемківщини й Буковини, їм аплодували глядачі Кракова, Кам'янець-Подільського, Житомира, Києва і Харкова.

Юна, вродлива Софія успішно, дебютувала на сцені театру «Бесіда» в ролі Акулини у виставі «Влада темряви» Л. Толстого, а через рік стає дружиною актора і режисера Йосипа Стадника, навчається у драматичній студії при театрі. У сезоні 1905 – 1906 років Стадникова працює у галицькому театрі під вправною рукою режисера М. Садовського, грає ролі молодих дівчат, служниць, учительок.

Критика відзначає вдало створені молодою артисткою образи Полі й Наталки у «Міщанах» і «На дні» М. Горького, прудку і вольову Марисю в «Мартині Борулі» Карпенка-Карого. Виступає спільно з прославленими корифеями сцени М. Заньковецькою і М. Садовським у «Наймичці» і «Суєті» Карпенка-Карого та «Лісовій квітці» Л. Яновської, вчиться в них акторського мистецтва, чистоти та виразності мови. Набирає досвіду і стає провідною артисткою театру «Бесіда», гастролює у його складі у Перемишлі, Дрогобичі, Стрию, Станіславі, Чернівцях, Бродах, Тернополі та інших містах.

Артистка зіграла провідні ролі різного плану, але найкраще вдавалися їй ролі ліричні, образи дівчат і жінок з народного середовища, прихований світ яких відзначався красою і шляхетністю. Не менш артистично грала вона також ролі випещених салонних дам. Обдарована принадою зовнішністю, чудовим голосом – ліричним сопрано, поетично-ніжною душею, Стадникова вміла малювати різноманітну гамму почуттів і настроїв своїх героїнь, відстоювати зі сцени їх честь і гідність. Досягла цього багатою палітрою інтонацій, засобами ліричної пісні й монологом. У репертуарі Стадникової того часу були твори української, російської та зарубіжної літератури.

В 1915 – 1918 роках Софія Стадникова працює провідною артисткою у київському театрі Миколи Садовського. Водночас навчається співу у відомого професора М. Муравйова.

Про успіх Стадникової на той час розповідає народний артист СРСР О. Сердюк: «Стадник і Стадникова принесли в театр Садовського ще одну акторсько-сценічну фарбу чи манеру гри, яка збагатила, урізноманітнила те багатство фарб, яке створили геніальні корифеї цього колективу на чолі з Заньковецькою та Садовським. Що ж це було? Ось у мене перед очима вистава «Шалапут» Глинського, поставлена Стадником з участю його дружини Стадникової. Це салонна комедія, комедія, настільки пуста, не глибоким змістом.

Але вона від акторів вимагала техніки виконання: легкості, простоти, невимушеності тону, віртуозності ведення діалогу, як годиться: французькій школі акторської гри. І, здається, що отаку нову манеру, нову техніку внесли в цей театр Стадник і Стадникова».

Згодом у червні 1917 року Стадникова гастролює у «Тернопільських театральних вечорах», а в 1919 – 1924 року знову на сцені театру як оперна і концертна співачка. У її репертуарі з 1907 року було дев'ять опер: «Наталка Полтавка», «Катерина», «Галька», «Кармен», «Фауст», «Продана наречена» і інші та двадцять партій в операх Й. Штрауса, І. Кальмана, Ф. Легара, К. Целлерп, М. Лисенка. Майстерне і неповторне виконання Стадниковою і Рубчаком партій Одарки та Карася у «Запорожець за Дунаєм» стало своєрідним еталоном музичного й артистичного виконання у західноукраїнському театрі.

Концертна діяльність Стадникової мала два крила – бути читцем художнього

слова і співачкою. Вона читає на Шевченківських концертах у різних містах твори поета. На «Веселих вечорах» і «Новорічній Маланці» виконувала монологи з п'єс, віршовані гуморески, дружні епіграми, оповіді про дивні життєві пригоди простих сіромах.

Останні роки Софія Стаднікова працювала у першому на Західній Україні радянському драмтеатрі імені Лесі Українки у Львові (1939 – 1941), а у післявоєнні роки – в театрах Львова та

Дрогобича, де часто виступала вже зі своєю сім'єю. Там здійснила свої мрії, які так і хотіла втілити у реальність. Померла вона у Львові 1959 року.

Софія Стаднікова це людина яка довіряла своїм друзям і знаходила виходи з різних скрутних становищ. Адже головне жити задля себе та сім'ї, а не для того щоб в першій складній ситуації опустити руки й сказати, що ти нікому не потрібен.

Список використаних джерел:

1. Театральна Тернопільщина. Бібліографічний покажчик. Уклад. : П. К. Медведик, В. Я. Миськів, Н. К. Іванко. Тернопіль : Підручники і посібники, 2001.
2. Тернопільські театральні вечори: Шевченківська енциклопедія : у 6 т. / Гол. ред. М. Г. Жулинський. Київ : Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2015. Т.6. 242 с.
3. Ювілей артистки. 25-ліття сценічної праці С. Стаднікової. Діло. 1929. № 32. 12.02. 3 с.
4. Кривицька Л. Повість про моє життя : (Спогади артистки) : Держ. Вид. образотворч. Мистецтва і муз. Л-ри УРСР, 1958. 103 с., іл. С. 52-53.
5. Дуда І. Вулиці змінюють імена : (Біогр. довідка). Тернопіль вечірній. 1992. – 10 черв.
6. Рудницький М.І. В наймах у Мельпомени. Мистецтво. 1963. 343 с.
7. Стаднікова С. На службі в галицької Мельпомени: [Спогади]. Жовтень. 1989. №3. С. 80 – 86.
8. Два крила таланту: до 100-ї річниці від дня народження С. Стадніківни. Вільне життя. 1998. 16 верес.
9. Стаднікова С. А. : [Видатний укр. артистка і співачка]. Ровесник. 1968. 14 верес.

УДК 349

*Каплун Богдан, здобувач фахової передвищої освіти
І курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»,
науковий керівник Дживра О.І.*

ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО УРАЖЕННЯ В ІСТОРІЇ ЛЮДСТВА

Постійний прогрес людства зовсім не ліквідує всіх загроз існуванню суспільства. Навпаки, у міру розвитку зберігаються старі і з'являються нові глобальні загрози. Світ стає комфортнішим, але не безпечнішим. Постіндустріальна епоха створює загрозу

нових вірусів або хвороб, поява яких може бути спровоковано продовженням розробок ядерної зброї, хімічної зброї та біологічної зброї. В умовах несприятливого екологічного середовища, а також глобальних систем комунікації розповсюдження біологічних вірусів стає

все більш можливим. Поки людство стикається лише з «пробними погрозами» — ВІЛ, атиповою пневмонією, губчатим енцефалітом. Ці віруси забрали життя дуже багатьох людей, але поки що не викликали пандемії, тобто такого поширення хвороби, коли в осередку ураження опиняться мільйони людей. Але це може відбутися в будь-який момент. Причому, на відміну від чуми, віспи або холери, які відбувалися в минулі століття, поширення хвороби не можна буде локалізувати в декількох країнах або навіть на одному континенті. За кілька годин вірус буде перевезений за океан на літаку. Причому якщо у носія вірусу буде інкубаційна стадія розвитку хвороби, то служби безпеки аеропортів не зможуть запобігти його переміщення з країни в країну і навіть з континенту на континент.

У сучасному світі яскраво виражений факт загрози біологічної зброї, який може бути використано не тільки в цілях масового знищення людей, а і встановлення диктаторського режиму, або застосування терористичними організаціями.

Дана тема надзвичайно актуальна у наш непростий час. Так як зачіпає та торкається проблеми біологічної загрози для населення в разі прямого застосування біологічної зброї і біотероризму, а також у випадку природних епідемій інфекційних хвороб або аварій на підприємствах мікробіологічного профілю.

Таким чином, беручи до уваги існуючу в останні роки міжнародну обстановку, наявність у багатьох держав мобілізаційних потужностей і науково-дослідних центрів зі створення бойових форм біологічних рецептур, відсутність у доступній літературі відомостей про сучасні види біологічної зброї, її властивості, засобах захисту та ліквідації наслідків застосування, безумовно,

характеризують цю проблему як актуальну й таку, що має бути у полі зору вчених.

Зважаючи на загрозу поширення та застосування біологічної зброї та інших видів озброєнь масового ураження світова спільнота прийняла надзвичайно важливі документи.

17 липня 1925 року в Женеві підписано «Протокол про заборону застосування на війні задушливих отруйних та інших подібних газів і бактеріологічних засобів» [1].

10 квітня 1972 року відбулося підписання міжнародної «Конвенції про заборону розроблення виробництв і нагромадження запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та їхнє знищення» [1].

На даний час наявна послідовність терористичних акцій із застосуванням збудників інфекційних хвороб і бактеріальних токсинів актуалізує проблему біологічної безпеки, яка набула глобального характеру і не залежить від державних кордонів. Відзначається, що розробки в галузі мікробіології використовуються в антигуманних цілях, що є істотним чинником, який загострює питання біобезпеки. Йдеться про створення новітніх видів біологічної зброї. Значну біологічну небезпеку для людини становлять нові інфекційні хвороби, які викликаються раніше невідомими людству патогенами. Зокрема вірусами, бактеріями, а також пріонами.

Найбільш активне дослідження та навіть застосування біологічної зброї припало на ХХ століття. В офіційних джерелах про власні програми розробок біологічної зброї найбільше згадуються Радянський Союз, США, Велика Британія, а до Другої світової війни ще й Японія [2].

Офіційно про американську програму із розроблення біологічної зброї

в США стало відомо у 1942 році, коли тодішній президент Франклін Рузвельт дозволив її розпочати. На дослідження та створення такої зброї Штати під час Другої Світової війни витратили близько 400 мільйонів доларів, а після війни бюджет лише продовжував зростати. Оскільки на той момент США не ратифікували Женевську конвенцію 1925 року про заборону зброї масового ураження, американці продовжували активні розробки [3].

Факти навмисного застосування біологічної зброї неймовірно важко задокументувати офіційно, якщо ж самі дослідники у цьому не зізнаються. Деякі приклади досі лишаються непідтвердженими. Найбільш вірогідним найдавнішим можливим застосуванням біологічної зброї стали застосування трупів людей, які померли від чуми, під час воєн. Нападники отруювали води, скидаючи туди трупи, або просто перекидали через огорожу обложених міст, аби хвороба поширювалась всередині.

Біологічна зброя — найбільш непередбачуваний і важко контрольований вид зброї, тому найчастіше в історії його застосовували лише у разі відчаю і безвиході.

Вперше бактеріологічну зброю застосував хан Золотої орди Джанібек в часи кримського міста Кафа (сучасна Феодосія) в 1346 році. Стіни фортеці були не злочинні для татарської атаки, крім того, в їх рядах якраз почала поширюватися чума. Тоді-то Джанибеку і прийшла в голову ідея використовувати померлого від інфекції воїна. Він наказав порубати його тіло на шматки і закинути катапультю в місто. Це не допомогло йому виграти битву, однак незабаром поширилася серед жителів генуезької колонії чума вийшла за межі міста і

почала стрімко вражати великі міста Європи, Азії та Північної Африки. Так почалася пандемія чуми, що забрала життя половини населення цих територій [4].

Людство протягом всієї історії свого існування вело незліченну кількість воєн і зуміло пережити ще більше спустошливих епідемій. Тому цілком природно, що люди почали замислюватися про те, як би поєднати перше і друге воедино. Практично кожен воєначальник минулого змушений був визнати, що навіть найменша епідемія буде мати набагато більшу ефективність, ніж будь-яка добре спланована і проведена військова операція. Спроби пристосувати до військових потреб бактерії і віруси здійснювалися неодноразово, але лише у минулому столітті з'явилася визначення «біологічна зброя».

Біологічну зброю необхідно розмежовувати з таким поняттям, як збудник інфекційного захворювання. Воно завжди є науково-технічним комплексом, що включає в себе виробництво, зберігання, обслуговування, а також оперативну доставку вражаючого біологічного агента до місця використання. Дуже часто для визначення біологічної зброї використовують термін «бактеріологічна зброя», розуміючи під ним не тільки бактерії, але і інші хвороботворні агенти.

По суті, процес інтенсивного розвитку біологічної зброї почався порівняно недавно, тобто він охоплений тільки новітньою історією. Та й історією цей розвиток ще поки не став, бо за цей період було зафіксовано не занадто велику кількість спроб його застосування. Тому було б доцільно поговорити трохи про далеке минуле, коли люди тільки починали замислюватися про те, що різні

віруси та інфекції можна використовувати проти супротивника.

У роки Першої Світової війни біологічну зброю неодноразово використовували Німеччина і Франція, заражаючи коней і велику рогату худобу сапом та сибірською виразкою і переганяючи стада хворих тварин на бік противника. Також існує інформація про те, що в цей же час Німеччина намагалася заразити італійців холерою, поширити чуму в місті Санкт-Петербург, а також використовувала проти Великобританії бактеріологічні авіаційні боєприпаси. У 1925 році згідно з підписаним Женевським протоколом заборонялося використовувати біологічну зброю в ході військових дій. Однак Італія, Франція, Німеччина і Радянський Союз уже вели дослідження в області подібного роду зброї і захисту від нього. Надалі розвиток біологічної зброї тривало інтенсивно і ще більш успішно.

Що стосується Радянського Союзу, то приблизно в цей же період радянські вчені зробили велику кількість відкриттів в області бактеріологічної зброї і, зрозуміло – протибіологічного захисту. Ще перед початком Другої світової війни в масове виробництво була запущена суха чумна вакцина. У 1942 році в СРСР була створена вакцина проти туляремії, а роком пізніше – і проти сибірської виразки. Перед початком Маньчжурської операції практично всім радянським солдатам був зроблений укол сухий протичумної вакцини, у результаті жоден та них не захворів чумою, навіть незважаючи на те, що війська проходили по територіях, на яких широко поширювалися віруси бубонної і легеневої чуми. У Сполучених Штатах Америки також вельми активно займалися розробками біологічної зброї. Існувала спеціальна лабораторія – центр

біологічних досліджень Форт-Дітрік. Четверть століття невелике містечко перебував у повній ізоляції. Для того щоб потрапити на його територію, потрібно було пред'явити не тільки спеціальний дозвіл, але і медичну довідку про більш ніж двох десятках щеплень, зокрема, проти чорної віспи, бубонної чуми, тропічної лихоманки, сибірської виразки. Саме тут і розроблялися збудники вірусних інфекцій та епідемічних хвороб. Перші експерименти там були проведені в 1943 році, а після того, як в руках американських військових опинилися матеріали японського «Загону 731» і частина вчених, дослідження було поставлено на широку ногу [9].

«Біологічна або бактеріологічна зброя – це спеціальні боєприпаси, бойові прилади, заповнені біологічними або бактеріологічними засобами – і призначені для масового ураження людей».

Якщо порівняти підходи СРСР та інших країн з підготовки до біологічної війни, то підхід колишнього Радянського Союзу докорінно відрізнявся від практики інших країн, таких як Японія та США. В Японії дотримувалися такого принципу: вакцини й інші засоби захисту від біологічної зброї розробляти на своїй території, а засоби нападу розробляти й випробовувати на чужій, наприклад, у Китаї (маються на увазі роки конфронтації Китаю та Японії). В СРСР у 1989-1990 роках були закінчені роботи зі створення біологічної зброї на основі вірусів геморагічних лихоманок Марбурга й Ебола, але засобів для лікування зазначених лихоманок до цього часу не існувало. У США не розроблялася біологічна зброя на основі тих бактерій і вірусів, для яких не було захисту в найближчому майбутньому [10].

Згідно з відомостями, опублікованими у відкритій пресі, розробка та випробування біологічної зброї та її подальше складування проводилося на власній території СРСР. Існувало велике сховище біологічної зброї в Іркутській області, на захід від озера Байкал.

З метою конспірації виробництва біологічної зброї в СРСР була створена спеціалізована мікробіологічна промисловість «подвійного підключення», тобто в будь-який момент на такому підприємстві могло бути налагоджене виробництво та випуск біологічної зброї. Дослідницька робота з удосконалення біологічної зброї «маскувалася» під медичну спрямованість [9].

У літку 1984 року на острові Відродження (Аральське море) відбулася аварія через вихід із-під контролю біологічних випробувань. Загибло кілька батальйонів солдатів і значна частина обслуговуючого персоналу. У 1989 році були зареєстровані спалахи інфекційних хвороб у Приураллі. Особливу небезпеку біологічного зараження становлять як поховання біомаси патогенних мікроорганізмів, так і заражених тварин, на яких проводилися випробування [6].

На даний час існуюча послідовність терористичних акцій із застосуванням збудників інфекційних хвороб і бактеріальних токсинів актуалізує проблему біологічної безпеки, яка набула глобального характеру і не залежить від державних кордонів. «Тероризм, як і віруси, – всюди. Тероризм просочився

повсюдно, він слідує як тінь за системою панування, завжди готовий вийти з тіні, подібно до подвійного агента. Більше немає демаркаційної лінії, яка дала б можливість його позначити, тероризм знаходиться в самому серці культури, яка з ним бореться, а видимий розрив (і ненависть), який у глобальному плані розділяє експлуатовані і слаборо-звинені країни із західним світом, таємно з'єднується із внутрішнім розломом у панівній системі» [5].

Висновки

Застосування біологічної зброї існує в наш час, незважаючи на укладені міжнародні угоди в 1925 і 1972 роках. Перспектив на заборону виробництва біологічної зброї в майбутньому не очікується.

Треба зазначити, що в деяких ентеропатогенних бактерій підвищується стійкість щодо наявних дезінфікувальних агентів, а також і до антибіотиків. Це вказує на те, що можливо відбувається зміна генетичної структури мікроорганізмів, про що побічно свідчать спалахи невідомих захворювань у тій або іншій країні. Також експерти Всесвітньої організації охорони здоров'я вважають, що особливу небезпеку в майбутньому можуть становити спалахи таких захворювань, як лихоманка Ебола й Ласса, а також «марбурзький вірус».

Україні небезпечні також такі хвороби, як віспа, які зникли з лиця землі, однак можуть повернутися до життя як супермікроби, що не піддаються лікуванню.

Список використаних джерел:

1. Алибеков К. Осторожно! Биологическое оружие / К.Али-беков С.Хендельман. — М.: Городец, 2003. — 352 с.
2. А. М. Архангельський «Бактеріологічна зброя і захист від нього», Москва, 1971
3. Ю. В. Боровський, Р. Ф. Галієв «Бактеріологічна зброя ймовірного противника та захист від нього», Москва, 1990

4. Баев А. А. Единство научной и социальной функции биологии Пути интеграции биологического и социогуманитарного знания. М., 1984.
5. Бодрийяр Ж. Дух терроризма. Войны в заливе не было. Рипол Классик, 2016. 224 с.
6. Воробьев А. А. Современные проблемы биологической безопасности Материалы конгресса «Ликвидация и элиминация инфекций». СПб., 2003.
7. Кузин А.М. Действие атомной радиации на биоту / А.М. Кузин // Радиология. — 1991. — Т. 31, № 2. — С. 175–179.
8. Попередження надзвичайних ситуацій. –К.: Штаб цивільної оборони України, 1997. – 207 с.2. Шоботов В.М. Цивільна оборона. Навч.посіб. – Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. – 438 с.
9. Смирнов Е. И. Войны и эпидемии. М., 1984.
10. Черкасский Б. Л. Справочник по особо опасным инфекциям. М. Медицина, 1996. 160 с.

УДК 947.084

*Мазенко Андрій, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
II курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник Рудик М.С.*

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ КІНОМАТОГРАФА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

В даній статі зроблено спробу дослідити історію становлення та розвиток світового кінематографа, українського зокрема; з'ясувати його вплив на формування суспільної свідомості; привернути увагу до появи соціального кіно, як вагомого фактору на шляху до радикальних змін, спонукаючи глядача до участі у вирішенні соціальних проблем.

Сьогодні важко уявити світ, у якому немає кіно. Кіно – один з найдавніших та найдинамічніших видів мистецтва, який виник на зламі XIX – XX століть. Завдяки загальнодоступності та наочності воно стало найпопулярнішим у всьому світі. Це доводять і багатомільйонні касові збори голлівудських блокбастерів. Кінематограф пройшов довгий шлях, щоб сьогодні можна насолоджуватися крутими спецефектами та неймовірно реалістичними зображеннями.

Кіно поєднує елементи літератури, театру, живописі, музики, хореографії. Воно стало невід'ємною частиною нашого

життя. Кінематограф постійно дивує і розвивається [1].

28 грудня 1895 року у Парижі, на бульварі Капуцинок, в Гранд-кафе відбувся перший комерційний кіносеанс. Демонстрація фільму тривала приблизно 50 секунд. Саме цей день вважають днем народження кіно, а творцями його стали брати-французи О. і Л. Люм'єр, які винайшли універсальний знімальний апарат під назвою «Кінематограф». Світовий кінематограф за свою коротку, але насичену історію виплевав цілу плеяду справжніх світових метрів таких, як Гріффіт, Бергман, Фелліні, Хічкок та ін [2].

І хоч сьогодні безглузді блокбастери заповнили собою світові кінотеатри, а кінематограф розділився на авторський і продюсерський, проте на протипагу їм організуються кінофестивалі, під час яких молоді талановиті режисери демонструють реальні витвори мистецтва.

В Україні ж кінематограф з'явився на 2 роки раніше ніж у Франції. У 1893

року винахідник Йосип Тимченко в Одесі продемонстрував проєкційний знімальний апарат, але цей винахід не було запатентовано [3].

Проаналізувавши наукові публікації, пресу, інтернет ресурси ми дізналися про перші зйомки та показ фільмів, про перших акторів та режисерів 90-х років XIX століття в Україні. Український кінематограф, швидко набираючи сил, став займати почесне місце у світовому кіно. Помітним явищем українського кіно стали фільми П. Чардиніна, а фільм «Коліївщина» ввійшов у золотий фонд українського кіномистецтва. Справжнього успіху українське кіно досягло з появою у кінематографі О. Довженка. Визначною подією стали фільми: «Звенигора», «Земля», «Іван». Кінофільм «Земля» – це справжній гімн праці, землеробству, людині. Цей фільм ввійшов у золотий фонд радянського і світового кіно, його включено до числа 12-ти найкращих фільмів усіх часів і народів. «Прогресивні кінематографи Італії, Франції та багатьох країн і континентів вивчають його спадщину, схиляються перед його могутнім талантом», – так писав про О. Довженка відомий український режисер Т. Левчук [2].

Довженко, Параджанов, Ілльєнко, Осика, Миколайчук – ці прізвища приходять на думку, коли говорять про українське кіно світового рівня. Помітним явищем в українському кіномистецтві 60-70-х років стали фільми «Сон» режисера В. Денисенка та «Білий птах з чорною ознакою» Ю. Ільєнка. А найкрасивішою кінокартиною та шедевром застійних десятиліть став фільм «Тіні забутих предків».

За роки незалежності українське кіномистецтво не спромоглося міцно стати на ноги. Тож не дивно, що український глядач змушений був

задовольнятися продуктами американського чи російського виробництва.

Революція Гідності, події Майдану, віна на Сході України змусили владу зрозуміти, що кіномистецтво є потужною зброєю, яка робить державу сильнішою. Серйозним поштовхом до розвитку українського кіно став Закон «про мовні квоти» на телебаченні [3].

Кінематограф є одним із провідних засобів масової комунікації. За рівнем впливу на настрої та свідомість людей цей вид ЗМІ не поступається іншим. Недооцінка впливу кіно на масову свідомість несе загрозу формуванню суспільної свідомості, нав'язування певних ідей, установок, міфів. В той же час грамотне використання засобів кінематографа як механізму впливу може бути ефективним інструментом політичної консолідації, важливим фактором розбудови громадянського суспільства [2].

Сьогодні все частіше на екранах телебачення з'являється авторське, некомерційне соціальне кіно. Це кіно не є розважальним за своєю сутністю. Основне його завдання – змінити уявлення та ставлення людини до дійсності, побачити проблему та змінити реальність навколо себе. Соціальне кіно спрямоване не лише на передачу інформації глядачу, а на його залучення до розв'язання конкретних суспільних проблем. Таке кіно спонукає глядача сприймати проблеми суспільства як власні, осмислювати їх та шукати шляхи вирішення. Основними цілями при показі соціального кіно є: формування у глядача не байдужості та толерантності, розвиток особистості та гуманізація суспільства в цілому. Перегляд і створення соціальних фільмів привертає увагу глядачів, надихає їх на активну

участь у житті суспільства і є вагомим кроком на шляху до змін.

Список використаних джерел:

1. Энциклопедия Кругосвет. Кино, история. URL: www.krugosvet.ru/enc/teatr-i-kino/kino-istoriya
2. плато жозеф антуан фердинанд. url: <http://www.eduspb.com/node/992>
3. Филипов С. Два аспекта киноязыка и два направления развития кинематографа. Прологомены к истории кино URL: www.kinozapiski.ru/ru/article/sendvalues/628/

УДК 947

*Ольховецький Андрій, здобувач фахової передвищої освіти
І курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»,
науковий керівник Дживра О.І.*

ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КРИПТОВАЛЮТ. БІТКОІН ЯК ІННОВАЦІЙНА СИСТЕМА ГРОШЕЙ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

На даний час, бурхливого розвитку набули цифрові валюти. В залежності від рівня економічного та соціального розвитку країни по різному ставляться до новітніх технологій, до їх впровадження в усіх сферах суспільного життя. Нині в розвинених країнах широко почали застосовувати такий новий, інноваційний платіжний інструмент, як криптовалюти. Тож Україні також потрібно долучатись до світових тенденцій в даній галузі, впроваджувати ефективно використання цифрових грошей. Національний Банк України, Міністерство фінансів, уряд мають різні погляди щодо статусу криптовалюти та ризиків, що виникають у цій сфері.

Актуальність роботи полягає в тому, що на сьогодні криптовалюти швидко розвиваються і мають як переваги, так і недоліки. Відсутність в багатьох країнах, в тому числі Україні, чіткого визначення криптовалюти, а також законодавчої бази створює певну небезпеку та ризики.

Нині в світовій економіці немає єдиних нормативно-правових актів, які б регулювали обіг цифрової валюти, проте

існує достатньо наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених з даної тематики.

Метою роботи є дослідження динаміки розвитку криптовалюти, вивчення питання врегулювання застосування цифрової валюти в Україні та в світі, оцінка перспектив і ризиків її використання в нашій країні та на глобальній арені.

Динамічний розвиток ІТ-технологій та інформаційної економіки активізував пошук нових видів фінансових інструментів, заснованих на інформації. Такою фінансовою новацією стала криптовалюта.

Термін «криптовалюта» набув поширення після фінансової кризи 2008-2009 років, яка значно похитнула світову грошову систему і призвела до послаблення довіри до американського долара [1].

Можна виділити ряд позитивних і негативних аспектів функціонування криптовалют за такими показниками як вартість валюти, можливість управління віртуальним гаманцем, прозорість, ліміти, волатильність, анонімність, надійність

тощо. Варто також зазначити, що вартість комісії за здійснення фінансових операцій у криптовалюті досить низька, що робить її доступною у використанні. Досить важливим є аспект неможливості внесення криптовалюти до статутного капіталу юридичних осіб, оскільки невизначеність правового статусу криптовалюти не дозволяє використовувати її як актив [2].

Високорозвинені країни прагнуть врегулювати електронні платежі, взявши їх під контроль держави, обклавши податками, та зменшити ризики в процесі її застосування. Держави зі слабкою економікою не готові до впровадження подібних платіжних систем. Тому більшість урядів вибрали лінію нейтралітету, уникаючи будь-яких рішень щодо віртуальної валюти. Прямі заборони щодо використання криптовалюти на сьогоднішній день встановлені в Болівії, Еквадорі, Таїланді і В'єтнамі [3].

Багато розвинених країн, в числі яких США, Японія, Китай, Канада дозволили обіг відповідної валюти, законодавчо закріпили чи підкріпили правовий режим, роз'яснили поняття Bitcoin і аналогів та сформували відповідну судову практику

Найбільш поширеною криптовалютою сьогодні у світі є біткоїн, який продовжує свій розвиток, кількість користувачів цієї системи неухильно зростає в світі. Популярність Біткоїн також породила створення інших криптовалют, що розвиваються поряд з біткоїн, але їхня популярність і можливості поки набагато менші.

Криптовалюта (англ. *cryptocurrency*) — це цифрова віртуальна валюта, яка складається з монет. Монета захищена від підробки, тому що являє собою зашифровану інформацію, яку неможливо

скопіювати тому у назві є частина «крипто»[4].

Біткоїн — це криптовалюта, яка була створена в 2009 році. На відміну від розрахунків через банки, бітоїнами можна розраховуватись в інтернеті без будь-яких посередників. Немає комісії за переказ коштів і немає необхідності сплачувати податки, тому що біткоїни не прив'язані до жодної країни і уряди не можуть на них впливати. Біткоїн є найбільш вартісною криптовалютою з 700 видів електронної валюти. Окрім нього, є багато інших криптовалют, які коштують дуже дешево.

Bitcoin — це, власне, перша і найвідоміша з безлічі інших віртуальних валют. Головна її перевага — неможливість підробки, позаяк одна «монета» (англійською «*coin*» — монета) — це набір даних, ретельно захищений від злому і копіювання за допомогою різних криптографічних тобто шифрувальних методів захисту.

Кількість криптовалюти обмежена — загалом випустити або видобути можливо 21 мільйон біткоінів, зараз у світі на сьогодні уже існує близько 16,5 мільйонів.

Завдяки цим особливостям ціна біткоіна зростає, особливо стрімке зростання криптовалюта демонструє з початку 2017 року. Вперше біткоїнами розплатилися 22 травня 2010 року: у Флориді програміст Ласло Ханеч купив дві піци за 10 тисяч біткоінів. Тоді 1 біткоїн коштував менше цента. Уже на початку 2013-го вартість виросла до 13,4 доларів, на початку 2017-го — до 1000, у кінці травня — до 2516, а 13 серпня курс біткоіна встановив новий історичний максимум. Нині це була б найдорожча піца у світі вартістю в 41,9 мільйонів доларів.

Україна також проявляє зацікавленість до цифрових валют. Особливо це простежується з 2014 року, коли було створено громадську організацію, метою якої є поширення, розвиток та вивчення Bitcoin та інших віртуальних валют на території нашої держави – Bitcoin Foundation Ukraine (BFU) [5]. Що стосується України, то перспектива легалізації криптовалюти все таки існує. Рішенням національного координаційного центру кібербезпеки було доручено відповідним органам влади створити робочу групу для напрацювання нормативноправових пропозицій щодо регулювання цього питання, а саме: визначення державного регулятора та порядку функціонування ринку криптовалют, встановлення порядку проведення моніторингу транзакцій з використанням криптовалют, а також порядку оподаткування доходів від здійснення криптовалютних операцій відповідно до вимог законодавства України [6].

Станом на 2019 рік кількість криптовалют у світі становить 2369 одиниць. До найбільших за обсягом ринкової капіталізації відносяться такі криптовалюти як Bitcoin, Ethereum, Ripple, Litecoin, EOS та інші. Найбільший обсяг емісії криптовалюти Ripple (43 298 481 757 XRP), а найменший – Bitcoin (18 051 087 BTC).

Bitcoin не випускаються центральними банками і не залежать від кредитногрошової політики тієї чи іншої держави. Емісія відбувається тільки в цифровому вигляді. Запланована емісія криптовалюти складає не більше, ніж 21 мільйон Bitcoin, тому загалом випускається все менше і менше монет [7].

Міжнародні компанії, які здійснюють фінансові операції з

криптовалютою Bitcoin походять більше, ніж з 43 країн. На США припадає 55% всіх фінансових угод і операцій з Bitcoin, на Великобританію – 6% від загальної кількості угод, на Сінгапур – 3%, на Японію, Південну Корею та Китай – по 2%, на решту країн – 29% разом [8].

На сьогодні, існують три біржі, де можна обміняти криптовалюти на гривні: Exmo (частка від всієї суми становить \$ 1,2 млн), Kupa (\$ 403 тис.) і BTC TRADE UA (\$ 232 тис.). Крім цього цим займаються 18 онлайн-обмінників і більш ніж 4 тисячі фізичних осіб в Україні. Офіційно ці компанії не зареєстровані як такі, що здійснюють цей вид діяльності через ризики та обмеження, пов'язані з юридичною не закріпленістю криптовалют [9].

Звісно, використання даних електронних грошей в Україні не можна порівняти з такими показниками, як у США, країнах Західної Європи чи Південно-Східної Азії [10].

Проте, в супереч тому, що широка громадськість ще і досі мало обізнана щодо різних криптовалют, в тому числі Bitcoin, в 2018 році Україна увійшла в топ-10 країн світу за кількістю користувачів криптовалютами. Це обумовлено популярністю використання Bitcoin серед українських IT-фахівців, які активно інвестують реальні гроші у віртуальну валюту [11].

Компаній в Україні, що приймають Bitcoin, нараховується близько 23 а більшість - онлайн-магазини. За Bitcoin можна купити квитки на концерт, виставку, кіно, театр, цирк, дельфінарій, планетарій. Даний спосіб оплати став можливим з жовтня 2015 року [12].

Недавно BFU спільно з кількома іноземними статистичними компаніями провели цікаве дослідження щодо популярності та рівня використання

біткоїн в Україні. Дані вийшли дуже цікаві — Україна потрапила до першої десятки країн світу за використанням біткоїн-нодів або вузлів, близько 40 % всіх угод з використанням даної криптовалюти були укладені на біржах з українським корінням. Фахівці пояснюють цей факт тим, що Україна також в числі перших за кількістю та якістю навчання IT-спеціалістів.

Також на сьогодні зацікавлення біткоїном тільки зростає, як і зростає кількість компаній, чия робота базується на операціях з цією валютою. У великих містах навіть проводиться чимало спеціальних навчальних курсів, де навчають нюансам роботи з даною віртуальною валютою. А в Києві навіть створили офлайн-майданчик — Satoshi Square Kiev, на якому крім всього іншого також проводяться аукціони біткоїнів.

Висновки.

Використання цифрової валюти може здійснюватись у двох формах: електронні гроші, які є цифровим відображенням реальних грошей, та криптовалюта, яка є віртуальною валютою та немає центрального емітента. При цьому оплата криптовалютою є новим, революційним способом здійснення платежів в електронній комерції.

Перша криптовалюта Bitcoin з'явилася після фінансової кризи 2008-2009 років на фоні зниження довіри до долара, масових банкрутств фінансових установ, втрат населенням своїх депозитних заощаджень, інфляції. Наразі існує понад 2000 різних криптовалют, найбільш поширеними з яких є Bitcoin, Ethereum, Ripple, з яких Bitcoin має найбільшу капіталізацію і найвищу ціну, а за запланованим обсягом валюти, яка випускається - Ripple. Основними перевагами криптовалют є можливість

використання як інвестиційного інструменту, захищеність від інфляції, відсутність контролю та обмежень фінансових операцій, анонімність, висока швидкість операції та низькі комісії порівняно з банками. Проте, також існують і недоліки: можливість хакерської атаки, висока вартість криптовалюти, нестабільність її курсу, складність законодавчого регулювання, можливість ухилення від сплати податків та фінансування злочинних груп, спекуляції на ринку віртуальних валют. Попри всі переваги та недоліки криптовалюти її перспективи є неоднозначними. Міжнародна практика використання криптовалюти показала, що її державне регулювання та оподаткування в різних країнах світу відрізняється. Високорозвинені країни впроваджують регулювання та контроль за електронними платежами, обкладають їх податками.

Країни з більш слабкою економікою не готові до використання подібних платіжних систем. Тому вони обирають нейтралітет, уникають прийняття рішень у сфері віртуальної валюти, або взагалі її забороняють, як в Болівії, Еквадорі, Таїланді і В'єтнамі.

Україна в цьому питанні залишається на стадії розгляду, проте існують перспективи легалізації криптовалюти. Міжнародні компанії, які використовують криптовалюти знаходяться більш, ніж в 43 країнах, половина з яких походить з США. В Україні з 2014 року також активно розвивається використання даної валюти, що дозволило увійти в топ-10 країн світу за кількістю користувачів криптовалютами. Їх можна обміняти на гривні на трьох біржах та онлайн-обмінниках. Наразі існує 23 компанії, які приймають Bitcoin в Україні.

Отже, за умови удосконалення альтернативний фінансовий інструмент технології, законодавчого регулювання та займе важливе місце в повсякденному покращення інфраструктури є всі житті людей в усьому світі і в Україні можливості, що криптовалюта – як зокрема.

Список використаних джерел

1. Карчева Г.Т., Нікітчук С. М. Віртуальні інноваційні валюти як валюти майбутнього. *Фінансовий простір*. 2015. С. 24–30.
2. Система біткоїн: плюси і мінуси. *Invest Program*, 2015. URL: <http://invest-program.com.ua/tag/bitcoin/> (дата звернення: 19.04. 2021).
3. Семеген І. Б., Дребот Н. П. Місце і роль криптовалюти у світовій економіці. *Економіка та управління національним господарством*. 2018. Вип. 2. С. 36–39.
4. Москальов А. А., Попова Е. М. Криптовалюта на сучасній економічній арені та перспективи розвитку bitcoin, ethereum, ripple. *Молодий вчений*. 2018. №3. С. 680–684.
5. Урбанович В. А., Яковишина Н. А. Криптовалюта в Україні та в світі: стан, регулювання і перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2018. № 5 (1). С. 334-337.
6. Зозуля Н. Криптовалюта в Україні та світі: регулювання, правовий статус та оподаткування. *Українське право*. 2018. URL: https://ukrainepravo.com/scientifichthought/legal_analyst/kryptovalyuta-v-ukrayini-ta-sviti-regulyuvannya-pravovuyu-status-taopodatkuвання (дата звернення: 19.04.2021).
7. Зозуля Н. Криптовалюта в Україні та світі: регулювання, правовий статус та оподаткування. *Українське право*. 2018. URL: [https://ukrainepravo.com/scientific-Eкономіка і організація управління •№ 4 \(36\) 2019 57 thought/legal_analyst/kryptovalyuta-v-ukrayini-ta-sviti-regulyuvannya-pravovuyu-status-taopodatkuвання](https://ukrainepravo.com/scientific-Eкономіка і організація управління •№ 4 (36) 2019 57 thought/legal_analyst/kryptovalyuta-v-ukrayini-ta-sviti-regulyuvannya-pravovuyu-status-taopodatkuвання) (дата звернення: 19.04.2021).
8. Васильчак С. В., Куницька-Іляш М. В., Дубина М. П. Використання криптовалют в сучасних економічних системах України: перспективи та ризики. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького*. Серія: Економічні науки. 2017. Т. 19, № 76. С. 19-25.
9. Україна – у топ-10 країн за кількістю користувачів крипто валютами. URL: https://galinfo.com.ua/news/ukraina__u_top10_krain_za_kilkistyu_korystuvachiv_kryptovalyutamy_288287.html (дата звернення: 19.04.2021).
10. Жувагіна І. О., Замарайкін О. В., Будна Т. С. Bitcoin: українські реалії використання криптовалют в сучасних економічних системах. *Економіка та держава*. 2018. № 6. С. 97-100.
11. Где потратить биткоин в Украине. *Минфин*. URL: <https://minfin.com.ua/2017/11/22/31073133/> (дата звернення: 19.04.2021).
12. Мейш А. В., Гавриш Р. О. Криптовалюта bitcoin як можлива світова валюта. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2018. № 5(1). С. 254-257.

Рудник Вадим, здобувач фахової передвищої освіти I курсу спеціальності «Комп'ютерні науки», науковий керівник Дживра О.І.

ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА ЯК ЗАГАЛЬНОЦИВІЛІЗАЦІЙНА ПРОБЛЕМА: ПИТАННЯ, ЩО ВИМАГАЮТЬ ВІДПОВІДІ

Перша згадка про Чорнобиль датується 1193 роком, коли, за Іпатієвським літописом, князь Вишгородський Ростислав, син Великого князя Київського Рюрика, рушив походом з Чорнобиля в Тарциськ. Важко сказати, чому саме Чорнобилем було назване місто. Історики думають, що це від слова «чорнобильник», як в давнину називали полин. І так само, як той гіркий полин, доля краю не була легкою. Але минало лихоліття, приходив мир, і знову щедра земля дарувала людям свої невичерпні багатства. Відбудовувались села, піднімались церкви. Але ніколи ще раніше людина не зводила собі історичного хреста, на якому сама ж і була розп'ята. Таким хрестом став для України Чорнобиль. Скільки українців поклали на жертвник своє здоров'я та життя! Скільки тих, хто назавжди залишив рідні домівки! Безкраї простори колись родючої землі тепер порожні, забруднені, мертві. Чорнобильська трагедія пройняла всі сфери життя – від академічної науки до побуту людського життя. Незабаром виповнюється 35 років як на українській землі сталася небачена трагедія: мирний атом, покликаний полегшувати життя й покращувати добробут людей, вийшов з-під контролю і став загрозою для всього живого на великій території навколо Чорнобильської атомної електростанції та далеко за її межами.

Чорнобильська катастрофа стала не лише гірким уроком з минулого, а й пересторогою на майбутнє: планета Земля

є колискою і домівкою для всього людства, і тому її збереження є відповідальністю кожної людини і спільним обов'язком усіх націй світу.

Чорнобильська катастрофа – це безперебільшення лихо планетарного масштабу, найбільша техногенна екологічно-гуманітарна катастрофа, спричинена двома тепловими вибухами і подальшим руйнуванням четвертого енергоблока Чорнобильської атомної електростанції, розташованої на території України. Руйнування мало вибуховий характер, реактор було повністю зруйновано і в довкілля було викинуто велику кількість радіоактивних речовин. Відбувся викид потужністю 300 Хіросімі. На думку багатьох, ця подія та офіційна реакція на неї, що була продемонстрована Москвою, стала однією з причин розпаду СРСР.

За Міжнародною шкалою ядерних подій (INES) цю аварію класифікували за найвищим – сьомим рівнем небезпеки. Катастрофа вважається найбільшою за всю історію ядерної енергетики, як за кількістю загиблих і потерпілих від її наслідків людей, так і за економічним збитком. Радіоактивна хмара від аварії пройшла над європейською частиною СРСР, більшою частиною Європи, східною частиною США. Приблизно 60 % радіоактивних речовин осіло на території Білорусі. Близько 200 000 осіб було евакуйовано із зон забруднення [1].

Чорнобильська аварія стала подією великого суспільно-політичного значення

для СРСР і світу. Це наклало деякий відбиток на хід розслідування її причин. Підхід до інтерпретації фактів і обставин аварії змінювався з часом і повністю єдиної думки не існує досі.

Чорнобильська АЕС підпорядковувалася Москві. Тож центральне керівництво фактично усунуло республіканське від активної участі у подоланні аварійної ситуації. Всі рішення приймалися в Москві або погоджувалися з нею. 30 червня того ж року КДБ СРСР спеціальним документом про захист, але власне це було не що інше як засекречування відомостей про аварію на 4-му енергоблоці ЧАЕС ввів у дію перелік інформації, яку людям не можна було знати. Йшлося, зокрема, про справжні причини аварії, характер руйнувань та обсяги ушкоджень устаткування і систем енергоблоку й АЕС, радіаційну обстановку, фактичний стан активної зони реактора, ступінь враження людей на АЕС разом з відомостями про характер їхньої діяльності й особливості аварії, опромінення персоналу станції, ремонтного персоналу залучених організацій і населення та інше. Незалежна Україна зняла гриф «таємно» з усіх чорнобильських документів. Для втаємничення масштабів трагедії владна верхівка примушувала Міністерство охорони здоров'я УРСР фальшувати діагнози променевих уражень. Із витягу зі звіту спецслужб за 11 травня 1986 року: «За даними Шевченківського РВ УКДБ адміністрація Київської області та 25 лікарень, ґрунтуючись на вказівці Мінздоров'я УРСР (нібито наказ № 24с від 11.05.86 р.) в історіях хвороб пацієнтів з ознаками «променева хвороба» вказують діагноз «вегетосудинна дистонія» [2].

«Дуга» – останній уцілілий об'єкт ядерного щита СРСР, відомий в західній пресі як «Російський дятел». Усі дані про

цей проєкт, у який залучали найцінніший інтелектуальний ресурс, засекречені і сьогодні.

У 2019 р. американська розвідка розсекретила Звіт про Чорнобильську катастрофу. За її даними в перші дні катастрофи в офіційних документах СРСР число загиблих в результаті техногенної катастрофи було зменшено в 50 разів, а всі, хто були поруч з четвертим енергоблоком, або загинули відразу, або отримали смертельну для людини дозу радіації [3].

Аварія на Чорнобильській АЕС увійшла в історію як найбільша атомна катастрофа. Однак, навіть майже 35 років опісля, вчені все ще сперечаються про масштаби трагедії та її наслідки на довкілля і здоров'я людей. Згідно із звітом ООН, понад чотири тисячі жертв Чорнобильської катастрофи, здебільшого діти, перенесли рак щитовидної залози.

Багато експертів переконані, що Чорнобильська аварія є причиною багатьох вроджених дефектів. Токсиколог Джанет Шерман написала кілька посібників про вплив радіації: «Ми виявили, що лише 20% дітей у Білорусі можна вважати здоровими. Решта 80% мають ментальні проблеми, недостатню вагу при народженні, ураження мозку чи інші хвороби».

А от дослідник російської Академії наук Олексій Яблоков, який був науковим радником радянського уряду, повідомляє, що ВООЗ замовчує правду про наслідки аварії на ЧАЕС: «Згідно з нашими підрахунками понад один мільйон смертей пов'язані із Чорнобильською аварією упродовж 25 років. І це далеко не кінець». Поки науковці сперечаються про масштаби трагедії, один факт залишається беззаперечним: радіоактивна Чорнобильська зона залишатиметься

непридатною для життя упродовж щонайменше 300 наступних років [4].

Основним джерелом надходження техногенних радіонуклідів в атмосферне повітря на всій території країни на теперішній час є вторинний вітровий підйом радіоактивних елементів із земної поверхні.

Аварія на Чорнобильській АЕС не має аналогів по площі радіоактивного забруднення і величині радіоактивного опромінення рослин, тварин і людини. Найбільшу небезпеку для всього живого представляють радіоактивні ізотопи йоду, стронцію, цезію, плутонію завдяки своїй високій рухливості та високоенергетичному спектру випромінювань. У зв'язку з метеоумовами забруднення території протягом перших 10 днів після аварії було неоднорідним, «плямистим», тому рівень отриманих доз об'єктами живої природи навіть на невеликих ділянках території відрізнявся в десятки і сотні разів [5].

Дослідженнями, виконаними в Чорнобильській зоні відчуження, встановлено, що сформовані в умовах таких великих радіаційних аварій дози опромінення тварин і рослин можуть перевищувати дози опромінення людини в 10-300 разів. Таке співвідношення поглинених людиною й іншими об'єктами живої природи доз вимагає особливої уваги до радіаційного захисту не тільки людини, а і рослин, тварин та їхніх співтовариств.

Одним із соціальних наслідків аварії є тривога щодо непередбаченого впливу радіації на здоров'я Грінпіс і міжнародна організація «Лікарі проти ядерної війни» стверджують, що через аварію лише серед ліквідаторів, померли десятки тисяч осіб, в Європі зафіксовано 10000 випадків у новонароджених, раку щитоподібної залози й очікується ще 50

тисяч. За даними організації Союз «Чорнобиль», з 600 000 ліквідаторів 10 % померло, а 165 000 отримали інвалідність [6].

Чорнобильський форум — організація, що діє під егідою ООН, у тому числі таких її організацій, як МАГАТЕ і ВООЗ — у 2005 році оприлюднила доповідь, в якій проаналізовано численні наукові дослідження впливу чинників, пов'язаних з аварією, на здоров'ї ліквідаторів і населення. Висновки, що містяться в цій доповіді, а також в менш докладному огляді «Наслідки Чорнобиля», опублікованому цією ж організацією, значно відрізняються від наведених вище оцінок. Кількість можливих жертв дотепер і в найближчі десятиліття оцінюється в декілька тисяч осіб. До того ж, підкреслюється, що це лише оцінка за порядком величини, оскільки через малі дози опромінення, отримані більшістю населення, вплив від дії радіації дуже важко виділити.

Враховуючи велику кількість людей, що живуть в областях, постраждалих від радіоактивних забруднень, навіть невелика різниця в оцінці ризику захворювання може призвести до великої різниці в оцінці очікуваної кількості хворих. Грінпіс і низка інших громадських організацій наполягають на потребі враховувати вплив аварії на здоров'я населення і в інших країнах. Ще нижчі дози опромінення ускладнюють здобуття статистично вірогідних результатів і роблять такі оцінки неточними.

У 2016 році відбулась історична подія — старий «саркофаг» накрили новим конфайментом, який збудували працівники з різних країн світу. На це з міжнародних фондів витратили \$2,1 млрд. Шкоду від епіцентру радіації він має стримувати ніби 100 років.

Розміри укриття — 12 футбольних полів, залитих 3200 бетонозмішувачами. Він вищий від Статуї Свободи і важить три з половиною Ейфелевих веж [7].

Чи нова арка надійно захищає? Не дуже. Колишній заступник головного інженера з науки та ядерної безпеки ЧАЕС Микола Карпан та экс-керівник об'єкту «Укриття» Валентин Купний називають цю конструкцію «парасолькою, що захищає тільки від дощу і вітру». Об'єкт, наприклад, не дозволяє проводити роботи з утилізації ядерного палива, якого там лежить ще 200 тонн.

Об'єм радіоактивних відходів при знятті з експлуатації енергоблоків ЧАЕС та перетворенні об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему дорівнює 70 «олімпійським» стадіонам. Відходи в зоні відчуження — це і ядерне паливо, і матеріали, і ґрунти, і заражена техніка.

Окрім нового саркофагу, біля станції ЧАЕС невдовзі запрацює нове сховище радіоактивного палива. Загальна вартість проекту становить 381 млн євро. Роботи виконує американська компанія Holtec International [8].

Отже, Чорнобиль – це страшний, повчальний урок для всього людства, який змушує замислитися над мірою відповідальності влади перед народом за рішення, які вона приймає. Адже питання, які виникли ще в часи Чорнобильської катастрофи, і досі залишаються без відповіді. Якщо прихильники атомної енергетики планують і далі будувати нові АЕС в усьому світі, то варто думати не про збільшення потужностей, а, насамперед, про безпеку: як зробити так, щоб аварії не мали таких масштабних і катастрофічних наслідків, або як запобігти поширенню радіації на далекі відстані.

Список використаних джерел:

1. 20 років Чорнобильської катастрофи: підсумки та перспективи: Зб. матеріалів до парламентських слухань у Верховній Раді України, 26 квітня 2006р. / М.М. Борисюк (упоряд.). — К.: Парламентське вид-во, 2006. — 640 с.
2. Бакуменко В. Д., Проскура М. І., Холоша В. І. Сучасні підходи до вирішення проблем Чорнобильської Зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення. — К.: УАДУ, 2000. — 152 с.
3. Біль і тривоги Чорнобиля / С. Баликов (ред.кол.)— К.: ВАТ "Вид-во "Київська Правда", 2006. — 288 с.
4. Король Н. О. Чорнобильська аварія. Матерям, лікарям, вченим. — К.: ІВЦ АЛКОН, 2006. — 124 с.
5. Миколук В. М., Базиленко А. Г., Десятников П. М. Чорнобильська катастрофа в документах, фактах та долях людей: 1986- 2006. — К.: Азимут-Україна, 2006. — 624 с.
6. Чорнобиль: зона відчуження: Зб. наук. пр. / В.Г. Бар'яхтар (голов.ред.). — К.: Наукова думка, 2001. — 548 с.
7. 20 років Чорнобильської катастрофи Погляд у майбутнє: Національна доповідь України.— К.: Атіка, 2006.— 224 с.
8. Н.П.Барановська. Україна Чорнобиль світ. – К.: Ніка Центр, 1999. – С. 224-225.

УДК 331.5

*Бородиць Іванна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник Копестинська О.І.*

**ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В
ТОВ «НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН»**

Розвиток ринкових відносин в Україні передбачає формування нових підходів в управлінні персоналом, оскільки більшість українських видавництв через брак висококваліфікованого персоналу і недостатньо гнучку та застарілу концепцію кадрової політики не встигає реагувати на швидкі зміни ситуації на ринку, нові вимоги до мобільної переорієнтації власного кадрового потенціалу, впровадження сучасних технологій кадрової роботи. Ефективне управління персоналом є основним резервом зростання обсягів виробництва промислових підприємств. Виходячи з цього, особливої актуальності набуває розробка механізму ефективного управління персоналом підприємств для забезпечення результативності роботи в довгостроковій перспективі, що створить нові умови розвитку і підвищить їх конкурентоспроможність [1, с. 153].

Для дослідження системи управління персоналом обрано видавництво «Навчальна книга – Богдан». Було проаналізовано формування персоналу (штатний розпис), проведено детальні розрахунки по витратах на персонал, структурі заробітної плати. При дослідженні продуктивності праці, слід відмітити її неухильне зростання, що пояснюється активним навчанням

працівників підприємства, зростанням рівня їх кваліфікації та розширення знань.

Спеціалізованої служби управління персоналом на видавництві немає. Роботою з персоналом займаються одна-дві людини, включаючи керівника підприємства. Кадрова робота певною мірою носить неформальний характер і здебільшого визначається особистістю працівника, який її проводить. Зміст роботи з персоналом на видавництві визначається такими функціями: підбір і найм персоналу; звільнення персоналу; управління заробітною платою; управління трудовою дисципліною. Рішення про прийом на роботу, звільнення, надання позачергової відпустки приймаються безпосередньо керівником.

Щодо позитивних моментів на видавництві спостерігається тісна співпраця працівників із керівництвом. Проявляється це завдяки застосуванню демократичного стилю управління підприємством: керівник прислухається до думок та прохань працівників, допомагає вирішувати конфліктні ситуації, готує персонал до змін.

До переваг роботи з управління персоналом «Навчальна книга – Богдан» можна віднести:

– високу швидкість оформлення документації за рахунок простоти

кадрової роботи; відсутність адміністративних бар'єрів;
– близьку співпрацю керівництва і персоналу, колектив особисто знає свого керівника; низькі витрати на дану сферу роботи (як позитивний момент для роботодавця).

Основними недоліками роботи видавництва є: соціальна незахищеність персоналу; висока ймовірність помилок через зосередження всіх обов'язків в одних руках не фахівця кадрового профілю; необ'єктивність підбору персоналу внаслідок неможливості застосування спеціальних методик (тестувань, атестацій та ін.).

Проведений аналіз сучасних автоматизованих систем управління персоналом дає змогу констатувати, що головними їх функціями є визначення і планування вакансій, ведення бази даних претендентів, збирання резюме в Інтернет, забезпечення відповідного діловодства. Такі системи ефективно розв'язують задачі обліку вакансій, резюме претендентів, планування подій, і тільки деякі програмні продукти проводять комплексну оцінку кваліфікації робітників і кандидатів та визначення кадрового плану [3, с. 103].

З метою удосконалення системи управління персоналом доцільно впровадити на видавництві модуль інформаційної системи SAP – «SAP HR», що забезпечить економічність, зручність та швидкість вирішення питань підбору та найму персоналу. SAP HR пропонує зовсім інший підхід до автоматизації служб по роботі з персоналом.

Використання SAP HR дозволяє:

- швидко отримати повний доступ до даних;
- забезпечити інформаційну підтримку рішень, які приймаються на різних рівнях, в основу яких покладено всебічний аналіз ситуації;

- втягнути в роботу над досягненням стратегічних цілей компанії кожного її співробітника;
- забезпечити процес безперервного навчання персоналу;
- підвищити якість оперативного і стратегічного планування організаційних змін бізнесу і бюджету на утримання персоналу [2].
- Впровадження даного модуля дозволяє вирішити глобальні проблеми HR-напрямку, включаючи:
- оптимізацію роботи кадрових (HR) служб;
- підвищення ефективності діяльності персоналу у всіх структурних підрозділах;
- успішну реалізацію корпоративної стратегії та впровадження корпоративної культури і стандартів обслуговування клієнтів [2].

Отже, серед напрямів вдосконалення системи управління персоналом видавництва «Навчальна книга – Богдан» можна запропонувати наступні:

- 1) створення гнучкої системи відпусток для всіх працівників, а не лише для керівника;
- 2) забезпечення соціального захисту персоналу;
- 3) застосування нових управлінських методів;
- 4) перерозподіл функцій і завдань у системі управління;
- 5) механізація та автоматизація системи управління персоналом.

Одним із найважливіших напрямів удосконалення системи управління персоналом є оновлення організаційної культури підприємства, формування єдиної команди. Ключова роль в оновленні організаційної культури та її використанні в процесі управління персоналом відводиться безпосередньо керівнику підприємства. Проте він передусім

повинен відповідати змінам, установлювати зв'язки між цілями підприємства і цілями працівників, їх залежність один від одного та від прибутку.

Отже, управління персоналом у видавництві має свої особливості та проблеми. Обмеженість ресурсів не дає змоги використовувати різноманітні методи управління персоналом, які успішно застосовуються у великих видавництвах. Разом із тим створення творчої атмосфери, дух ініціативи та підприємливості є завданням, яке може бути успішно вирішене. Усвідомлення цінності людських ресурсів для малого

підприємства і використання відповідних інструментів може привести до підвищення продуктивності праці без надмірних затрат ресурсів. Практична реалізація запропонованих заходів з удосконалення системи управління персоналом може бути успішною за умов досягнення відповідності між цілями, стратегією управління підприємством, стратегією управління персоналом, організаційною культурою. Успішно проведене вдосконалення системи управління персоналом дасть змогу зміцнити загальний стан підприємства, сприятиме випуску якісної видавничої продукції.

Список використаних джерел:

1. Генкин. Б.М. Основи управління персоналом: Підручник для вузів. К. : Вища школа, 2016. 544 с.
2. Лук'янихіна О. А. Методи оцінювання ефективності системи управління персоналом організації. URL: <http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/> (дата звернення 14.04.2021).
3. Уткін Є.А., Кочеткова А.І. Управління персоналом у малому і середньому бізнесі. К. : Фіоліо, 2015. 241 с.

УДК 336.77

*Довгань Арсен, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
науковий керівник Оверко В.В.*

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Фінансово-кредитна сфера має високе значення для забезпечення стабільного функціонування як грошової системи, так і всього господарського комплексу країни. Кредит виступає опорою сучасної економіки, невід'ємним елементом економічного розвитку. Його використовують як великі підприємства і об'єднання, так і малі виробничі, сільськогосподарські і торгові структури і окремі громадяни.

Банківська система є однією із найважливіших складових фінансового

ринку, а її стабільність та розвиненість є необхідною умовою розвитку національної економіки. Ключовим завданням банківського сектору є перерозподіл фінансових ресурсів між населенням, суб'єктами господарювання та державою у пріоритетні галузі економіки [4, с. 41].

Однією з найважливіших функцій банківської системи є мобілізація тимчасово вільних коштів з метою перетворення їх у працюючий капітал. На сьогодні кредити залишаються основним

прибутковим активом для вітчизняних банків. Кредитні операції передбачають організацію економічних відносин, у процесі яких банк на визначений термін надає позичальнику грошові кошти на умовах їх повернення, платності та цільового використання. У структурі активних операцій банку кредитні операції традиційно мають найбільшу питому вагу, це один з найефективніших і прибуткових способів розміщення ресурсів банку. Водночас кредитні операції є і найбільш ризиковим видом операцій. На сьогодні домінує положення серед всіх можливих ризиків для вітчизняних банків посідає кредитний ризик. У зв'язку з погіршенням фінансового стану позичальників та неможливістю розрахуватись за власними зобов'язаннями перед комерційними банками, останні повинні вживати відповідних заходів щодо мінімізації кредитних ризиків та підтримки стабільності діяльності.

Найважливішими інструментами в управлінні кредитним ризиком виступають методи лімітування, диверсифікації та створення резервів під кредитні операції банків. Типовою ситуацією виникнення неплатоспроможності навіть найбільш надійних позичальників стало отримання валютних кредитів в банку, зокрема у доларах США. Проведення кредитних операцій банків повинно відповідати певним вимогам і умовам. Кредити видаються тільки в межах наявних ресурсів, які має банк. Про кожен випадок надання позичальнику кредиту в розмірі, що перевищує 10% власного капіталу (великі кредити), банк зобов'язаний повідомити Національний банк України. Сукупна заборгованість за кредитами, за врахованими векселями та 100% суми позабалансових зобов'язань, виданих

одному позичальнику, не може перевищувати 25% власних коштів банківської установи.

Тому актуальність проблеми полягає в тому, що для зменшення кредитного ризику, підвищення дохідності кредитних операцій банки мають впровадити зрозумілу та гнучку систему управління власним кредитним портфелем. За реалій сьогодення із нестабільним та недосконалим законодавством, успішне вирішення цього питання прямо пов'язане з обліком кредитних операцій, що є інформаційною підсистемою управління та посиленням ролі внутрішнього контролю банку і, зокрема, його структурного елемента внутрішнього аудиту в банку.

Протягом 2020 року обсяг банківського кредитного портфеля порівняно з 2019 роком збільшився. Згідно з даними НБУ, у лютому 2021 року видали 617 кредитів на загальну суму 457,9 млн грн. Обсяг видачі кредитів зріс на 40% проти січня 2021 року та на 81% проти лютого 2020 року. Кількість нових угод за місяць зросла на 39%, за рік – на 35% [3].

Взагалом, формування резервів під очікувані збитки стало причиною погіршення фінансового результату в 2020 році. Банки визнали погіршення якості активів через фінансові труднощі позичальників. У зв'язку з цим відповідні витрати на резерви за кредитами у 2020 році зросли на 91% до 20.8 млрд грн проти 10.9 млрд грн у 2019 році [2].

Слід зауважити, що на разі суб'єкти господарювання не зацікавлені в отриманні довгострокових кредитів через високі процентні ставки, тому в інвестиційних проектах підприємств переважають власні кошти, а тимчасові фінансові труднощі вирішуються за рахунок короткотермінових кредитів.

Джерела фінансування інвестицій у основний капітал майже на 60% складаються із власних коштів і лише на 13,7% - з банківських кредитів. Основним стримуючим чинником для користування кредитами банків є високі відсоткові ставки. Проблема кредитування суб'єктів господарювання полягає у невідповідності їхньої середньої рентабельності і позичкового процента. Ціна кредиту набагато вища від середньої рентабельності підприємств. Хоча статистичні дані про рентабельність підприємств не завжди точні через занижені показники прибутковості, які підприємства приховують, все ж розрив між процентними ставками за кредитами і рентабельністю підприємств великий. Кредити не можуть ефективно використовуватись через низьку рентабельність, яка не відповідає процентним ставкам за кредитами і темпам інфляції, відповідно, вони не доступні для більшості підприємств [1,с.57]

Перешкодою на шляху подальшого розвитку банківського кредитування є

серйозна проблема зростання простроченої заборгованості за кредитами. Визначальною метою діяльності комерційного банку є отримання максимального прибутку за умови його стабільного стану і тривалого функціонування на ринку. Будучи кінцевим фінансовим результатом, величина отриманого банком прибутку або збитку відображає результати всіх видів його діяльності, всіх його активних і пасивних операцій.

Отже, сучасний стан банківського кредитування в Україні показує, що за минулі двадцять років у ньому поряд з реформаторськими досягненнями накопичено надто багато невирішених проблем. Складні умови розвитку вітчизняної економіки упродовж останніх років безпосередньо позначаються і на діяльності банківської системи та виконанні нею своїх функцій, проте потрібно шукати нові напрями і можливості для розвитку банківського кредитування для подальшого розвитку економіки України.

Список використаних джерел:

1. Дзюблюк О. В. Кредитні важелі стимулювання економічного розвитку. Тернопіль, ТзОВ «Терно – граф» 2017. 184 с.
2. Коронакриза помірно вплинула на доходи банків: прибуток банківської системи у 2020 році становив 41 млрд грн. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/koronakriza-pomirno-vplinula-na-dohodi-bankiv-pributok-bankivskoyi-sistemi-u-2020-rotsi-ctanoviv-41-mlrd-grn#> (дата звернення 13.03.2021).
3. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення 18.03.2021).
4. Пурій Г. М. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України. Фінансовий простір : зб. матеріалів доп. учасн. наук.- практ. конф. Дрогобич, 2017. с. 41-45.

*Західна Юлія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
Шкурсу спеціальності «Фінанси, банківська справа, та страхування»,
науковий керівник Колісник Т.Б.*

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА: ТRENДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасні технологічні інновації сприяли впровадженню у науковий термінологічний обіг таке поняття як «цифрова економіка». Цифровій економіці характерне інтенсивне запровадження і використання цифрових технологій щодо зберігання, обробки і передачі інформації.

Феномен цифрової економіки починається у великому масштабі наприкінці ХХ століття. Саме тоді Інтернет почав широко використовуватися у суспільстві.

Цифрові технології у вигляді персонального комп'ютера й Інтернету вже трансформували працю, освіту, управління, розваги, дозволяючи породити нові ринкові можливості, зумовивши суттєві економічні наслідки в широкому діапазоні секторів.

Нині дослідженнями в галузі цифрової економіки активно займаються такі вчені й економісти-практики: Х. Альбах, Б. Бертон, Е. Бриньольфссон, П. Догерті, Д. Ернст, Б. Кахін, М. Кнікрем, С. Маркович, Х. Мефферт, Т. Нібел, К. Шваб, Е. Шмідт та інші науковці. Серед вітчизняних учених можна виокремити Т.Д. Сіташа, О.А. Джусова, С.С. Апалькова, А.О. Маслова, П.Р. Пуцентейла, К.М. Крауса, Н.М. Крауса, С.В. Коляденко, О.Є. Гудзя, В.І. Ляшенка, О.С. Вишневського, О.А. Гриценко, Г.Т. Карчеву.

Метою статті є: визначення особливостей, трендів та перспектив розвитку цифрової економіки.

Під терміном цифрова економіка розуміють економіку, що базується на

цифрових технологіях, її ще називають інтернет економікою, новою економікою, або web-економікою, це виробництво, продаж і постачання продуктів за допомогою інформаційно-комунікаційних мереж. Тобто, можна фактично сказати, що цифрова економіка – це «нова сходинка» еволюції розвитку економіки, новий найважливіший двигун інновацій та конкурентоспроможності держави.

Вважають, що до основних складових цифрової економіки відносяться:

- підтримуюча інфраструктура (апаратне забезпечення, програмне забезпечення, телекомунікація, мережі);
- електронний бізнес (будь-які процеси, які організація проводить через комп'ютерні мережі);
- електронна комерція (передача товарів онлайн) [1].

Цифрова економіка — економіка, що базується на цифрових комп'ютерних технологіях.

За останні 15 років спостерігається величезне зростання цифрових платформ і їх вплив на наше життя. На споживачів впливає те, що вони бачать в соціальних мережах (Facebook, Twitter, Instagram) і інших таких популярних веб-сайтах.

Однак, є істотні недоліки цифрової економіки, які потребують вирішення:

1. Втрата в зайнятості. Чим більше ми залежимо від технологій, тим менше ми залежимо від людських ресурсів. Розвиток цифрової економіки може привести до втрати багатьох робочих місць. У міру того, як процеси стають

більш автоматизованими, потреба в людських ресурсах зменшується.

2. Недолік експертів. Цифрова економіка вимагає складних процесів і технологій. Для побудови платформ і їх змісту потрібні добре навчені фахівці.

3. Капітальні інвестиції. Цифрова економіка вимагає сильної інфраструктури, добре функціонуючого Інтернету, сильних мобільних мереж і телекомунікацій. Все це трудомісткий процес [2].

Впровадження цифрової економіки в Україні на початковому етапі має відбуватися одночасно за трьома наступними напрямками:

- технологічним, де всі рішення техніко-технологічного характеру, повинні бути стандартизовані, тобто бути безпечним та сертифікованими;

- інституційно-економічним, який передбачає організацію нових моделей управління та бізнес моделей з використанням розумних речей і повинен відповідати нормативно-правовій базі соціально-економічних відносин суспільства;

- виробничим, що включає в себе конкретні бізнес додатки, які відповідають вимогам моделей управління другого напрямку, який базується на технічному забезпеченні [3].

17 січня 2018 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки та затвердив план заходів з її реалізації, які Міністерство економічного розвитку і торгівлі розробило разом з провідними експертами ІТ-сфери. Цей документ - це фактично дорожня карта цифрової трансформації економіки України [4].

Цифрова економіка дозволить Україні наповнити всі сфери життя сучасними електронно-цифровими

пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливить інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створить кіберфізичний простір. Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки визначено, що цифровізація полягає у прискоренні вдосконалення існуючих та створенні нових цифрових галузей економіки, а також трансформації всіх сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні.

Тенденції розвитку (тренди) цифрової економіки:

- діджиталізація;
- роботизація;
- відновлювальна енергетика;
- конвергенція технологій;
- віртуалізація світу;
- штучний інтелект.

Цифрову економіку на даний момент розглядають як невід'ємну частину суспільства. Її особливостями є багатофакторний вплив на суспільство, оскільки інформація формує суспільний розвиток і духовну сферу людини, а засоби її подання, як технічні, так і програмні, прямо впливають на фізичний і психічний стан особистості.

Цифрова економіка, як глобальна тенденція сучасності вимагає розвивати smart-технології, smart-освіту, smart-культуру, smart-технології, формувати концепцію конвергенції у цифровому суспільстві, формувати соціальний капітал, слід розвивати концепцію інноваційної освіти, що сприяють розширенню та взаємовпливам фізичного, цифрового та біологічного світів.

Завдяки цифровій економіці підвищується ефективність усіх галузей за рахунок використання інформаційних технологій; якісно і кількісно

збільшуються можливості здійснення інформацією, званням, соціальним практично всіх операцій, зокрема надання капіталом, економіка розвитку творчої та отримання різних адміністративних особистості, інформаційна економіка, що послуг і виконання банківських операцій. формується на мережевих принципах.

Отже, цифрова економіка – це економіка відтворення і обміну

Список використаних джерел:

1. Апалькова В. В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи в Україні: монографія. Дніпропетровськ: ДДАЕУ, 2017. 18 с.
2. Данніков О.В., Січкаренко К.О. Концептуальні засади цифровізації економіки України : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2018. 79 с.
3. Коломієць Г. М., Глушач Ю. С. Цифрова економіка: контрверсійність змісту і впливу на господарський розвиток. *БізнесІнформ*. 2017. 137 – 143с.
4. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018 - 2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 18.02.2021).

УДК 658.03

*Парфенюк Христина, здобувач вищої освіти
II курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа»,
науковий керівник Вавричук О.С.*

ЦІНОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА СФЕРИ ПОСЛУГ

У теперішніх умовах стратегічного планування та при створенні і підтримці стратегічної відповідності між цілями підприємства і його потенційними перспективами у сфері маркетингу ціна завжди має ключове значення. Отже, напрямок цінової політики визначає характер поведінки підприємства при продажі продукції на ринку в перспективі.

На сьогоднішній день ми не маємо єдиного чіткого визначення цінової політики підприємства. Цінова політика має здатність адаптуватися під ціни та вимоги, а також купівельну спроможність споживачів і, при цьому, не вийти за допустимі межі дохідності підприємства.

Вибір досліджуваної нами проблематики обумовлено тим, що, попри існуючі дослідження, пов'язані з удосконаленням готельно-ресторанного

бізнесу, дане питання залишається актуальним і характеризується зростанням зацікавленості науковців у пошуку ефективних методів ціноутворення в контексті наукового обґрунтування їх організації. Вплив, який проявляється через ціну, виступає як один з ключових елементів маркетингового інструменту.

З огляду на вищесказане, актуальність дослідження зумовлена необхідністю створення передумов для ефективного функціонування готельно-ресторанного бізнесу, що є однією з важливих складових туристичної інфраструктури, важливим напрямом соціально-економічного розвитку країни, який виступає основним джерелом надходження валютних коштів в економіку, презентує вітчизняний туристичний продукт на світовому ринку, як наслідок є рушійною силою у процесі глобалізації та

інтеграції України до світового економічного простору.

Готельні та ресторани підприємства здійснюють свою діяльність у сфері послуг, кінцевий продукт їх діяльності – не готова продукція, а надана послуга. Готельні послуги – це комплекс послуг із забезпечення тимчасового проживання в готелі, включаючи супутні послуги, перелік яких визначається виконавцем [1, с. 23].

Цінова політика бере до уваги потреби і побажання споживачів та старається відповідати вимогам маркетингового підходу до процесу ціноутворення. Цей підхід є базовим. Отже, підприємство приймає конкретні цінові рішення, самостійно визначає напрями цінової політики в умовах вітчизняної економіки.

Також при формуванні ринкової економіки роль цінової політики все більше і більше зростає. Підприємство може, беручи до уваги кон'юнктуру ринку та характер впливу маркетингового середовища, формувати такий рівень цін на продукцію/послуги, при якому він зможе одержувати запланований обсяг доходів та вирішувати інші різноманітні завдання [3, с. 8]. У сучасних умовах, в економіці багатьох країн світу сталий розвиток сфери послуг, що включає туризм і готельне господарство, диктує зміни в пріоритетах суспільного розвитку, зростання ролі і частки особистісної складової у формуванні суспільного багатства, загальну глобалізацію бізнесу, необхідність розширення і підтримки міжнародних контактів, зміна системи цінностей і ролі дозвілля.

Сьогодні ринок готельних послуг є потужною системою господарства всього регіону і є важливою складовою економіки туризму. У свою чергу, туристична індустрія потенційно - одна з найбільш високодохідних галузей національного

господарства країн. І, оскільки туристи - основні споживачі послуг готелів, то для будь-якої країни розвиток туристичної та готельної сфер є практично життєво необхідним. У нашій країні в готельну індустрію спрямовуються значні інвестиції на оновлення готельної бази, нове будівництво, впровадження сучасних технологій, форм обслуговування.

Здійснена наукова розвідка дала змогу резюмувати значення готельно-ресторанного бізнесу в розвитку економічного потенціалу країни й зумовила конкретизацію таких висновків:

1. Ціна була і залишається найважливішим критерієм прийняття споживчих рішень. Для держав з невисоким рівнем життя, для бідних верств населення, а також стосовно до товарів масового попиту це характерно. Але за останній час отримали широкий розвиток інші, нецінові фактори конкуренції. Проте ціна зберігає свої позиції, як традиційний елемент конкурентної політики, надає дуже великий вплив на ринкове становище і прибуток підприємства.

2. В маркетинговій діяльності ціноутворення підприємства проявляється через ціни, які формуються під впливом стратегічних і тактичних факторів [2, с. 78].

Перший фактор це – довгострокові дії, в основу яких закладені особливості формування ринкової ціни на підприємстві з урахуванням рівня собівартості продукції та попиту. Тактичний фактор має короткострокову дію і вплив на ціну, тісно пов'язаний з динамікою кон'юнктурних змін на ринку. Виходячи з цього цінова політика може проявлятися в основних формах, на що необхідно звертати увагу при її формуванні на підприємстві [4, с. 66].

Згідно з різноманітними маркетинговими підходами до процесу формування ціни на підприємстві цінова політика повинна зорієнтувати його в

одному сегменті ринку, щоб привернути увагу споживачів до продукції, сформувати стійкі споживчі уподобання та прихильність до неї. Коли визначається рівень ціни на продукцію та варіювання ним залежно від конкурентного становища на ринку, підприємство повинно забезпечити вирішення всіх стратегічних і тактичних завдань. Такий підхід цілеспрямованого використання цін визначає зміст всієї цінової політики підприємства.

Формування цінової політики необхідно розглядати в контексті загального підходу до вирішення проблеми та з урахуванням основних етапів.

До основних напрямів належать дії підприємства, що направлені на: одержання запланованого прибутку в процесі реалізації своєї продукції; швидке відшкодування витрат даного підприємства за рахунок прибутку; завоювання частки ринку для своєї продукції. Формуючи цінову політику, потрібно звертати увагу на те, що ціна в умовах ринку може використовуватися для підтримки інших сегментів маркетингового комплексу [6, с. 51].

Також треба зауважити, що формування цінової політики значно ускладняється в умовах багатонаменклатурного виробництва. Головною метою будь-якого підприємства має бути одержання максимально можливого прибутку від реалізації кожного виду своєї продукції. Аналіз вітчизняних підприємств показав, що на більшості відбувається дана орієнтація тільки по одному або по декількох основних видах продукції. Це пояснюється складністю процесу визначення рівнів цін на всі види продукції підприємства в умовах такого виробництва.

При формуванні цінової політики потрібно визначитися у можливих границях її впливу на економічну діяльність

підприємства, враховуючи необхідну відповідність між різними маркетинговими цілями, але також і обмеження, що встановлюються різноманітними ринками [1, с. 93]. Все це ускладнює процес формування ціни на підприємстві.

Також особливою вимогою до цінової політики є визначення рівня ціни на продукцію, при якому підприємство одержуватиме максимальний прибуток при реалізації продукції в довгостроковому та короткостроковому періодах.

Включаючи орієнтацію на беззбиткову діяльність підприємства, нижньою границею ціни є її рівень, що відповідає величині всіх витрат підприємства. Верхньою границею служить рівень ціни, що включає в себе запланований в ціні прибуток, а також можливий надприбуток від реалізації даної продукції. Зазвичай, процес купівлі-продажу відбувається тоді, коли комерційні інтереси підприємства та споживача продукції відносно рівня ціни збігаються. На сьогоднішній день в умовах ринку ціна, по якій споживач згоден придбати продукцію підприємства, може змінюватися від нуля до верхньої границі [5, с. 136].

У процесі планування цінової політики потрібно звертати увагу як на сильні сторони маркетингової діяльності підприємства, так і враховувати наявність і слабких сторін. Це дозволить підприємству підвищити свою активність і ефективність цінової стратегії та цінової тактики в умовах постійних змін кон'юнктури ринку.

В умовах ринкової економіки ціна є одним з найбільш важливих синтетичних показників, що істотно впливають на фінансовий стан підприємства. Це пояснюється тим, що від рівня ціни залежить величина прибутку комерційної організації, конкурентоспроможність підприємства і його продукції.

Отже, цінова політика в широкому розумінні – це комплекс заходів

спрямований на адаптацію цін до вимог зовнішнього середовища. Це залежить від конкретних маркетингових цілей, а також цілей ціноутворення для виконання поставлених завдань. Підприємство встановлює ціни на такому рівні і так змінює їх залежно від ситуації на ринку, щоб забезпечити досягнення короткострокових і довгострокових цілей (оволодіння певною часткою ринку, завоювання лідерства на ринку, отримання запланованої суми прибутку, максимізація прибутку тощо).

Список використаних джерел:

1. Агафонова Л. Г., Агафонова О. С. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання. Київ : Знання України, 2002. 243 с.
2. Баранович А. М. Теоретико-методичні засади формування стратегій розвитку підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип. 8. Ч. 2. 2014. С. 77-81.
3. Боришкевич Д.Ю., Обозна А.О. Інновації у сфері розвитку готельно-ресторанного бізнесу. *Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф.* (Житомир, 26 травня 2017 р). Житомир : Вид-во ФОП Євенок О.О., 2017. С. 7-10.
4. Герасименко В.В. Ценовая политика фирмы. Москва: Финстатинформ. 1995. 238 с.
5. Гук Х. З. Ідентифікація концептуальних особливостей функціонування та державного врегулювання розвитку готельно-ресторанного бізнесу держави. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 134–139.
6. Десяткіна І. В. Порядок проведення внутрішнього контролю в закладах ресторанного господарства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. № 3 (21) Ч. 2. С. 44-52.

УДК 338.51

*Скакальська Валентина, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник Шендирук Н. М.*

ЦІНОУТВОРЕННЯ У ВИДАВНИЧОМУ БІЗНЕСІ (НА ПРИКЛАДІ ВИДАВНИЦТВА «ПІДРУЧНИКИ І ПОСІБНИКИ»)

Ціноутворення залишається одним з найважливіших процесів в діяльності видавництва, оскільки грамотне встановлення ціни веде до збільшення прибутку. Навіть невеликі зміни рівня цін можуть призвести до суттєвих змін прибутку. Рішення в області ціноутворення значно впливають на досягнення цілей видавництва.

Ціноутворення в видавничому бізнесі є питанням дуже актуальним,

адже ціна була і залишається найважливішим критерієм прийняття споживчих рішень. Для товарів масового попиту – це характерно. Ціна зберігає свої позиції як традиційний елемент конкурентної політики та значно впливає на ринкове становище і прибуток підприємства.

Разом з тим, цінова політика багатьох видавництв, нерідко є недостатньо кваліфікованою. Найбільш

часто зустрічаються наступні помилки: ціни недостатньо структуруються по різним варіантам товару та сегментам ринку; ціни слабо пристосовані до змін ринкової ситуації; ціноутворення надто орієнтоване на витрати; ціна використовується без зв'язку з іншими елементами маркетингу. Ці недоліки викликані в багатьох випадках наслідком планової економіки, коли ціни визначалися директивно чи лише на основі витрат, а також браком досвіду українських керівників в області маркетингу. Це все зумовлює актуальність вивчення даної теми.

Процес ціноутворення в конкретному видавництві здійснюється в кілька етапів [4, с. 126–127]:

1. Вибір цілі. Спеціалісти виокремлюють три основні цілі: забезпечення збуту, максимізація прибутку та утримання ринку.

2. Визначення попиту. На величину попиту впливають різні фактори: платоспроможність покупців, їхні звички, відсутність конкуруючих товарів тощо.

3. Аналіз витрат. Попит встановлює верхню межу ціни, що визначена видавництвом, а валові витрати виробництва — її мінімальну величину.

4. Аналіз цін конкурента. Кожне видавництво має уважно слідкувати за станом справ у конкурентів, знати їхню продукцію і ціни. Це допоможе під час вирахування обсягу продажів своєї продукції і складання калькуляції.

5. Вибір методу ціноутворення. Спеціалісти визначають основні методи ціноутворення [1, с. 127]:

а) ціноутворення, зорієнтоване на витрати (собівартість плюс прибуток);

б) ціноутворення на основі беззбитковості та забезпечення цільового прибутку;

в) ціноутворення, зорієнтоване на попит;

г) ціноутворення, зорієнтоване на конкурентів.

6. Встановлення кінцевої ціни.

«Підручники і посібники» – приватне видавництво у Тернополі, одне з провідних видавництв України, існує на вітчизняному книжковому ринку вже понад 20 років.

Основними конкурентами видавництва «Підручники і посібники» є такі видавництва як, «Клуб сімейного дозвілля», ТОВ «Видавництво Ранок», ТОВ «Видавництво Генеза», Видавничий дім «Пегас». Даний ринок є олігополістичним (тобто таким в якому домінує невелика кількість конкуруючих фірм, при цьому хоча б одна або дві з них, виробляють значну долю продукції даної галузі, а поява нових продавців ускладнена), тому вид ринку істотно впливає на формування й реалізацію цінової політики видавництва.

Ціноутворення на видавництві «Підручники і посібники» має своєю метою наступне – розробити таку систему ціноутворення, що забезпечувала б збільшення ринку збуту та обсягу прибутку.

Ми здійснили аналіз рівня цін видавництва «Підручники і посібники» в порівнянні з середніми ринковими цінами конкурентів. Для аналізу ми обрали продукцію, яка представлена в різних видавництвах, а саме навчальний посібник для підготовки до ЗНО з історії (який в видавництві «Підручники і посібники» коштує 170 грн.) та розробки уроків з української мови 7 клас (ціною 75 грн.).

Щоб дізнатись середню ринкову ціну на посібник для підготовки до ЗНО з історії України ми обрали такі книги: Гісем О. В. «ЗНО 2021. Історія України.

Довідник + тести» (113,20 грн.), Гук О. «ЗНО 2021. Історія України» (121,50 грн.), Дедурін Г. «Експрес-підготовка до ЗНО. Історія України» (127 грн.), Сорочинська Н. «ЗНО 2021. Історія України» (148 грн.).

Середня ринкова ціна на посібник для підготовки до ЗНО з історії України – 127,40 грн., а ціна у видавництві «Підручники і посібники» – 170 грн.

Для визначення середньої ринкової ціни на розробки уроків з української мови 7 клас ми обрали так видання: Бутрин Л. «Українська мова: конспекти уроків: 7 клас» (45 грн.), Голобородько П. «Усі уроки з укр. мови. 7 клас» (45 грн.), Кожем'якіна А. «Плани-конспекти уроків на друкованій основі» (30 грн.), Марецька Л. «Мій конспект. Українська мова. 7 клас» (28 грн.).

Середня ринкова ціна на розробки уроків з української мови 7 клас – 37 грн., тоді як ціна у видавництві «Підручники і посібники» – 75 грн.

Можна зробити висновок, що ціни видавництва «Підручники і посібники» значно вищі за середні ринкові, проте видавництво займає велику частку ринку є одним із лідерів і може собі це дозволити.

Ми проаналізували ціни видавництва «Підручники і посібники» на прикладі видань, які перевидаються щорічно, а саме на комплексних виданнях для підготовки до ЗНО і ДПА. Адже якраз на прикладі таких видань, можна найкраще прослідкувати цінову політику видавництва в різні роки. Найменшими були ціни в 2017 році (110 грн.), бо ціна на матеріали була значно меншою. В 2017 році видавництво по сумарному накладу було другим в Україні, а в 2018 році значно втратили свої позиції на ринку і не потрапило навіть в першу п'ятірку. З метою отримання високого прибутку видавництву «Підручники і посібники»

довелося різко збільшити свої ціни, в порівнянні з 2017 роком ціни зросли на 40 % (155 грн.). Найвищою є ціна на книгу до підготовки до ЗНО 2019-го року (192 грн.), що може свідчити про те, що видавництво прагнуло збільшити прибуток за рахунок підвищення цін на ходовий товар (посібники для підготовки до ЗНО «Підручників і посібників» є найпопулярнішими на ринку). Зважаючи на те, що ціна на виданий в 2020-му році (170 грн.) зменшилась на 11,5 % в порівнянні з минулим роком, можна зробити висновок, що через різке збільшення ціни продукція втратила свій попит і люди звернулись до дешевших аналогів.

Чому навіть з такою великою різницею люди продовжують купувати книги видавництва «Підручники і посібники»? Вони відоме і знане видавництво на ринку, їх посібники для підготовки до ЗНО зарекомендували себе як якісні. Люди сприймають товар з низькою ціною, як не якісний товар, їхні конкуренти менш популярні на ринку, і люди не знають і не довіряють їм. Саме ці фактори дозволяють стабільно залишатися видавництву на ринку в якості лідера.

Видавництво використовує метод «середні витрати + прибуток», який полягає в нарахуванні певної націнки на собівартість товару. Відсоток націнки обирається кожним видавництвом самостійно в залежності від їхніх потреб і бажань. Наприклад, якщо собівартість товару буде 110 грн., а торгова націнка 20%, то кінцева ціна товару буде дорівнювати 132 грн.

Ціна товару = 110 грн. + 20% = 132 грн.

Отже, можемо зробити висновок, що видавництво «Підручники і посібники» йде на великий ризик через ціну, яка значно вища середньої ринкової. Бо якщо

основні конкуренти видавництва, яких ми назвали раніше, створять схожий продукт, але за нижчою ціною, видавництва «Підручники і посібники» втратять попит.

Список використаних джерел:

1. Ажнюк М. О. Основи економічної теорії : навч. посіб. Київ : Знання, 2018. 368 с.
2. Книжкова палата України URL: <http://www.ukrbook.net/> (дата звернення 31.03.2021).
3. Офіційний сайт видавництва «Підручники і посібники» URL: <https://pp-books.com.ua/> (дата звернення 05.04.2021).
4. Черкасова Т. І. Особливості ціноутворення в видавничому бізнесі України. / *Збірник III Міжнародної науково-практичної конференції «Формування потенціалу економічного розвитку промислових підприємств»*. С. 126-127.

УДК 336.717.1(477)

*Сливка Владислав, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
науковий керівник Вавричук О.С.*

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ ТА ЇЇ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Фінансова інклюзія є одним із факторів економічного розвитку. Центробанки, міжнародні організації, корпоративні гравці фінансового ринку наголошують на важливості фінансової інклюзії та приділяють значну увагу її тлумаченню та вимірюванню. Фінансова інклюзія є одним з ключових факторів для 7 із 17 Цілей сталого розвитку ООН, група G20 проголосила намір просувати фінансову інклюзію у всьому світі, а Група Світового банку визначає фінансову інклюзію серед ключових факторів, що сприяє зменшенню бідності та підвищенню суспільного добробуту.

Еволюція терміна «інклюзія» простежується від області аналізу соціальних процесів на рівні соціальних груп, включаючи різні соціальні відносини, до макроекономічного рівня. Вперше це поняття почало використовуватись ЮНЕСКО у 1994 р.

Зауважимо, що фінансова інклюзивність характеризує рівень доступності базових фінансових послуг

для більшості населення. Слід, насамперед, підкреслити, що йдеться про доступність для дорослого населення країни базових фінансових послуг, до яких, за підходами Світового банку, віднесено такі: грошові перекази та платежі, послуги із заощадження, кредитування, страхові послуги [4, с. 364].

Важливість фінансової інклюзії визначається тим, що вона дозволяє згладжувати нестабільність доходів домогосподарств, ефективно планування і нарощення доходу завдяки фінансовим послугам (зростання бізнесу завдяки кредитуванню), є своєрідним фінансовим амортизатором, що слугує для зменшення наслідків тимчасових збитків і значних витрат.

При цьому, ключовими факторами фінансової ексклюзії є недостатня фінансова грамотність, відсутність кредитної історії, висока ціна фінансових послуг і відсутність легкого фізичного доступу до провайдерів фінансових послуг. Необхідність розширення

фінансової інклюзії зумовлюється потребою здійснювати щоденні фінансові операції, захисту заощаджень, які дозволять членам суспільства управляти витратами (як періодичними, так і неочікуваними), здійснювати фінансове планування (бюджетування), покривати розриви в грошових потоках і споживанні, формувати оборотний капітал і розширювати комерційну діяльність. Саме в результаті задоволення згаданих потреб і відбуватиметься покращення добробуту [2, с. 21].

Фахівці також підкреслюють, що фінансова інклюзія сприяє трансформації заощаджень у інвестиції та є дієвим інструментом посилення фінансового суверенітету країни та стабілізації її фінансової безпеки. Таким чином, вона позитивно й комплексно впливає на всіх суб'єктів економічних відносин, а саме на громадян, бізнес і державні інституції [5].

Наголошуючи на важливості фінансової інклюзії, як правило, відзначають її позитивний вплив на:

1) економічну систему держави, адже залучення всіх верств населення до фінансових послуг сприяє зростанню економіки й інвестицій, розвитку конкуренції, диверсифікації фінансової системи;

2) фінансовий ринок та його учасників завдяки збільшенню чисельності споживачів фінансових послуг;

3) добробут населення, оскільки воно має змогу ефективніше й у зручний спосіб використовувати сучасні фінансові послуги, стабілізувати свої доходи, управляти активами, захищати себе від негативних наслідків економічних криз.

Розширення фінансової інклюзії – один із пріоритетних напрямів роботи Національного банку України упродовж наступних чотирьох років. Це

передбачено Стратегією розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Серед пріоритетних завдань: підвищення доступності та рівня користування фінансовими послугами, посилення захисту прав споживачів та підвищення рівня фінансової грамотності громадян. Це сприятиме сталому та інклюзивному розвитку економіки України та підвищенню добробуту громадян [1, с. 60].

Реалізація цієї цілі досягатиметься завдяки:

1) поширення в Україні таких інструментів забезпечення фінансової інклюзії, як: електронні гроші, системи мобільних платежів та інші.

2) забезпечити поширення проєктів на всі області України, які пропонують платіжні термінали: оплата комунальних послуг, оплата або погашення кредитів, здійснення переказів з карти на карту, виплату грошових переказів, інші банківські послуги за рахунок встановлення додаткових модулів прийому платіжних карток.

3) здійснити поетапне переведення всіх одержувачів пенсійних та інших соціальних виплат на безготівкову форму оплати шляхом оформлення платіжних карток у відділеннях одного з державних банків.

Перешкоджає розвитку фінансової інклюзії ряд соціально-економічних проблем, а саме:

1) недостатній рівень розвитку безготівкової економіки;

2) низький рівень фінансової грамотності фізичних осіб;

3) обмеженість доступу до фінансової інфраструктури у сільській місцевості;

4) недостатній рівень довіри населення до фінансової системи [3].

Для вирішення цих проблем, а отже і сприяння розвитку фінансової інклюзії, потрібно вжити такі заходи:

1) підвищення доступності банківських послуг шляхом забезпечення їх зрозумілості й прозорості;

2) залучення населення до новітніх банківських продуктів, прискорення розвитку безготівкових платежів, заохочення клієнтів до їх здійснення за допомогою різноманітних стимулюючих інструментів (кеш-бек, запровадження зручних платформ мобільних технологій нових поколінь тощо);

3) розвиток банківських технологій, продуктів і послуг;

4) забезпечення захисту прав клієнтів як споживачів банківських послуг;

5) підвищення рівня фінансової освіченості громадян, поширення знань про можливі небезпеки й ризики, котрі виникають унаслідок повсюдного використання фінансових, у т.ч. банківських, послуг [6, с. 123].

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що фінансова інклюзія у сучасних умовах може вважатися драйвером соціально-економічного розвитку, що підтверджується як

активізацією дослідницького інтересу до різних її аспектів і передумов, так і стратегізацією її впровадження та розширення.

Її розвиток стимулює економічне зростання країни шляхом збільшення кількості самих учасників фінансової інфраструктури та кількості можливостей інвестувати вільні кошти у населення.

Проте перед державою постає низка проблем, які перешкоджають розвитку фінансової інклюзії і які її потрібно усунути. Головними проблемами в Україні є: низький рівень довіри населення до фінансової системи, низький рівень фінансової грамотності населення та користування банківськими та іншими послугами.

Для їх вирішення, державі потрібно запроваджувати безготівкові операції, прозорість користування банківськими послугами, втілення нових технологій у сфері банківських послуг.

Також потрібно стимулювати населення до вивчення фінансової грамотності, надавати якісне навчання, проводити різні навчальні конференції з метою збільшення користування банківськими послугами і запобігання шахрайству та обману.

Список використаних джерел:

1. Ануфрієва К. В., Шкляр А. І. Фінансова інклюзія як фактор соціально-економічного розвитку. *Український соціум*. 2019. № 3 (70). С. 59-77.
2. Базилюк А. В., Жулин О. В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку. *Економіка та управління на транспорті*. 2015. Вип. 1. С. 19–29.
3. Гладких Д. М. Напрями забезпечення фінансової інклюзії в Україні. *Аналітична записка. Серія «Економіка»*. № 8. 2019. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/analit-hladkyh-economy-8-2019-1.pdf> (дата звернення 12.03.2021).
4. Науменкова С. В. Фінансова інклюзивність: економічний зміст та підходи до вимірювання. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 363-371.
5. Національний Банк України. Фінансова інклюзія. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=3961976 (дата звернення 15.03.2021).

6. Сохацька О. М., Кириленко С. В. Удосконалення банківського обслуговування в контексті забезпечення фінансової інклюзії. *Фінанси України*. 2019. № 6. С. 118-128.

УДК 339.138:659.1

*Стадник Олена, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
II курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа, та страхування»,
науковий керівник Колісник Т.Б.*

SMM ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Сучасний цифровий світ, для якого характерне зростання соціальних медіа та смартфонів, дає змогу цільовій аудиторії бачити та критикувати кожен крок підприємства ресторанного бізнесу. Соціальні мережі стали невід'ємною часткою цифрового життя – від перевірки новин до нескінченної прокрутки стрічки та контенту.

На сьогодні жодна людина не може уявити своє життя без соцмереж, з тієї причини і виник маркетинг в інтернеті. З впровадженням карантину інформаційний потік посилюється в кілька разів.

У соціальних мережах так чи інакше представлені практично всі: від державних організацій та великих корпорацій - до сімейного бізнесу і талановитих майстрів. Стиль спілкування в мережі, контент, аудиторія, бюджети різняться залежно від поставлених цілей: впізнаваність бренду, комунікація з клієнтами чи прямі продажі.

Social Media Marketing (SMM) – це маркетинг у соціальних мережах. Спочатку соцмережі були майданчиком для неформального спілкування близьких друзів, багатьма й дотепер вони сприймаються саме так. Це накладає певний відбиток на стиль спілкування і характер контенту. Вміння так представити бренд, щоб користувач не сприйняв інформацію як вторгнення у приватне життя, врахувати час, інтереси аудиторії, місцеву специфіку - все це

потребує спеціальних знань уже на старті, оскільки репутаційні втрати в разі помилки можуть коштувати надто дорого.

SMM – це найбільш популярний вид торгівлі, що на даний момент дуже швидкими темпами розвивається на ринку як вид бізнесу, що не потребує великих затрат та полегшує торгівлю у в соцмережах [1].

Перший хто ввів поняття «Інтернет-маркетинг» був американський вчений У. Хенсон ще у 1995 році.

Метою наукової роботи є: розкриття поняття SMM, його розвиток і користь для суспільства і самого підприємства.

SMM (Social Media Marketing) - один із засобів просування своїх товарів та послуг за допомогою соціальних мереж [2]. Головною метою SMM просування є підвищення впізнаваності вашого бренду, зростання зацікавленості вашим продуктом, постійна комунікація з потенційними та існуючими клієнтами.

Інтернет-маркетинг в значній мірі допомагає просувати товари в Мережі, аналізувати попит і пропозиції конкурентів, а також в деяких випадках тестувати продукт, проте ніяк не пов'язаний з плануванням виробництва. Товар в SMM є ті самі послуги і товари, що представлені і в звичайному маркетингу.

Ціни не зазнали значних змін, а вибір де нижча ціна навпаки став легшим. Інтернет створив нові канали

розповсюдження товарів та послуг, такі як: веб-сайт, інтернет-магазин і споживчі сервіси.

Тепер не потрібно оплачувати зберігання товару на складі, шукати приміщення для магазину, достатньо зробити декілька фото, завантажити їх в інтернет та пропонувати товар споживачам. Доступність товару, відтепер, є для будь-якої точки світу і можна переглядати де є наявний. Найбільших змін зазнало просування, воно стало менш затратним, в плані часу, коштів і сили.

Варто відмітити доступність розміщення рекламних повідомлень в інтернеті. Дуже часто, вони є безкоштовними, на відміну від традиційних ЗМІ, де потрібен значний бюджет

Для малого й середнього бізнесу значення соціальних мереж важко переоцінити: це і рекомендації, і реклама товарів і послуг, і сам процес продажу завдяки можливості безпосередньо спілкуватися з клієнтом. У найближчі роки аналітики прогнозують подальше лавиноподібне зростання прямих продажів за допомогою додатків Facebook Messenger і WhatsApp.

До основних завдань, які вирішує SMM, можна віднести просування бранда, підвищення лояльності і популярності продукту, збільшення відвідуваності сайту організації та інші.

Соціальний медіа маркетинг дозволяє більш точно впливати на певну цільову аудиторію, вибирати потрібні платформи, де саме ця аудиторія більшою мірою й представлена.

Найголовніше про що варто пам'ятати в SMM, це попереднє вивчення аудиторії соціальної мережі, для якої просувається продукт, вибір із загального складу цільових користувачів і

акцентоване до них звернення. Серед позитивних показників просування продукту у соціальних мережах є те, що вони пропонують чудові можливості для таргетингу, що включають доступну велику кількість критеріїв для відбору цільової аудиторії різного віку, сімейного стану та вподобань.

Система «таргетингу» – основний інструмент, який дозволяє передплатникам отримувати і передавати інформацію масово один одному. Сама ця система створює можливість маркування певного виробника або певний товар ключовими словами, визначеннями, характеристиками. При цьому, на думку М. Калужського, рекламі в соціальних мережах найменшою мірою притаманна нав'язливість. Окрім того, відбувається побудова взаємовідносин із громадськістю та ЗМІ, якою можуть бути як звичайні користувачі соціальних медіа, так і зацікавлені групи журналістів і блогерів, які становлять одну з основних цінностей соціальних медіа як таких.

Також SMM є одним із найменш витратних способів просування продукції на глобальному рівні.

Завдяки високим темпам розвитку інтернет - компанії менш чутливі до кризи. Професія SMM-маркетолог стала дуже популярною і в Україні займає 7 місце.

За результатами проведеного дослідження визначено перелік основних методів цифрового маркетингу, які можуть бути використані під час здійснення антикризового менеджменту підприємствами, наприклад, ресторанного бізнесу в сучасних умовах:

- контекстна реклама Google Adwords, Yandex Direct.
- технологія Big Data.
- ретаргетінг (retargeting).
- ретаргетінг (retargeting).

– вірусний маркетинг [3].

SMM-менеджер є фахівцем, який працює з аналітикою, бюджетом та рекламними інструментами ключових соцмереж та месенджерів. Робота SMM-спеціаліста вимагає постійного спілкування і перебування онлайн.

Як зазначає Богданов М., просування продукту, який очевидно нецікавий, неякісний або має істотні вади, може спровокувати ефект, зворотний до очікуваного - викликати потужну хвилю негативу. Також існує ризик втрати прихильності споживачів через відсутність компетентного спеціаліста з SMM.

У XXI сторіччі інтернет-маркетинг здатний стати потужним інструментом створення стійких стосунків із покупцями,

покращання показників продажу, передачі покупцям інформації про компанію та товари, які вона виготовляє, для ефективнішої та дешевшої доставки товарів та послуг кінцевим споживачам.

Онлайн-маркетинг сприяє підвищенню клієнтоорієнтованості, зміцненню емоційного зв'язку з клієнтом підприємства. В умовах пандемії коронавірусу вебсайти, сторінки у соціальних мережах, оновлений контент та потік відгуків споживачів особливо важливі для підтримки довіри споживачів до підприємства, а отже, ефективна стратегія цифрового маркетингу має вирішальне значення не тільки для підтримки лояльності клієнтів підприємств, а й є дієвим інструментом його антикризового розвитку.

Список використаних джерел:

1. Окландер М.А., Романенко О.О. Специфічні відмінності цифрового маркетингу від Інтернет-маркетингу. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2015. № 12. С. 362–371.
2. Олексенко А. Діджиталізація: найкращі цифрові рішення для horeca. URL : <https://blog.metro.ua/ru/didzhytalizatsiya-najkrashhi-tsyfrovri-rishennya-dlya-horeca/> (дата звернення: 03.04.2021).
3. Рубан В.В. Цифровий маркетинг: роль та особливості використання. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип. 2–2(08) . С. 20–25.

СЕКЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

УДК 372.879.6

*Ричкун Антоніна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста,
II курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник Залюбовська М.В.*

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ

Охорона власного здоров'я – це обов'язок кожного, і ніхто не має права перекладати його на лікарів чи інших людей, бо хто, як не ми, можемо захистити самі себе. Актуальність даного дослідження зумовлена тим, що більшість із нас має проблеми зі здоров'ям та слабкий імунітет. Окрім того, усе людство сьогодні намагається подолати таку хворобу, як Covid-19. З огляду на це стає абсолютно зрозуміло, що найлегше нею захворіти людям зі слабким імунітетом, тому питання із фізичною культурою та спортом залишається першочерговим.

Здоров'я — безцінне надбання не тільки кожної людини, але і всього суспільства. При зустрічах із близькими і дорогими людьми ми бажаємо їм доброго і міцного здоров'я, тому що це основна умова і запорука повноцінного і щасливого життя. Здоров'я допомагає нам виконувати наші плани, успішно вирішувати основні життєві завдання, долати труднощі, а якщо доведеться, то й значне перевантаження. Добре здоров'я, що розумно зберігається і зміцнюється самою людиною, забезпечує їй довге й активне життя. На жаль, більшість людей не дотримуються найпростішого, обґрунтованою наукою здорового способу життя. Одні стають жертвами малорухомості (гіподинамії), що викликає передчасне старіння, інші зайвою їжею йдуть до неминучого у цих випадках розвитку ожиріння, склерозу судин, а в

деяких — цукрового діабету, треті не уміють відпочивати, відволікатися від виробничих і побутових турбот, вічно неспокійні, нервові, страждають безсонням, що зрештою приводить до численних захворювань внутрішніх органів [1, с. 54].

Охорона власного здоров'я — це безпосередній обов'язок кожного, який не варто перекладати на інших, адже здоровий спосіб життя заснований на принципах моральності, раціонально організований, активний, трудовий, який гартує і, у той же час, захищає від несприятливих впливів навколишнього середовища, що дозволяє до глибокої старості зберігати моральне, психічне і фізичне здоров'я [2, с. 128].

Найбільше багатство людини це – здоров'я, адже тільки здорова людина може бути щасливою, веселою і впевненою в собі. Говорять, що у здоровому тілі – здоровий дух. Та що це означає? Здорове тіло – це стан повного комфорту для людини, функціонування всіх органів та систем. Певною і найбільшою мірою на це впливає спорт. Скільки б ліків ми не приймали, та здоровими тільки завдяки їм ми бути не можемо. Як говорив видатний лікар 18 ст. С. А. Тіссо: «Фізичні вправи за своєю дією можуть замінити будь-які ліки, але усі ліки світу не можуть замінити дію фізичних вправ» [3, с. 22].

У сучасних умовах гармонійний розвиток молоді людини є надзвичайно важливим. А фізичний гарт є невід'ємною складовою гармонійного розвитку. Спорт дає фізичний гарт, позитивні емоції, радість успіху, а головне – здоров'я. Насамперед на здоров'я великий вплив має активно-спортивний спосіб життя. Науковці стверджують, що на сьогоднішній день, фізична культура і спорт вже не є самоціллю. Вони посідають значно важливіше місце, стають каталізатором життєвої активності, деякою мірою навіть запорукою успіху.

Вірус, яким перехворіла вже далеко не одна сотня людей, а хтось і зараз хворіє, як зрештою і наша екологія, змушують нас замислитися над власним здоров'ям. Фізична культура з давніх-давен була профілактикою і ліками від певних захворювань, тому що вона впливає не тільки на той чи інший орган, а допомагає функціонувати організму цілісно. У цьому легко переконатися. Під час будь-яких навантажень, ми відчуємо зміни в усьому організмі, одразу прискорюється дихання, пульс, змінюється артеріальний тиск. Звичайно, одразу відчувається важкість, але саме так виробляється витривалість та зміцнюється наш організм. Коли ми регулярно займаємося спортом, наш організм звикає до навантажень, стає більш стійким і звичайно сильнішим за будь-які хвороби.

Під впливом систематичних занять фізичними вправами виникають помітні зміни і в обміні речовин. Підвищується здатність організму розщеплювати і синтезувати глікоген, активізується функція ферментативних систем, поліпшується функція залоз внутрішньої секреції. У людини поліпшується апетит. Усі функції шлунково-кишкового тракту (моторна, секреторна та хімічна) нормалізуються. При хронічних гастритах

і колітах під впливом тривалого застосування лікувальної фізкультури нормалізується кислотність: знижена — підвищується, а висока, навпаки, знижується, що значною мірою залежить від методики лікувальної фізкультури. Жовчовидільна функція печінки та сечовидільна нирок під впливом фізичних вправ активізується. Нині розроблені спеціальні комплекси фізичних вправ, які допомагають поліпшити функції згаданих органів [4, с. 120].

Таким чином, рухова активність – це біологічна потреба. Для кожного віку вона має свій оптимум і найбільше її потребує дитячий організм. Оскільки він ще розвивається, його потрібно формувати у всьому і цілісно. Дослідники стверджують, що спорт та фізичне виховання мають стати невід'ємною частиною нашого життя. Якщо ми сьогодні рухаємося та розвиваємося фізично менше ніж вчора, то завтра буде ще менше, а з часом це матиме негативні наслідки.

Проведене анкетування серед студентів Галицького коледжу засвідчило, що вони активно займаються фізичною культурою і розуміють важливість спорту для їхнього здоров'я, про що свідчать численні перемоги у змаганнях «Кубок Шухевича 2021», першості з футболу, волейболу та баскетболу.

Отже, в процесі дослідження фізичної культури та спорту як важливого фактору зміцнення здоров'я молоді, ми з'ясували, що

- фізична культура - це особлива галузь загальної культури, яка спрямована, головним чином, на зміцнення здоров'я людини, продовження її творчої активності, а також на зростання і вдосконалення її всебічного і гармонійного розвитку;

- спорт і фізична культура – це сукупність надбань людства, які з часом розвивалися і вдосконалювалися, тим самим допомагаючи покращити наше здоров'я;
- спорт задовольняє як фізичний, так і духовний стан людини; особа, яка займається фізичною культурою, менше хворіє, легше переносить стреси і навантаження, завжди почувається краще;
- здорове тіло – це стан повного комфорту для людини, функціонування всіх органів та систем, а певною і найбільшою мірою на це впливає спорт;
- тренування допомагають розслабитися м'язам та зміцнити суглоби, знімають спазми різного характеру;
- використання різноманітних форм фізичної культури сприяє профілактиці захворювань, продовженню тривалості життя, підвищує працездатність, забезпечує активне творче довголіття, організацію повноцінного дозвілля, боротьбу із шкідливими звичками, створює умови пізнання власних можливостей;
- під час будь-яких фізичних навантажень виробляється витривалість, сила, функціонує організм в цілому, покращується робота м'язів, виробляється імунітет;
- спорт підвищує нашу продуктивність, після заняття ми сповнені сил, енергії, нових ідей, що і допомагає нам завершити всі справи.

Список використаних джерел:

1. Грибан Г. П. Життєдіяльність та рухова активність студентів : монографія / Г. П. Грибан. Житомир : Рута. 2009. 594 с.
2. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження : колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків. 2017. 488 с.
3. Логвиненко О. Здоровий спосіб життя як наукове інтегроване поняття/ О. Логвиненко //Молодь і ринок. 2014. № 5. С. 62-65.
4. Шепеленко Т. В., Буц А. М., Бодренкова І. О. Фізичне виховання у формуванні здорового способу життя: Навч. посібник. Харків. 2018. 125 с.

